

การประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

จ่าเอกจรัญ พุษฎีดอน

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พุทธศักราช 2566

การประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

จ่าเอกจรัญ พุษฎีดอน

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พุทธศักราช 2566
(ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย)

APPLYING THE PRINCIPLES OF APARIHANIYADHAMMA 7 OF THE PEOPLE' S PARTICIPATION IN PREPARATION OF LOICAL DEVELOPMENT PLANS OF PORN SAWAN SUBDISTRICT MUNICIPALITY SELAPHUM DISTRICT, ROI ET PROVINCE

PO1 JA-RAN PUSADEEDON

A THEMATIC PAPER SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF POLITICAL SCIENCE
PROGRAM IN BUDDHISTIC LOCAL GOVERNMENT
FACULTY OF SOCIAL SCIENCES
MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY
2023

(COPYRIGHT OF MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY)

หัวข้อสารนิพนธ์	:	**การประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด**
ชื่อนักศึกษา	:	**จ่าเอกจรัญ พุษฎีดอน**
ชื่อปริญญา	:	**รัฐศาสตรมหาบัณฑิต**
สาขาวิชา	:	**การปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์**
ปีพุทธศักราช	:	**2566**
อาจารย์ที่ปรึกษา	:	**ดร. พรพิมล โพธิ์ชัยหล้า**

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับสารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์

คณบดีคณะสังคมศาสตร์ .....

(พระมหาสุรไกร ชินพุทฺธิสิริ)

คณะกรรมการสอบสารนิพนธ์ :

ประธานกรรมการ .....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุรพล พรมกุล)

กรรมการ (อาจารย์ที่ปรึกษา) .....

(ดร. พรพิมล โพธิ์ชัยหล้า)

กรรมการ .....

(พระครูกิตติวราทร, ผศ. ดร.)

กรรมการ .....

(พระครูปลัด สุริยะ ชวนปญฺโญ, ดร.)

กรรมการ .....

(ดร. เวชสุวรรณ อาจวิชัย)

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Thematic Topic	:	Applying the Principles of Aparihaniyadhamma 7 of the People's Participation in Preparation of Local Development Plans of Phorn Sawan Subdistrict Municipality Selaphum District, Roi Et Province
Student's Name	:	Po1 Ja-Ran Pudsadeedon
Degree Sought	:	Master of Political Science
Program	:	Buddhistic Local Government
Academic Year	:	2023
Advisor	:	Dr. Pornpimol Pochailar

Accepted by the Faculty of Social Sciences, Mahamakut Buddhist University in Partial Fulfillment of the Requirements for the Master Degree of Political Science. (Buddhistic Local Government)

Dean of Faculty of Social Sciences .....
(Phramaha Surakrai Jinabuddhisiri)

Thematic Committee :
Chairman .....
(Asst. Prof. Dr. Suraphon Promgun)

Member (Advisor) .....
(Dr. Pornpimol Pochailar)

Member .....
(Phrakrukittiwarathorn, Asst. Prof. Dr.)

Member .....
(Phrakhrupalad Suriya Chavanapanyo, Dr.)

Member .....
(Dr. Wedsuwan Ardwichai)

Copyright of Mahamakut Buddhist University

บทคัดย่อ

หัวข้อสารนิพนธ์	**:**	**การประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด**
ชื่อนักศึกษา	**:**	**จ่าเอกจรัญ พุษฎีดอน**
ชื่อปริญญา	**:**	**รัฐศาสตรมหาบัณฑิต**
สาขาวิชา	**:**	**การปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์**
ปีพุทธศักราช	**:**	**2566**
อาจารย์ที่ปรึกษา	**:**	**ดร. พรพิมล โพธิ์ชัยหล้า**

สารนิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาระดับการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นวิจัยเชิงปริมาณ (Descriptive Study) ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ที่มีสำเนาทะเบียนราษฎร์ในเขตเทศบาลตำบลพรสวรรค์ จากจำนวนประชากรทั้งหมด 3,712 คน จะได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 351 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา เท่ากับ 0.67-1.00 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .96 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมุติฐาน ได้แก่ ค่า t-test และ F-test

ผลการวิจัยพบว่า:

1. การประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.74, S.D. = 0.70) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านสังคมและคุณภาพชีวิต (สักการะเคารพ นับถือ บูชาเจติยสถาน), (ถวายความอารักขา ความคุ้มครอง) ($\overline{X}$ = 3.96, S.D. = 0.67)

รองลงมา คือ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน (หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์) ($\overline{X}$ = 3.84, S.D. = 0.72) ด้านการศึกษา (ไม่บังคับปกครองหญิงในสกุล) ($\overline{X}$ = 3.70, S.D. = 0.67) ด้านการเมืองและการบริหาร (มีความพร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม) ($\overline{X}$ = 3.70, S.D. = 0.68) ด้านเศรษฐกิจ (สักการะเคารพนับถือบูชาท่านผู้ใหญ่ทั้งหลาย) ($\overline{X}$ = 3.68, S.D. = 0.78) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านสิ่งแวดล้อม (ไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติ จักไม่ถอนสิ่งที่ท่านบัญญัติไว้แล้ว) ($\overline{X}$ = 3.53, S.D. = 0.68)

2. ผลการเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามเพศ และระดับการศึกษา ไม่แตกต่างกัน ส่วนจำแนกตามอายุ และอาชีพ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่แตกต่างกัน

3.ข้อเสนอแนะการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ควรนำหลักอปริหานิยธรรมมาใช้โดยจัดให้มีการจัดประชุมผู้นำชุมชน ควรจัดตั้งตลาดกลางในการจำหน่ายสินค้า การปฏิบัติตามคำสั่งที่ได้รับ มอบหมายอย่างเคร่งครัดไม่ว่าจะเป็นคำสั่งโดยวาจาหรือคำสั่งเป็นลายลักษณ์อักษร และปกป้องรักษาปูชนียสถานที่สำคัญของชุมชน สนับสนุนการศึกษาดูงานนอกสถานที่ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ผู้บริหาร พนักงานเทศบาล พนักงานครู พนักงานจ้าง และสมาชิกสภาเทศบาลตำบลพรสวรรค์

คำสำคัญ การประยุกต์, หลักอปริหานิยธรรม 7, การมีส่วนร่วมของประชาชน, การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

ABSTRACT

Thematic Topic	:	**Applying the Principles of Aparihaniyadhamma 7 of the People's Participationin Preparation of Local Development Plans of Phon Sawan Subdistrict Municipality Selaphum District, Roi Et Province**
Student's Name	:	**Po1 Ja-ran Pusadeedon**
Degree Sought	:	**Master of Political Science**
Program	:	**Buddhistic Local Government**
Anno Domini	:	**2023**
Advisor	:	**Dr. Pornpimol Pochailar**

The objectives of this thesis were: 1) to study the level on applying the Principles of Aparihanidhamma 7 in people's participation in preparation of local development plans of Phonsawan Subdistrict Municipality Selaphum District, Roi Et Province 2) to compare opinions on the Principles of Aparihanidhamma 7 in people's participation in preparation of local development plans of Phonsawan Subdistrict Municipality Selaphum District, Roi Et Province, classified by gender, age, education level, and occupation 3) to study application recommendations on Principles of Aparihanidhamma 7 in people's participation in preparation of local development plans of Phonsawan Subdistrict Municipality Selaphum District, Roi Et Province 3) to study suggestions on the application of Aparihaniyadhamma 7 Principles in people's participation in the preparation of local development plans of Phonsawan Subdistrict Municipality Selaphum District, Roi Et Province It was a Descriptive Study. The sample group was 351, selected from 3,712 of population group who aged 18 years and over with civil registration in Phonsawan Subdistrict Municipality. The instrument used for data collection was a questionnaire with 5-point estimation scaled with a content validity of 0.67-1.00 and a reliability of .96 The statistics used in data analysis were frequency, percentage, mean and standard deviation, and the statistics used to test the hypothesis were t-test and F-test.

The results showed that:

1. Applying the Principles of Parahaniyadhamma 7 in people's participation in the preparation of local development plans of Phonsawan Subdistrict Municipality Selaphum District, Roi Et Province**,** Overall and aspect was at a high level ($\overline{X}$ = 3.74, S.D. = 0.70), when considering by each aspect, ranked in order of average from the highest to the lowest, found that the aspect with the higher average were Social and Quality of Life (worship, respect, revere, venerate), (protection) ($\overline{X}$ = 3.96, S.D. = 0.67), followed by infrastructure (perpetual meeting) ($\overline{X}$ = 3.84, S.D. = 0.72), Education (female in the family were not compulsory) ($\overline{X}$ = 3.70, S.D. = 0.67), Politics and administration (readiness for meeting) ($\overline{X}$ = 3.70, S.D. = 0.68), economic (respect and worship the elders) ($\overline{X}$ = 3.68, S.D. = 0.78). The aspect with the lowest mean was environment (no commandment anything that hadn't been prescribed and no invalidation what has been prescribed) ($\overline{X}$ = 3.53, S.D. = 0.68)

2. Application comparison results of the Principles of Aparihaniyadharma 7 in people's participation in the preparation of local development plans of Phonsawan Subdistrict Municipality Selaphum District, Roi Et Province. Classified by Gender and Education Level were no difference, classified by age and occupation were significantly different at the .05 level, otherwise there were no difference.

3. Recommendations on Applying the Principles of Aparihaniyadhamma 7 in people's participation in the preparation of local development plans of Phonsawan Subdistrict Municipality Selaphum District, Roi Et Province, found that The Principles of Aparihanidhamma should be applied by organizing community leaders' meetings, should establish a central market for selling products, strict compliance with assigned instructions, whether verbal or written instructions, protect and maintain the important sanctuary of the community, support for field trips to increase efficiency, executives, municipal employees, teachers, employees, and members of the Phonsawan Subdistrict Municipality Council.

Keywords : Applying, The Principles of Aparihaniyadhamma 7, The People's Participation, Preparation of Local Development Plans

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จลงได้ด้วยดี เพราะความอนุเคราะห์จากมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด และคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัย ตลอดจนเจ้าหน้าที่ทุกท่านที่ให้ความสะดวกในการดำเนินงานและให้คำแนะนำเป็นอย่างดีมาโดยตลอด

ขอกราบขอบพระคุณ พระเมธีวัชราภรณ์, ผศ.ดร. รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ชี้แนะ อันเป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัย จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ พระครูกิตติวราทร, ผู้ช่วยศาสตราจารย์, ดร. ประธานหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ อันเป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัย จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ ดร.พรพิมล โพธิ์ชัยหล้า อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้ให้ความเมตตา ความรู้ คำแนะนำ ชี้แนะ และตรวจแก้ไข อันเป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัย ทำให้สารนิพนธ์เล่มนี้เสร็จสมบูรณ์ด้วยดี จึงขอขอบคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ พระเทพวชิรวิมล, ดร. เจ้าคณะจังหวัดร้อยเอ็ด (ธรรมยุต) พระครูสมุห์ศิลาศักดิ์ สุเมโธ, ดร. ผู้อำนวยการศูนย์บริการวิชาการร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด และขอขอบพระคุณนางพรรณิภา สุขเกษม หัวหน้าสำนักปลัดเทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ ที่ให้ความอนุเคราะห์ตรวจสอบข้อมูลเครื่องมือเพื่อการวิจัย จนทำให้สารนิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลงด้วยดีและสมบูรณ์ และขอขอบพระคุณ นายวิทยารัตน์ กิยะแพทย์ นายกเทศมนตรีมเทศบาลตำบลพรสวรรค์ ที่ให้ความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น และแจกแบบสอบถาม ขอขอบพระคุณ นายชุมพล มาโยธา นายกองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ทองทดลองใช้เครื่องมือ(Try-out) จนทำให้สารนิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลงด้วยดีและสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร สุรพล พรมกุล ประธานกรรมการ ขอกราบขอบพระคุณ พระครูกิตติวราทร, ผู้ช่วยศาสตราจารย์, ดร., พระครูปลัด สุริยะ ชวนปญฺโญ, ดร. ดร.เวชสุวรรณ อาจวิชัย กรรมการ ที่ให้ข้อชี้แนะเพิ่มเติมจนสารนิพนธ์นี้เสร็จสมบูรณ์ด้วยดี

ขอขอบคุณ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่ได้เมตตาให้ความอนุเคราะห์ สนับสนุนในทุกๆด้าน ทำให้งานวิจัยเล่มนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากสารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญุตาคุณ แด่ บิดา-มารดา และผู้มีอุปการะทุกท่าน

จ่าเอกจรัญ พุษฎีดอน

สารบัญคำย่อ

การใช้อักษรย่อในสารนิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยใช้การอ้างอิงจากพระไตรปิฎก ภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย และพระสูตรและอรรถกถาแปล เล่มที่ 1 ภาคที่ 2 ตอนที่ 2 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยอันเป็นคัมภีร์สำคัญทางพระพุทธศาสนาเป็นหลักในการค้นคว้า ซึ่งมีคำย่อ และคำเต็มเรียงตามลำดับเล่ม ดังนี้

คำย่อชื่อคัมภีร์ในพระวินัยปิฎก (ฉบับภาษาไทย)

คำย่อ		**คำเต็ม**	
วิ.ม.	=	วินยปิฎก	มหาวคฺค

คำย่อชื่อคัมภีร์ในพระสุตตันตปิฎก (ฉบับภาษาไทย)

คำย่อ		**คำเต็ม**		
ที.สี.	=	สุตฺตนฺตปิฎก	ทีฆนิกาย	สีลกฺขนฺธวคฺค
ที.ม.	=	สุตฺตนฺตปิฎก	ทีฆนิกาย	มหาวคฺค
ที.ปา.	=	สุตฺตนฺตปิฎก	ทีฆนิกาย	ปาฏิกวคฺค
ม.มู.	=	สุตฺตนฺตปิฎก	มชฺฌิมนิกาย	มูลปณฺณาสก
ม.ม.	=	สุตฺตนฺตปิฎก	มชฺฌิมนิกาย	มชฺฌิมปณฺณาสก
สํ.นิ.	=	สุตฺตนฺตปิฎก	สํยุตฺตนิกาย	นิทานวคฺค
สํ.สฬา.	=	สุตฺตนฺตปิฎก	สํยุตฺตนิกาย	สฬายตนวคฺค
องฺ.ติก.	=	สุตฺตนฺตปิฎก	องฺคุตฺตรนิกาย	ติกนิปาต
องฺ.จตุกฺก.	=	สุตฺตนฺตปิฎก	องฺคุตฺตรนิกาย	จตุกฺกนิปาต
ขุ.ขุ.	=	สุตฺตนฺตปิฎก	ขุทฺทกนิกาย	ขุทฺทกปาฐ
ขุ.ธ.	=	สุตฺตนฺตปิฎก	ขุทฺทกนิกาย	ธมฺมปท
ขุ.สุ.	=	สุตฺตนฺตปิฎก	ขุทฺทกนิกาย	สุตฺตนิปาต

คำย่อชื่อคัมภีร์ในพระอภิธรรมปิฎก (ฉบับภาษาไทย)

คำย่อ		**คำเต็ม**	
อภิ.สงฺ.	=	อภิธมฺมปิฎก	ธมฺมสงฺคณี

อรรถกถาพระอภิธรรมปิฎก (ภาษาไทย)

คำย่อ		**คำเต็ม**		
อภิ.สงฺ.อ.	=	อภิธมฺมปิฎก	อฏฺฐสาลินี	ธมฺมสงฺคณีอฏฺฐกถา

สำหรับการอ้างเลขที่อยู่หลังชื่อย่อคัมภีร์ พระไตรปิฎก มี 2 แบบคือ แบบ 3 ตอนสำหรับพระไตรปิฎก และแบบ 2 ตอนสำหรับอรรถกถา เช่น ขุ.มหา. 29/131/87. หมายถึง ขุทฺทกนิกาย มหานิเทส เล่มที่ 29/ ข้อ 13 / หน้า 87. และที.ม.อ. 2/34 หมายถึง ทีฆนิกาย สุมงฺคลวิลาสินี มหาวคฺคอฏฺฐกถา เล่ม 2 ข้อ 34

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย..... จ

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ..... ช

กิตติกรรมประกาศ..... ฌ

สารบัญคำย่อ..... ญ

สารบัญ..... ฏ

สารบัญตาราง..... ฑ

สารบัญภาพ..... ถ

บทที่

1 บทนำ..... 1

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา..... 1

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย..... 4

1.3 สมมติฐานของการวิจัย..... 4

1.4 ขอบเขตของการวิจัย..... 4

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ..... 6

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ..... 7

2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง..... 13

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการประยุกต์..... 13

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7..... 19

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน..... 38

2.4 การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น..... 60

2.5 สภาพพื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย..... 84

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง..... 96

2.7 กรอบแนวคิดในการวิจัย..... 110

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

3 วิธีดำเนินการวิจัย..... 112
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง..... 112
3.2 เทคนิคและวิธีการสุ่มตัวอย่าง..... 112
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย..... 113
3.4 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ..... 113
3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล..... 115
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล..... 116
3.7 สถิติที่ใช้ในการวิจัย..... 127
4 ผลการวิเคราะข้อมูล..... 119
4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล..... 119
4.2 ขั้นตอนการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล..... 119
4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล..... 120
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ..... 162
5.1 สรุปผล..... 162
5.2 อภิปรายผล..... 165
5.3 ข้อเสนอแนะ..... 179
บรรณานุกรม..... 171
ภาคผนวก..... 179
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย..... **180**
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบเครื่องมือจัย..... **182**
ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล..... **186**
ภาคผนวก ง หนังสือขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม..... **188**
ภาคผนวก จ แบบสอบถามเพื่อการวิจัย..... **190**
ภาคผนวก ฉ ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถาม..... **201**
ประวัติผู้วิจัย..... 208

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2.1	ผู้นำหมู่บ้านในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด.....	86
2.2	คณะผู้บริหารเทศบาลตำบลพรสวรรค์.....	86
2.3	สมาชิกสภาเทศบาลตำบลพรสวรรค์.....	87
2.4	ช่วงอายุและจำนวนประชากร.....	88
2.5	จำนวนประชากรและครัวเรือนในเขตเทศบาลตำบลพรสวรรค์.....	88
2.6	โรงเรียนประถมศึกษา 2 แห่ง.....	89
2.7	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของเทศบาลตำบลพรสวรรค์ มี 3 แห่ง.....	90
2.8	ข้อมูลป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย.....	90
2.9	ข้อมูลการรับเงินสงเคราะห์ผู้สูงอายุ.....	91
2.10	ข้อมูลการรับเงินสงเคราะห์ผู้พิการ.....	91
2.11	ข้อมูลการรับเงินสงเคราะห์ผู้ป่วยเอดส์.....	92
2.12	ข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้าน.....	93
2.13	สถานที่ประกอบพิธีทางศาสนาในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลพรสวรรค์.....	95
4.1	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	120
4.2	ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้าน.....	122
4.3	ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านโครงสร้างพื้นฐาน (หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์).....	123
4.4	ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านเศรษฐกิจ (สักการะเคารพนับถือบูชาท่านผู้ใหญ่ทั้งหลาย).....	125

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่ **หน้า**

4.5 ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$)ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการศึกษา (ไม่บังคับปกครองหญิงในสกุล)..... 127

4.6 ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านสิ่งแวดล้อม (ไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติ จักไม่ถอนสิ่งที่ท่านบัญญัติไว้แล้ว)..... 129

4.7 ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านสังคมและคุณภาพชีวิต (สักการะ เคารพนับถือ บูชาเจติยสถาน), (ถวายความอารักขา ความคุ้มครอง)..... 130

4.8 ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิย ธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการเมืองและการบริหาร (มีความพร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม)..... 133

4.9 การเปรียบเทียบระดับการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามเพศ..... 135

4.10 ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกอายุ..... 136

4.11 การวิเคราะห์เปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามอายุ..... 139

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่ **หน้า**

4.12 ผลการทดสอบความแตกต่างการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามอายุ ด้านเศรษฐกิจ (สักการะเคารพนับถือบูชาท่านผู้ใหญ่ทั้งหลาย)..... 141

4.13 ผลการทดสอบความแตกต่างการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามอายุ ด้านการศึกษา (ไม่บังคับปกครองหญิงในสกุล)..... 141

4.14 ผลการทดสอบความแตกต่างการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามอายุ ด้านสังคมและคุณภาพชีวิต (สักการะ เคารพ นับถือ บูชาเจติยสถาน), (ถวายความอารักขา ความคุ้มครอง)..... 142

4.15 ผลการทดสอบความแตกต่างการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามอายุ ด้านการเมืองและการบริหาร (มีความพร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม)..... 143

4.16 ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการวิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามระดับการศึกษา..... 144

4.17 การวิเคราะห์เปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามระดับการศึกษา..... 146

4.18 ผลการทดสอบความแตกต่างการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านโครงสร้างพื้นฐาน (หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์)..... 148

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่ **หน้า**

4.19 ผลการทดสอบความแตกต่างการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านเศรษฐกิจ (สักการะเคารพนับถือบูชาท่านผู้ใหญ่ทั้งหลาย)..... 149

4.20 ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการวิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกอาชีพ..... 150

4.21 การวิเคราะห์เปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอ เสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามอาชีพ..... 153

4.22 ผลการทดสอบความแตกต่างการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามอาชีพ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน (หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์)..... 154

4.23 ผลการทดสอบความแตกต่างการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามอาชีพ ด้านเศรษฐกิจ (สักการะเคารพนับถือบูชาท่านผู้ใหญ่ทั้งหลาย)..... 155

4.24 ผลการทดสอบความแตกต่างการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามอาชีพ ด้านการศึกษา (ไม่บังคับปกครองหญิงในสกุล)..... 156

4.25 ผลการทดสอบความแตกต่างการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามอาชีพ ด้านสิ่งแวดล้อม (ไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติ จักไม่ถอนสิ่งที่ท่านบัญญัติไว้แล้ว)..... 157

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่ **หน้า**

4.26 ผลการทดสอบความแตกต่างการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามอาชีพ ด้านสังคมและคุณภาพชีวิต (สักการะ เคารพ นับถือบูชาเจติยสถาน), (ถวายความอารักขา ความคุ้มครอง)..... 158

4.27 ผลการทดสอบความแตกต่างการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามอาชีพ ด้านการเมืองและการบริหาร (มีความพร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม)..... 159

4.28 ความถี่ของข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด..... 160

สารบัญภาพ

ภาพที่ **หน้า**

2.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย..... 111

บทที่ 1
บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และอำนาจดูแลและจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรม สาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืนรวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นตามกฎหมายบัญญัติ การจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะใดที่สมควรให้เป็นหน้าที่และอำนาจโดยเฉพาะของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบหรือให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการใด ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติซึ่งต้องสอดคล้องกับรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามวรรคสี่และกฎหมายดังกล่าวอย่างน้อยต้องบัญญัติเกี่ยวกับกลไกและขั้นตอนในการกระจายหน้าที่และอำนาจตลอดจนงบประมาณและบุคลากรที่เกี่ยวข้องตามหน้าที่และอำนาจดังกล่าวของส่วนราชการให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยในการจัดทำบริการสาธารณะหรือกิจกรรมสาธารณะใดที่เป็นหน้าที่และอำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถ้าร่วมดำเนินกับเอกชนหรือหน่วยงานของรัฐหรือการมอบหมายให้เอกชนหรือหน่วยงานของรัฐดำเนินการจะเป็นประโยชน์แก่ประชาชนในท้องถิ่นมากกว่าที่ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะดำเนินการเอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะร่วมหรือมอบหมายให้เอกชนหรือหน่วยงานของรัฐดำเนินการก็ได้ รัฐดำเนินการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้ของตนเองโดยจัดระบบภาษีหรือจัดระบบภาษีที่ เหมาะสม รวมทั้งส่งเสริมและพัฒนารายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้สามารถดำเนินการตามวรรคหนึ่งได้อย่างเพียงพอในระหว่างที่ยังไม่อาจดำเนินการได้ ให้รัฐจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไปพลางก่อน (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 หมวดที่ 14 การปกครองส่วนท้องถิ่น)

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่ให้ความสำคัญแก่ชีวิตทุกชีวิตที่อุบัติขึ้นในโลกนี้ชีวิตทุกชีวิตมีธรรมชาติที่เหมือนกันคือมีความรักสุขเกลียดทุกข์มีการดิ้นรนเพื่อต่อสู้ตามสัญชาตญาณแห่งความรักชีวิตในยุคที่ประเทศชาติประสบกับปัญหาทางสังคมการเมืองและเศรษฐกิจซึ่งส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนภายในประเทศโดยตรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระทบต่อภาวะทางร่างกายและจิตใจจนถึงกับตัดสินหนีปัญหาด้วยการฆ่าตัวตายด้วยภาวการณ์เช่นนี้จึงทำให้บางคนเอาเปรียบผู้อื่นเห็นแก่ตัวโดยไม่คำนึงถึงสัจจะธรรมกลับแสวงหาความสุขบนความทุกข์ของผู้อื่นการดำเนินชีวิตและความเป็นอยู่ของคนในสังคมอดีตไม่ว่าจะเป็นคนเมืองหรือคนชนบทได้ชื่อว่ามีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเต็มไปด้วยการแบ่งปันน้ำใจให้แก่กันและกันมีความเข้าใจเห็นใจในเพื่อนมนุษย์ด้วยกันละคำนึงถึง

ส่วนรวมมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันตามที่แต่ละคนพึงกระทำได้ทำให้คนในสังคมอยู่กันอย่างถ้อยทีถ้อยอาศัยซึ่งกันและกัน (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2548)

อปริหานิยธรรม 7 แปลว่า ธรรมอันไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม ธรรมที่ทำให้เกิดความเจริญทั้งส่วนตนและส่วนรวม หรือหลักปฏิบัติที่นำความสุขความเจริญมาสู่หมู่คณะ เป็นหลักธรรมที่เน้นความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ความสามัคคีของหมู่คณะ และการเคารพนับถือซึ่งกันและกัน ซึ่งในแต่ละข้อคุณธรรมแต่ละข้อ เป็นเหตุให้เกิดความสมานสามัคคีในหมู่คณะ ส่งเสริมคุณภาพในการบริหารการปกครอง และทำให้เกิดความสุขความเจริญในหลาย ๆ ด้าน ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า "ความพร้อมเพรียงของหมู่คณะ ทำให้เกิดความสุข" (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2559)

อปริหานิยธรรม ถือว่าเป็นหลักการร่วมรับผิดชอบที่จะช่วยป้องกันความเสื่อม นำไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองโดยส่วนเดียว มี 7 ประการ คือ 1) หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ พบปะปรึกษาหารือกิจการงาน (ที่พึงรับผิดชอบตามระดับของตน) โดยสม่ำเสมอ 2) พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม พร้อมเพรียงกันทำกิจทั้งหลายที่พึงทำร่วมกัน 3) ไม่ถืออำเภอใคร่ต่อความสะดวก บัญญัติวางข้อกำหนดกฎเกณฑ์ต่างๆ อันมิได้ตกลง บัญญัติวางไว้ และไม่เหยียบย่ำล้มล้างสิ่งที่ตกลงวางบัญญัติกันไว้แล้ว ถือปฏิบัติมั่นอยู่ในบทบัญญัติใหญ่ที่วางไว้เป็นธรรมนูญ 4) ท่านผู้ใดเป็นผู้ใหญ่มีประสบการณ์ยาวนาน ให้เกียรติเคารพนับถือท่านเหล่านั้นมองเห็นความสำคัญแห่งถ้อยคำของท่านว่าเป็นสิ่งอันพึงรับฟัง 5) ให้เกียรติและคุ้มครองกุลสตรี มิให้มีการข่มเหงรังแก 6) เคารพบูชาสักการเจดีย์ปูชนียสถาน อนุสาวรีย์ประจำชาติอันเป็นเครื่องเตือนความทรงจำ เร้าให้ทำดี และเป็นที่รวมใจของหมู่ชน ไม่ละเลย พิธีเคารพบูชาอันพึงทำต่ออนุสรณ์สถานเหล่านั้นตามประเพณี และ7) จัดการให้ความอารักขา บำรุง คุ้มครอง อันชอบธรรม แก่บรรพชิต ผู้ทรงศีลธรรมบริสุทธิ์ ซึ่งเป็นหลักใจและเป็นตัวอย่างทางศีลธรรมของประชาชน เต็มใจต้อนรับและหวังให้ท่านอยู่โดยผาสุก (กองวิชาการมหาวิทยาลัยธรรมกาย แคลิฟอร์เนีย, 2555)

เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ถือปฏิบัติหน้าที่ในการบริการงานตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ 2496 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 14) พ.ศ 2562 ในการพัฒนาให้เป็นไปตามหน้าที่นั้น จะต้องมีการจัดทำแผนให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2561 แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ.2565-2570) การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลพรสวรรค์อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำเป็นต้องมีการสร้างให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเองตามความเหมาะสม ต้องทราบก่อนว่า เทศบาลตำบลพรสวรรค์ได้เปิดโอกาสให้การมีส่วนร่วมในการพัฒนามากน้อยเพียงใด พร้อมทั้งการเข้ามามีบทบาทในกิจกรรมการบริหารระดับท้องถิ่นของประชาชน เพื่อให้การบริหารงานของ เทศบาลตำบลพรสวรรค์

สามารถเข้าถึงความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง โดยผ่านการประชุมประชาคมในเขตพื้นที่ เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อย่างทั่วถึงทุกหมู่บ้านพร้อมทั้ง มีประชามติเพื่อนำเข้าเป็นร่างเทศบัญญัติ ให้สภาเทศบาลตำบลพรสวรรค์ เปิดประชุมพิจารณาลงลงมติรับร่างเทศบัญญัติ แล้วนำเสนอให้ ผู้ว่าราชการจังหวัดร้อยเอ็ดพิจารณาลงนามเพื่อให้สามารถใช้เป็นแผนพัฒนาท้องถิ่น ในปีงบประมาณต่อไป

บทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ที่ผ่านมาในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ในปี พ.ศ.2565-2570 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนจำนวนน้อย ถ้าเทียบกับจำนวนประชากรที่สามารถใช้สิทธิ์ในการเลือกตั้งได้ ทั้งผู้ที่เข้ามาร่วมประชาคมส่วนมากเป็นผู้ที่สูงอายุที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ส่วนผู้ที่มีความรู้สามารถที่จะแสดงความคิดเห็นในการจัดทำแผนพัฒนานั้นมีจำนวนน้อย พร้อมทั้งยังขาดปราชญ์ชาวบ้านในการเข้ามามีส่วนร่วม ประกอบกับประชาชนมีความรู้สึกของว่าไม่ใช่บทบาทหน้าที่ที่กฎหมายบัญญัติไว้ซึ่งต้องถือปฏิบัติในการเข้ามามีส่วนร่วม เป็นหน้าที่ของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในด้านต่างๆ ส่งผลให้การจัดทำแผนพัฒนาพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลพรสวรรค์ จากการมีประชามติส่วนใหญ่จะมีด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านเดียว ด้านอื่นๆ ที่เป็นโครงการหรือกิจกรรมในการพัฒนาให้เข้าถึงประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริงยังน้อย บุคลากรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่องมีการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการนำเสนอแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นและดำเนินงานส่วนต่างๆ เปิดเผยข้อมูลข่าวสารต่างๆ ให้ ประชาชนทราบอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ แต่ประชาชนในพื้นที่ยังเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นค่อนข้างน้อยกว่าที่ควรจะเป็น จะมีเฉพาะผู้นำหมู่บ้าน ประชาคม แกนนำภาคประชาสังคม กลุ่มผู้สูงอายุ และประชาชนบางกลุ่มในหมู่บ้าน/ตำบล เท่านั้นที่ให้ความสำคัญและเข้าร่วมการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ในกลุ่มประชาชนวัยทำงานจะเข้ามามีส่วนร่วมน้อย เนื่องจากไม่สามารถสละเวลาในการ ประกอบอาชีพหารายได้ ประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจ การตระหนักและให้ความสำคัญในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

ผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ใน เทศบาลตำบลพรสวรรค์ จึงมีความสนใจที่จะศึกษา เรื่อง การประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ทั้งนี้เพื่อจะได้นำข้อมูลจากการศึกษานำไปปรับปรุง และพัฒนาการดำเนินงานขององค์กรให้มีประสิทธิภาพประสิทธิภาพผลอย่างต่อเนื่อง และตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาระดับการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

1.2.2 เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ

1.2.3 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

1.3 สมมติฐานของการวิจัย

1.3.1 ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน

1.3.2 ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน

1.3.3 ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน

1.3.4 ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้มุ่งเน้นการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

1.4.1 ขอบเขตในด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากร ได้แก่ประชาชนที่มีอายุ 18 ป ขึ้นไป ที่มีสำเนาทะเบียนราษฎร์ในเขตเทศบาลตำบลพรสวรรค์ ทั้งหมด จำนวน 3,712 คน โดยแยกเป็นชาย 1,852 คน หญิง 1,860 (ที่มา : สำนักทะเบียนราษฎร์อำเภอเสลภูมิ ข้อมูล ณ วันที่ 5 สิงหาคม 2565)

2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปี ขึ้นไป ที่มีสำเนาทะเบียนบ้านในเขตเทศบาลตำบลพรสวรรค์ จำนวน 3,712 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง (Finite Population) โดยใช้สูตรตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 351 คน (ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป สำเนาทะเบียนบ้านในเขตเทศบาลตำบลพรสวรรค์) โดยวิธีการเปิดตารางสำเร็จรูปของเคซี่มอรแกน (Krejcie and Morgan, 1970, pp. 608-610 อ้างถึงใน ละเอียด ศิลาน้อย, 2562 : หน้า 93)

1.4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ แนวคิดการจัดทำแผนตาม(ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2561 แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ.2565-2570) ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด) มาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยมุ่งการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ 6 ด้าน ดังนี้

1) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน
2) ด้านเศรษฐกิจ
3) ด้านการศึกษา
4) ด้านสิ่งแวดล้อม
5) ด้านสังคมและคุณภาพชีวิต
6) ด้านการเมืองและการบริหาร

โดยนำมาบูรณาการและประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ของเทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 7 ด้าน ดังนี้ (กองวิชาการ มหาวิทยาลัยธรรมกาย แคลิฟอร์เนีย. (2555)

1. หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ หมายถึง การประชุมพบปะปรึกษาหารือกันในกิจการงานต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ

2. พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม พร้อมเพรียงกันทำกิจที่ควรทำ หมายถึง เข้าประชุมเลิกประชุม และทำกิจที่ได้รับมอบหมายตามมติที่ประชุม อย่างพร้อมเพรียงกัน

3. ไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติ จักไม่ถอนสิ่งที่ท่านบัญญัติไว้แล้ว ประพฤติมั่นอยู่ในธรรมของชุมชนครั้งโบราณ หมายถึง ไม่บัญญัติสิ่งใหม่ ๆ หรือล้มเลิกบัญญัติเดิม ตามอำเภอใจ โดยผิดหลักการเดิมที่หมู่คณะได้วางไว้ จะต้องถือปฏิบัติมั่นตามหลักการเดิมของหมู่คณะทำตามกฎระเบียบตามกติกาข้อบังคับ ตามหลักเกณฑ์ของหมู่คณะ

4. สักการะเคารพนับถือบูชาท่านผู้ใหญ่ทั้งหลาย มองเห็นความสำคัญแห่งถ้อยคำของท่านว่าเป็นสิ่งอันพึงรับฟัง หมายถึง ให้ความเคารพและรับฟังความคิดเห็นคำแนะนำของผู้ใหญ่

5. ไม่บังคับปกครองหญิงในสกุล หมายถึง ให้เกียรติและคุ้มครองสตรีและกุมารี ทั้งหลายให้อยู่ดี มิให้ถูกล่วงเกินข่มเหงรังแกหรือถูกฉุดคร่าขืนใจ

6. สักการะ เคารพ นับถือ บูชาเจติยสถานของคนในชุมชนทั้งภายในและภายนอกและไม่ลบล้างพลีกรรมอันชอบธรรม ซึ่งเคยให้เคยทำแก่เจติยสถานเหล่านั้น หมายถึง ให้การสักการะ เคารพนับถือ บูชาและปกป้องรักษาปูชนียถานที่สำคัญของชุมชนนั้น ๆ

7. ถวายความอารักขา ความคุ้มครอง ป้องกันโดยชอบธรรมในพระอรหันต์ทั้งหลายเป็นอย่างดี ด้วยหวังว่า ไฉนพระอรหันต์ทั้งหลายที่ยังไม่มา พึงมาสู่แว่นแคว้น และที่มาแล้วพึงอยู่เป็นสุข หมายถึง จัดการให้ความอารักขา บำรุง คุ้มครอง อันชอบธรรมแก่บรรพชิต ผู้ทรงศีลทรงธรรมบริสุทธิ์

1.4.3 ขอบเขตพื้นที่

การทำวิจัยในครั้งนี้ทำการวิจัยเฉพาะ เขตเทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

1.4.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ในการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตด้านระยะเวลาของการทำวิจัย ปี พ.ศ. 2566

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับการประยุกต์ใช้อปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ดมาส่งเสริมบทบาทในการจัดทำจากแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์

1.5.2 ได้เปรียบเทียบการประยุกต์ใช้อปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ

1.5.3 ได้ทราบข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปรับใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ เพื่อการเป็นแก้ปัญหาในท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.5.4 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยไปเป็นข้อมูลสารสนเทศ สำหรับใช้นำเสนอข้อมูลไปใช้ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลพรสวรรค์ และส่งเสริมการนำหลักอปริหานิยธรรม 7 ไปใช้ในการดำเนินชีวิตต่อไป

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ให้ความหมายศัพท์เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันไว้ ดังนี้

1.6.1 การประยุกต์ใช้ หมายถึง นำมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ ในด้านต่างๆ ในส่วนตนหรือส่วนรวมให้มีความเหมาะสม เพื่อประโยชน์ในการนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหา และการพัฒนาในรูปแบบต่างๆ เพราะมีความเป็นรูปธรรมมากกว่า มาปรับใช้ในเทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่เฉพาะเจาะจงของหน่วยงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.6.2 หลักอปริหานิยธรรม 7 หมายถึง ธรรมไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม เป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียว หมายถึง ธรรมที่ทำให้ไม่เสื่อม เกิดความเจริญทั้งส่วนตนและส่วนรวม นำความสุขความเจริญมาสู่หมู่คณะฝ่ายเดียว เพราะเป็นหลักธรรมที่เน้นความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ก่อเกิดเป็นความสามัคคีของหมู่คณะ และการเคารพนับถือซึ่งกันและกัน เพื่อให้เป็นอีกแนวทางหนึ่งในการปฏิบัติงานองค์กรจึงได้นำหลักของอปริหานิยธรรมม 7 ประการ มาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานองค์กร เพื่อให้เป็นอีกแนวทางเลือกหนึ่ง สำหรับให้ผู้บริหารองค์การนำไปปรับใช้ในองค์การของตนเพื่อหวังว่าจะทำให้เกิดประโยชน์ได้และลดทอน ปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาตคได้ ดังนี้

1) หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ ของประชาชนในพื้นที่เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อให้มีการหามติและแนวคิดในการจัดทำแผนในการพัฒนาหรือแก้ปัญหาการในส่วนของชุมชนที่ตนอาศัยอยู่มีส่วนได้และเสียผลประโยชน์

2) มีความพร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม พร้อมเพรียงกันทำกิจที่พึงทำข้อนี้แปลอีกอย่างหนึ่งว่า พร้อมเพรียงกันลุกขึ้นป้องกันบ้านเมือง พร้อมเพรียงกันทำกิจทั้งหลาย

3) ไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติ จักไม่ถอนสิ่งที่ท่านบัญญัติไว้แล้ว ประพฤติมั่นอยู่ในธรรมของชุมชนครั้งโบราณ หมายถึง ไม่บัญญัติสิ่งใหม่ ๆ หรือล้มเลิกบัญญัติเดิม ตามอำเภอใจ โดยผิดหลักการเดิมที่หมู่คณะได้วางไว้ จะต้องถือปฏิบัติมั่นตามหลักการเดิมของหมู่คณะทำตามกฎระเบียบตามกติกาข้อบังคับ ตามหลักเกณฑ์ของหมู่คณะ คือแผนที่ดีแล้วให้คงอยู่พร้อมทั้งถือปฏิบัติตามมติที่ได้จัดทำแผนนั้นไว้

4) สักการะเคารพนับถือบูชาท่านผู้ใหญ่ทั้งหลาย มองเห็นความสำคัญแห่งถ้อยคำของท่าน ว่าเป็นสิ่งอันพึงรับฟัง หมายถึง ให้ความเคารพและรับฟังความคิดเห็นคำแนะนำของผู้ใหญ่ คือเคารพการตัดสินใจในคณะบริหารและสมาชิกสภาเทศบาลในการพิจารณาในการบรรจุร่างแผนพร้อมทั้งการลงมติการเสนอแผนให้ผู้ว่าราการจังหวัดอนุมัติแผนเพื่อนำมาใช้ในงบประมาณประจำปี

5) ไม่บังคับปกครองหญิงในสกุล หมายถึง ให้เกียรติและคุ้มครองสตรีและกุมารี ทั้งหลายให้อยู่ดี มิให้ถูกล่วงเกินข่มเหงรังแกหรือถูกฉุดคร่าขืนใจ

6) สักการะ เคารพ นับถือ บูชาเจติยสถานของคนในชุมชนทั้งภายในและภายนอกและไม่ ลบล้างพลีกรรมอันชอบธรรม ซึ่งเคยให้เคยทำแก่เจติยสถานเหล่านั้น หมายถึง ให้การสักการะ เคารพ นับถือ บูชาและปกป้องรักษาปูชนีย ถานที่สำคัญของชุมชนนั้น ๆ

7) ถวายความอารักขา ความคุ้มครอง ป้องกันโดยชอบธรรมในพระอรหันต์ทั้งหลายเป็นอย่างดี ด้วยหวังว่า ไฉนพระอรหันต์ทั้งหลายที่ยังไม่มา พึงมาสู่แว่นแคว้น และที่มาแล้วพึงอยู่เป็นสุข หมายถึง จัดการให้ความอารักขา บำรุง คุ้มครอง อันชอบธรรมแก่บรรพชิต ผู้ทรงศีลทรงธรรม บริสุทธิ์ คือ การป้องกันภัยในเขตพื้นที่ของตนเองโดยเตรียมแผนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยภัยต่างๆ ในการประชุมและจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

1.6.3 การประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 หมายถึง การนำสิ่งหนึ่ง หรือแนวคิดหนึ่ง มาปรับใช้ เพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่เฉพาะเจาะจง โดยนำหลักธรรมธรรมที่ตั้งแห่งความไม่เสื่อม 7 ประการผู้ปฏิบัติธรรมนี้จะเป็นเพื่อความเจริญทั้งฝ่ายบ้านเมืองและฝ่ายสงฆ์

1.6.4 การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีการร่วมคิดร่วมทำริเริ่มในการพิจารณาในการตัดสินใจในการปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่างๆ อันมีผลกระทบถึงตัวประชาชนเองทุกขั้นตอนการของการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง ทั้งในการเตรียมความพร้อมหาแนวทางในการแก้ปัญหา การปฏิบัติในการแก้ไขปัญหา รวมถึงติดตามประเมินผลในการแก้ไขปัญหาร่วมกัน ดังนี้

1) การรับรู้ข่าวสาร (Public Information) ประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องได้รับการแจ้งให้ทราบถึงรายละเอียดของโครงการที่จะดำเนินการ รวมทั้งผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ทั้งนี้ การได้รับแจ้งข่าวสารดังกล่าวจะต้องเป็นการแจ้งก่อนที่จะมีการตัดสินใจดำเนินโครงการ การมีส่วนร่วมในการประชุมประชาคมเพื่อเตรียมการหาแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเองในแต่ละปี ในทุกๆ ด้านโดยมีมติร่วมกันเพื่อให้เป็นแนวทางเดียวกันโดยยึดหลักการมีเสียงส่วนมาก

2) การปรึกษาหารือ (Public Consultation) เป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมที่มีการจัดการหารือระหว่างผู้ดำเนินการโครงการกับประชาชนที่เกี่ยวข้องและได้รับผลกระทบ เพื่อรับฟังความคิดเห็นและตรวจสอบข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อให้เกิดความเข้าใจในโครงการและกิจกรรมมากขึ้น การมีส่วนร่วมในการถือปฏิบัติตามแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ตามที่ได้มีการร่วมกันลงมติ โดยนำเครื่องมือ หรือสิ่งที่ได้การสนับสนุนในแผนพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอ เสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด นำมาพัฒนาและแก้ไขปัญหาร่วมกัน

3) การประชุมรับฟังความคิดเห็น (Public Meeting) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ว่าเป็นไปตามที่ได้มีมติที่ได้ร่วมกันประชุมประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนา

ท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิจังหวัดร้อยเอ็ด หรือไม่ เมื่อได้รับการสนับสนุนในการแก้ไขปัญหาแล้วผลในการแก้ปัญหาเป็นเช่นไร และฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับโครงการหรือกิจกรรม และผู้ที่มีอำนาจตัดสินใจในการทำโครงการหรือกิจกรรมนั้นได้ใช้เวทีสาธารณะในการทำความเข้าใจ และค้นหาเหตุผลในการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมในพื้นที่นั้น ซึ่งมีหลายรูปแบบ ได้แก่

3.1) การประชุมในระดับชุมชน (Community Meeting) โดยจัดขึ้นในชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากโครงการ โดยเจ้าของโครงการหรือกิจกรรมจะต้องส่งตัวแทนเข้าร่วม เพื่ออธิบายให้ที่ประชุมทราบถึงลักษณะโครงการและผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นและตอบข้อซักถาม

3.2) การประชุมรับฟังความคิดเห็นในเชิงวิชาการ (Technical Hearing) สำหรับโครงการที่มีข้อโต้แย้งในเชิงวิชาการ จำเป็นจะต้องเชิญผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาจากภายนอกมาช่วยอธิบายและให้ความเห็นต่อโครงการ ซึ่งผู้เข้าร่วมประชุมต้องได้รับทราบผลดังกล่าวด้วย

3.3) การประชาพิจารณ์ (Public Hearing) เป็นเวทีในการเสนอข้อมูลอย่างเปิดเผย ไม่มีการปิดบังทั้งฝ่ายเจ้าของโครงการและฝ่ายผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากโครงการ ซึ่งจะต้องมีองค์ประกอบของผู้เข้าร่วมที่เป็นที่ยอมรับ มีหลักเกณฑ์และประเด็นในการพิจารณาที่ชัดเจน และแจ้งให้ทุกฝ่ายทราบทั่วกัน

3.4) การร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) การมีส่วนร่วมในการถือปฏิบัติตามแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ดเป็นเป้าหมายสูงสุดของการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งประชาชนจะมีบทบาทในการตัดสินใจได้เพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบของคณะกรรมการที่เป็นผู้แทนประชาชนในพื้นที่

1.6.5 ประชาชน หมายถึง ผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของเทศบาลตำบลพรสวรรค์ พร้อมทั้งมีรายชื่อตามทะเบียนราษฎร ในเทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป

1.6.6 การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น หมายถึง การดำเนินการในการเตรียมการโดยมีการประชุมประชาคมหามติของประชาชนเขตรับผิดชอบของ เทศบาลตำบลพรสวรรค์ เพื่อนำเข้าบรรจุทำร่างแผนพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลพรสวรรค์ ที่กำหนดวิสัยทัศน์ ประเด็นยุทธศาสตร์ เป้าหมายชี้วัด ค่าเป้าหมาย และกลยุทธ์ โดยให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาจังหวัด ยุทธศาสตร์การพัฒนาของท้องถิ่นในเขตจังหวัด แผนพัฒนาอำเภอ แผนพัฒนาตำบล แผนพัฒนาหมู่บ้าน หรือแผนพัฒนาชุมชน อันมีลักษณะเป็นการกำหนดรายละเอียดแผนงานโครงการพัฒนาที่จัดทำ ขึ้นในแต่ละปีงบประมาณ โดยมุ่งการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ 6 ด้าน ดังนี้

1) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน หมายถึง สิ่งปลูกสร้างและระบบพื้นฐานที่รองรับการขยายตัวของชุมชนที่มาพร้อมกับระบบสาธารณูปโภค (ด้านน้ำประปา บำบัดน้ำเสีย ไฟฟ้า กำจัดขยะ)

ระบบขนส่ง (ถนน ทางรถไฟ ท่าเรือ ท่าอากาศยาน ระบบท่อ) และ ระบบการสื่อสาร (เครือข่ายโทรศัพท์ สัญญาณอินเตอร์เน็ต) เป็นต้น

2) ด้านเศรษฐกิจ หมายถึง ระบบเศรษฐกิจ เป็นกลุ่มของหน่วยเศรษฐกิจหลายๆหน่วยที่มีการ ประกอบกิจกรรมหรือมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันทางด้านเศรษฐกิจ ไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม หน่วยเศรษฐกิจดังกล่าว ได้แก่ (1) ภาคครัวเรือน (2) ภาคธุรกิจ และ(3) ภาครัฐบาล หากกล่าวถึงระบบเศรษฐกิจของภูมิภาคก็จะหมายถึงหน่วยเศรษฐกิจทั้งหมดในภูมิภาคนั้นๆ หาก กล่าวถึงระบบเศรษฐกิจของประเทศก็จะหมายถึงภาพรวมของทั้งประเทศคือทุกภูมิภาค และหากกล่าวถึงระบบเศรษฐกิจโลกก็จะหมายถึงประเทศต่างๆทุกประเทศในโลกที่เป็นตัวกำหนดทิศทาง ของเศรษฐกิจโลก เพียงแต่ว่าแต่ละประเทศมีอิทธิพลต่อเศรษฐกิจโลกมากน้อยแตกต่างกัน

3) ด้านการศึกษา หมายถึง การดำเนินการด้วยกระบวนการทุกอย่าง ที่ทำให้บุคคลพัฒนาความสามารถด้านต่างๆ รวมทั้งทัศนคติและพฤติกรรมอื่นๆ ตามค่านิยมและคุณธรรมในสังคม กระบวนการทางสังคม ที่ทำให้บุคคลได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อม ที่คัดเลือกและกำหนดไว้อย่างเหมาะสมโดยเฉพาะโรงเรียน เพื่อพัฒนาบุคคลและสังคมวิชาชีพอย่างหนึ่งสำหรับครู หรือการเตรียมบุคคลให้เป็นครู ซึ่งจัดสอนในสถาบันอุดมศึกษา ประกอบด้วย วิชาจิตวิทยาการศึกษา ปรัชญาประวัติการศึกษา หลักสูตร หลักการสอน การวัดผล การบริหาร การนิเทศการศึกษา และวิชาอื่นๆ ที่ครูควรรู้ ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ ซึ่งจะทำให้เกิดความเจริญงอกงามสำหรับครู ศิลปในการถ่ายทอดความรู้ต่างๆ ในอดีต ซึ่งรวบรวมไว้อย่างเป็นระบบสำหรับคนรุ่นใหม่

4) ด้านสิ่งแวดล้อม หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบตัวมนุษย์ทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต รวมทั้งที่เป็นรูปธรรม (สามารถจับต้องและมองเห็นได้) และนามธรรม(ตัวอย่างเช่นวัฒนธรรมแบบแผน ประเพณี ความเชื่อ) มีอิทธิพลเกี่ยวโยงถึงกัน เป็นปัจจัยในการเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน ผลกระทบจากปัจจัยหนึ่งจะมีส่วนเสริมสร้างหรือทำลายอีกส่วนหนึ่ง อย่างหลีกเลี่ยงมิได้ สิ่งแวดล้อมเป็นวงจรและวัฏจักรที่เกี่ยวข้องกันไปทั้งระบบ สิ่งแวดล้อมแบ่งออกเป็นลักษณะกว้าง ๆ ได้ 2 ส่วน คือ สิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น ป่าไม้ ภูเขา ดิน น้ำ อากาศ ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นเช่น ชุมชนเมือง สิ่งก่อสร้างโบราณสถาน ศิลปกรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรม

5) ด้านสังคมและคุณภาพชีวิต หมายถึง สนับสนุนกิจกรรมชุมชนที่เป็นประโยชน์สร้างสรรค์ ส่งเสริมให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ห่วงใยผู้พิการ ผู้ป่วยเอดส์ และผู้ด้อยโอกาส จะให้ความช่วยเหลือประชาชนโดยมุ่งแก้ไขปัญหา ความเดือดร้อน และสร้าง

สวัสดิการ สังคมอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นการบรรเทาความเดือดร้อนแก่ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ ผู้ป่วยเอดส์ รวมทั้งเด็ก เยาวชน สตรี ใส่ใจผู้สูงอายุ ผู้สูงวัยถือว่าเป็นปูชนียบุคคลที่เป็นต้นแบบแห่งการดำเนินชีวิตที่ดีให้แก่ อนุชนรุ่นหลังในปัจจุบัน จะไม่ละทิ้งผู้สูงอายุทุกคน โดยใส่ใจดูแลอย่างใกล้ชิด ทั้งในด้านสภาวะทางจิตใจ และสุขภาพทางกาย จะจัดให้มีกองทุนสวัสดิการผู้สูงอายุ พร้อมมอบเบี้ยยังชีพ เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข สนับสนุน ส่งเสริมลานกีฬาชุมชน จัดให้มีกิจกรรมออกก าลังกาย สร้าง ความสัมพันธ์ที่ดีกับทุกเพศทุกวัยในชุมชน ชนะยาเสพติทุกรูปแบบ การแพร่ระบาดของยาเสพติด นับเป็นภัยคุกคามที่ส่งผล กระทบเป็นวงกว้าง โดยเฉพาะ ในกลุ่มเยาวชนและผู้ใช้แรงงาน จะร่วมมือกับภาครัฐในการรณรงค์ และป้องกันปัญหายาเสพติด โดยจะส่งเสริมการจัดกิจกรรมอย่างเต็มที่ เพื่อเน้นให้สังคมในเขตในเขตเทศบาลตำบลพรรสวรรค์ เป็นสังคมเข้มแข็งปลอดจากยาเสพติด

6) ด้านการเมืองและการบริหาร หมายถึง กระบวนการและวิธีการ ที่จะนำไปสู่การตัดสินใจของกลุ่มคน คำนี้มักจะถูกนำไปประยุกต์ใช้กับรัฐบาล แต่กิจกรรมทางการเมืองสามารถเกิดขึ้นได้ทั่วไปในทุกกลุ่มคนที่มีปฏิสัมพันธ์กัน ซึ่งรวมไปถึงใน บรรษัท, แวดวงวิชาการ และในวงการศาสนา การทำงานของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมกันปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ร่วมกัน กระบวนการทำงานร่วมกับผู้อื่นเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ การทำงานของคณะบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ที่รวมปฏิบัติการให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน (Barnard) กิจกรรมต่างๆ ที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมมือกันดำเนินการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งอย่างใดหรือหลายๆอย่างที่บุคคลร่วมกันกำหนดโดยใช้กระบวนอย่างมีระบบและให้ทรัพยากรตลอดจนเทคนิคต่างๆ อย่างเหมาะสม

1.6.7 เทศบาลตำบลพรสวรรค์ หมายถึง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับตำบลที่อยู่ใกล้กับประชาชนในตำบลพรสวรรค์มากที่สุด โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อดูแลทุกข์สุขและให้บริการประชาชนในหมู่บ้าน ที่อยู่ในพื้นที่ตำบลพรสวรรค์ตำบล อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 9 หมู่บ้าน แทนรัฐบาลกลางมีฐานะเป็น นิติบุคคล และเป็นราชการท้องถิ่น มีอำนาจในการพัฒนาตำบลพรสวรรค์ทั้งใน ด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และหน้าที่อื่นๆ ตามที่กฎหมายกำหนดรวมทั้งมีงบประมาณ และพนักงานเจ้าหน้าที่ของเทศบาลตำบลพรสวรรค์ เอง

1.6.8 ปัจจัยส่วนบุคคล หมายถึง คุณลักษณะส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ

1) เพศ หมายถึง เพศของผู้ตอบแบบสอบถาม สำหรับสารนิพนธ์ ฉบับนี้ ได้แก่ (1) เพศหญิง และ (2) เพศชาย

2) อายุ หมายถึง อายุของผู้ตอบแบบสอบถาม สำหรับสารนิพนธ์ฉบับนี้ แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ (1) อายุ 18-40 ปี (2) อายุ 41-60 ปี (3) อายุ 61 ปีขึ้นไป

3) ระดับการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาสูงสุดของผู้ตอบแบบสอบถาม สำหรับสารนิพนธ์ฉบับนี้ แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ (1) ต่ำกว่าปริญญาตรี (2) ปริญญาตรี (3) สูงกว่าปริญญาตรีขึ้นไป

4) อาชีพ หมายถึง อาชีพของผู้ตอบแบบสอบถาม สำหรับสารนิพนธ์ฉบับนี้ แบ่งเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ (1) เกษตรกรรม/กสิกรรม (2) ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว (3) รับราชการ (4) อื่นๆ

บทที่ 2
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยได้ใช้ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการประยุกต์

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

2.4 การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

2.5 สภาพพื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.7 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการประยุกต์

ความหมาย การประยุกต์ หมายถึง การนำ “บางสิ่ง” มาใช้ประโยชน์ โดยปรับใช้อย่างเหมาะสมกับสภาวะที่เฉพาะเจาะจง

การประยุกต์เป็นวิธีการนำบางสิ่งมาใช้ประโยชน์ “บางสิ่ง” ที่นำมานั้น อาจเป็นทฤษฎี หลักการ แนวคิด ความรู้เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง และนำมาใช้ประโยชน์ในภาคปฏิบัติ โดยปรับให้เข้ากับบริบทแวดล้อมที่เป็นอยู่อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ “บางสิ่ง” นั้น อาจเป็นวัตถุสิ่งของที่นำมาใช้นอกเหนือบทบาทหน้าที่เดิมเพื่อให้เหมาะสมกับบริบทใหม่

ในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2554) ให้ความหมายคำว่า “ประยุกต์” ในความหมายที่ค่อนข้างแคบ จำกัดขอบเขตเฉพาะการนำความรู้ในวิชาการต่าง ๆ มาใช้ประโยชน์ในภาคปฏิบัติ โดยให้ความหมายไว้ว่า “นำความรู้ในวิทยาการต่าง ๆ มาปรับใช้ให้เป็นประโยชน์ เช่น วิทยาศาสตร์ประยุกต์ จิตวิทยาประยุกต์”

การคิดเชิงประยุกต์ในความหมายอื่น

1. การประยุกต์ เป็นการนำ “ภาคทฤษฎี” สู่ “การปฏิบัติ”
2. การประยุกต์ เป็นการนำ “ความรู้สาขาหนึ่ง” มาปรับใช้กับ “อีกสาขาหนึ่ง”
3. การประยุกต์ เป็น “การปรับใช้” มิใช่ “การลอกเลียน”
4. การประยุกต์ นำ “บางส่วน” ของ “บางสิ่ง” มาใช้

5. การประยุกต์นำสิ่งหนึ่งมาปรับใช้ใน “บทบาทหน้าที่ใหม่” เพื่อ “เป้าหมายใหม่”

การประยุกต์ เป็นการนำ “ภาคทฤษฎี” สู่ “การปฏิบัติ”

การประยุกต์เป็นการนำทฤษฎี หลักการ กฎเกณฑ์ แนวคิด เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ในภาคปฏิบัติ โดยเฉพาะในศาสตร์สาขาวิชาต่าง ๆ มักมีการประยุกต์ทฤษฎีสู่ภาคปฏิบัติ เพื่อประโยชน์ในการนำไปใช้จริงในการแก้ปัญหา เพราะมีความเป็นรูปธรรมมากกว่า

การประยุกต์ เป็นการนำ “ความรู้สาขาหนึ่ง” มาปรับใช้กับ “อีกสาขาหนึ่ง”

การประยุกต์เป็นการนำความรู้ในสาขาหนึ่งมาปรับใช้กับอีกสาขาหนึ่งเพื่อแก้ปัญหาเฉพาะเจาะจงบางประการ เช่น ความรู้ในทางคณิตศาสตร์จะถูกนำมาประยุกต์ใช้ในแทบจะทุกด้านของชีวิตตั้งแต่เรื่องเล็ก ๆ ไปจนถึงเรื่องใหญ่ในศาสตร์สาขาต่าง ๆ ได้แก่ การคำนวณภาษีเงินได้ การตัดเย็บเสื้อผ้า การกีฬา เป็นต้น

การประยุกต์ เป็น “การปรับใช้” มิใช่ “การลอกเลียน”

การประยุกต์เป็นการนำสิ่งหนึ่งหรือแนวคิดหนึ่งมาปรับใช้เพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่เฉพาะเจาะจง การประยุกต์จึงแตกต่างจากการลอกเลียน การลอกเลียนเป็นการนำสิ่งที่อยู่ในบริบทหนึ่งมาใช้ในอีกบริบทหนึ่งทั้งหลักการ วิธีการและรูปแบบ โดยไม่คำนึงถึงความเหมาะสมในบริบทที่แตกต่างกัน ส่วนการประยุกต์เป็นการนำเพียง “บางสิ่ง” จากภายนอกมาใช้ประโยชน์ การนำมาใช้จะอยู่บนพื้นฐานความเข้าใจถึงความแตกต่างกันในบริบท สถานที่ เวลา องค์ประกอบอื่น ๆ

การประยุกต์ นำ “บางส่วน” ของ “บางสิ่ง” มาใช้

การประยุกต์เป็นการใช้ประโยชน์เพียงบางส่วนของสิ่งนั้นไม่ใช่การนำทั้งหมดมาใช้ แต่ดึงมาเฉพาะส่วนที่ตอบวัตถุประสงค์ เช่น การประยุกต์อาจเป็นการนำเอา “หลักการ”และ“รูปแบบ” บางส่วนของสิ่งนั้นมาปรับใช้ประโยชน์ได้อย่างเหมาะสมกับบริบทใหม่ โดยเปลี่ยนแปลงรูปแบบและวิธีการใช้งานให้สอดคล้องกับส่วนประกอบอื่น ๆ ในบริบทใหม่

การประยุกต์นำสิ่งหนึ่งมาปรับใช้ใน “บทบาทหน้าที่ใหม่” เพื่อ “เป้าหมายใหม่”

การประยุกต์ลักษณะนี้ ไม่ได้นำมาใช้ประโยชน์ตามหน้าที่ที่ควรเป็น แต่เป็นการนำไปใช้ประโยชน์ในวัตถุประสงค์อื่น ซึ่งอาจทำได้ทั้งสิ่งของและแนวคิด เพื่อให้เกิดความเหมาะสมและตอบสนองวัตถุประสงค์การใช้งาน

การคิดประยุกต์ในกระบวนการทางสมอง

1. สมองแก้ไข “ความจำกัด” โดยการหาสิ่งทดแทน

สมองมีความสามารถในการแก้ปัญหา สมองจะพยายามนำสิ่งที่มีอยู่มาประยุกต์ใช้เพื่อแก้ปัญหา โดยใช้วิธีการทดแทนคุณสมบัติ สมองจะทำการเทียบเคียงมโนทัศน์เชิงนามธรรมเพื่อหา “ตัวร่วม” หรือคุณสมบัติที่คล้ายคลึงกันของสิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่เพื่อหาความเป็นไปได้ในการนำมาใช้ทดแทน

2. สมองเห็นสิ่งที่พึงใจและปรารถนา “นำมาใช้” บ้าง

การคิดเชิงประยุกต์อาจเกิดขึ้นเมื่อเราเห็นบางสิ่งที่น่าพึงพอใจและคิดว่าตนเองต้องการนำสิ่งนั้นมาใช้ประโยชน์บ้าง อาจเป็นการนำมาเพียงบางส่วนและปรับปรุงส่วนที่นำมาให้สามารถเข้ากันได้กับสิ่งที่มีอยู่

3. สมองต้องนำ “ความรู้” ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต

สมองนำความรู้ความเข้าใจ ประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่เฉพาะเจาะจง ความรู้ที่เรามีเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งจะช่วยให้เราตัดสินใจในเรื่องที่เกิดขึ้นได้ดีกว่าไม่มีความรู้

สถานการณ์ที่ต้องคิดเชิงประยุกต์

1. สถานการณ์ที่ต้องตอบคำถามว่า “ใช้ ‘ทำ’ อะไรได้บ้าง” และ “รวมกันอย่างไรจึงเหมาะสม”

- ใช้ทักษะการแตกแขนง เพื่อใช้ประโยชน์เต็มศักยภาพ

การประยุกต์อาจทำให้เกิดการใช้ประโยชน์ของสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างเต็มศักยภาพ ซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ โดยการหาทางเลือกอื่น ๆ ทั้งนี้อาจไม่จำเป็นต้องเป็นสิ่งใหม่ทั้งหมดแต่เป็นการพยายามคิดเพื่อหาทางใช้ประโยชน์ของสิ่งที่มีอยู่มากกว่าเดิม เพื่อใช้อย่างคุ้มค่ามากที่สุด

- คิดถึงการรวมกันของสิ่งที่ไม่เคยรวมกันมาก่อน

การคิดเชิงประยุกต์อาจเข้าไปมีบทบาทสำคัญต่อการคิดสร้างสรรค์ โดยขั้นแรกของการคิดสร้างสรรค์มักจะเริ่มต้นด้วยการระดมความคิดใหม่ ๆ ซึ่งการคิดเชิงประยุกต์ทำหน้าที่เป็นเหมือนขั้นที่สองของการคิดสร้างสรรค์ โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ในการนำมาใช้ ความเหมาะสมเมื่อนำมาใช้ในบริบทนั้น ๆ และพิจารณาว่าควรนำส่วนใดมาใช้ ควรปรับเปลี่ยนอย่างไร รวมถึงการวิเคราะห์ว่าเมื่อนำมาใช้แล้วจะเกิดผลดีผลเสียอย่างไร

2. สถานการณ์ที่เราต้องตอบคำถามว่า “ใช้อะไร ‘ทดแทน’ ได้บ้าง”

- ทักษะการเปลี่ยนวัตถุประสงค์การใช้งาน

สถานการณ์ที่เกิดปัญหา เกิดภาวะความจำกัดของสิ่งที่จะนำมาใช้ในการแก้ปัญหา การคิดเชิงประยุกต์จะช่วยให้สามารถนำสิ่งที่มีอยู่มาใช้ทดแทนหรือปรับใช้ในการแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสม การคิดเชิงประยุกต์จะช่วย “กำจัด” ข้อจำกัดที่เกิดขึ้น ช่วยให้สามารถใช้ในบริบทต่าง ๆ อันเป็นการพัฒนาความเป็นไปได้ในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ซึ่งการคิดเชิงประยุกต์จะขยายความสามารถในการคิดเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ให้มีความยืดหยุ่นมากยิ่งขึ้น ด้วยการพัฒนาทักษะการคิดเชิงประยุกต์ด้านต่าง ๆ

- ทักษะการเพิ่มประสิทธิภาพหรือคุณภาพการใช้งานของสิ่งต่าง ๆ

การคิดเชิงประยุกต์จะให้วัตถุใช้งานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ จำเป็นต้องใช้การประยุกต์เพื่อปรับเปลี่ยนวัสดุให้สามารถใช้งานได้เต็มประสิทธิภาพได้

3. สถานการณ์ที่ต้องตอบคำถามว่า “จะนำมาใช้ประโยชน์ได้อย่างไร”

- ใช้ทักษะการแปร “นามธรรม” เป็น “รูปธรรม”

การคิดเชิงประยุกต์ช่วยให้เกิดการใช้ประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรมจากความรู้หรือแนวคิดที่เป็น “นามธรรม” ในสถานการณ์ที่เฉพาะเจาะจง ซึ่งการไม่คิดเชิงประยุกต์อย่างรอบคอบอาจก่อให้เกิดปัญหาตามมา เช่น สิ่งที่มีลักษณะเป็นแนวคิดเชิงนามธรรม อันได้แก่ แนวคิดเพื่อแก้ปัญหาใดปัญหาหนึ่งที่เกิดขึ้น กรอบแนวคิดทางคุณธรรมหรือแนวคิดใด ๆ ก็ตามที่มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการให้คนปฏิบัติตาม จำเป็นต้องมีการประยุกต์เป็นแนวทางปฏิบัติ ซึ่งจำเป็นต้องใช้การคิดเชิงประยุกต์อย่างเหมาะสม เพื่อทำให้แนวทางปฏิบัติสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และเป็นสิ่งที่ผู้ปฏิบัติเข้าใจและสามารถกระทำตามได้

ผลที่เกิดขึ้น

- ประชาชนบางส่วนตอบสนองแนวความคิดนี้ ยินดีปฏิบัติตาม
- ประชาชนบางส่วนยินดีปฏิบัติตาม เพราะกลัวถูกจับและปรับ
- ประชาชนบางส่วนปฏิบัติตาม แต่ใช้หมวกกันน็อกราคาถูก ไม่มีคุณภาพในการป้องกันการกระแทกมาใส่ เพราะกลัวถูกจับและปรับ
- ประชาชนบางส่วนไม่ยินดีปฏิบัติตาม ด้วยเหตุผลหลากหลาย
- เกิดพ่อค้ารายใหม่ ๆ ผลิตหมวกกันน็อกราคาถูก
- ใช้ทักษะการนำสิ่งหนึ่งจาก “บริบทเดิม” มาใช้เป็น “บริบทใหม่”

สิ่งต่าง ๆ ที่ใช้ได้อย่างเหมาะสมในบริบทหนึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาเมื่อนำไปใช้กับอีกบริบทหนึ่ง เนื่องจากองค์ประกอบที่ตอบสนองต่อวัตถุประสงค์เปลี่ยนไป ไม่ว่าจะเป็นเวลา สถานที่ บริบททางวัฒนธรรม สภาพภูมิประเทศ สภาพภูมิอากาศ และปัจจัยแวดล้อมอื่น ๆ ที่แตกต่างจากบริบทเดิม ดังนั้น เราสามารถปรับให้เหมาะสมกับบริบทสังคมของเราได้ ประเด็นสำคัญ คือ ไม่ต้องเสียหลักการ หรือพลาดไปจากวัตถุประสงค์ที่ควรจะเป็น ซึ่งเมื่อบริบทแวดล้อมเปลี่ยนไป ต้องมีการประยุกต์เพื่อให้สามารถใช้ได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

เหตุผลของการคิดเชิงประยุกต์

1. การคิดเชิงประยุกต์ช่วยลดข้อจำกัดในการแก้ปัญหาของสมอง

นักจิตวิทยาพบว่า คนเรามักจะไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้หรือแก้ปัญหาผิด ไม่ใช่เพราะปัญหานั้นยากเกินไป แต่เพราะขาดความสามารถในการคิดเชิงประยุกต์ ไม่สามารถพิจารณาปัญหานั้นในแง่มุมที่ต่างไปจากเดิม สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก มีสิ่งขัดขวางการแก้ปัญหาที่สำคัญในความคิดของคน นั่นคือ เรามักจะยึดการมองเห็นสิ่งนั้นเป็นครั้งแรก เราเห็นว่าสิ่งนั้นเป็นอย่างไรใน

ครั้งแรก เรามักคิดว่าจะเป็นเช่นนั้นในครั้งต่อ ๆ ไปด้วย อันอาจเป็นเหตุให้เข้าใจผิดเพราะมองอย่างยึดติดเพียงบางด้านเท่านั้น

คนที่ความคิดไม่ยึดติดกับบทบาทหน้าที่จะคิดเชิงประยุกต์ได้ดี เพราะมีมุมมองที่หลากหลาย สามารถประยุกต์สิ่งๆ เดียวให้สามารถปรับใช้ได้ในหลาย ๆ บริบทอย่างเหมาะสม โดยไม่ขึ้นอยู่กับว่าเคยใช้มาก่อนเลยหรือไม่ จึงทำให้การแก้ปัญหาได้ดีกว่าคนอื่นเพราะมีทางออกที่ไม่จำกัด

นอกจากนี้ การคิดเชิงประยุกต์ยังช่วยให้สามารถแก้ปัญหาได้รวดเร็วมากขึ้น เพราะไม่ยึดติดกับวัตถุประสงค์หรือบทบาทหน้าที่ของสิ่งนั้น ทำให้แม้ไม่มีคำตอบที่ชัดเจน แต่เราจะพยายามค้นหาความเป็นไปได้จากสิ่งที่มีอยู่และนำมาใช้เพื่อแก้ปัญหาในเวลานั้นได้ เป็นเหตุให้เราไม่จมอยู่กับการไม่สามารถหาทางออกให้กับปัญหา แต่เราจะสามารถประยุกต์จากสิ่งอื่น ๆ มาใช้ในการแก้ปัญหา ทำให้การแก้ปัญหานั้นทำได้อย่างรวดเร็วมากยิ่งขึ้น

2. การคิดเชิงประยุกต์ช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์ในบริบทที่แตกต่าง

หลายครั้งแนวคิดดี ๆ แนวทางการแก้ปัญหาที่ดูน่าจะมีประโยชน์ เมื่อนำมาใช้กลับล้มเหลว ไม่สามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการได้ สาเหตุที่เป็นเช่นนั้นเนื่องจากแนวคิดเหล่านั้นในภาคปฏิบัติอาจขัดแย้งกับบริบทสภาพแวดล้อม ขัดแย้งกับวิถีชีวิตประจำวัน ความเคยชิน ค่านิยมของผู้ปฏิบัติ ไม่เหมาะสมกับช่วงเวลา สถานการณ์ ฯลฯ และจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมภายใต้บริบทแวดล้อมที่แตกต่างกัน

3. การคิดเชิงประยุกต์ช่วยเพิ่มศักยภาพของการคิดสร้างสรรค์

การคิดสร้างสรรค์ เป็นการระดมความคิดที่แตกต่างหลาย เป็นความคิดนอกกรอบแหวกวงความคิดหรือความรู้เดิม ๆ เพื่อให้เกิดสิ่งใหม่ ๆ ที่ใช้การได้ดีและเหมาะสมมากยิ่งกว่าเดิม ส่วนหนึ่งของการสร้างสรรค์เกิดจากการประยุกต์สิ่งหนึ่งเข้ากับอีกสิ่งหนึ่ง จนกลายเป็นสิ่งใหม่ที่ไม่เคยมีมาก่อน

4. การคิดเชิงประยุกต์ช่วยให้ลดการลอกเลียนแบบลดอาการ “วัวหายล้อมคอก”

โดยปกติชีวิตประจำวัน เมื่อเราเห็นสิ่งที่เราพึงพอใจในบริบทหนึ่ง สิ่งที่ดูดี มีคุณค่า มีรสนิยม สิ่งที่สังคมหนึ่งหรือในบริบทหนึ่งไปแล้วมีประโยชน์และเราพึงพอใจ ความพึงพอใจนี่เอง เป็นตัวการให้เราเกิดความปรารถนาที่จะกระทำเลียนแบบ หรือนำสิ่งเราพอใจมาใช้ทั้งหมด โดยไม่ได้คำนึงถึงความเหมาะสมอันเนื่องมาจากความแตกต่างในด้านต่าง ๆ จึงเป็นเหตุให้การนำมาใช้ไม่ประสบผลสำเร็จ

การคิดเชิงประยุกต์จะช่วยให้เราไม่ด่วนฉกฉวยความพึงพอใจในสิ่งหนึ่งมาใช้ แต่ช่วยให้เกิดการคิดใคร่ครวญว่าจะนำมาใช้อย่างเหมาะสมได้อย่างไร ควรนำส่วนใดมาใช้ ควรปรับเพิ่มปรับเปลี่ยน หรือผสมผสานกันในลักษณะใดจึงเหมาะสมกับบริบทของเรา ช่วยลดอาการ “วัวหายล้อมคอก” หรือปัญหาที่อาจเกิดขึ้นตามมาภายหลัง เนื่องจากก่อนที่จะนำสิ่งใดมาประยุกต์ใช้จะต้องมี

การคิดพิจารณาปัจจัยต่าง ๆ อย่างรอบคอบก่อน โดยคำนึงถึงความเหมาะสมมากที่สุด ในเป้าหมายใหม่ วัตถุประสงค์ใหม่ จึงช่วยป้องกันการเกิดปัญหาเมื่อต้องนำสิ่งใดสิ่งหนึ่งมาใช้ ซึ่งต่างจากการนำสิ่งใดมาใช้โดยปราศจากการคิดเชิงประยุกต์ อาจจะทำให้ต้องแก้ปัญหาใหม่ ๆ ที่เกิดตามมาด้วย

5. การคิดเชิงประยุกต์เป็นแนวทางนำไปสู่นวัตกรรมใหม่ ๆ

การคิดประดิษฐ์สิ่งใหม่ ๆ หรือการพัฒนาสิ่งที่มีอยู่จำนวนมากให้ดีขึ้นตลอดประวัติศาสตร์ เกิดจากความสามารถในการคิดเชิงประยุกต์ คือเมื่อเห็นการทำงานของสิ่งหนึ่ง สมองจะพยายามทำการเชื่อมสิ่งนั้นเข้ากับอีกสิ่งที่มีอยู่ ซึ่งการนำความรู้จากด้านอื่น ๆ มาใช้จะช่วยพัฒนาความก้าวหน้าในสาขาวิชานั้น ๆ หรือพัฒนานวัตกรรมของสิ่งประดิษฐ์ต่าง ๆ ให้ทันสมัยต่อไปได้อย่างไม่หยุดยั้ง

การคิดเชิงประยุกต์

1. คิดจากซ้ายไปขว่า

การคิดจากซ้ายมาขว่า หมายถึง การคิดเชิงกระจายออก หรือการคิดที่เน้นจำนวนความคิดเกี่ยวกับประโยชน์ของสิ่งนั้นให้ได้มากที่สุด เพื่อตอบคำถามว่า “สิ่งนั้นสามารถนำไปใช้ทำอะไรได้บ้าง” มุ่งหมายให้สามารถคิดออกมาให้ได้มากที่สุดในการนำสิ่งนั้นไปใช้ประโยชน์ อันเป็นการขยายบทบาทหน้าที่ของสิ่งนั้น จากเดิมสู่การทำหน้าที่ใหม่ โดยการขยายขอบเขตความคิดของเราไม่ให้ยึดติดอยู่กับกรอบความเคยชินต่อบทบาทหน้าที่ของสิ่งนั้น ซึ่งเป็นการตอบคำถาม “จะนำมาใช้ประโยชน์อย่างไร” ซึ่งมีเทคนิคการคิดหลายแบบ อาทิเช่น

- เทคนิคณะดมความคิดประยุกต์

เทคนิคนี้คล้ายกับเทคนิคการระดมสมองที่นำไปใช้ในการคิดเชิงสร้างสรรค์แตกต่างกันที่จะคิดเกี่ยวกับของสิ่งเดียวหรือเรื่อง ๆ เดียวที่เราต้องการขยายขอบเขตการใช้ประโยชน์ของสิ่งนั้น โดยตอบคำถามว่า “สิ่งนี้มาใช้ประโยชน์อะไรได้บ้าง” ให้มากที่สุด เพื่อให้ได้ความคิดเชิงปริมาณที่เราสามารถคิดออกมาได้จำนวนมากที่สุด

- เทคนิคคิดเทียบเคียงเพื่อทดแทน

เทคนิคคิดเทียบเคียงเพื่อทดแทน เป็นเทคนิคที่ช่วยให้เห็นทางเลือกอื่น ๆ ในการนำสิ่งนั้นไปประยุกต์ใช้เพื่อ “ทดแทน” สิ่งอื่นที่มีคุณสมบัติคล้าย ๆ กัน สามารถคิดได้ 2 ลักษณะ

1) เทียบเคียงคุณสมบัติหลักและทดแทน

- คุณสมบัติหลัก หมายถึง หน้าที่ใช้สอยโดยปกติของสิ่งนั้น
- คุณสมบัติทดแทน หมายถึง สามารถใช้ทำหน้าที่ทดแทนคุณสมบัติได้

สรุปได้ว่า การประยุกต์เป็นการคิดเพื่อดึงความสามารถในการนำบางสิ่งมาปรับใช้ประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับบริบทสภาพแวดล้อมในขณะนั้น เพื่อบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ช่วยให้สามารถปรับตัวและปรับใช้สิ่งต่าง ๆ ให้เหมาะสมเข้ากับยุคสมัยที่เปลี่ยนไป ทำให้เราสามารถแก้ปัญหาในวิถีทางที่ถูกต้องได้ และช่วยให้เราสามารถสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ที่ใช้การได้เพิ่มขึ้นจำนวนมาก

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7

2.2.1 การประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม ความเป็นมาของหลักอปริหานิยธรรม

จากพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2539, พระไตรปิฎกเล่มที่ 21 พระสุตตันตปิฎกเล่มที่ 13 [ฉบับมหาจุฬาฯ] วัสสการพราหมณ์มหาอำมาตย์ แคว้นมคธ ทูลถามเรื่อง พระเจ้าอาชาตศัตรู เวเทหิบุตรมีพระประสงค์จะเสด็จไปปรามแคว้นวัชชี พระผู้มีพระภาครับสั่งเรียกพระอานนท์มาตรัสถามเรื่อง อปริหานิยธรรมทั้ง 7 ข้อ คือ 1. เจ้าวัชชีหมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ 2. เจ้าวัชชีพร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม พร้อมเพรียงกันทำกิจที่พึงกระทำ 3. เจ้าวัชชีไม่บัญญัติสิ่งที่มิได้บัญญัติไว้ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้ 4. เจ้าวัชชีเคารพนับถือผู้ใหญ่ในแคว้นวัชชี 5. เจ้าวัชชีไม่ฉุดคร่าขืนใจกุลสตรีหรือกุลกุมารี 6.เจ้าวัชชีสักการเคารพนับถือบูชาเจดีย์ในแคว้นวัชชี 7. เจ้าวัชชีจัดการรักษาคุ้มครอง ป้องกันพระอรหันต์ทั้งหลายด้วยความชอบธรรม ตราบใดที่พวกวัชชีรักษาราชอปริยหานิยธรรมทั้ง 7 ข้อนี้ เจ้าวัชชีพึงได้แต่เจริญอย่างเดียว ไม่มีความเสื่อมเลย (ที.ม. (ไทย) 10/134-135/78)

มหาปรินิพพพานสูตร คัมภีร์ทีฆนิกาย มหาวรรค ได้กล่าวถึงหลักอปริหานิยธรรม 7 ประการ 5 หมวด ที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงแก่ภิกษุทั้งหลายในสมัยใกล้จะดับขันธปรินิพพาน นอกจากนี้แล้ว หลักอปริหานิยธรรมยังปรากฏอยู่ในคัมภีร์อังคุตตรนิกาย สัตตกนิบาต ข้อความที่เป็นข้อธรรมเหมือนกันทั้ง 5 หมวดตรงกับข้อความที่มาในมหาปรินิพพานสูตร มีข้อแตกต่างกันตรงที่ข้อความปรารภการแสดงอปริหานิยธรรม ในมหาปรินิพพานสูตรเป็นข้อความต่อเนื่องจากการที่พระพุทธองค์ประทับอยู่บนภูเขาคิชฌกูฏ พระเจ้าอชาตศัตรูทรงส่งวัสสการพราหมณ์มหาอำมาตย์มาเข้าเฝ้ากราบทูลเรื่องที่พระองค์จะยกทัพไปย่ำยีพวกวัชชี แล้วพระพุทธองค์ทรงแสดงราชอปริหานิยธรรม7 แก่พระอานนท์ เมื่อวัสสการพราหมณ์มหาอำมาตย์ทูลลากลับไป พระพุทธองค์มีรับสั่งกับพระอานนท์เพื่อแจ้งให้ภิกษุทั้งหมดที่พักอยู่ในกรุงราชคฤห์มาประชุมที่อุปัฏฐานศาลา แล้วท่านพระอานนท์ได้นิมนต์ภิกษุทั้งหมดมาประชุมกัน จากนั้นได้เข้ากราบทูลให้พระพุทธองค์ทรงทราบ พระองค์ได้เสด็จไปยังอุปัฏฐานศาลาแสดงอปริหานิยธรรม (ที.ม. (ไทย) 10/140/87-88) แก่ภิกษุทั้งหลาย เป็นข้อความที่เป็นเหตุการณ์ติดต่อกัน ส่วนในคัมภีร์อังคุตตรนิกาย สัตตกนิบาต พระสังคีติกาจารย์ท่านกล่าวแบบกว้างๆ ว่าพระพุทธเจ้าประทับอยู่ที่ภูเขาคิชฌกูฏได้แสดงอปริหานิยธรรมแก่ภิกษุทั้งหลาย อปริหานิย

ธรรม 7 ประการ 5 หมวด พระสังคีติกาจารย์ได้แยกเป็น 5 สูตร ตั้งชื่อสูตรว่า (1) ปฐมสัตตกสูตร (2) ทุติยสัตตกสูตร (3) ตติยสัตตกสูตร (4) โพชฌังคสูตร (5) สัญญาสูตร ต่อจากวัสสการสูตร คือข้อความตอนที่วัสสการพราหมณ์มหาอำมาตย์เข้าเฝ้า ซึ่งท่านจัดเป็นสูตรหนึ่งเรียงลำดับไว้ก่อน ระบุสถานที่แสดงเฉพาะปฐมสัตตกสูตร ส่วนสูตรที่ 2 – 5 ไม่ระบุ คล้ายกับเป็นต่างเหตุการณ์ต่างวาระกัน

สรุปได้ว่า ประชาคม หมายถึง การรวมกลุ่มขององค์กรที่มีลักษณะเป็นภาคีของทุกภาคส่วน ทั้งภาคราชการ เอกชน และประชาชน ที่มีความรู้สึกร่วมกันที่ต้องการจะเข้าไปแก้ไขปัญหาของตำบลร่วมกัน ตลอดจนมีความต้องการที่จะร่วมกำหนดอนาคตและวางแนวทางการพัฒนาตำบลเพื่อประโยชน์ร่วมกันในฐานะหน้าที่พลเมือง

2.2.2 ความหมายของหลักอปริหานิยธรรม

อรรถกถาทีฆนิกาย มหาวรรค ได้ระบุความหมายของหลักอปริหานิยธรรมว่าธรรมที่เป็นเหตุให้เกิดความเจริญโดยส่วนเดียว ไม่มีความเสื่อม มี 2 ประเภท คือ ราชอปริหานิยธรรม และภิกขุอปริหานิยธรรม (ที.ม.อ. (ไทย) 2/134-136/116-128)

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) (2554, หน้า 211) ได้ให้ความหมายของอปริหานิยธรรม ว่า “เป็นธรรมอันไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม เป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียว สำหรับหมู่ชนหรือผู้บริหารบ้านเมือง”คือการถือธรรมเป็นใหญ่ ธรรมที่เป็นไปเพื่อความเจริญถ่ายเดียว ไม่มีเสื่อมเลย

พระทวีป กลฺยาณธมฺโม (เล็กบัณฑิตย์) (2554, หน้า 92-93) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับหลักปริหานิยธรรมว่า “เป็นที่ตั้งแห่งความไม่เสื่อม 7 ประการ ซึ่งธรรมทั้ง 7 ประการนี้เป็นเพื่อความเจริญทั้งฝ่ายบ้านเมือง และสงฆ์

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณโรรส (2557, หน้า 52-53) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับอปริหานิยธรรม ว่าเป็นธรรมไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม เป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียว ชื่อว่า อปริหานิยธรรม

จากความหมายข้างต้น พอสรุปหลักปริหานิยธรรมได้ว่า เป็นธรรมที่เป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียว ไม่มีความเสื่อม แบ่งเป็นสองคือหลักอปริหานิยธรรมสำหรับคฤหัสถ์ครองเรือน และอปริหานิยธรรมสำหรับบรรพชิต

2.2.3 หลักการสาระสำคัญของหลักอปริหานิยธรรม

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) (2540, หน้า 26) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับอปริหานิยธรรมว่าเป็นหลักการร่วมรับผิดชอบที่จะช่วยป้องกันความเสื่อม นำไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองโดยส่วนเดียว มี 7 ประการ คือ

1) หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ พบปะปรึกษาหารือกิจการงาน (ที่พึงรับผิดชอบตามระดับของตน) โดนสม่ำเสมอ

2) พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม พร้อมเพรียงกันทำกิจทั้งหลายที่พึงทำร่วมกัน

3) ไม่ถืออำเภอใคร่ต่อความสะดวก บัญญัติวางข้อกำหนดกฎเกณฑ์ต่างๆ อันมิได้ตกลงบัญญัติวางไว้ และไม่เหยียบย่ำล้มล้างสิ่งที่ตกลงวางบัญญัติกันไว้แล้ว ถือปฏิบัติมั่นอยู่ในบทบัญญัติใหญ่ที่วางไว้เป็นธรรมนูญ

4) ท่านผู้ใดเป็นผู้ใหญ่มีประสบการณ์ยาวนาน ให้เกียรติเคารพนับถือท่านเหล่านั้น มองเห็นความสำคัญแห่งถ้อยคำของท่านว่าเป็นสิ่งอันพึ่งรับฟัง

5) ให้เกียรติและคุ้มครองกุลสตรี มิให้มีการข่มเหงรังแก

6) เคารพบูชาสักการเจดีย์ ปูชนียสถาน อนุสาวรีย์ประจำชาติอันเป็นเครื่องเตือนความทรงจำ เร้าให้ทำดี และเป็นที่รวมใจของหมู่ชน ไม่ละเลย พิธีเคารพบูชาอันพึ่งทำต่ออนุสรณ์สถานเหล่านั้นตามประเพณี

7) จัดการให้ความอารักขา บำรุง คุ้มครอง อันชอบธรรม แก่บรรพชิต ผู้ทรงศีลธรรมบริสุทธิ์ ซึ่งเป็นหลักใจและเป็นตัวอย่างทางศีลธรรมของประชาชน เต็มใจต้อนรับและหวังให้ท่านอยู่โดยผาสุก

พระทวีป กลฺยาณธมฺโม (เล็กบัณฑิตย์) (2550, หน้า 28) ได้ให้แนวความคิดเกี่ยวกับหลักปริหานิยธรรมว่าเป็นที่ตั้งแห่งความไม่เสื่อม 7 ประการ ซึ่งธรรมทั้ง 7 ประการนี้เป็นเพื่อความเจริญทั้งฝ่ายบ้านเมือง และสงฆ์

ก) ฝ่ายบ้านเมือง

1) หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ การอยู่ร่วมกัน การทำงานร่วมกันของคนในสังคมจะต้องมีการพบปะ ประชุมปรึกษาหารือกันสม่ำเสมอ เพื่อแก้ไขปัญหาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ยอมรับในเหตุผลที่ถูกต้องที่เป็นประโยชน์ เพื่อความเข้าใจที่ดีต่อกันของทุกคนในสังคมซึ่งความเจริญไม่เกิดความเสื่อมในทุกกรณี เช่น ในครอบครัว พ่อ แม่ ลูก มีอะไรพูดกันปรึกษากัน ลูกก็จะอบอุ่น ปัญหาลูกไปติดยาเสพติดก็จะไม่เกิดขึ้น ในสถานที่ทำงาน หัวหน้ามีการประชุมปรึกษากับผู้ร่วมงานทุกครั้ง งานก็จะราบรื่น หากมีข้อผิดพลาด ทุกคนก็จะยอมรับในสิ่งที่เกิดขึ้น

2) พร้อมเพรียงกันประชุม เลิกประชุมและกระทำกิจที่ควรทำ เพื่อให้เกิดความยุติธรรมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของหมู่คนที่อยู่รวมกัน ไม่กินแหนงแคลงใจกัน จะทำงานอะไรก็สำเร็จได้ เช่น ในครอบครัวมีอะไรปรึกษาหารือกันก็ต้องอยู่พร้อมๆ กัน เพื่อทุกคนจะได้ยอมรับในสิ่งที่จะทำลงไปด้วยความเต็มใจจะทำลงไปด้วยความเต็มใจ

3) ไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่ได้บัญญัติและไม่เลิกล้มสิ่งที่บัญญัติไว้แล้ว เช่น บ้านเมือง จะสงบสุขได้ ทุกคนจะต้องบัญญัติและไม่ล้มเลิก ระเบียบกฎเกณฑ์ต่างๆ ของคณะและสังคมตามความพอใจ

ของตนหรือของกลุ่มโดยไม่คำนึงถึงความถูกต้อง ตัวอย่าง เช่น นักเรียนจะต้องแต่งเครื่องแบบของโรงเรียนเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย จะแต่งกายตามใจตนเองไม่ได้

4) เคารพนับถือผู้ใหญ่การเคารพและรับฟังคำสั่งสอนของผู้ใหญ่ถือว่าเป็นสิ่งที่ดีเพราะผู้ใหญ่เกิดก่อน ผ่านประสบการณ์มามากกว่า ประกอบกับการอยู่ร่วมกันในสังคมต้องมีผู้นำ ถ้าเราให้การเคารพและเชื่อฟังผู้นำ สังคมก็จะไม่วุ่นว่าย เช่น ถ้าลูกเชื่อฟัง พ่อ แม่ ก็จะเป็นคนดีได้เพราะไม่มีพ่อแม่คนไหน อยากลูกตนเองให้ชั่ว

5) ไม่ข่มเหงล่วงเกินสตรี สตรีถือว่าเป็นเพศแม่ เป็นเพศที่อ่อนแอ บุรุษควรให้เกียรติให้การยกย่อง ปกป้องไม่ให้ใครละเมิดสิทธิหรือข่มเหงรังแก ถ้าสังคมใดๆ ผู้หญิงถูกฉุดคร่าข่มขืนมากขึ้นความเสื่อมก็จะเกิดกับสังคมนั้น

6) สักการเคารพเจดีย์ หมายถึงการให้ความเคารพและปกป้องรักษาปูชนียสถานที่สำคัญในศาสนา เพื่อจะเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของกลุ่มคนในหมู่คณะที่อยู่ร่วมกันและระลึกถึงกัน เช่น การเคารพพระปฐมเจดีย์

7) ให้การอารักขา คุ้มครอง อันชอบธรรมแก่พระอรหันต์ คือการคุ้มครองบรรพชิต ซึ่งเป็นผู้สืบทอดพระพุทธศาสนาให้คงอยู่ตลอดไป เช่นการทำบุญด้วยปัจจัย 4 เป็นต้น

ข) ฝ่ายสงฆ์

1) หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ ในกิจของสงฆ์ที่ต้องทำร่วมกันไม่ว่าเรื่องเล็กหรือใหญ่เช่น การทำอุโบสถสังฆกรรม

2) พร้อมเพรียงกันประชุม เลิกประชุมและทำกิจที่สงฆ์ต้องทำการประชุมถือว่าเป็นกิจที่สงฆ์ต้องทำร่วมกัน แต่การที่จะให้สงฆ์ทุกรูปยอมรับซึ่งกันและกัน เพื่อความสามัคคีก็จะต้องอาศัยความพร้อมเพรียงกันทุกๆ ครั้ง เช่น การทำพิธีกรรมในงานมงคลนิยมใช้พระสงฆ์ 9 รูป ก็ต้องมาพร้อมกันจึงจะทำพิธีกรรมได้

3) ไม่บัญญัติในสิ่งที่พระพุทธเจ้าไม่ทรงบัญญัติ ไม่ล้มเลิกสิ่งที่พระองค์บัญญัติไว้ถือว่าสิกขาบทที่พระพุทธเจ้าบัญญัติไว้ เปรียบเสมือนรัฐธรรมนูญที่พระสงฆ์จะต้องปฏิบัติตาม

4) เคารพนับถือและรับฟังถ้อยคำของภิกษุผู้ใหญ่ ในการปกครองของพระสงฆ์จะให้อำนาจแก่ผู้ที่มีความสามารถตามบรรดาศักดิ์ เช่น ภิกษุผู้ใหญ่ สังฆบิดร สังฆปรินายก ภิกษุทุกรูปจะต้องปฏิบัติตามลำดับขั้นเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย

5) ไม่ลุอำนาจแก่ความอยากที่เกิดขึ้น เพราะพระสงฆ์ตัดแล้วซึ่งกิเลสตัณหา ความอยากมีอยากได้จะต้องไม่เกิดขึ้น จึงจะเป็นที่ยกย่องของคนทั่วไป

6) ยินดีในเสนาสนะอันควร คือพระสงฆ์ต้องมีชีวิตเรียบง่าย มุ่งแสวงหาธรรมเพื่อเผยแผ่ให้กับผู้อื่น

7) ตั้งใจอยู่ว่า เพื่อนภิกษุสามเณร เป็นผู้มีศีล ซึ่งยังไม่มาสู่อาว่าสขอให้มา ที่มาแล้วขอให้อยู่เป็นสุข คือ พระสงฆ์ต้องใจกว้างยินดีต้อนรับสมาชิกใหม่และมีความปรารถนาดีต่อสมาชิกเก่าเพื่อสังคมสงฆ์จะได้ไม่เกิดความเสื่อม

พระครูนิกรสุนทรกิจ (สมพงษ์ นุ่มสกุล) (2553, หน้า 30-32) ได้ให้ความคิดกับอปริหานิยธรรมว่า “หลักธรรมที่ก่อให้เกิดความสามัคคีที่กล่าวไว้ในพุทธศาสนาเถรว่าท อีกข้อหนึ่งที่ครอบคลุมการปฏิบัติสามัคคีธรรมทั้งทางกาย ว่าจาและทางจิตใจได้อย่างดีที่สุดประการหนึ่ง ก็คือหลักอปริหานิยธรรม 7 ประการ โดยแยกออกเป็น 2 หมวดตามเพศบรรพชิตและฆราว่าส ดังนี้

ก) หลักอปริหานิยธรรม 7 ประการ สำหรับบรรพชิต ได้แก่

1) หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ หมายความว่า ธรรมดาคนเราต้องอยู่ร่วมกันเป็นหมวดเป็นหมู่เป็นคณะ จะอยู่ตามลำพังไม่ได้ หมู่คณะจะเจริญอยู่ได้ ก็เพราะอาศัยการติดต่อกันไปมาหาสู่กัน มีเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงอย่างไร รู้ทั่วถึงกันหรือเมื่อมีกรณียะเรื่องที่จะต้องทำเกิดขึ้น ผู้เป็นใหญ่ในหมู่จะต้องเรียกประชุมปรึกษาหารือกันเพื่อความเจริญและความพร้อมเพรียงของหมู่และผู้น้อยที่นับเนื่องในหมู่ ก็ต้องหมั่นเข้าประชุมตามว่าระที่ถูกเรียกประชุม จึงจะมีความเจริญและพร้อมเพรียงกัน

2) พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม พร้อมเพรียงกันทำกิจที่สงฆ์จะต้องทำ หมายความว่า ในการประชุมนั้นย่อมมีกำหนดเวลา ทุกคนควรตรงต่อเวลา ไม่ใช่ว่าต่างคนต่างเข้าหรือต่างคนต่างออกตามชอบใจซึ่งเป็นการเสียระเบียบ เสียมรรยาท อาจทำให้เวลาเมื่อเข้าประชุมแล้ว ต้องพร้อมเพรียงช่วยกันทำกิจที่สงฆ์จะต้องทำหมายความว่ากิจใดที่สงฆ์ คือ หมู่ชนจะต้องทำร่วมกันด้วยกำลังกายหรือกำลังว่าจาหรือกำลังความคิด ก็ต้องร่วมกันทำกิจนั้น ช่วยกันทำช่วยกันพูด ช่วยกันคิดปรึกษาหารือกัน ช่วยแก้ไขสิ่งไม่ดีให้ดีขึ้นส่งเสริมสิ่งที่ดีให้ดียิ่งขึ้น ทำได้อย่างนี้ก็จะมีความเจริญ ความพร้อมเพรียงของชนทั้งปวงผู้เป็นหมู่ ยังความเจริญให้สำเร็จฯ” ด้วยว่าอันความพร้อมเพรียงนั้น ย่อมยังความเจริญให้สำเร็จหลาย

3) การปฏิบัติตามกฎระเบียบ ไม่บัญญัติสิ่งที่พระพุทธเจ้าไม่ทรงบัญญัติไว้ ไม่ล้มล้างสิ่งที่พระองค์ทรงบัญญัติไว้สมาทานศึกษาอยู่ในสิกขาบททั้งหลายตามที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้ หมายความว่าศีลหรือสิกขาบทที่ทรงบัญญัติไว้สำหรับภิกษุ - สามเณร - อุบาสกอุบาสิกา ก็นับว่าพอดีพองาม พอแก่ความปฏิบัติเพื่อขัดเกลากิเลสที่หยาบๆ บาปที่หนาๆ ตามสมควรแก่เพศบรรพชิตและเพศคฤหัสถ์อยู่แล้ว ไม่จำเป็นต้องบัญญัติเพิ่มเติมอีกเหมือนกฎหมายทางพระราชอาณาจักรที่ประกาศใช้ในสมัยหนึ่งๆ ก็พอสมควรอยู่แล้ว ใครๆ ไม่ควรบัญญัติเพิ่มเติมตามลำพังตน เป็นกฎหมายเถื่อนขึ้นอีก และสิกขาบททุกข้อที่ทรงบัญญัติไว้แล้ว ใครๆ ไม่พึงถอน คือไม่ตัดออก ไม่ยกเลิกแม้บางข้ออาจไม่เหมาะแก่กาลสถานที่ภูมิประเทศ ก็มีพระพุทธานุญาติพิเศษไว้แล้ว จึงไม่จำเป็นต้องถอนสิกขาบทใดๆ ทั้งสิ้น เหมือนกฎหมายทางระราชอาณาจักร ใครๆ ไม่พึงถอน เพราะถ้าต่างคนต่างเลิกถอนสิกขาบทที่ทรงบัญญัติไว้ ตามความต้องการของตน ผลสุดท้ายก็ไม่มีอะไรเหลือเป็นหลักไว้ควบคู่

หมู่ พระศาสนาก็ย่อมตั้งอยู่ไม่ได้ ต้องอันตรธานไปเหมือนกฎหมาย ถ้าต่างคนต่างถอนทีละมาตรา สองมาตรา ไม่ช้าก็หมด ประเทศชาติบ้านเมืองไม่มีกฎหมาย ก็เหมือนบ้านเรือนไม่มีขื่อไม่มีแป ก็มีแต่พินาศ ควรสมาทานศึกษาอยู่ในสิกขาบทตามที่พระองค์ทรงบัญญัติไว้ หมายความว่า ต้องมีความเคารพในพระวินัยสิกขาบททั้งปวง ถือสิกขาบทเป็นสิ่งสำคัญ สนใจศึกษาให้เข้าใจและปฏิบัติให้ถูกต้อง ไม่แก้ตัวว่ายังไม่รู้ไม่มักง่าย ไม่ดูหมิ่นว่าเรื่องเล็ก พระวินัยมิได้ยกเว้นโทษผู้ทำผิดแม้ไม่รู้เหมือนกฎหมายของบ้านเมือง ประชาชนทุกคนต้องเคารพ ต้องเข้าใจต้องรับรู้และปฏิบัติอย่าให้ผิด กฎหมายมิได้ยกเว้นโทษแก่ผู้ทำผิดแม้ไม่รู้เพราะถ้ายกเว้นแก่ผู้ไม่รู้แล้ว ก็ไม่มีใครสนใจที่จะรู้ มีแต่ทำผิดกันทั่วไป ฉะนั้นจึงต้องถือเป็นเรื่องสำคัญ ต้องศึกษาและปฏิบัติโดยดี

4) เคารพนับถือผู้บังคับบัญชา ภิกษุเหล่าใดเป็นผู้ใหญ่ เป็นสังฆบิดร เป็นสังฆปริณายก เคารพนับถือภิกษุเหล่านั้น เห็นถ้อยคำของท่านว่าเป็นสิ่งอันควรรับฟัง หมายความว่าต้องเคารพไม่ฝ่าฝืนต่อท่าน เป็นธรรมดาของคนที่อยู่รวมกัน เป็นหมู่ เป็นวัด เป็นบ้านจนถึงเป็นประเทศ ถ้าไม่มีหัวหน้า มีแต่คนวางท่าเสมอกันไม่มีใครเคารพยำเกรงใคร ก็มีแต่ความเสื่อมความยุ่งยากลำบาก การอยู่ร่วมกันคนที่เสมอกัน (ด้วยกิเลส) นำทุกข์มาให้” ดังนี้ เพราะคนมีกิเลสกับคนมีกิเลส “เมื่อเอากิเลสมาใช้เป็นกำลังตัดกำลังคน ไม่มีใครยอมใคร ไม่มีผู้ใหญ่ ไม่มีผู้น้อย ไม่มีผู้นำ ไม่มีผู้ตาม ในที่สุดก็หมดกำลังพังพินาศไปด้วยกันเหมือนกองทัพที่ไม่มีแม่ทัพจะไปสู้กับใครได้ ฉะนั้น ทุกหมู่ ทุกคณะ ทุกประเทศ จำต้องมีหัวหน้า จะขาดเสียมิได้ และผู้เป็นหัวหน้านั้นต้องไม่เป็นคนพาลเกเร ไม่เป็นคนโง่ คนพาลหรือคนโง่ ไม่ควรเป็นหัวหน้า” เพราะหัวหน้าเป็นคนสำคัญหมู่ คณะ วัดหรือบ้านเมืองจะเสื่อมจะเจริญก็เพราะหัวหน้า คนโง่เป็นหัวหน้าก็พาวัดพาบ้านให้ฉิบหายเหมือนขุนโคนำฝูงโคเดินคด โคในฝูงทั้งหมดก็เดินคดตามกันฉันใด ในหมู่มนุษย์ก็เช่นเดียวกัน เมื่อหัวหน้าประพฤติคดโกงเกเร ผู้ที่อยู่ร่วมหมู่ก็ประพฤติตาม ก็มีแต่ความเสื่อม ฉะนั้น ผู้เป็นหัวหน้าต้องเป็นคนดีมีความฉลาดสามารถองอาจ กล้าหาญ เมื่อได้หัวหน้าเป็นคนดี ก็เป็นหน้าที่ของทุกคนที่อยู่ร่วมหมู่คณะ ร่วมวัด ร่วมบ้านร่วมเมืองต้องเคารพนับถือเชื่อฟังถ้อยคำของท่านผู้เป็นหัวหน้า หมู่คณะจึงจะเจริญมั่นคงอยู่ได้

5) ไม่ลุแก่อำนาจความอยาก ความเห็นแก่ตัว ไม่ลุอำนาจตัณหา คือ ความอยากที่เกิดขึ้น หมายความว่า ไม่ทำ ไม่พูด ไม่คิดอะไรตามอำนาจของความอยาก ตัณหา คือ “ความทะยานอยาก แบ่งออกเป็น 3 ประการ ได้แก่ กามตัณหาภวตัณหา และวิภวตัณหา”

6) เคารพสักการะสิ่งที่ชุมชนนั้นนับถือ รักสันติขัดเกลาจิตใจอยู่เสมอ ยินดีอยู่ในเสนาสนะป่า หมายความว่าพอใจในที่นอนที่นั่งอันเงียบสงัดในป่าหรือเหมือนอยู่ในป่า เช่น วัดที่ไม่พลุกพล่านด้วยหมู่ชนหรือกุฎี ศาลา เรือนวาง โคนไม้ที่เงียบเสียงไม่มีใครๆรบกวน ก็ควรยินดีพอใจอยู่ในที่เช่นนั้น เมื่ออยู่ในที่สงัดเช่นนั้น ย่อมให้กายวิเวก สงัดทางกาย คือ ไม่คลุกคลีจับกลุ่มสรวลเสเฮฮา เมื่อได้กายวิเวกแล้วก็ย่อมได้ จิตตวิเวก สงัดจิต คือจิตย่อมสงบจากกามและจากอกุศลบาปธรรม

ทั้งหลาย กลายเป็นสมาธิจิตหรือฌานจิต มีความสุขไม่อิงอามิสเกิดขึ้น เป็นความสุขที่หว่านใจยิ่งนัก และจิตตวิเวกนั้นเป็นปัจจัยให้ได้อุปธิวิเวก สงัดอุปธิคือ “หมดจดจากกิเลสอันเป็นเหตุทุกข์ทั้งปวง”

7) เคารพในพระภิกษุสงฆ์ผู้ทรงศีล ตั้งสติระลึกไว้ในใจว่า “เพื่อนพรหมจารีทั้งหลายผู้มีศีลงดงามซึ่งยังไม่มาขอให้มาที่มาแล้ว ขอให้อยู่ผาสุก”17 หมายความว่า “ให้มีจิตใจเอื้อเฟื้อโอบเอื้ออารี ไม่หวงที่อยู่ไม่กีดกันคนดีมีศีลมีธรรมให้ตั้งใจต้อนรับผู้มีศีล มีสัตย์ ให้อยู่ร่วมหมู่ ร่วมวัด ร่วมบ้าน ร่วมงานตามควรแก่ภาวะและให้แผ่เมตตาต่อผู้ที่มาอยู่ร่วมกันว่า ขอให้อยู่เย็นเป็นสุขอย่าอยู่ร้อนนอนทุกข์เลย ทั้งนี้เพื่อมิให้เกิดความคิดริษยาติดผู้ที่อยู่ร่วมกันเพราะถ้าเกิดริษยากันแล้วก็จะมีแต่ความเสื่อมความฉิบหายได้ ในพระธรรมภาษิตว่า อรติ โลกันาสิกา ความริษยา ทำโลกให้ฉิบหาย แต่ตรงกันข้าม ถ้ามีเมตตาต่อกัน ก็ย่อมจะค้ำประกันโลกไว้ให้เจริญสืบไปได้” ผู้อยู่ร่วมหมู่คณะต้องมีเมตตาทั้งทางกาย ทางว่าจาและทางใจต่อกัน ความสามัคคีอันจะเป็นเหตุนำความสงบสุข ความเจริญรุ่งเรืองตามมาได้

อปริหานิยธรรม 7 ประการ จัดเป็นหลักธรรมสำหรับฆราว่าสทุกหมู่เหล่าในสังคมที่พึ่งยึดถือปฏิบัติให้ได้ด้วยความเอาใจใส่ หากหวังความสมัครสมานของคนในชาติ ได้แก่

1) หมั่นประชุมกันเสมอ

2) พร้อมเพรียงกันประชุม เลิกประชุม พร้อมเพรียงกันทำกิจการ

3) ปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีโบราณ ไม่เลิกล้ม

4) เคารพนับถือผู้ใหญ่

5) ให้เกียรติแก่สตรี ไม่ล่วงละเมิด

6) เคารพสถานศักดิ์สิทธิ์ของชุมชน

7) ให้ความคุ้มครองป้องกันบรรพชิตผู้ประพฤติดีปฏิบัติชอบในรัฐของตน

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) (2554, หน้า 211) ให้ความคิดเห็นหลักอปริหานิยธรรม ว่า “เป็นธรรมที่ไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม เป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียว สำหรับหมู่ชนหรือผู้บริหารบ้านเมือง”

1) หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์

2) พร้อมเพรียมกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม พร้อมเพรียงกันทำกิจที่พึงทำ

3) ไม่บัญญัติสิ่งที่มิได้บัญญัติไว้ ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้

4) ท่านเหล่าใดเป็นผู้ใหญ่ในชุมชน (ชาววัชชี) เคารพนับถือท่านเหล่านั้น เห็นถ้อยคำของท่านว่าเป็นสิ่งอันควรรับฟัง

5) บรรดากุลสตรี กุลกุมารีทั้งหลาย ให้อยู่ดีโดยมิถูกข่มเหง หรือฉุดคร่าขืนใจ

6) เคารพสักการบูชาเจดีย์

7) จัดให้ความอารักขา คุ้มครอง ป้องกัน อันชอบธรรมแก่พระอรหันต์ทั้งหลาย

จากการศึกษาหลักสาระสำคัญของหลักอปริหานิยธรรมสามารถสรุปได้ว่า อปริหานิยธรรม 7 ประการ เป็นธรรมที่ไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม เป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียว โดยแบ่งออกเป็นสำหรับพระภิกษุ และสำหรับฆราวาส ซึ่งทั้งสองแบบมีสาระสำคัญที่เหมือนกันแต่จะมีการปรับให้เหมาะสมกับเพศและสภาวะของกลุ่มคนนั้นๆ

สำหรับการวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยได้ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ด้าน เป็นประเด็นในการวิจัย ได้แก่ 1) ด้านหมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ 2) ด้านพร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม 3) ด้านปฏิบัติตามกฎระเบียบ 4) ด้านเคารพนับถือผู้บังคับบัญชา 5) ด้านไม่แก่อำนาจความอยาก ความเห็นแก่ตัว 6) ด้านเคารพสักการะสิ่งที่ชุมชนนั้นนับถือ รักสันติขัดเกลาจิตใจอยู่เสมอ 7) ด้านเคารพในพระภิกษุสงฆ์ผู้ทรงศีล (กองวิชาการ มหาวิทยาลัยธรรมกาย แคลิฟอร์เนีย, 2555, หน้า 87-107) มีนักวิชาการได้ให้ความหมายในแต่ละด้าน ดังนี้

1) ด้านหมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ หมายถึง การประชุมพบปะปรึกษาหารือกันในกิจการงานต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ เพื่อแก้ปัญหาในการสื่อสาร แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ยอมรับใน เหตุผลที่ถูกต้อง ที่เป็นประโยชน์สร้างความเข้าใจที่ดีต่อกัน และหาแนวทางแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ร่วมกัน การประชุมกันบ่อย ๆ คุยกันบ่อย ๆ นั้น เป็นการระดมมันสมอง รวมความสามารถที่ทุกคน มีแล้วนำมาแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องส่งเสริมพัฒนาหมู่คณะให้มีความเจริญในด้านต่าง ๆ เช่น ในสถานที่ทำงาน หัวหน้ามีการประชุมปรึกษากับผู้ร่วมงานทุกครั้ง งานก็จะราบรื่น หากมีข้อผิดพลาดทุกคนก็จะยอมรับในสิ่งที่เกิดขึ้น, ในครอบครัว พ่อ แม่ ลูก มีอะไรพูดกันปรึกษากัน ลูกก็จะอบอุ่น จะไม่ติดเกมส์หรือไม่ติดยาเสพติด

คำว่าประชุมนั้นหมายรวมไปถึง การพบปะ สนทนา การรับประทานอาหารการเล่นกีฬา การทำกิจกรรมกลุ่มย่อยด้วยกัน เป็นต้น และการประชุมนั้น สมาชิกทุกคนจะต้องมีสติกำกับเพื่อควบคุมอารมณ์ให้ได้อยู่ตลอดเวลามิเช่นนั้นแล้วการประชุมก็จะไม่สัมฤทธิ์ผล(กองวิชาการ มหาวิทยาลัยธรรมกาย แคลิฟอร์เนีย. 2555, หน้า 87-107)

2) ด้านพร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม หมายถึง เข้าประชุม เลิกประชุม และทำกิจที่ได้รับมอบหมายตามมติที่ประชุม อย่างพร้อมเพรียงกัน เพื่อสร้างความรับผิดชอบร่วมกัน ป้องกันไม่ให้เกิดการกินแหนงแคลงใจกัน ต้องให้ความสำคัญกับการประชุม ต้องทำงานของส่วนรวมให้ดี และพร้อมเพรียงกันลุกขึ้นป้องกันหมู่คณะเมื่อมีภัย การเริ่มและเลิกประชุมโดยพร้อมเพรียงกันนั้นไม่ใช่ทำได้ง่าย ๆ เป็นตัววัดว่าคนในทีมมี ความพร้อมหรือไม่แค่ไหน การตรงต่อเวลาเป็นการเสียสละ เป็นการแสดงน้ำใจเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ให้ความสำคัญของคำว่าทีม หัวหน้าที่ดีจึงต้องรักษาเวลาทั้งการเริ่มและเลิกประชุม การทำกิจต่าง ๆ ตามมติที่ประชุม เป็นการเสียสละ การยอมรับ

อดทนอดกลั้น และที่สำคัญคือเรื่องของความไว้เนื้อ เชื่อใจ ซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุด หากไม่เชื่อใจกัน จะทำให้ไม่แบ่งงานกัน เกิดการหลงตนเอง การใจ ไม่ถึง ใจไม่กว้างพอที่จะเปิดโอกาสให้คนอื่น ๆ ทำผิดพลาดเพื่อการเรียนรู้ การจัดทำเอกสาร และกำหนดมาตรฐานต่าง ๆ ในการทำงาน ก็เป็นการวางระบบให้ทำงานอย่างพร้อมเพรียงกันได้อย่างหนึ่ง (กองวิชาการ มหาวิทยาลัยธรรมกาย แคลิฟอร์เนีย, 2555, หน้า 92)

3) ด้านปฏิบัติตามกฎระเบียบ ไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติ จักไม่ถอนสิ่งที่ท่านบัญญัติไว้แล้ว ประพฤติมั่นอยู่ในธรรม ของชุมชนครั้งโบราณ หมายถึง ไม่บัญญัติสิ่งใหม่ ๆ หรือล้มเลิกบัญญัติเดิม ตามอำเภอใจ โดยผิด หลักการเดิมที่หมู่คณะได้วางไว้ จะต้องถือปฏิบัติมั่นตามหลักการเดิมของหมู่คณะทำตามกฎระเบียบ ตามกติกาข้อบังคับ ตามหลักเกณฑ์ของหมู่คณะ เพื่อความเสมอภาคกัน อันเป็นเหตุส่งเสริมให้การ ปกครองการบริหารเกิดผลดี มีประสิทธิภาพ ไม่เล่นนอกกฎนอกกติกา เพราะจะกลายเป็นกติกา ส่วนตัวที่ไม่ตรงกับกติกาของคนอื่น ซึ่งจะสร้างปัญหาให้เกิดขึ้นตามมาภายหลัง ตัวอย่าง เช่น นักเรียนจะต้องแต่งเครื่องแบบของโรงเรียนเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย จะแต่งกายตามใจ ตนเองไม่ได้การกำหนด วิสัยทัศน์ เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ แผนรองรับ ฯลฯ คือการบัญญัติดังนั้น ทุกคนในทีมจะต้องทำตามอย่างเคร่งครัด ไม่ล้มเลิก เพิ่มถอน ตามอำเภอใจ (กองวิชาการ มหาวิทยาลัยธรรมกาย แคลิฟอร์เนีย, 2555, หน้า 87-107)

4) ด้านเคารพนับถือผู้บังคับบัญชา สักการะเคารพนับถือบูชาท่านผู้ใหญ่ทั้งหลาย มองเห็นความสำคัญแห่งถ้อยคำของท่าน ว่าเป็นสิ่งอันพึงรับฟัง หมายถึง ให้ความเคารพและรับฟังความคิดเห็นคำแนะนำของผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่ เป็นผู้มีประสบการณ์ยาวนาน ดังนั้นเราต้องให้เกียรติ ให้ความเคารพนับถือ และรับฟังความคิดเห็น ของท่านในฐานะที่เป็นผู้รู้และมีประสบการณ์มามาก การอยู่ร่วมกันในหมู่คณะจำเป็นต้องมีผู้นำและผู้ตาม เราต้องเคารพนับถือผู้เป็นใหญ่เป็นประธาน เคารพผู้บริหารหมู่คณะ ถ้าเราให้การเคารพและเชื่อฟังผู้นำ หมู่คณะสังคมก็จะไม่วุ่นว่าย เช่น ถ้าลูกเชื่อฟังพ่อแม่ก็จะเป็นคนดีได้ ไม่เกะกะเกเรก่อความเดือดร้อนให้กับครอบครัวและสังคม จุดตั้งต้นของการนำทีม อยู่ที่ผู้ใหญ่ในองค์กร ว่ามีคุณธรรม คู่ควรแก่การเคารพนับถือ กราบไหว้ได้หรือไม่ น่าฟังและทำตามแค่ไหน บางองค์กร ผู้ใหญ่ทำตัวไม่น่าเคารพนับถือ ไม่น่ากราบไหว้ มีนิสัยเจ้าชู้ ชอบเล่นการพนัน คดโกง เห็นแก่ตัว ขาดศีลธรรม ไร้จริยธรรม ก็ยากที่จะสร้าง บรรยากาศการทำงานเป็นทีมที่ดีได้ (กองวิชาการ มหาวิทยาลัยธรรมกาย แคลิฟอร์เนีย, 2555, หน้า 93)

5) ด้านไม่ลุแก่อำนาจความอยาก ความเห็นแก่ตัว ไม่ข่มขืนบังคับปกครองหญิงในสกุล หมายถึง ให้เกียรติและคุ้มครองสตรีและกุมารี ทั้งหลาย ให้อยู่ดี มิให้ถูกล่วงเกินข่มเหงรังแกหรือถูกฉุดคร่าขืนใจ สตรีถือว่าเป็นเพศแม่ เป็นเพศที่อ่อนแอ บุรุษควรให้เกียรติ ให้การยกย่องปกป้องไม่ให้ใครละเมิดสิทธิหรือข่มเหงรังแก ถ้าสังคมใด ๆ ผู้หญิงถูกฉุดคร่าข่มขืนมาก ๆ ความเสื่อมย่อมจะเกิดกับสังคมนั้น การทำร้าย การทำผิดในลูกเมียผู้อื่น การกดขี่ทางเพศ การทำลามกอนาจารย่อมนำมาซึ่ง

ความเสื่อมในองค์กร เพราะทำให้เกิดความหว่าดระแวง และขาดความปลอดภัยในคู่ครอง และในที่นี้ยังรวมไปถึงการไม่รับฟังความเห็นของเพศหญิงด้วย (กองวิชาการ มหาวิทยาลัยธรรมกาย แคลิฟอร์เนีย, 2555, หน้า 87-107)

6) ด้านเคารพสักการะสิ่งที่ชุมชนนั้นนับถือ รักสันติขัดเกลาจิตใจอยู่เสมอ สักการะ เคารพ นับถือ บูชาเจติยสถานของคนในชุมชนทั้งภายในและภายนอกและไม่ ลบล้างพลีกรรมอันชอบธรรม ซึ่งเคยให้เคยทำแก่เจติยสถานเหล่านั้น หมายถึง ให้การสักการะ เคารพ นับถือ บูชาและปกป้องรักษาปูชนียถานที่สำคัญของชุมชนนั้น ๆ โดยทั่วถึงทั้งหมด เพื่อให้เป็นเครื่องเตือนความทรงจำ เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ เป็นศูนย์รวมใจของหมู่ชน เร้าให้ทำดี และ ไม่บั่นทอนผลประโยชน์ที่เคยอุปถัมภ์บำรุงเจดีย์หรือปูชนียสถานเหล่านั้นไม่ละเลยพิธีเคารพบูชาอัน พึงทำต่ออนุสรณ์สถานเหล่านั้นตามประเพณีที่ดีงาม เป็นการแสดงถึงความเป็นผู้มีนิสัยดี รักสันติภาพ ขัดเกลาจิตใจอยู่เสมอ พร้อมที่จะปฏิบัติดีโดยไม่ประมาท การที่สมาชิกของสังคมเป็นคนดี ย่อมเป็น เกียรติ เป็นศักดิ์ศรี และเป็นเครื่องยืนยันความบริสุทธิ์ใจในการปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี ศูนย์รวมจิตใจขององค์กรนั้น บางองค์กรเคารพบูชาอนุสาวรีย์บุคคลสำคัญหรือบรรพบุรุษ หรือผู้มีพระคุณ ขอให้หาศูนย์รวมจิตใจในองค์กรนั้น ๆ ให้ได้ ไม่ว่าจะเป็นเจดีย์อนุสาวรีย์ ปูชนียสถาน ปูชนียวัตถุ หรือรูปเคารพต่าง ๆ ก็จะทำให้สามารถยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในชุมชนหรือ องค์กรนั้น ๆ เพื่อสร้างความสามัคคีที่ดีต่อกันได้ไม่ยาก (กองวิชาการ มหาวิทยาลัยธรรมกาย แคลิฟอร์เนีย, 2555, หน้า 87-107)

7) ด้านเคารพในพระภิกษุสงฆ์ผู้ทรงศีล ถวายความอารักขา ความคุ้มครอง ป้องกันโดยชอบธรรมในพระอรหันต์ทั้งหลายเป็นอย่างดี ด้วยหวังว่า ไฉนพระอรหันต์ทั้งหลายที่ยังไม่มา พึงมาสู่แว่นแคว้น และที่มาแล้ว พึงอยู่เป็นสุข หมายถึง จัดการให้ความอารักขา บำรุง คุ้มครอง อันชอบธรรมแก่บรรพชิต ผู้ทรงศีลทรงธรรมบริสุทธิ์ ซึ่งเป็นหลักใจและเป็นตัวอย่างทางศีลธรรมของประชาชนเต็มใจต้อนรับและหวังให้ท่านอยู่ โดยผาสุก รวมถึงตั้งใจสนับสนุนคนดี ปกป้องคนดีส่งเสริมคนดี เลือกคนดีมีความสามารถมีคุณธรรม เข้ามาเป็นกำลังพัฒนาหมู่คณะของตน ไม่มีการขัดแข้งขัดขา เลื่อยขาเก้าอี้ เป็นต้น การทะนุบำรุง คุ้มครองบรรพชิต ซึ่งเป็นผู้สืบทอดพระพุทธศาสนาให้คงอยู่ตลอดไปนั้นสามารถทำได้โดยการทำบุญด้วยปัจจัย 4 แด่ท่านเป็นประจำ เป็นต้น พระอรหันต์นั้นท่านเป็นบัณฑิต เป็นผู้ชี้ทางนิพพาน การดูแลต้อนรับ การฟังคำสั่งสอนของท่าน ย่อมได้ประโยชน์มากมายทั้งทางตรงและทางอ้อม พ่อแม่และผู้ใหญ่ที่ดีมีคุณธรรมก็เช่นเดียวกัน (กองวิชาการ มหาวิทยาลัยธรรมกาย แคลิฟอร์เนีย, 2555, หน้า 87-107)

2.2.4 การปฏิบัติงานโดยใช้หลักอปริหานิยธรรม

เพื่อให้เป็นอีกแนวทางหนึ่งในการปฏิบัติงานองค์กร จึงได้นำหลักของอปริหานิยธรรมม 7 ประการ มาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานองค์กร เพื่อให้เป็นอีกแนวทางเลือกหนึ่ง สำหรับให้ ผู้บริหาร

องค์การนำไปปรับใช้ในองค์การของตน เพื่อหวังว่าจะทำให้เกิดประโยชน์ได้และลดทอน ปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาตคได้ ดังนี้

1. หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ หมายถึง การประชุมพบปะปรึกษาหารือกันในกิจการงานต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ เพื่อแก้ปัญหาในการสื่อสาร แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ยอมรับในเหตุผลที่ถูกต้อง ที่เป็นประโยชน์สร้างความเข้าใจที่ดีต่อกัน และหาแนวทางแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ร่วมกัน การประชุมกันบ่อย ๆ คุยกันบ่อย ๆ นั้น เป็นการระดมมันสมอง รวมความสามารถที่ทุกคน มี แล้วนำมาแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องส่งเสริมพันาหมู่คณะให้มีความเจริญในด้านต่าง ๆ เช่น ในสถานที่ทำงาน หัวหน้ามีการประชุมปรึกษากับผู้ร่วมงานทุกครั้ง งานก็จะราบรื่น หากมีข้อผิดพลาดทุกคนก็จะยอมรับในสิ่งที่เกิดขึ้นในครอบครัว พ่อ แม่ ลูก มีอะไรพูดกันปรึกษากัน ลูกก็จะอบอุ่น จะไม่ติดเกมส์หรือไม่ติดยาเสพติด คำว่าประชุมนั้นหมายรวมไปถึง การพบปะสนทนา การรับประทานอาหารการเล่นกีฬา การทำกิจกรรมกลุ่มย่อยด้วยกัน เป็นต้น และการประชุมนั้น สมาชิกทุกคนจะต้องมีสติกำกับเพื่อ ควบคุมอารมณ์ให้ได้อยู่ตลอดเวลามิเช่นนั้นแล้วการประชุมก็จะไม่สัมฤทธิ์ผล (กองวิชาการ มหาวิทยาลัยธรรมกาย แคลิฟอร์เนีย, 2555, หน้า 87-107)

2. พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม พร้อมเพรียงกันทำกิจที่ควรทำ หมายถึง เข้าประชุม เลิกประชุม และทำกิจที่ได้รับมอบหมายตามมติที่ประชุม อย่างพร้อมเพรียงกัน เพื่อสร้างความรับผิดชอบร่วมกันป้องกันไม่ให้เกิดการกินแหนงแคลงใจกัน ต้องให้ความสำคัญกับการประชุมต้องทำงานของส่วนรวมให้ดี และพร้อมเพรียงกันลุกขึ้นป้องกันหมู่คณะเมื่อมีภัย การเริ่มและเลิกประชุมโดยพร้อมเพรียงกันนั้นไม่ใช่ทำได้ง่าย ๆ เป็นตัววัดว่าคนในทีมมี ความพร้อมหรือไม่แค่ไหน การตรงต่อเวลาเป็นการเสียสละ เป็นการแสดงน้ำใจเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ให้ความสำคัญของคำว่าทีมหัวหน้าที่ดีจึงต้องรักษาเวลาทั้งการเริ่มและเลิกประชุม การทำกิจต่าง ๆ ตามมติที่ประชุม เป็นการเสียสละ การยอมรับ อดทนอดกลั้น และที่สำคัญคือเรื่องของความไว้เนื้อ เชื่อใจ ซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุด หากไม่เชื่อใจกัน จะทำให้ไม่แบ่งงานกัน เกิดการหลงตนเอง การใจ ไม่ถึง ใจไม่กว้างพอที่จะเปิดโอกาสให้คนอื่น ๆ ทำผิดพลาดเพื่อการเรียนรู้ การจัดทำเอกสารและกำหนดมาตราฐานต่าง ๆ ในการทำงาน ก็เป็นการวางระบบให้ทำงานอย่างพร้อมเพรียงกันได้อย่างหนึ่ง (กองวิชาการ มหาวิทยาลัยธรรมกาย แคลิฟอร์เนีย, 2555, หน้า 92)

3. ไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติ จักไม่ถอนสิ่งที่ท่านบัญญัติไว้แล้ว ประพฤติมั่นอยู่ในธรรม ของชุมชนครั้งโบราณ หมายถึง ไม่บัญญัติสิ่งใหม่ ๆ หรือล้มเลิกบัญญัติเดิม ตามอำเภอใจ โดยผิดหลักการเดิมที่หมู่คณะได้วางไว้ จะต้องถือปฏิบัติมั่นตามหลักการเดิมของหมู่คณะทำตามกฎระเบียบ ตามกติกาข้อบังคับ ตามหลักเกณฑ์ของหมู่คณะ เพื่อความเสมอภาคกัน อันเป็นเหตุส่งเสริมให้การ ปกครองการบริหารเกิดผลดี มีประสิทธิภาพ ไม่เล่นนอกกฎนอกกติกาเพราะจะกลายเป็นกติกา ส่วนตัวที่ไม่ตรงกับกติกาของคนอื่น ซึ่งจะสร้างปัญหาให้เกิดขึ้นตามมาภายหลัง

ตัวอย่าง เช่น นักเรียนจะต้องแต่งเครื่องแบบของโรงเรียนเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย จะแต่งกายตามใจ ตนเองไม่ได้ การกำหนด วิสัยทัศน์ เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ แผนรองรับ ฯลฯ คือการบัญญัติ ดังนั้น ทุกคนในทีมจะต้องทำตามอย่างเคร่งครัด ไม่ล้มเลิก เพิ่มถอน ตามอำเภอใจ (กองวิชาการ มหาวิทยาลัยธรรมกาย แคลิฟอร์เนีย, 2555, หน้า 87-107)

4. สักการะเคารพนับถือบูชาท่านผู้ใหญ่ทั้งหลาย มองเห็นความสำคัญแห่งถ้อยคำของท่านว่าเป็นสิ่งอันพึงรับฟัง หมายถึง ให้ความเคารพและรับฟังความคิดเห็นคำแนะนำของผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่เป็นผู้มีประสบการณ์ยาวนาน ดังนั้นเราต้องให้เกียรติ ให้ความเคารพนับถือ และรับฟังความคิดเห็นของท่านในฐานะที่เป็นผู้รู้และมีประสบการณ์มามาก การอยู่ร่วมกันในหมู่คณะจำเป็นต้องมีผู้นำและผู้ตาม เราต้องเคารพนับถือผู้เป็นใหญ่เป็นประธาน เคารพผู้บริหารหมู่คณะ ถ้าเราให้การเคารพและเชื่อฟังผู้นำ หมู่คณะสังคมก็จะไม่วุ่นว่าย เช่น ถ้าลูกเชื่อฟังพ่อแม่ก็จะเป็นคนดีได้ ไม่เกะกะเกเรก่อความเดือดร้อนให้กับครอบครัวและสังคม จุดตั้งต้นของการนำทีม อยู่ที่ผู้ใหญ่ในองค์กร ว่ามีคุณธรรมคู่ควรแก่การเคารพนับถือ กราบไหว้ได้หรือไม่ น่าฟังและทำตามแค่ไหน บางองค์กร ผู้ใหญ่ทำตัวไม่น่าเคารพนับถือ ไม่น่ากราบ ไหว้ มีนิสัยเจ้าชู้ ชอบเล่นการพนัน คดโกง เห็นแก่ตัว ขาดศีลธรรม ไร้จริยธรรม ก็ยากที่จะสร้าง บรรยากาศการทำงานเป็นทีมที่ดีได้ (กองวิชาการ มหาวิทยาลัยธรรมกาย แคลิฟอร์เนีย, 2555, หน้า 93)

5. ไม่บังคับปกครองหญิงในสกุล หมายถึง ให้เกียรติและคุ้มครองสตรีและกุมารีทั้งหลาย ให้อยู่ดี มิให้ถูกล่วงเกินข่มเหงรังแกหรือถูกฉุดคร่าขืนใจ สตรีถือว่าเป็นเพศแม่ เป็นเพศที่อ่อนแอ บุรุษควรให้เกียรติ ให้การยกย่อง ปกป้องไม่ให้ใครละเมิดสิทธิหรือข่มเหงรังแก ถ้าสังคมใด ๆ ผู้หญิงถูกฉุดคร่าข่มขืนมาก ๆ ความเสื่อมย่อมจะเกิดกับสังคมนั้น การทำร้าย การทำผิดในลูกเมียผู้อื่น การกดขี่ทางเพศ การทำลามกอนาจารย่อมนำมาซึ่ง ความเสื่อมในองค์กร เพราะทำให้เกิดความหว่าดระแวง และขาดความปลอดภัยในคู่ครอง และใน ที่นี้ยังรวมไปถึง การไม่รับฟังความเห็นของเพศหญิงด้วย (กองวิชาการ มหาวิทยาลัยธรรมกาย แคลิฟอร์เนีย, 2555, หน้า 87-107)

6. สักการะ เคารพ นับถือ บูชาเจติยสถานของคนในชุมชนทั้งภายในและภายนอกและไม่ ลบล้างพลีกรรมอันชอบธรรม ซึ่งเคยให้เคยทำแก่เจติยสถานเหล่านั้น หมายถึง ให้การสักการะเคารพ นับถือ บูชาและปกป้องรักษาปูชนียสถานที่สำคัญของชุมชนนั้น ๆ โดยทั่วถึงทั้งหมด เพื่อให้เป็นเครื่องเตือนความทรงจำเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ เป็นศูนย์รวมใจของหมู่ชน เร้าให้ทำดี และ ไม่บั่นทอนผลประโยชน์ที่เคยอุปถัมภ์บำรุงเจดีย์หรือปูชนียสถานเหล่านั้นไม่ละเลยพิธีเคารพบูชาอัน พึงทำต่ออนุสรณ์สถานเหล่านั้นตามประเพณีที่ดีงามเป็นการแสดงถึงความเป็นผู้มีนิสัยดี รักสันติภาพ ขัดเกลาจิตใจอยู่เสมอ พร้อมที่จะปฏิบัติดีโดยไม่ประมาท การที่สมาชิกของสังคมเป็นคนดี ย่อมเป็นเกียรติ เป็นศักดิ์ศรี และเป็นเครื่องยืนยันความบริสุทธิ์ใจในการปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี ศูนย์รวมจิตใจขององค์กรนั้น บางองค์กรเคารพบูชาอนุสาวรีย์ย์บุคคลสำคัญหรือบรรพบุรุษ หรือผู้มี

พระคุณ ขอให้หาศูนย์รวมจิตใจในองค์กรนั้น ๆ ให้ได้ ไม่ว่าจะเป็นเจดีย์อนุสาวรีย์ย์ ปูชนียสถาน ปูชนียวัตถุ หรือรูปเคารพต่าง ๆ ก็จะทำให้สามารถยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในชุมชนหรือ องค์กรนั้น ๆ เพื่อสร้างความสามัคคีที่ดีต่อกันได้ไม่ยาก (กองวิชาการ มหาวิทยาลัยธรรมกาย แคลิฟอร์เนีย, 2555, หน้า 87-107)

7. ถวายความอารักขา ความคุ้มครอง ป้องกันโดยชอบธรรมในพระอรหันต์ทั้งหลาย เป็นอย่างดี ด้วยหวังว่า ไฉนพระอรหันต์ทั้งหลายที่ยังไม่มา พึ่งมาสู่แว่นแคว้น และที่มาแล้ว พึ่งอยู่เป็นสุข หมายถึง จัดการให้ความอารักขา บำรุง คุ้มครอง อันชอบธรรมแก่บรรพชิต ผู้ทรงศีลทรงธรรม บริสุทธิ์ ซึ่งเป็นหลักใจและเป็นตัวอย่างทางศีลธรรมของประชาชนเต็มใจต้อนรับและหวังให้ท่านอยู่โดยผาสุก รวมถึงตั้งใจสนับสนุนคนดี ปกป้องคนดีส่งเสริมคนดี เลือกคนดีมีความสามารถมีคุณธรรมเข้ามาเป็นกำลังพัฒนาหมู่คณะของตน ไม่มีการขัดแข้งขัดขา เลื่อยขาเก้าอี้ เป็นต้น การทะนุบำรุงคุ้มครองบรรพชิต ซึ่งเป็นผู้สืบทอดพระพุทธศาสนาให้คงอยู่ตลอดไปนั้นสามารถทำได้โดย การทำบุญด้วยปัจจัย 4 แด่ท่านเป็นประจำ เป็นต้น

พระอรหันต์นั้น ท่านเป็นบัณฑิต เป็นผู้ชี้ทางนิพพาน การดูแลต้อนรับ การฟังคำสั่งสอนของท่าน ย่อมได้ประโยชน์มากมายทั้งทางตรงและทางอ้อม พ่อแม่และผู้ใหญ่ที่ดีมีคุณธรรมก็ เช่นเดียวกัน (กองวิชาการ มหาวิทยาลัยธรรมกาย แคลิฟอร์เนีย, 2555, หน้า 87-107)

อปริหานิยธรรม 7 หมายถึง ธรรมไม่เป็นที่ตั้งแห่ความเสื่อม เป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียว หมายถึง ธรรมที่ถือปฏิบัติแล้วไม่ก่อให้เกิดความเสื่อม ทำผู้ถือปฏิบัติทั้งส่วนตนเองหรือส่วนรวมก่อให้เกิดความเจริญ นำความสุขความเจริญสู่หมู่คณะฝ่ายเดียว เพราะเป็นหลักธรรมที่เน้นความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ทำให้เกิดความสามัคคีในสังคม พร้อมทั้งมีการเคารพนับถือกัน เป็นหลักธรรมที่สอนให้เรารู้จัก หลักการทำงานเป็นทีม เพื่อสร้างพื้นฐานของสังคมให้มีความเข้มแข็ง ทั้งทางด้านชุมชน องค์กร หรือ สถาบัน นำไปใช้ได้ทั้งประชาชนหรือผู้บริหารบ้านเมือง

อรรถกถา ทีฆนิกาย มหาวรรค ได้ระบุความหมายของอปริหานิยธรรมว่า ธรรมที่เป็นเหตุให้เกิดความเจริญโดยส่วนเดียว ไม่มีความเสื่อม มี 2 ประเภท คือ ราชอปริหานิยธรรม และภิกขุอปริหานิยธรรม (ที.ม.อ. 2/134-136/116-128)

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส (2403-2406, หน้า 48) ได้ให้ความหมาย เกี่ยวกับอปริหานิยธรรม ว่าเป็นธรรมไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม เป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียว ชื่อว่า อปริหานิยธรรม

พระเทพดิลก (ระแบบ ฐิตญาโณ) (2544), หน้า 10) ได้อธิบายถึงหลักภิกขุอปริหานิยธรรมไว้ว่า ข้อที่ 1 ข้อที่2 พูดถึงการประชุมของคนที่อยู่เป็นหมวดหมู่กันจำเป็นต้องมีการประชุมปรึกษาในกิจการงานและกระทำกิจกรรมต่างๆ ตามหน้าที่ การประชุมจึงต้องมีบ่อยๆ เพื่อให้สามารถติดตามศึกษา และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ทันท่วงทีในการเข้าร่วมประชุมนั้น ต้องพร้อมเพรียง กัน

ประชุม เพราะกรรมในพระพุทธศาสนาที่ถือว่าถูกต้องจะต้องพร้อมเพรียงกันกระทำไม่ใช่ต่างคนต่างทำ หรือว่าคนหนึ่งทำคนหนึ่งไม่เห็นด้วย และเมื่อประชุมไปแล้วก็ต้องอยู่ในระเบียบ วินัยไม่ใช่นึกจะลุกไปกลางคันก็ลุกไป แต่จะต้องประชุมกันจนตลอดไป นอกจากเกิดเหตุสุดวิสัยขึ้นมาจริงๆ จึงออกไปตามมติของที่ประชุมได้ แต่จะต้องยอมรับมติต่างๆซึ่งที่ประชุมได้ลงไปในขณะที่เราไม่อยู่ในที่ประชุม กิจการอันใดที่เป็นภาระของหมู่คณะไม่ว่าภายในบ้านหรือว่าภายในวัด หรือว่าภายในสังคม ตลอดถึงประเทศชาติก็ตาม จะต้องพร้อมเพรียงกันปฏิบัติภารกิจ เหล่านั้นให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีและพร้อมเพรียงกันทำงานอันเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบ หมู่คณะนั้นๆ ไม่ให้มีความบกพร่อง หลักภิกขุอปริหานิยธรรมในข้อ 3 นี้ พระพุทธองค์ทรงตรัสถึงหลักการประพฤติ ปฏิบัติพระพุทธศาสนาก็คือคำสั่งของพระพุทธเจ้า ผู้นับถือพระพุทธศาสนาจะต้องปฏิบัติ ตามคำสั่งสอนของพระพุทธองค์ ดังนั้นเรื่องอะไรที่พระองค์ทรงบัญญัติไว้ก็ถือปฏิบัติตามนั้น ไม่มีบัญญัติเพิ่มเติมไม่มีการแก้ไขสิ่งที่ทรงบัญญัติไว้ทรงบัญญัติว่าอย่างไร ก็ต้องยึดถือประพฤติปฏิบัติอย่างนั้น ถ้าหากว่าไม่พอใจ หรือไม่อาจปฏิบัติได้ก็สึกออกไปเป็นฆราว่าสไม่ใช่จะมาแก้ไขดัดแปลงพระธรรมวินัย เพื่อให้ตนปฏิบัติได้โดยไม่ยอมรับนับถือหลักที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้สิกขาบทบางอย่างถึงแม้ในยุคสมัยนี้ได้มีอะไร เปลี่ยนแปลงไปมากก็ตามแต่ก็ต้องแต่ก็ต้องยึดถือประพฤติปฏิบัติไปตามนั้น หลักภิกขุอปริหานิยธรรมในข้อที่ 4 อีกว่า ในหมู่ในคณะที่อยู่ร่วมกัน มีผู้หลักผู้ใหญ่ ที่ลดหลั่นกันลงมาจำเป็นจะต้องให้ความเคารพนับถือต่อท่านที่เป็นใหญ่ในที่นั้น เช่น ภายในวัด ก็ให้ความเคารพนับถือต่อเจ้าอาว่าสและ พระเถระผู้ใหญ่ที่เหนือตนขึ้นไป ข้อความที่ท่านแนะนำ สั่งสอน แม้จะมีการดุด่าตำหนิไปบ้างแต่ถือว่าเป็นคำสอนที่เกิดขึ้นโดยเจตนาดี ผู้ที่อยู่ในสำนักของท่านจะต้องเชื่อถือและปฏิบัติตาม หลักภิกขุ อปริหานิยธรรม ข้อ 5 นี้เกี่ยวกับการควบคุมอารมณ์คนเรานั้นเหมือนกับ นกที่ตายเพราะเหยื่อ หรือปลาที่ตายเพราะเหยื่อ คนก็มีลักษณะอย่างเดียวกัน คือถ้าปล่อยให้ ความอยากได้อย่างนั้น อย่างนี้อย่างโน้น ครอบงำใจแล้วโอกาสหนึ่งก็เป็นอันตราย เพราะความอยากเหล่านั้น การพยายามควบคุมจิตใจทรงบัญญัติไว้ว่าอย่างไร ก็ต้องยึดถือประพฤติปฏิบัติไปอย่างนั้น ถ้าหากว่าไม่พอใจหรือไม่อาจปฏิบัติได้ ก็สึก ออกไปเป็นฆราว่าส ไม่ใช่จะมาแก้ไขดัดแปลงพระธรรมวินัย เพื่อให้ตนปฏิบัติได้โดยไม่ยอมรับ นับถือหลักที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้ สิกขาบทบางอย่างถึงแม้ว่าในยุคในสมัยนี้ได้มีอะไร เปลี่ยนแปลงไปมากก็ตาม ไม่ให้ทำอะไรไปตามาอำนาจของความอยากทุกอย่าง จึงเป็นทางเจริญของบุคคลเหล่านั้น หลักภิกขุอปริหานิยธรรม ข้อ 6 เรื่องของเสนาสนะที่อยู่อาศัย ทรงสอนให้หา เสนาสนะที่เป็นปัจจัยโน้มน้อมไปเพื่อหาความสงบ โดยเน้นไปที่เสนาสนะป่า ซึ่งห่างจากเสียงรบกวน ไม่มีเสียงอึกทึกครึกโครมซึ่งเป็นอันตรายต่อการกระทำความสงบ แต่ว่าในชั้นของการปฏิบัตินั้น เราจะอยู่ที่ไหนก็ตาม ถ้าหากว่ามีเสียงรบกวนมาก ก็อย่าไปใส่ใจ สนใจต่อเสียง รบกวนเหล่านั้นให้มากกว่า ก็จะทำจิตใจให้เกิดความสงบได้ หลักภิกขุอปริหานิยธรรม ข้อ 7 สุดท้ายถือว่าเป็นหลักสำคัญของคนที่อยู่ร่วมกันวัด หรือศาสน์สถานในทางศาสนานั้นถือว่าเป็นคุณสมบัติกลางของพระศาสนา พระภิกษุสามเณร ทุกรูปที่บวช

มาถูกต้องตามพระธรรมวินัย มีศีล มีความคิดเห็นตรงต่อหลักธรรมในทาง พระพุทธศาสนาจึงมีสิทธิที่จะเข้าอยู่ในอารามนั้นในวัดนั้น ดังนั้น ใครจะอยู่ในวัดใดก็ตามก็ต้อง สร้างความรู้สึกพร้อมที่จะพบเห็นเพื่อนภิกษุสามเณร ที่ยังไม่ได้อยู่ในวัดของเรา ก็ขอให้มา ที่มาแล้ว ก็ขอให้อยู่เป็นสุขซึ่งทั้งหมดนี้เป็นเรื่องของการสร้างความรู้สึกทั้งนั้น แม้จะไม่ลงมือ ประพฤติปฏิบัติ คือไม่ลงมือช่วยเหลือเกื้อกูลอะไรก็ตามแต่เป็นการแสดงออกถึงความไม่เห็นแก่ตัว ความไม่หวงที่อยู่ ความไม่อิจฉาริษยาคนอื่น ซึ่งแต่ละอย่างนั้นไม่ใช่เป็นเรื่องที่ทำได้ง่ายนัก

พระเทพคุณาภรณ์ (โสภณ โสภณจิตฺโต) (2546, หน้า 45) ได้กล่าวถึง อปริหานิยธรรม คือธรรมอัน เป็นที่ตั้งแห่งความไม่เสื่อมเป็นไปเพื่อความเจริญอย่างเดียวส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยในหมู่มนุษย์ เพื่อให้พุทธศาสนิกชนได้รู้จักประยุกต์ใช้ธรรมะ ในทางการเมืองการปกครอง เพื่อให้เกิด คุณประโยชน์ และเกิดความสามัคคีในสังคมสืบไป การปกครองทุกระดับไม่ว่าจะเป็น ฝ่ายอาณาจักร หรือฝ่ายศาสนจักร หากมี คุณธรรม 7 ข้อ ที่ชื่อว่า อปริหานิยธรรม แล้ว ก็จะมีแต่ความเจริญ มีความสามัคคี เป็นปึกแผ่นแน่นหนา ศัตรูไม่สามารถท้าลายได้ ถ้าเราจะส่งเสริมให้ระบอบประชาธิปไตย มั่นคงเกิดเป็นคุณประโยชน์ใหญ่หลวงต่อ ชาติบ้านเมือง ควรพร้อมเพรียงกันยึดแนวหลักอปริหานิยธรรม 7 ประการ หากสามารถ ปฏิบัติได้โดยพร้อมเพรียงกันแล้ว การเมืองจะกลายเป็นการเมืองบริสุทธิ์ แก้ปัญหาของชาติ ได้สำเร็จ เป็นแบบอย่างการเมืองดีเด่นที่โลก จะชื่นชมยินดีมาก อปริหานิยธรรม 7 ประการประกอบด้วย 1.หมั่นประชุมกันเป็นประจำเพราะ การประชุมกันบ่อยๆ เป็นการระดมมันสมอง รวมทั้งความสามารถที่ทุกคนมี นำมาแก้ไข ปรับปรุงข้อบกพร่อง ส่งเสริมพัฒนาหมู่คณะ ให้มีความเจริญในด้านต่างๆ 2. พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม และพร้อมเพรียงกันปฏิบัติกิจของหมู่คณะ มีความรับผิดชอบ ร่วมกัน ดำเนินไปอย่างพร้อมเพรียง และเมื่อถึงตอนทำงานก็ต้องทำงานของส่วนรวมให้ดี 3. ปฏิบัติตามกฎข้อบังคับทุกคนที่ เป็นสมาชิกของสังคมจะต้องถือระเบียบ ข้อบังคับเพื่อปฏิบัติอย่างเสมอภาคกัน และ เป็นเหตุส่งเสริมให้การปกครองการบริหาร เกิดผลดีมีประสิทธิภาพ 4. เคารพนับถือผู้ใหญ่ เชื่อฟังคำสอน ของท่าน ความเป็นผู้ใหญ่กับความเป็นผู้น้อย เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ออกเพราะการปกครองการบริหาร จำเป็นต้องมีผู้นำและผู้ตาม หน้าที่ปกครอง หน้าที่สั่งการ เป็นต้น เป็นเรื่องที่ผู้ใหญ่หรือ ผู้นำจำต้องปฏิบัติ 5.ไม่ลุแก่อำนาจความอยากความเห็น แก่ตัว ถ้าใครปฏิบัติได้ดังนี้ย่อมท้าให้สังคมมีระเบียบวินัยดีขึ้น สามารถดำรงรักษาสิ่งที่มี คุณค่าของสังคมไว้ได้ยั่งยืน จะไม่ก่อให้เกิด ความสูญเสียด้านเศรษฐกิจ และการปกครอง เป็นต้น 6. รักสันติภาพ ขัดเกลาจิตใจอยู่เสมอ แสดงถึงความเป็นผู้มีนิสัยดี พร้อมที่จะปฏิบัติ ดีโดยไม่ประมาท การที่สมาชิกของสังคมเป็น คนดี ย่อมเป็นเกียรติ เป็นศักดิ์ศรี เป็นเครื่อง ยืนยันความบริสุทธิ์ใจในการปฏิบัติภารกิจได้ดี 7. ตั้งใจสนับสนุนคนดี ปกป้องคนดี ส่งเสริมคนดี เลือกคนดี มีความสามารถเข้ามา เป็นกำลังพัฒนาหมู่คณะของตน คุณธรรมแต่ละข้อเป็นเหตุให้เกิดความสมานสามัคคีในหมู่คณะ ส่งเสริม คุณภาพในการบริหารปกครอง และท้าให้เกิด

ความสุขความเจริญในหลายๆ ด้าน ดังที่ พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า "ความพร้อมเพรียง ของหมู่คณะ ทำให้เกิดความสุข"

อุดร จันทวัน (2547, หน้า 37) ได้ให้ความหมายของคำว่า อปริหานิยธรรม ไว้ว่า “อปริหานิยธรรม ใน ความหมายนั้นหมายถึงธรรมที่ประพฤติปฏิบัติแล้วจะไม่ทำให้องค์กรและสังคมนั้น ๆ เสื่อมทรามลง คือ มีแต่ความเจริญฝ่ายเดียว”

พระทวีป กลฺยาณธมฺโม (เล็กบัณพิตย์) (2552, หน้า 82-93) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับอปริหานิยธรรม ว่า “เป็นที่ตั้งแห่งความไม่เสื่อม 7 ประการ ซึ่งธรรมทั้ง 7 ประการนี้เป็นเพื่อความเจริญทั้งฝ่ายบ้านเมือง และฝ่ายสงฆ์”

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) (2554, หน้า 211) ได้กล่าวถึง อปริหานิยธรรม ว่า ธรรมอันไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อมเป็นไป เพื่อความเจริญฝ่ายเดียวสำหรับหมู่ชนหรือผู้บริหารบ้านเมือง มีหลักการร่วมกันอยู่ 7 ประการ ได้แก่ 1) หมั่นประชุมกันเป็นเนืองเนียงนิตย์ 2) พร้อมเพรียงกันประชุมพร้อมเพรียงกันเลิกประชุม พร้อมเพรียงกันทำกิจกรรมที่พึงธรรม ข้อนี้แปลอีกอย่างหนึ่งว่า พร้อมเพรียงกันลุกขึ้นป้องกันบ้านเมือง พร้อมเพรียงกันทำกิจทั้งหลาย 3)ไม่บัญญัติสิ่งที่มิได้บัญญัติไว้ (อันขัดต่อหลักเดิม) ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้ (ตามหลักการเดิม) ถือปฏิบัติหมั่นตามวัชชีธรรม (หลักการ) ตามที่วางไว้เดิม 4) ท่านเหล่าใดเป็นผู้ใหญ่ในชนชาววัชชี เคารพท่านเหล่านั้น เห็นถ้อยคำของท่านเป็นสิ่งอันควรฟัง 5) บรรดากุลสตรีกุลมารีทั้งหลายให้อยู่ดีโดยมิถูกข่มเหง หรือฉุดคร่าขืนใจ 6) เคารพสักการบูชาเจดีย์ (ปูชนียสถานและปูชนียวัตถุตลอดจนถึงอนุสาวรีย์ต่างๆ) ของวัชชี (ประจำชาติ) ทั้งภายในและภายนอก ไม่ปล่อยให้ธรรมิกพลีที่เคยให้เคยทำแก่เจดีย์เหล่านั้นเสื่อมทรามไป 7) จัดให้ความอารักขา คุ้มครองป้องกันอันชอบธรรม แก่พระอรหันต์ทั้งหลาย (ในที่นี้กินความกว้าง หมายถึงบรรพชิตผู้ดำรงธรรมเป็นหลักใจของประชาชนทั่วไป ตั้งใจว่าพระอรหันต์ทั้งหลายที่ยังมิได้มา พึงมาสู่แว่นแคว้นโดยผาสุก

สรุป อปริหานิยธรรม เป็นหลักธรรมที่ประพฤติแล้ว ทำให้องค์กรและสังคมไม่มีความเสื่อม ทำให้เกิดความสามัคคีในสังคม การส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหาทำให้เขาถึงปัญหาได้ต่างๆ ได้อย่างทั่วถึง มีการแก้ไขปัญหาที่ตรงจุด การปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาร่วมกัน มีการเคารพกฎระเบียบที่ตั้งไหวอย่างเคร่งครัด เคารพนับถือและรับฟังแนวคิดของที่มีประสบการณ์ มีการดูแลพร้อมทั้งช่วยเหลือผู้ที่อ่อนแอในสังคมที่อยู่ร่วมให้สามารถใช้ชีวิตประจำวันได้อย่างมีความปลอดภัย ยึดหลักธรรมในการดำเนินชีวิต ให้ความเคารพศรัทธาในปูชนียสถาน ดูแลป้องกันบุคคลในสังคมให้มีความปลอดภัยอย่างยั่งยืน

2.2.5 ความเป็นมาของหลักอปริหานิยธรรม

วัสสพราหมณ์มหาอำมาตย์ แคว้นมคธ ทูลถามเรื่อง พระเจ้าอชาตศัตรู มีพระประสงค์จะเสด็จไปปราบแคว้นวัชชี พระผู้มีพระภาคเจ้ารับสั่งเรียกพระอานนท์มาตรัสถามเรื่อง อปริหานิยธรรม

ทั้ง 7 ข้อ คือ 1. เจ้าวัชชีหมั่นประชุมกันเป็นเนืองนิตย์ 2.เจ้าวัชชีพร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม พร้อมเพรียงกันทำกิจที่พึงทำ 3.เจ้าวัชชีไม่บัญญัติสิ่งที่มิได้บัญญัติไว้ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้ 4.เจ้าวัชชีเคารพนับถือผู้ใหญ่ในแคว้นวัชชี 5. เจ้าวัชชีไม่ฉุดคร่าขืนใจกลสตรีหรือกุลมารี 6. เจ้าวัชชีสักการเคารพนับถือเจดีย์ในแคว้นวัชชี 7. เจ้าวัชชีจัดการรักษาคุ้มครอง ป้องกันพระอรหันต์ทั้งหลายด้วยความชอบธรรม ตราบใดที่เจ้าเมืองวัชชีรักการาชอปริหานิยธรรมทั้ง 7 ข้อนี้ เจ้าวัชชีพึงได้แต่ความเจริญอย่างฝ่ายเดียวไม่มีความเสื่อมเลย (ที.ม. 10/134-135/38)

มหาปรินิพานสูตร คัมภีร์ทีฆนิกาย มหาวรรค ได้กล่าวถึงหลักอปริหานิยธรรม 7 ประการ 5 หมวด ที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงแก่ภิกษุทั้งหลายในสมัยใกล้จะเสด็จดับขันธปรินิพพาน นอกจากนี้แล้ว หลักอปริหานิยธรรมยังปรากฏอยู่ในคัมภีร์อังคุตตรนิกาย สัตตกนิบาต ข้อความที่เป็นข้อธรรมเหมือนกันทั้ง 5 หมวด ตรงกับข้อความที่มาในมหาปรินิพพานสูตร มีข้อแตกต่างกันที่ข้อความปรารภการแสดงอปริหานิยธรรมในมหาปรินิพพานสูตร เป็นข้อความต่อเนื่องจากการที่พระองค์ประทับอยู่บนเขาคิชฌกูฏ พระเจ้าอชาตศัตรู ได้ทรงส่งวัสสพรามหมณ์มหาอำมาตย์เข้ามาเฝ้ากราบทูลเรื่องที่พระองค์จะยกทัพไปย่ำยีพวกวัชชี แล้วพระองค์ทรงแสดงอปริหานิยธรรม (ที.ม. 10/134-135/78-81) แก่พระอานนท์ เพื่อแจ้งให้พระภิกษุทั้งหมดที่พักอยู่ในกรุงราชคฤห์ ท่านพระอานนท์ได้นิมนต์ภิกษุทั้งหมดมาประชุมกันที่อุปัฏฐานศาลา จากนั้นกราบทูลพระพุทธองค์ทรงทราบพระองค์ได้เสด็จไปยังอุปัฏฐานศาลาแสดงอปริหานิยธรรม (ที.ม. 10/140/87-88) แก่ภิกษุทั้งหลายเป็นข้อความที่เป็นเหตุการณ์ติดต่อกัน

ส่วนในคัมภีร์อังคุตรนิกาย สัตตนบอาต พระสังคีติกาจารย์ท่านกล่าวแบบกว้างๆ ว่า พระพุทธเจ้าประทับอยู่ที่ภูเข้าคิชฌกูฏได้ทรงแสดงอปริหานิยะรรมแก่ภิกษุทั้งหลาย อปริหานิยธรรม 7 ประการ 5 หมวด พระสังคีติจารย์ได้แยกเป็น 5 สูตร ตั้งชื่อว่า (1) ปฐมสัตตกสูตร (2) ทุติยสัคกสูตร (3) ตติยสัตตกสูตร (4)โพชฌังคสูตร (5) สัญญาสูตร ต่อจากวัสสการสูตร คือข้อความตอนที่ วัสสการพรามหมณ์มหาอำมาตย์เข้าเฝ้า ซึ่งท่านจัดเป็นสูตรหนึ่งเรียงลำดับไว้ก่อนระบุสถานที่แสดงเฉพาะปฐมสัตตกสูตร ส่วนสูตรที่ 2-5 ไม่ระบุ ความกับต่างเหตุการณ์ต่างว่าระ

สรุปได้ว่า หลักอปริหานิยธรรม คือหลักธรรมที่ถ้าถือปฏิบัติแล้วก่อให้เกิดความเจริญฝ่ายเดียว ไม่เสื่อมเลย ปรากฏในมหาปรินิพพานสูตร คัมภีร์ทีฆนิกายมหาวรรค และคัมภีร์อังคุตตรนิกาย สัตตดนิบาต และคัมภีร์อังคุตตรนิกาย สัตตกนิบาต

2.2.6 แนวคิดทฤษฎีอปริหานิยธรรม 7 ที่นำมาประยุกต์ใช้

นายประยง พรมมา (2556, หน้า 78) จากการค้นคว้าผู้วิจัยสรุปได้ว่า อปริหารนิยธรรม หมายถึง ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความไม่เสื่อม 7 ประการ ผู้ปฏิบัติธรรมนี้จะเป็นไปเพื่อความเจริญ โดยนำมาประยุกต์ใช้กับ องค์การบริหารงานส่วนจังหวัดขอนแก่น 1) การประชุมเป็นนิตย์ หมายถึง การประชุม การปรึกษาหารือ การพูดคุยการประสานงานกันอยู่เป็นประจำ เพื่อแก้ไขปัญหาและ

แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน 2) การพร้อมเพียงกันประชุม หมายถึง การประชุม – เลิกประชุม และทำ กิจกรรมที่ควรทำโดยพร้อมเพียงกัน การลงมติเห็นชอบร่วมกัน ซึ่งเป็นการมีส่วนร่วมภายใน องค์กร ทำให้เกิดความสามัคคีภายในองค์กร 3) การไม่บัญญัติ หรือไม่ล้มเลิกข้อบัญญัติตามอำเภอใจ หมายถึง การไม่ บัญญัติหรือไม่ล้มเลิก ระเบียบกฎเกณฑ์ต่างๆ ขององค์กร หรือกฎระเบียบข้อบังคับอื่นๆ ตาม ความต้องการของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือตามความต้องการของกลุ่มคนใดกลุ่มคนหนึ่ง หรือตาม อิทธิพลใดอิทธิพลหนึ่ง โดยไม่คำนึงถึงความถูกต้อง และชอบธรรม 4.การเชื่อฟังผู้บังคับบัญชา หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ตามคำสั่งผู้บังคับบัญชา เพื่อให้บรรลุไปตามวัตถุประสงค์ขององค์กร และนโยบายขององค์กร เพื่อให้บรรลุพันธกิจของ องค์กร และเพื่อให้บรรลุภารกิจที่ผู้บังคับบัญชาได้มอบหมายให้ ด้วยความซื่อสัตย์ ขยันหมั่นเพียร ความเคารพ เชื่อฟัง และให้เกียรติผู้บังคับบัญชา 5.การให้เกียรติ และคุ้มครองสิทธิสตรี หมายถึง การเปิดโอกาสให้สตรีมีส่วน ร่วมและบริหารภายในองค์กร โดยมีบทบาทหน้าที่ในตำแหน่งต่างๆ ขององค์กร ในสัดส่วนที่ ทัดเทียมกับผู้ชาย และได้รับความคุ้มครองโดยชอบธรรมตามกฎหมาย 6.การส่งเสริมและรักษาวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม หมายถึง การส่งเสริม และรักษาวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นที่มีความสำคัญ การปลูกฝังจิตสำนึกให้ ประชาชนรักท้องถิ่นของตนเอง การสนับสนุนความเชื่อถือศรัทธาของประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต 7.การอารักขา คุ้มครองปกป้อง อันชอบธรรม หมายถึง การคุ้มครองการปกป้อง และการดำรงรักษา พระพุทธศาสนาให้คงอยู่ตลอดไปโดย การทำนุบำรุง พระพุทธศาสนา ด้วยการถ่ายปัจจัยสี่ ด้วยการสนับสนุนการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน ด้วยการปลูกฝังจิตสำนึกการมีส่วนร่วมกิจกรรมในทางพระพุทธศาสนา การสนับสนุนการนำ หลักธรรมของศาสนามาใช้เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม และพัฒนาคุณภาพชีวิต

พระครูปลัดไพรฑูรย์ เมธิโก (มหาบุญ) (2558, หน้า 125) ได้กล่าวถึง การปกครองทุกระดับไม่จำเป็นว่าจะเป็นฝ่ายอาณาจักรหรือฝ่ายศาสนจักร หากมีคุณธรรม 7 ข้อที่ชื่อว่า อปริหานิยธรรม 7 แล้วก็จะมีแต่ความเจริญ มีความสามัคคีเป็นปึกกำแผ่นแน่นหนาศัตรูไม่สามารถทำลายได้ถ้าเราจะสร้างเสริมให้ระบอบประชาธิปไตยมั่นคงเกิดผลประโยชน์ใหญ่หลวงต่อชาติบ้านเมืองควรพร้อมเพียงกันยึดแนวหลักอปริหานิยธรรม 7 ประการหากสามารถปฏิบัติโดยพร้อมเพียงกันแล้ว การเมืองจะกลายเป็นเมืองที่บริสุทธิ์ แก้ปัญหาได้สำเร็จ เป็นแบบอย่างการเมืองที่ดีที่โลกจะชื่นชมยินดีมาก อปริหานิยธรรม 7 ประการประกอบด้วย 1) หมั่นประชุมกันเป็นประจำประชุมกัน เป็นการระดมสมองรวมความสามารถที่ทุกคนมีนำมาแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่อง ส่งเสริมพัฒนาหมู่คณะให้มีความเจริญในด้านต่างๆ 2) พร้อมเพียงกันประชุมพร้อม เพียงกันเลิกประชุม และพร้อมเพียงกันปฏิบัติกิจของหมู่คณะมีความรับผิดชอบร่วมกันดำเนินไปอย่าพร้อมเพียง และเมื่อตอนทำงานก็ต้องทำงานของส่วนรวมให้ดี 3) การปฏิบัติตามกฎข้อบังคับทุกคนที่เป็นสมาชิกต้องถือระเบียบข้อบังคับ เพื่อปฏิบัติอย่างเสมอภาคกัน และเป็นเหตุส่งเสริมให้การปกครอง การบริหารเกิดผลดีมีประสิทธิภาพ 4) เคารพนับถือ

ผู้ใหญ่ เชื่อฟังคำสั่งสอนท่านความเป็นผู้ใหญ่กับความเป็นผู้น้อยเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ออก เพราะการปกครองการบริหารจำเป็นต้องมีผู้นำ และผู้ตามมีหน้าที่ปกครอง หน้าที่สั่งการเป็นต้นเรื่องที่ผู้นำจำต้องปฏิบัติ 5) ไม่ลุอำนาจความยากความเห็นแก่ตัว ถ้าใครปฏิบัติได้ดังนี้ย่อมทำให้สังคมมีระเบียบวินัยดีขึ้น สามารถดำรงรักษาสิ่งที่มีคุณค่าของสังคมไว้ได้อย่างยั่งยืน จะไม่ก่อให้เกิดการสูญเสียด้านเศรษฐกิจและการปกครอง เป็นต้น 6) รักสันติภาพขัดเกลาจิตใจอยู่เสมอแสดงถึงความเป็นผู้มีนิสัยดีพร้อมที่จะปฏิบัติดีโดยไม่ประมาท การที่สมาชิกของสังคมเป็นคนดีย่อมเป็นเกียรติศักดิ์ศรีเป็นเครื่องยืนยันความบริสุทธิ์ในการปฏิบัติภารกิจได้ดี และ7) ตั้งใจสนับสนุนคนดีปกครองคนส่งเสริมคนดีมีความสามารถเข้ามาเป็นกำลังพัฒนาหมู่คณะของตน คุณธรรมแต่ละข้อ เป็นเหตุให้เกิดความสามัคคีในหมูคณะ ส่งเสริมคุณภาพในการบริหารการปกครอง และทำให้เกิดความสุขความเจริญในหลายๆด้าน

พระมหายุทธพิชัย สิริชโย (ธิติวุฒิ หมั่นมี) (2561, หน้า 146) ได้กล่าวถึง เพื่อให้เป็นอีกแนวทางหนึ่งในการบริหารองค์การ จึงได้นำหลักอปริหานิยธรรม 7 มาประยุกต์ใช้ในการบริหารองค์การเพื่อเป็นแนวทางเลือกหนึ่งสำหรับผู้บริหารองค์การนำไปปรับใช้ในองค์การของตน เพื่อหวังว่าจะเกิดประโยชน์ลดทอนปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตได้ดังนี้ 1) หมั่นประชุมกันเป็นเนืองนิตย์ หมายถึงการประชุมพบปะปรึกษาหารือกันในกิจการงาน ต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ เพื่อแก้ปัญหาในการสื่อสาร แลกเปลี่ยนความเห็นซึ่งกันและกัน ยอมรับในเหตุผลที่ถูกต้องที่เป็นประโยชน์สร้างความเข้าใจที่ดีต่อกัน และหาแนวทางแก้ไขปัญหาต่างๆร่วมกันการประชุมกันบ่อยๆ คุยกันบ่อยๆ นั้นเป็นการระดมมันสมองรวมความสามารถที่ทุกคนมี แล้วนำมาแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องส่งเสริมพัฒนาหมู่คณะให้มีความเจริญในด้านต่างๆ 2) พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม พร้อมเพรียงกันทำกิจกรรมที่ควรทำ หมายถึง เข้าประชุม เลิกประชุมและทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายตามมติที่ประชุม อย่างพร้อมเพรียงกันเพื่อสร้างความรับผิดชอบร่วมกัน ป้องกันไม่ให้เกิดการกินแหนงแคลงใจกัน ต้องให้ความสำคัญกับการประชุมต้องทำงานส่วนรวมให้ดีและพร้อมเพรียงกันลุกขึ้นป้องกันหมู่คณะเมื่อมีภัยต่างๆ หากมีข้อผิดพลาดทุกคนยอมรับสิ่งที่เกิดขึ้น 3) ไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่ได้บัญญัติ จักไม่ถอนสิ่งที่ท่านบัญญัติไว้แล้วประพฤติมั่นอยู่ในธรรม ของชุมชนครั้งโบราณ หมายถึงไม่บัญญัติสิ่งใหม่ๆ หรือล้มเลิกข้อเดิมตามอำเภอใจโดยผิดหลักการเดิมที่หมู่คณะได้วางเอาไว้ จะต้องถือหลักปฏิบัติหมั่นตามหลักการเดิมของหมู่คณะ เพื่อความเสมอภาคกัน อันเป็นเหตุส่งเสริมให้การปกครองการบริหารเกิดผลดี มีประสิทธิภาพ ไม่เล่นนอกกฎนอกกติกาเพราะจะกลายเป็นกติกาและจะกลายเป็นกติกา ส่วนที่ไม่ตรงกับกติกาของคนอื่น ซึ่งจะสร้างปัญหาให้เกิดขึ้นตามมาภายหลัง 4) สักการระเคารพนับถือบูชาท่านผู้ใหญ่ทั้งหลาย มองเห็นความสำคัญของถ้อยคำของท่านว่าเป็นสิ่งอันพึงรับฟัง หมายถึงให้ความเคารพรับฟังความคิดเห็นคำแนะนำของผู้ใหญ่ผู้ใหญ่เป็นผู้มีประสบการณ์ยาวนานดังนั้นเราต้องให้เกียรติให้ความเคารพนับถือ และรับฟังความคิดเห็นของท่านในฐานะที่เป็น

ผู้รู้และผู้มีประสบการณ์มามาก การอยู่ร่วมกันในหมู่คณะจำเป็นต้องมีผู้นำและผู้ตาม เราต้องเคารพนับถือผู้ใหญ่เป็นประธาน เคารพผู้บริหารหมูคณะ ถ้าเราให้การเคารพและเชื่อฟังผู้นำหมู่คณะสังคมก็จะไม่วุ่นว่าย เช่น ถ้าลูกเชื่อฟัง พ่อ แม่ ก็จะเป็นคนดีได้ไม่เกะกะเกเรก่อความเดือดร้อนให้กับครอบครัวและสังคม 5) ไม่ข่มขืนบังคับปกครองหญิงในสกุล หมายถึง ให้เกียรติและคุ้มตรองสตรีและกุมารี ทั้งหลายให้อยู่ดีมิให้ถูกล่วงเกินข่มเหงรังแกหรือถูกฉุดคร่าขืนใจ สตรีถือเป็นเพศแม่ เป็นเพศที่อ่อนแอบุรุษควรให้เกียรติให้การยกย่องปกป้องไม่ให้ใครละเมิดสิทธิหรือข่มเหงรังแก ถ้าสังคมใดๆ ผู้หญิงถูกฉุดคร่าข่มขืนมากๆ ความเสื่อมย่อมเกิดกับสังคมนั้น 6) สักการบูชา เคารพนับถือ บูชาเจติยสถานของคนในชุมชนทั้งภายในและภายนอกและไม่ ลบล้างพลีกรรมอันชอบธรรม ซึ่งให้เคยทำแก่เจติสถานเหล่านั้น หมายถึง ให้การสักการระเคารพ นับถือ บูชาและปกป้องรักษาปูชนียสถานที่สำคัญของชุมชนนั้นๆ โดยทั่วถึงทั้งหมดเพื่อให้เป็นเครื่องเตือนความทรงจำเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจเป็นศูนย์รวมใจของหมู่ชนเร้าให้ทำความดีและไม่บั่นทอนผลประโยชน์ที่เคยอุปถัมภ์บำรุงเจดีย์หรือปูชนียสถานเหง่านั้นไม่ละเลยพิธีเคารพบูชาพึ่งทำอนุสรณ์สถานเหล่านั้นตามประเพณีที่ดีงามเป็นการแสดงถึงความเป็นผู้มีนิสัยดี รักสันติภาพ ขัดเกลาจิตใจอยู่เสมอ พร้อมที่จะปฏิบัติดีโดยไม่ประมาท การที่สมาชิกของสังคมเป็นคนดี ย่อมเป็นเกียรติ เป็นศักดิ์ศรี และเป็นเครื่องยืนยันความบริสุทธิ์ใจในการปฏิบัติภารกิจต่างๆได้เป็นอย่างดี 7) ถวายอารักขา ความคุ้มครองป้องกันโดยชอบธรรมในพระอรหันต์ทั้งหลายเป็นอย่างดีด้วยหวังว่าไฉนพระอรหันต์ทั้งหลายที่ยังไม่มา พึงมาสู่แว่นแคว้น และที่มาแล้ว พึงอยู่เป็นสุข หมายถึง จัดการให้ความอารักขาบำรุงคุ้มครอง อันชอบธรรมแก่บรรพชิต ผู้ทรงศีลทรงธรรม บริสุทธิ์ ซึ่งเป็นหลักใจและเป็นตัวอย่างทางศีลธรรมของประชาชน เต็มใจต้อนรับและหวังให้ท่าอยู่โดยผาสุก รวมถึงสนับสนุนคนดี ปกป้องส่งเสริมคนดีเลือกคนดีมีความสามารถมีคุณธรรม เข้ามาเป็นกำลังพัฒนาหมู่คณะของตนไม่ขัดแย้งขัดขาเลื่อยขาเก้าอี้ เป็นต้น การทะนุบำรุงคุ้มครองบรรพชิตซึ่งเป็นผู้สืบทอดพระพุทธศาสนาให้คงอยู่ตลอดไปนั้นสามารถทำได้โดยการทำบุญด้วยปัจจัย 4 แด่ท่านเป็นประจำ เป็นต้น

สรุปได้ว่า การนำอปริหานิยธรรม 7 มาประยุกต์ใช้จะก่อให้เกิดความเจริญทั้งในส่วนตนหรือส่วนรวมก่อให้เกิดการส่งเสริมการพัฒนาให้มีความเจริญในด้านต่างๆ

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดทฤษฎีในเรื่องการมีส่วนร่วมเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย การมีส่วนร่วมของประชาชน ให้ความสำคัญอยู่ที่การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาองค์กรของเทศบาลตำบล มีประเด็นที่น่าสนใจ ผู้วิจัยได้เสนอดังต่อไปนี้

2.3.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม

หน่วยงานองค์กรต่างๆทั้งภาครัฐและเอกชนต่างพยายามแสวงหาแนวทางแก้ใขปัญหาทุกวิถีทางจากนักวิชาการทั้งในประเทศไทย และต่างประเทศเพื่อความสอดคล้องกับแนวคิดหลักของงานวิจัย อย่างไรก็ตามผู้วิจัยขอยกตัวอย่างคำนิยามเฉพาะที่เกี่ยวกับ “การมีส่วนร่วม” ไว้เพื่อเป็นแนวคิดร่วมกันด้วยพอสังเขป ดังนี้

ทวีศักดิ์ แก้วพิพัฒน์ (2550, หน้า 20) ได้รวบรวมความคิดเห็นจากนักวิชาการหลาย ๆ ท่าน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้ สมยศ นาวีการ ให้ความเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานโดยคณะบุคคลว่า การแก้ปัญหาและการตัดสินใจโดยคณะกรรมการจะกระทำได้ดีกว่าบุคคลเดียว แต่คณะกรรมการเป็น สื่อกลางที่ดีที่สุดในการรวบรวมผู้เชี่ยวชาญจากส่วนต่าง ๆ ขององค์กรให้ร่วมกันแก้ปัญหาให้มี ผู้บริหารแข่งขันอำนาจหน้าที่ระหวางกันอาจทำให้การตัดสินใจล่าช้า ซึ่งอาจสืบเนื่องจากการประชุม แต่ละครั้งต้องใช้เวลามาก และการบริหารโดยองค์คณะบุคคลเป็นการบริหารแบบมีส่วนรวมที่มี ลักษณะของการมีส่วนเกี่ยวข้องอย่างแข็งขันของบุคคล เพื่อใช้ความคิดสร้างสรรค์และความเชี่ยวชาญ ของพวกเขาในการแก้ปัญหาของการบริหาร แบ่งอำนาจหน้าที่ของการบริหารของพวกเขาให้กับ ผู้บังคับบัญชา และต้องให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนเกี่ยวข้องอย่างแท้จริงในกระบวนการตัดสินใจที่สำคัญขององค์กร ไม่ใช่แต่เพียงสัมผัสปัญหาหรือการแสดงความห่วงใยเท่านั้น และการมีส่วนร่วมและ การบริหารแบบมีส่วนร่วมจะทำให้ทุกฝ่ายมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันส่งผลให้องค์กรเป็นที่ยอมรับ ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย บรรยากาศในการปฏิบัติงานจะเกิดความสามัคคีปรองดองมีความ เข้าใจซึ่งกันและกันมีความเป็นระเบียบ สิ่งนี้เป็นปัจจัยให้เกิดพลัง

ทรงวุฒิ เรืองว่าทศิลป์ (2550, หน้า 95) ได้ทำวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ได้ใช้หลักการที่อิงไปในแนวทางของนโยบาย และได้พบว่า แท้จริงแล้วกระบวนการมีส่วนร่วมมีลักษณะที่คล้ายกับการกำหนดนโยบาย เพราะท้ายที่สุดของการกำหนดนโยบาย คือ การตัดสินใจและการตัดสินใจนี้เอง จึงเป็นเหตุเบื้องต้นของการกำหนดนโยบาย และเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามาแสดงความคิดเห็นเสมือนหนึ่งเป็นการขัดเกลานโยบายให้มีความเหมาะสมกับความต้องการของประชาชน ตามแนวคิดของ ทรงวุฒิ เรืองว่าทศิลป์แล้ว กระบวนการการมีส่วนร่วมน่าจะเริ่มจาก

1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม

3) การมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบการประเมินผล

ณัฐพงษ์ กิติทรัพย์กาญจนา (2551, หน้า 20) ให้ความเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมว่า เป็นผลมาจากการเห็นพ้องต้องกันในเรื่องความต้องการ และทิศทางของการเปลี่ยนแปลงความเห็นพ้องต้องกัน ของคนส่วนใหญ่ที่จะเข้าร่วมปฏิบัติการนั้น และเหตุผลที่คนร่วมปฏิบัติการได้ จะต้องมีการตระหนัก ว่าปฏิบัติการทั้งหมดนำโดยกลุ่ม หรือในนามของกลุ่มหรือกระทำผ่านองค์กร

เมตต์ เมตต์การุณ์จิต (2553, หน้า 156) ได้กล่าวถึงกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยที่มีความสอดคล้องกับ ทรงวุฒิ เรืองว่าทศิลป์ แต่ได้เพิ่มบางประเด็นที่เห็นว่า ยังมีข้อบกพร่องและอาจจะเสริมประเด็นดังกล่าวให้มีความชัดเจนขึ้น โดยเริ่มจาก

1) การมีส่วนร่วมในการค้นหาสาเหตุ และความต้องการ

2) มีส่วนร่วมในการวางแผน

3) มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

4) มีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ

5) มีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล

6) มีส่วนร่วมในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

สุธีวร ประดิษฐ์ (2553, หน้า 145) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชน และได้นำเสนอปัจจัยที่มีส่วนในการผลักดันให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม แบ่งออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่

1) ลักษณะส่วนบุคค เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษาประสบการณ์ต่างๆ เป็นต้น

2) ลักษณะทางเศรษฐกิจ เช่น อาชีพ รายได้เป็นต้น

3) การได้รับข้อมูลข่าวสาร เช่น ความถี่ในการรับรู้ข่าวสารและแหลงที่มาของขาวสาร เป็นต้นตามแนวคิดของเขาแล้ว กระบวนการมีส่วนร่วมจะต้องเริ่มจาก 1) การมีส่วนร่วมในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร 2) การมีส่วนร่วมในการคิด 3) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 4) การมีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินการ 5) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล 6) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

วรรณศิลป์ พีรพันธุ์ (2553, หน้า 89) ได้กล่าวถึง กระบวนการมีส่วนร่วมในการวางแผนของประชาชนประกอบไปด้วย 1)การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร 2) การให้ความเห็น 3) การประชุมรับฟังความเห็น 4) การร่วมตัดสินใจ 5) การทำงานร่วมกัน

วิลเลี่ยม (Erwin, 1976, อ้างถึงใน ปรีดา เจษฎาวรางกุล, 2555, หน้า 24) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนาร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ แก้ปัญหาของตนเองเน้นการมีส่วนเกี่ยวข้องอย่างแข็งขันกับประชาชนใช้ความคิดสร้างสรรค์และความชำนาญของประชาชนแก้ไขร่วมกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสมและสนับสนุนติดตามการปฏิบัติงานขององค์การและเจ้าที่ที่เกี่ยวข้อง

Cohen and Uphoff (1980, pp. 213-218, อ้างถึงใน บุษยา ชุ่มชื่น, 2555) ได้สร้างกรอบพื้นฐานเพื่อการอธิบายและวิเคราะห์การมีส่วนร่วมในแง่ของรูปแบบ ชนิด การมีส่วนร่วม โดยแบ่งออกเป็น 4 รูปแบบ คือการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision-making) ซึ่งอาจจะเป็นการตัดสินใจตั้งแต่ในระยะเริ่มการตัดสินใจในช่วงกิจกรรม และการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรม (Implementation) ซึ่งอาจจะเป็นไปในรูปของการเข้าร่วมโดยการให้มีการสนับสนุนทางด้านทรัพยากรการเข้าร่วมในการบริหารและการร่วมมือรวมทั้งการเข้าร่วมด้วยการร่วมแรงร่วมใจการมี

ส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์(Benefits) ซึ่งอาจจะเป็นผลประโยชน์ทางด้านวัตถุทางสังคม หรือโดยส่วนตัวการมีส่วนร่วมในการประเมินผล(Evaluation) ซึ่งนับเป็นการควบคุมและตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมทั้งหมด และเป็นการแสดงถึงการปรับตัวในการมีส่วนร่วมต่อไป

Cohen and Uphoff (1980, อ้างถึงใน บุษยา ชุ่มชื่น, 2555, หน้า 47) ได้สร้างกรอบพื้นฐานเพื่อการอธิบายและวิเคราะห์รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาโดยแบ่งเป็น 4 รูปแบบ คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ซึ่งอาจเป็นการตัดสินใจในระยะแรกเริ่ม การตัดสินใจในช่วงของกิจกรรมและตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรม

2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม ซึ่งอาจจะเป็นไปในรูปการเข้าร่วมโครงการให้การสนับสนุนทางด้านทรัพยากรการร่วมในการบริหาร หรือการร่วมมือรวมทั้งการเข้าร่วมในการร่วมแรงร่วมใจ

3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ซึ่งอาจจะเป็นทางวัตถุทางสังคม หรือโดยส่วนตัว

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ซึ่งนับว่าเป็นการควบคุมตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมทั้งหมด และเป็นการแสดงถึงการปรับตัวในการมีส่วนร่วมต่อไป

Cohen and Uphoff (1980, อ้างถึงใน บุษยา ชุ่มชื่น, 2555 หน้า 89) นักวิชาการที่ได้ศึกษาวิจัยตลอดจนทำโครงการต่างๆ ได้เสนอแนวคิดของการมีส่วนร่วมโดยแยกเป็น 3 มิติ คือ

มิติที่ 1 มีส่วนร่วมในเรื่องอะไร(What panticipation are we concerned with) หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าประเภทของการมีส่วนร่วม (Kind of participation) โดยแยกได้เป็น 4 ด้าน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Participation in decision making)
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ (Participation in implementation)
3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Participation in benefits)
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Participation in evaluation)

มิติที่ 2 ใครที่เข้ามามีส่วนร่วม (Whose participation are we concerned with) ในส่วนนี้มีความหมายกว้างอีกคำหนึ่ง คือ“การมีส่วนร่วมของประชาชน” (Popular participation) โดยแยกออกเป็น 4 กลุ่มใหญ่คือ

1. ผู้อาศัยอยู่ในท้องถิ่น (Local residents or local people)
2. ผู้นำท้องถิ่น (Local leader)
3. เจ้าหน้าที่ของรัฐ (Government personal)
4. คนต่างชาติ (Foreign personal)

ในมิติที่ 2 นี้ โคเฮนและอัฟฮอฟ ได้กล่าวถึง คุณลักษณะของบุคคลที่ควรพิจารณาก็คือ เพศ อายุสถานภาพครอบครัว การศึกษา อาชีพ รายได้ การแบ่งกลุ่มในสังคม ระยะเวลาที่อยู่ในสังคม

สถานภาพของการถือครองที่ดิน สถานภาพของการได้รับการจ้างงานและระยะทางของที่พักที่ตั้งโครงการความร่วมมือด้วย

มิติที่ 3 การมีส่วนร่วมนั้นเกิดขึ้นได้อย่างไร (How is participation occurring with in theproject?) โดยแยกเป็น 4 ประเด็น คือ

1. พื้นฐานของการมีส่วนร่วม พิจารณาเกี่ยวกับ
    1.1 แรงที่กระทำให้เกิดการมีส่วนร่วมมาจากเบื้องบนหรือเบื้องล่าง
    1.2 แรงที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมมาจากที่ใด
2. รูปแบบการมีส่วนร่วม พิจารณาเกี่ยวกับ
    2.1 รูปแบบขององค์การ
    2.2 การมีส่วนร่วมโดยตรงหรือโดยอ้อม
3. ขอบเขตของการมีส่วนร่วม พิจารณาเกี่ยวกับ
    3.1 ระยะเวลาที่เข้ามามีส่วนร่วม
    3.2 ช่วงของกิจกรรม
4. ประสิทธิผลของการมีส่วนร่วม พิจารณาเกี่ยวกับ
    4.1 การให้อำนาจแก่ผู้เข้ามามีส่วนร่วม
    4.2 ปฏิสัมพันธ์ของคุณลักษณะต่าง ๆ ของสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม

นอกจากการมีส่วนร่วมทั้ง 3 มิติ ดังที่กล่าวนี้ โคเฮนและอัฟฮอฟยังได้กล่าวถึงบริบท (Context)ของการมีส่วนร่วมว่าคงไม่สามารถวัดการมีส่วนร่วมได้โดยปราศจากการพิจารณาถึงความเป็นจริงในเงื่อนไขต่างๆ ที่ห้อมล้อมการมีส่วนร่วมนั้น โดยโคเฮนและอัฟฮอฟ ได้กล่าวถึงบริบทนี้และแยกออกเป็น 2 ส่วนใหญ่ๆ คือ

1. คุณลักษณะของโครงการที่กระทบต่อการมีส่วนร่วม (Effects of project characteristics on participation) ได้แก่
    1.1 ผลกระทบของสิ่งนำเข้าสู่โครงการ (Entry effects) ได้แก่
        1.1.1 ความซับซ้อนของเทคโนโลยีที่ใช้ในโครงการ เช่น โครงการที่ใช้เทคโนโลยีที่ซับซ้อนมากจะเป็นข้อจำกัดในการเข้ามามีส่วนร่วมของบางคน
        1.1.2 ทรัพยากรที่ต้องการของโครงการ เช่น โครงการเงินกู้ที่ให้โอกาสเฉพาะผู้มีที่ดินมาค้ำประกันการกู้เงิน
    1.2 ผลกระทบของประโยชน์จากโครงการ (Benefit effects) ได้แก่
        1.2.1 ผลประโยชน์ที่สามารถสัมผัสได้หรือผลประโยชน์ที่มีตัวตนให้สัมผัสได้ (Tangibility)เช่น โครงการชลประทานที่สามารถแจกจ่ายน้ำให้กับเกษตรกรได้ใช้ประโยชน์อย่าง

รวดเร็วจะดูเหมือนว่าเป็นสิ่งที่ประเมินได้ง่ายกว่าโครงการที่ออกแบบอย่างดีจนมั่นใจได้ว่าจะสามารถแจกจ่ายน้ำให้ได้แม้ในปีที่แห้งแล้ง (แต่ต้องรอคอยนาน)

1.2.2 ความเป็นไปได้ของผลประโยชน์ที่จะได้รับ (Probability) เช่น โครงการที่แนะนำให้ปลูกพืชชนิดใหม่แต่มีความเสี่ยงสูง (ผลประโยชน์สูง) ย่อมจะประเมินผลได้ยากกว่าโครงการที่แนะนำให้ปลูกพืชที่มีความเสี่ยงต่ำ (ผลประโยชน์ไม่สูงนัก)

1.2.3 ผลประโยชน์ที่ได้รับทันที (Immediacy) เช่น โครงการอาหารที่ใช้วิธีการแจกอาหารเพิ่มขึ้นย่อมจะประเมินได้ง่ายกว่าการแนะนำพืชชนิดใหม่ที่ให้คุณค่าทางอาหารมากกว่า(แต่ในปริมาณที่เท่าเดิม)

1.2.4 การกระจายผลประโยชน์(Distribution) เช่นการให้บริการคลินิกเคลื่อนที่ซึ่งสามารถใช้บริการได้ง่ายย่อมประเมินได้ง่ายกว่าการให้บริการที่เป็นสากลแต่ยากที่จะเข้าใช้บริการได้

1.3 ผลกระทบของการออกแบบ (Design effects) ได้แก่

1.3.1 การเชื่อมโยงโครงการ (Programmer linkages) เช่น โครงการพัฒนาชนบทแบบเบ็ดเสร็จ ซึ่งมีหลายโครงการผสมผสานกัน ย่อมประเมินได้ยากกว่าโครงการที่มีกิจกรรมและวัตถุประสงค์เดียว

1.3.2 ความยืดหยุ่นของโครงการ(Programmer flexibility) เช่น โครงการก่อสร้างถนนจากฟาร์มไปสู่ตลาด ที่ได้มีการเตรียมวางแผนไว้อย่างละเอียดและค่อนข้างแน่นอนตายตัวย่อมประเมินได้ง่ายกว่าโครงการที่ยืดหยุ่นและต้องคำนึงถึงความต้องการของท้องถิ่น ได้แก่ความต้องการเกี่ยวกับประเภทของถนน สถานที่ที่จะก่อสร้าง รวมถึงวิธีการดำเนินการเพื่อให้ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนในโครงการอย่างไรก็ตาม โครงการที่มีความยืดหยุ่นมากก็ย่อมแสดงถึงการมีส่วนร่วมมากด้วยเช่นกัน

1.3.3 ความสามารถในการเข้าถึงได้ง่ายในแง่บริหาร (Administrative accessibility) ตัวอย่างเช่น การมีส่วนร่วมในโครงการปรับปรุงการศึกษาของท้องถิ่น ซึ่งการปรับปรุงดังกล่าวมีผู้รับผิดชอบในการตัดสินใจหลายฝ่าย ทั้งจากรัฐบาลกลางและท้องถิ่น การประเมินในเรื่องนี้ย่อมยากกว่าโครงการที่มีฝ่ายบริหารเข้ามาแทรกแซงน้อยกว่า หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งว่า ปริมาณการมีส่วนร่วมจะมากเหนือจะน้อยนั้น ขึ้นอยู่กับโครงสร้างของการบริหารโครงการ

1.3.4 ความครอบคลุมในแง่บริหาร (Administrative coverage) ตัวอย่างเช่น กรณีที่มีคณะทำงาน (Staff) ไม่เพียงพอ ทำให้การให้บริการและการติดต่อกับผู้เข้ามามีส่วนร่วมทำได้อย่างจำกัด หรือมีการติดต่ออย่างผิวเผิน การดำเนินงานเช่นนี้ย่อมเป็นข้อขัดขวางต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน

2. ผลกระทบของสิ่งแวดล้อมต่อกิจกรรมการมีส่วนร่วม (Talk environment) ได้แก่

2.1 ปัจจัยด้านกายภาพและชีวภาพ (Physical and biological factors)

2.2 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ(Economic factors)

2.3 ปัจจัยด้านการเมือง (Political factors)

2.4 ปัจจัยด้านสังคม (Social factors)

2.5 ปัจจัยด้านวัฒนธรรม (Cultural factors

2.6 ปัจจัยด้านประวัติศาสตร์ความเป็นมา (Historical factors)

จากกรอบในการพิจารณาการมีส่วนร่วมของโคเฮนและอัฟฮอฟทั้ง 3 มิติโดยสรุปคือกิจกรรมการมีส่วนร่วมนั้นทำอะไรบ้าง ใครเป็นผู้ทำและทำอย่างไร นอกจากนี้ยังพิจารณาบริบทที่เกี่ยวข้องประกอบด้วยคือคุณลักษณะอื่นๆ ที่มีผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมนั่นเอง จึงได้กล่าวถึงแนวคิดและวิเคราะห์การมีส่วนร่วมไว้อย่างมีระบบและครอบคลุมเป็นอย่างมาก

2.3.2 ความสำคัญของการมีส่วนร่วม

ความสำคัญและแนวคิดของการมีส่วนร่วมของประชาชนที่นำมาใช้ใน การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ มีส่วนเกี่ยวข้องและเชื่อมโยงกับการมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนาร่วมคิด ร่วมตัดสินใจและความเห็นพ้องต้องกันจะต้องมีมากจนเกิดความคิดริเริ่มโครงการเพื่อปฏิบัติสนับสนุน และสร้างโอกาสให้ประชาชน ทั้งในรูปส่วนบุคคล กลุ่มชน ชมรม สมาคม มูลนิธิ และองค์กรอาสาสมัครรูปแบบต่างๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือหลายเรื่องร่วมกัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และนโยบายการพัฒนาที่กำหนดไว้

อดินันท์ บัวภักดี (2552, หน้า 65) กล่าวถึง ทฤษฎีสองปัจจัยของเฮอร์เบิร์กว่าเป็นทฤษฎีการจูงใจที่เกี่ยวข้องและสามารถโยงไปสู่กระบวนการมีส่วนร่วมได้เป็นแนวคิดเกี่ยวกับการจูงใจให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความพึงพอใจ ทฤษฎีนี้เชื่อว่าผู้ปฏิบัติงานจะปฏิบัติงานได้ผลดีมีประสิทธิภาพย่อมขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติงาน เพราะเขาจะเพิ่มความสนใจในงานและมีความรับผิดชอบ กระตือรือร้นที่จะทำงานซึ่งเป็นการเพิ่มผลผลิตของงานให้มากขึนในทางตรงกันข้ามหากผู้ปฏิบัติงานไม่พึงพอใจในการทำงานก็จะเกิดความท้อถอยในการทำงานและทำให้ผลงานออกมาไม่มีประสิทธิภาพ ทฤษฎีดังกล่าวสอดคล้องกับการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของบุคคลากรในองค์กรกล่าวคือถ้าบุคคลากรได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานได้ร่วมคิดตัดสินใจจะส่งผลให้บุคคลากรในองค์กรเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของในกิจกรรมมากขึ้น ทำให้ประสบผลสำเร็จในการพัฒนาได้ นอกจากนี้ทฤษฎีการสร้างผู้นำก็มีความสำคัญ คือ ผู้มีอำนาจทีดี (PositiveLeader) มักจะนำการเคลือนไหวในการทำงานอยู่เสมอ ในขณะทีผู้มีอำนาจทีไม่ดี (Negative Leader) จะไม่มีผลงานทีสร้างสรรค์เลย การสร้างผู้มีอำนาจหรือผู้นำจะช่วยจูงใจให้บุคคลากรเต็มใจทีจะทำงานเพือให้งานบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน เนื่องจากผู้นำเป็นผู้ทีมีความสำคัญในการจูงใจและรวมกลุ่มคน ดังนั้นทฤษฎีสองปัจจัยนีจึงมีส่วนเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของบุคคลากรในองค์กร เพราะทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือร่วมมือร่วมแรงกันในการทำงานอย่างมีคุณภาพ แสดงให้เห็นถึงการมีความคิดริเริ่ม

สร้างสรรค์ของบุคคลากรและผู้นำร่วมกัน ซึ้งกระบวนการมีส่วนร่วมจะต้องมีผู้นำที่ดีอันจะนำไปสู่ความสำเร็จขององค์กรได้

วชิรวัชร งามละม่อม (2559, อ้างถึงใน วันชัย วัฒนศัพท์, 2553, หน้า 63) ยุคของการเปลี่ยนแปลงจากประชาธิปไตยแบบตัวแทน เป็นประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม การทำงานแบบมีส่วนร่วมนั้นไม่ว่าจะเป็นระดับครอบครัว ระดับโรงเรียน ระดับชุมชน ระดับองค์กร หรือระดับประเทศนั้นว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนทัศน์ปัจจุบัน เพราะจะช่วยให้ผู้มีส่วนร่วมเกิดความรู้สึกความเป็นเจ้าของ(Ownership) และจะทำให้ผู้มีส่วนร่วมหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียนั้น ยินยอมปฏิบัติตาม (Compliance)และรวมถึงตกลงยอมรับ (Commitment) ได้อย่างสมัครใจ เต็มใจ และสบายใจ ได้มีการดำเนินการแก้ปัญหาความไม่เรียบร้อยในห้องเรียนโดยกระบวนการมีส่วนร่วม

แอนดรูว์ และสตีเฟล (2014, อ้างถึงใน ทานตะวัน อินทร์จันทร์, 2546, หน้า 19) ได้กล่าวถึงลักษณะของการมีส่วนร่วมไว้ 4 ประการ คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
2. การมีส่วนร่วมในขั้นปฏิบัติการ
3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

อิระวัชร์ จันทรประเสริฐ (2541, อ้างถึงใน ณรงค์ ว่ารีชล, 2556, หน้า 6) กล่าวไว้คือ

1. การมีส่วนร่วมในลักษณะตัวบุคคล ให้ความสำคัญกับปัจเจกบุคคลที่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ

2. การมีส่วนร่วมในลักษณะของกลุ่มขบวนการ ที่มุ่งสร้างพื้นฐานอำนาจจากการสร้างกลุ่ม และโครงสร้างภายในหน่วยงาน

3. การมีส่วนร่วมในลักษณะโครงการ ให้ความสำคัญที่การจัดโครงการอันก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมที่ดีเน้นกลุ่มเป้าหมายการถ่ายทอดระบบเทคนิค ความรู้ การกระจายอำนาจสู่ประชาชน

4. การมีส่วนร่วมในลักษณะสถาบัน ให้ความสำคัญในแง่ของการก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ทางสถาบัน มีการถ่ายเทหรือขยายโครงการสร้างอำนาจของกลุ่ม ผลประโยชน์และชนชั้นทางสังคม

5. การมีส่วนร่วมในลักษณะนโยบาย เน้นเรื่องหลักการยอมรับการมีส่วนร่วมของประชาชน และผู้เสียเปรียบในสังคม และนำมากำหนดนโยบายและแผนงานระดับชาติ ดังนั้น ก่อนอื่นจะได้รับรู้ถึงเนื้อหาสาระ จะขอกล่าวถึงความหมายของคำว่า “การมีส่วนร่วม” เป็นปฐมบท เพื่อเป็นการปูพื้นฐานในการทำความเข้าใจในลำดับหัวข้ออื่นๆ ต่อไป

กล่าวโดยสรุป การบริหารการปกครองท้องถิ่นในรูปแบบต่างๆ มักประสบปัญหาอุปสรรคในการบริหารการปกครองไม่อาจให้บริการแก่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพจึงเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำ

ให้ประชาชนเกิดความเบื่อหน่ายอุปสรรคและข้อจำกัดที่เกิด คือ ขาดอิสระในการปกครองตนเองการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง งบประมาณมีจำกัด ความก้าวหน้าในงานมีน้อยทำให้เจ้าหน้าที่หรือข้าราชการย้ายหน่วยงาน ขาดอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ มีการแสวงหาผลประโยชน์เป็นการสร้างอิทธิพลทางการเมืองของคนบางกลุ่ม กำหนดนโยบายเพื่อเอื้ออำนวยต่อประโยชน์ของตน เป็นต้น

ธัญญะ กิจนุเคราะห์ (2557, หน้า 6-7) ได้เสนอกรอบคิดเบื้องต้นในการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทว่ามี 3 มิติ และ 2 บริบท

มิติการมีส่วนร่วม (Dimensions) มี 3 มิติประกอบด้วย

1. มีส่วนร่วมอะไรบ้าง (What) แบ่งเป็นการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจคือร่วมในการคิดถึงปัญหาโดยระบุความต้องการของชุมชน จนเกิดโครงการระหวางดำเนินการ (โครงการเริ่มทำ) การตัดสินใจดำเนินการ (โดยองค์กรของชุมชนหรือชาวบ้าน) การมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์และการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงาน

2. มีส่วนร่วมกับใครบ้าง (Who, Whom) ได้แก่การพิจารณาองค์ประกอบของผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมกับชาวบ้านในแต่ละขั้นตอน เช่น ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ของรัฐ องค์กรที่ให้ทุนเป็นต้นทั้งนี้ให้พิจารณาถึงคุณลักษณะทางประชากร สังคม เศรษฐกิจของผู้เข้ามามีส่วนร่วมในเรื่อง เพศอายุ การศึกษา รายได้ ระดับชั้นในสังคม ระยะเวลาที่อยู่อาศัยการถือครองที่ดินเป็นต้น

3. มีส่วนร่วมอยางไรบ้าง (How) ได้แก่ มีส่วนร่วมในลักษณะพื้นฐานของการมีส่วนร่วม เช่นความเต็มใจเข้าร่วม การได้รางวัลตอบแทน หรือถูกบังคับให้เข้าร่วมลักษณะรูปแบบของการมีส่วนร่วม เช่น การเข้าร่วมโดยตรง หรือผ่านองค์กรของชุมชน ขนาดของการมีส่วนร่วม เช่น ความเต็มใจเข้าร่วม การได้รางวัลตอบแทน หรือถูกบังคับให้เข้าร่วมลักษณะรูปแบบของการมีส่วนร่วมเช่นความถี่และระยะเวลาในการเข้าร่วม ผลที่เกิดจากการมีส่วนร่วมอาจเป็นการเพิ่มพลังหรืออำนาจขององค์กรหรือเป็นการปฏิสัมพันธ์ธรรมดาเท่านั้นบริบทของการมีส่วนร่วม (Contexts) มี 2 บริบทประกอบด้วย

1. ลักษณะของโครงการ โดยพิจารณาจากลักษณะของสิ่งที่นำเข้าว่ามีความซับซ้อนของเทคโนโลยีเพียงใด ลักษณะของประโยชน์ที่ได้รับ (ความเร็วช้าที่ได้รับผลประโยชน์) และเงื่อนไขที่ต้องกำหนดเช่น การเข้าถึงการบริหารโครงการ ความยืดหยุนของโครงการเป็นต้น

2. สภาพแวดล้อมของกิจกรรมตามโครงการ ได้แก่ ปัจจัยทางประวัติศาสตร์ปัจจัยทางกายภาพและธรรมชาติปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม ปัจจัยทางการเมือง เป็นต้น

2.3.2 รูปแบบขั้นตอนและเงื่อนไขของการมีส่วนร่วม

รูปแบบของการมีส่วนร่วม ประกอบด้วยขบวนการ 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การวางแผน ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาจัดลำดับความสำคัญ ตั้งเป้าหมายกำหนดการใช้ทรัพยากร กำหนดวิธีการติดตามและประเมินผล ประการสำคัญ คือ การตัดสินใจด้วยตนเอง

2. การดำเนินกิจกรรม ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินจัดการบริหารการใช้ทรัพยากรมีความรับผิดชอบในการจัดการควบคุมทางการเงิน การบริหาร

3. การใช้ประโยชน์ ประชาชนจะต้องมีความสามารถในการนำเอากิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ซึ่งเป็นเป็นการเพิ่มระดับของการพึ่งตนเอง และควบคุมสังคม

4. การได้รับประโยชน์ ประชาชนจะต้องได้รับการแจกจ่ายผลประโยชน์จากชุมชนทั้ง 4 ขั้นตอนนี้ เป็นหลักในการดำเนินงานด้านการพัฒนาที่เน้นการมีส่วนร่วมเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับ

อรทัย ก๊กผล (2552, หน้า 18-19) หลักการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนจะต้องมีลักษณะการเข้าร่วมอย่างครบวงจรตั้งแต่ต้นจนถึงสิ้นสุด ไม่ใช่เป็นการจัดเวทีการมีส่วนร่วมครั้งเดียว ตัวอย่างเช่น ในแก้ปัญหาของชุมชนควรเปิดให้ประชาชนเข้าร่วมตั้งแต่ต้นจนจบ ดังนี้

1. เริ่มตั้งแต่การเกิดจิตสำนึกในตนเองและถือเป็นภาระหน้าที่ของตนในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมหรือชุมชนที่ตนเองอยู่

2. ร่วมคิดด้วยกันว่าอะไรที่เป็นปัญหาของชุมชน มีสาเหตุอย่างไรและจะจัดลำดับความสำคัญของปัญหาเป้าหมายอย่างไรและควรที่จะจัดการกับปัญหาใดก่อนหลัง

3. ร่วมกันวางแผนการดำเนินงานว่าจะจัดกิจกรรมหรือโครงการอะไร จะแบ่งงานกันอย่างไรใช้งบประมาณมากน้อยเพียงใดจะจัดหางบประมาณมาจากที่ใดและใครจะเป็นผู้ดูแลรักษา

4. ร่วมดำเนินงาน ประชาชนจะต้องเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความเต็มใจ เต็มกำลังความรู้ความสามารถของตนเอง

5. ร่วมกันติดตามประเมินผลตลอดเวลาที่ทำงานร่วมกันประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการตรวจสอบถึงปัญหาอุปสรรคและร่วมกันในการหาทางแก้ไขปัญหา เพื่อให้งานหรือภารกิจดังกล่าวสามารถสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมาย

6. ร่วมรับผลประโยชน์ประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมของชุมชนแล้วย่อมที่จะได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งอาจไม่จำเป็นที่จะต้องอยู่ในรูปของเงิน วัตถุสิ่งของ แต่อาจเป็นความสุขสบายความพอใจในสภาพของความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นก็ได้ทั้งนี้ในการทำงานเพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องคำนึงถึงเงื่อนไขหรือหลักการที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. การมีส่วนร่วมต้องเกิดจากความเต็มใจและความตั้งใจที่จะเข้าร่วม เพราะจะทำให้เกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนในการแก้ไขปัญหา/ตัดสินใจในเรื่องนั้น ๆ

2. กระบวนการมีส่วนร่วมนั้นต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเสมอภาค และขีดความสามารถของแต่ละบุคคลที่จะเข้ามามีส่วนร่วม

3. การมีส่วนร่วมต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของเสรีภาพ/อิสรภาพที่จะตัดสินใจว่าจะเลือกหรือจัดให้มีการมีส่วนร่วมหรือไม่ข้อสำคัญ คือ ต้องไม่เกิดจากการบังคับ หรือขู่เข็ญจากผู้ที่เหนือกฎ

นอกจากนั้น International Association for Public Participation ได้แบ่งระดับของการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็น 5 ระดับ ดังนี้

1. การให้ข้อมูลข่าวสาร ถือเป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับต่ำที่สุด แต่เป็นระดับที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นก้าวแรกของการที่ภาคราชการจะเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าสู่กระบวนการมีส่วนร่วมในเรื่องต่างๆ วิธีการให้ข้อมูลสามารถใช้ช่องทางต่างๆ เช่น เอกสารสิ่งพิมพ์การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านทางเสื่อต่างๆ การจัดนิทรรศการ จดหมายข่าว การจัดงานแถลงข่าวการติดประกาศ และการให้ข้อมูลผานเว็บไซต์ เป็นต้น

2. การรับฟังความคิดเห็น เป็นกระบวนการที่เปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลข้อเท็จจริงและความคิดเห็นเพื่อประกอบการตัดสินใจของหน่วยงานภาครัฐด้วยวิธีต่างๆ เช่น การรับฟังความคิดเห็น การสำรวจความคิดเห็น การจัดเวทีสาธารณะ การแสดงความคิดเห็นผ่านเว็บไซต์ เป็นต้น

3. การเกี่ยวข้อง เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน หรือร่วมเสนอแนะทางที่นำไปสู่การตัดสินใจ เพื่อสร้างความมั่นใจให้ประชาชนว่าข้อมูลความคิดเห็นและความต้องการของประชาชนจะถูกนำไปพิจารณาเป็นทางเลือกในการบริหารงานของภาครัฐ เช่นการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพิจารณาประเด็นโยบายสาธารณะ ประชาพิจารณ์ การจัดตั้งคณะทำงานเพื่อเสนอแนะประเด็นโยบาย เป็นต้น

4. ความร่วมมือ เป็นการให้กลุ่มประชาชนผู้แทนภาคสาธารณะมีส่วนร่วม โดยเป็นหุ้นส่วนกับภาครัฐในทุกขั้นตอนของการตัดสินใจ และมีการดำเนินกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่องเช่น คณะกรรมการที่มีฝ่ายประชาชนร่วมเป็นกรรมการ เป็นต้น

5. การเสริมอำนาจแก่ประชาชน เป็นขั้นที่ให้บทบาทประชาชนในระดับสูงที่สุด โดยให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจ เช่น การลงประชามติในประเด็นสาธารณะต่าง ๆ โครงการกองทุนหมู่บ้านที่มอบอำนาจให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจทั้งหมด เป็นต้น

เมื่อกล่าวโดยสรุป การมีส่วนร่วมของประชาชน อาจทำได้หลายระดับและหลายวิธีซึ่งบางวิธีสามารถทำได้อย่างง่าย ๆ แต่บางวิธีก็ต้องใช้เวลา ขึ้นอยู่กับความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน ค่าใช้จ่ายและความจำเป็นในการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งถือว่าการมี

ส่วนร่วมของประชาชนนั้นเป็นเรื่องละเอียดอ่อน จึงต้องมีการพัฒนาความรู้ความเข้าใจในการให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องแก่ประชาชน การรับฟังความคิดเห็น การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนตามหลักการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยจะต้องมีลักษณะการเข้าร่วมอย่างครบวงจร ตั้งแต่ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมติดตามประเมินผลรวมทั้งมีการพัฒนาทักษะและศักยภาพของข้าราชการทุกระดับให้มีความรู้ความเข้าใจถึงกระบวนการและขั้นตอนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นควบคู่กันไปด้วย

Cohen and Uphoff (1980, อ้างถึงใน อนุสรณ์ ขัดสีใส, 2555, หน้า 8-10) ได้เสนอขั้นตอนการมีส่วนร่วมไว้ 4 ขั้นตอน คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision making) เป็นการมีส่วนร่วมที่เป็นการแสดงออกด้านความคิดเกี่ยวกับการจัดระบบ หรือกำหนดระบบของโครงการเป็นการประเมินปัญหาหรือทางเลือกที่จะสามารถเป็นไปได้ที่จะนำไปปฏิบัติเพื่อการพัฒนาโดยการประเมินสภาพที่เป็นอยู่และสาเหตุของปัญหา ซึ่งในขั้นตอนนี้ยังแบ่งย่อยออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

1. การมีส่วนร่วมในขั้นต้น (Initial decision) เป็นการค้นหาความต้องการที่แท้จริงซึ่งเป็นวิธีการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมของโครงการ

1.1 การมีส่วนร่วมในขั้นเตรียมการ (Ongoing decision) เป็นการหาโอกาสหรือช่องทางในการแก้ปัญหา รวมทั้งลำดับความสำคัญของโครงการที่จะต้องดำเนินการ

1.2 การมีส่วนร่วมในขั้นการตัดสินใจปฏิบัติการ (Operation decision) เป็นการหาบุคคลากรเข้ามาปฏิบัติการ ได้แก่ อาสาสมัคร ผู้ประสานงาน หรือกลุ่มที่รวมตัวกันตามประเพณี เช่นกลุ่มสตรหรือกลุ่มหนุ่มสาว เพื่อที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรม โดยการเป็นสมาชิกร่วมดำเนินการคัดเลือกผู้นำ และการสร้างพลังอำนาจให้แก่องค์กร

2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) เป็นการดำเนินงานตามโครงการและแผนงานและเป็นการก่อให้เกิดความรู้สึกร่วมในการเป็นเจ้าของกิจกรรมและผลงานที่ปรากฏในขั้นตอนนี้ยังแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

2.1 การมีส่วนร่วมในการสละทรัพยากร (Resource contribution) ได้แก่ การมีส่วนร่วมสละแรงกาย การสละเงิน การให้วัสดุอุปกรณ์ และการให้คำแนะนำ ซึ่งทรัพยากรเหล่านี้จะให้ด้วยความเต็มใจ

2.2 การมีส่วนร่วมในการบริหารและการประสานงาน (Administration and coordination)จะมีส่วนร่วมโดยวิธีการจ้างบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการ การฝึกอบรม ผู้ที่จะเข้าปฏิบัติในโครงการหรือการให้คำปรึกษาในการตัดสินใจเกี่ยวกบโครงการ และเป็นผู้ประสานงานในโครงการด้วย

2.3 การมีส่วนร่วมในการเข้าเป็นผู้ปฏิบัติในโครงการ มักพบว่ามีลักษณะเป็นการบังคับให้เข้าปฏิบัติในโครงการมากที่สุด การมีส่วนร่วมโดยการบังคับให้ปฏิบัติจะต่างจากการให้

ความร่วมมือเพราะการบังคับให้ทำนั้น ผลประโยชน์ (Benefits) จะไม่ใช่เป็นสิ่งที่สำคัญแต่ถ้าเป็นการมีส่วนร่วมด้วยความเต็มใจนั้น จะมีการคำนึงถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับหลังเกิดการมีส่วนร่วม

3. การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ (Benefits) ยังแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

3.1 การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ (Material benefits) ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการเพิ่มผลผลิตรายได้หรือทรัพย์สิน

3.2 การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในด้านสังคม (Social benefits) ได้แก่ ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นแก่สังคม เช่น โรงเรียน สถานที่สาธารณะ หรือส่วนกลางของชุมชน เช่น การเพิ่มคุณภาพชีวิตการเกิดระบบน้ำประปา

3.3 การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในด้านบุคคล (Personal benefits) ได้แก่ ความนับถือตนเอง (Self-Esteem) พลังอำนาจทางการเมือง (Political power) ความคุ้มค่าของผลประโยชน์(Sense of efficacy)

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) หมายถึง การมีส่วนร่วมในการวัดผลและวิเคราะห์ผลของการดำเนินงาน รวมทั้งเป็นการค้นหาข้อดีและข้อบกพร่อง เพื่อหาแนวทางแกไขการทำงานให้มีประสิทธิภาพต่อไป แต่การมีส่วนร่วมในขั้นนี้ ส่วนใหญ่บทบาทดังกล่าวจะเป็นของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ โดยจะเป็นการประเมินผลของงบประมาณที่จัดสรรนั้นนำไปใช้อย่างไรบางกรณีแม้แต่เจ้าหน้าที่เองยังไม่มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนดังกล่าว การมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาหรือสามารถนำไปประยุกต์ใช้ต่อไป

2.3.4 ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม

การที่ชุมชนจะเข้ามามีส่วนร่วมนั้น มีปัจจัยที่ส่งผลให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมซึ่งประกอบด้วยปัจจัยการมีส่วนร่วม 3 ประการ มี นักวิชาการได้เสนอแนวคิด ดังนี้

1. ปัจจัยของสิ่งจูงใจ หมายถึง การที่ประชาชนจะเข้าร่วมกิจกรรมต้องมีเหตุผลสำคัญ คือ

1.1 มีผลประโยชน์ตอบแทนเป็นสิ่งจูงใจ

1.2 ได้รับการแนะนำชักชวนจากผู้อื่นโดยมีสิ่งจูงใจ

2. ปัจจัยโครงการของโอกาศ หรือช่องทางการเข้าร่วม หมายถึง การมองเห็นช่องทางในการมีส่วนร่วมและมองเห็นผลประโยชน์ที่ได้รับหลักจากการมีส่วนร่วม

3. ปัจจัยด้านอำนาจในการส่งเสริมกิจกรรมการมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ประชาชนสามารถกำหนดเป้าหมาย วิธีการและผลประโยชน์ของกิจกรรมได้

พัทยา สายหู (2529, หน้า 246) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีความสำคัญและส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ได้ดำเนินการอยู่ในชุมชน ซึ่งความสำเร็จของโครงการพัฒนาชุมชนขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยที่เป็นลักษณะของโครงการ เช่น โครงการที่ประชาชนต้องการ

2. ปัจจัยที่มีลักษณะของชาวบ้านเอง เช่น ขยันขันแข็ง สามัคคี มีผู้นำดี

3. ปัจจัยที่มาจากทางราชการ เช่น ถือเป็นโครงการสำคัญ มีงบประมาณเหลือเพียงพอมีเจ้าหน้าที่วิชาการสนับสนุน

4. ปัจจัยที่เป็นส่วนประกอบ เช่น การคมนาคมสะดวก วัสดุพร้อม เป็นต้น

ปรีดา เจษฎาวรางกุล (2550, หน้า 26) ได้สรุปปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการรักษาการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 11 ประการ ดังนี้

1. การปฏิบัติตนให้สอดคล้องตามความเชื่อถือพื้นฐาน กล่าวคือ บุคคลและกลุ่มบุคคลเหมือนจะเลือกแบบวิธีการปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องและคล้ายคลึงกับความเชื่อพื้นฐานของตนเอง

2. มาตรฐานคุณค่า บุคคลและกลุ่มบุคคลดูเหมือนจะปฏิบัติในลักษณะที่สอดคล้องกับมาตรฐานคุมค่าของตนเอง

3. เป้าหมาย บุคคลและกลุ่มบุคคลดูเหมือนจะส่งเสริมป้องกันและรักษาเป้าหมายตน

4. ประสบการณ์ที่ผิดปกติธรรมดา พฤติกรรมของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลบางครั้งมีรากฐานมาจากประสบการณ์ที่ผิดปกติธรรมดา

5. ความคาดหมาย บุคคลและกลุ่มบุคคลจะประพฤติตามแบบที่ตนคาดหมายว่าจะต้องประพฤติในสถานการณ์เช่นนั้น ทั้งยังชอบปฏิบัติต่อผู้อื่นในลักษณะที่ตนคาดหวังจากผู้อื่นด้วยเช่นกัน

6. การมองแต่ตนเอง บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะทำสิ่งต่าง ๆ ซึ่งคิดว่าตนเองสมควรกระทำเช่นนั้น

7. การบีบบังคับ บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยความรู้สึกว่าตนถูกบังคับให้ทำ

8. นิสัยและประเพณี บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะทำสิ่งต่างๆ ซึ่งเรามีนิสัยชอบกระทำอยู่ในสถานการณ์นั้น ๆ

9. โอกาส บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะเข้ามามีส่วนร่วมในรูปแบบการปฏิบัติของสังคมโดยเฉพาะในทางที่เกี่ยวข้องกับจำนวนและชนิดของโอกาส ซึ่งโครงการของสังคมเอื้ออำนวยเข้ามามีส่วนร่วมกันในการกระทำเช่นนั้นเท่าที่พวกเขาได้รับรู้

10. ความสามารถ บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะเข้ามามีส่วนร่วมกันในกิจกรรมบางอย่างที่ตนเห็นว่าสามารถทำในสิ่งที่ต้องการให้เขาทำในสถานการณ์เช่นนั้น

11. การสนับสนุน บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะเริ่มปฏิบัติเมื่อเขารู้สึกว่าเขารับการสนับสนุนที่ดีพอให้กระทำการเช่นนั้น

ปรัชญา เวสารัชช์ (2558, หน้า 170) ได้กล่าวถึงปัจจัยสำคัญ ซึ่งผลักดันให้ประชาชนเข้ามา มีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาชนบท ดังนี้

1. ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครองและความปลอดภัย

2. ปัจจัยผลักดันจากบุคคลอื่น โดยเฉพาะผู้นำ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

3. ปัจจัยที่เป็นรางวัล ค่าตอบแทนแรงงาน เงินปันผลจากสหกรณ์ออมทรัพย์

4. ปัจจัยภายในตัวบุคคล ได้แก่ ความคาดหวังในประโยชน์ส่วนร่วม ความรู้สึกเกรงใจไม่กล้าปฏิเสธเมื่อถูกชักชวน หรือความรู้สึกว่าเป็นพันธะที่ต้องเข้าร่วม เพื่อให้เกิดความสามัคคี

นิวสตรอม (Newstorm, 2000, อ้างถึงใน ณรงค์ วารีชล, 2556, หน้า 10) พบว่า ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วม คือ

1. ลักษณะขององค์กร โครงสร้างขององค์กร วัฒนธรรมขององค์กร หากองค์กรมีโครงสร้าง

ใหญ่ ขั้นตอนการปฏิบัติมาก เช่น ระบบราชการ จะเป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมได้

2. นโยบายองค์กรที่ขาดความชัดเจน จะทำให้บุคคลากรไม่แน่ใจเป้าหมาย แนวทางการปฏิบัติจึงเกิดความลังเลที่จะเข้าไปมีส่วนร่วม

3. ภาวะผู้นำ ซึ่งถ้าหากว่าผู้นำเชื่อว่าผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นผู้ไม่มีศักยภาพ ไม่มีความก้าวหน้าขาดความกระตือรือร้นในการทำงาน งานจะสำเร็จได้ต้องควบคุม ภาวะผู้นำประเภทนี้จะเป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมได้

4. ลักษณะงาน ซึ่งหากวางานที่ทำสามารถทำสำเร็จได้ด้วยตัวเอง เช่น งานในห้องทดลองลักษณะงานเช่นนี้จะทำให้บุคคลากรไม่เห็นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วม

5. ความแตกต่างระหว่างบุคคล เช่น ระดับการศึกษา วิชาชีพ โดยถ้าหากบุคคลากรที่มีระดับการศึกษาที่สูงอยู่ในตำแหน่งหน้าที่ความรับผิดชอบมาก ก็จะแสวงหาการมีส่วนร่วมมากกว่าบุคคลากรที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า และหน้าที่ความรับผิดชอบที่น้อยกว่าด้วย

โคเฮน และอัฟฮอฟฟ์ (Cohen & Uphoff, 1980, อ้างถึงใน ณรงค์ ว่ารีชล, 2558, หน้า 9) กล่าวว่ามีปัจจัยหลายอย่างที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม ได้แก่

1. เพศ
2. อายุ
3. สถานภาพสมรส
4. ระดับการศึกษา
5. อาชีพ
6. รายได้

7. ระยะเวลาที่อยู่ในท้องถิ่น

8. สถานภาพการทำงาน

2.3.5 ประเภทของการมีส่วนร่วม

Cohen, John & Norman T.Uphoff (1980, p. 219) นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2557, หน้า 183)) ได้เสนอขั้นตอนของการมีส่วนร่วม 4 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ
   1.1 ริเริ่ม
   1.2 ตัดสินใจ
   1.3 ดำเนินการตัดสินใจ
   1.4 ตัดสินใจปฏิบัติการ
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ประกอบด้วย
   2.1 การสนับสนุนด้านทรัพยากร
   2.2 การบริหาร
   2.3 การประสานขอความช่วยเหลือ
3. การมีส่วนร่วมใน
   3.1 ผลประโยชน์ทางด้านวัตถุ
   3.2 ผลประโยชน์ทางสังคม
   3.3 ผลประโยชน์ส่วนบุคคล
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล
   4.1 หมายถึงการมีส่วนร่วมในการวัดผล
   4.2 วิเคราะห์ผลของการดำเนินงาน
   4.3 ค้นหาข้อดีและข้อบกพร่อง เพื่อหาแนวทางแก้ไขการทำงานให้มีประสิทธิภาพต่อไป

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนจะต้องมีสิ่งจูงใจ และความศรัทธาที่มีต่อความเชื่อถือบุคคลสำคัญ ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การบำเพ็ญประโยชน์การเปิดโอกาศหรือช่องทางการเข้าร่วมกำหนดเป้าหมาย ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมทั้ง ๆ ที่ยังไม่มีความศรัทธาหรือความเต็มใจอย่างเต็มเปี่ยมที่จะกระทำ

2.3.6 รูปแบบการมีส่วนร่วม

แอนดรูว์ และสตีเฟล (Andrew & Stiefel, 1980, อ้างถึงใน ทานตะวัน อินทร์จันทร์, 2546, หน้า 19) ได้กล่าวถึง ลักษณะของการมีส่วนร่วมไว้ 4 ประการ คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
2. การมีส่วนร่วมในขั้นปฏิบัติการ

3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

โคเฮน และอัฟฮอฟฟ์(Cohen & Uphoff, 1977, อ้างถึงใน ธนวัฒน์ คำภีลานนท์, 2550, หน้า 21-22) ได้อธิบายและวิเคราะห์รูปแบบการมีส่วนร่วมโดยสามารถแบ่งออกเป็น 4 รูปแบบ คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ริเริ่ม ตัดสินใจ ดำเนินการตัดสินใจ และตัดสินใจลงมือปฏิบัติการ

2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) ประกอบไปด้วยการสนับสนุนทางด้านทรัพยากร การเข้าร่วมในการบริหาร และการประสานขอความร่วมมือ

3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) ทางด้านต่าง ๆ ประกอบไปด้วยผลประโยชน์ทางด้านวัสดุ ผลประโยชน์ทางสังคมและผลประโยชน์ส่วนบุคคล

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) เกี่ยวกับการควบคุมและการตรวจสอบ การดำเนินกิจกรรมทั้งหมด และเป็นการแสดงถึงการปรับตัวในการมีส่วนร่วมต่อไป

รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนที่โคเฮน และอัฟฮอฟฟ์ (Cohen & Uphoff, 1977) เสนอไว้สรุปได้ดังภาพที่ 1 ที่แสดงให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในขั้นการตัดสินใจมีความสำคัญมากสาเหตุว่าการตัดสินใจจะส่งผลต่อการปฏิบัติการ และการปฏิบัติการจึงมีผลต่อไปยังการรับผลประโยชน์และการประเมินผลในขณะเดียวกัน เพราะฉะนั้นการตัดสินใจจะมีผลโดยตรงต่อการรับผลประโยชน์และการประเมินผลด้วย

2.3.7 ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมในการพัฒนา

ได้กล่าวถึง ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ ดังนี้

1) เพิ่มคุณภาพการตัดสินใจ ช่วยให้เกิดการพิจารณาทางเลือกใหม่ทำให้การตัดสินใจรอบคอบขึ้น

2) การลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลา เมื่อการตัดสินใจนั้นได้รับการยอมรับจะช่วยลดความขัดแย้งระหว่างการนำไปปฏิบัติ

3) การสร้างฉันทามติ ลดความขัดแย้งทางการเมืองและเกิดความชอบธรรมในการตัดสินใจของรัฐ

4) การเพิ่มความง่ายในการนำไปปฏิบัติสร้างให้ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของประชาชนมีความกระตือรือร้นในการช่วยให้เกิดผลในทางปฏิบัติ

5) การมีส่วนร่วมตั้งแต่ต้นสามารถลดการเผชิญหน้าและความขัดแย้งที่รุนแรงได้

6) ช่วยทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีความใกล้ชิดกับประชาชนและไวต่อความรู้สึกห่วงกังวลของประชาชน และเกิดความตระหนักในการตอบสนองความกังวลของประชาชน

7) การพัฒนาความเชี่ยวชาญและความคิดสร้างสรรค์ของสาธารณชนถือว่าเป็นการให้การศึกษาชุมชน เพื่อเรียนรู้กระบวนการตัดสินใจและเป็นเวทีฝึกผู้นำชุมชน

8) ช่วยทำให้ประชาชนสนใจประเด็นสาธารณะมากขึ้น เป็นการเพิ่มทุนทางสังคมและช่วยเสริมสร้างให้ประชาชนเป็นพลเมืองที่กระตือรือร้น สอดคล้องกับการปกครองตามหลักประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม

อรพรรณ ภมรสุวรรณ (2544, หน้า 23) ได้กล่าวสรุปว่าการที่ประชาชนในชุมชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาใดๆ มากน้อยแค่ไหนขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ ทั้งปัจจัยภายนอกชุมชนและปัจจัยภายในชุมชน เช่น แบบแผนการดำเนินชีวิต ความรู้และทัศนคติต่อกิจกรรมนั้นๆ การมีโอกาสและการได้รับการสนับสนุนจากภายนอกนโยบายการพัฒนาของรัฐ บทบาทของทางราชการต่อการพัฒนาโครงสร้างทางการเมืองและสังคม เป็นต้น

ธนสาร บัลลังก์ปัทมา (2551, หน้า 15) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วน ได้ส่วนเสีย เข้ามาร่วมดำเนินกิจกรรม ตั้งแต่การศึกษาปัญหา การวางแผนดำเนินการ การตัดสินใจ การแก้ไขปัญหา และการประเมินร่วมกัน เพื่อขับเคลื่อนให้กิจกรรมนั้นดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยยึดหลักการมีส่วนร่วม คือ หลักร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตรวจสอบ ร่วมรับผิดชอบ

จากการศึกษาความหมายของการมีส่วนร่วม ดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าการมีส่วน ร่วม หมายถึง กระบวนการเปิดโอกาสให้ประชาชนหรือบุคคลหรือกลุ่มบุคคลทุกระดับที่มีส่วน เกี่ยวข้องในกิจกรรมนั้น ๆ ได้มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนทั้งในการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วม ปฏิบัติและร่วมประเมินผล การดำเนินงาน แสดงทัศนะ แลกเปลี่ยนข้อมูลการตัดสินใจและร่วม ปฏิบัติและร่วมทำงานร่วมกันตลอดจนร่วมรับผิดชอบในผลที่จะเกิดขึ้นทั้งประโยชน์และผลกระทบ ของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

2.3.8 กระบวนการหรือขั้นตอนการมีส่วนร่วม

กระบวนการหรือขั้นตอนการมีส่วนร่วมมีนักวิชาการได้กล่าวถึงกระบวนการหรือขั้นตอนการมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้

ประภัสสร เตชะประเสริฐวิทยา (2544, หน้า 54) ได้นำแนวคิดของ ไพรัตน์ เตชะรินทร์ มาสรุปถึงการมีส่วนร่วมว่า บุคคล กลุ่มคน ชมรม สมาคม มูลนิธิ และองค์กรอาสาสมัครต่าง ๆ ควรมีส่วนร่วมเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และนโยบายการพัฒนาในเรื่องต่อไปนี้

1) ร่วมทำการศึกษาค้นคว้าปัญหา และสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน ตลอดจนความต้องการของชุมชน

2) ร่วมคิด และสร้างรูปแบบ และวิธีการพัฒนา เพื่อแก้ไขและลดปัญหาของชุมชนหรือเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน หรือสนองความต้องการของชุมชน

3) ร่วมวางนโยบาย หรือแผนงาน หรือโครงการ หรือกิจกรรม เพื่อขจัดปัญหาและแก้ไขปัญหาและสนองความต้องการของชุมชน

4) ร่วมตัดสินใจการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

5) ร่วมจัด หรือปรับปรุงระบบบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

6) ร่วมการลงทุนในกิจกรรมโครงการของชุมชนตามขีดความสามารถของตนเองและของหน่วยงาน

7) ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการ และกิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้

8) ร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่ได้ทำไว้ทั้งเอกชนและรัฐบาลให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป

อคิน รพีพัฒน์ (2547, หน้า 27) ได้เสนอขั้นตอนการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหา สาเหตุของปัญหา ตลอดจนแนวทางแก้ไข

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกแนวทาง และวางแผนพัฒนา

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผลงานกิจกรรมพัฒนา

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2550, หน้า 32) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมประมวลได้เป็น 3 ส่วน คือ

1) ส่วนของการวางแผนพัฒนา จะเริ่มต้นตั้งแต่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหา การกำหนดนโยบาย และวัตถุประสงค์ในการแก้ปัญหา และพัฒนาการศึกษาชุมชน มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กำหนดความต้องการของชุมชน จัดลำดับความสำคัญของความต้องการนั้น ๆ ตลอดจนการกำหนดพิธีการ และแนวทางการดำเนินงาน และกำหนดทรัพยากรและแหล่งทรัพยากรที่จะนำไปสนับสนุนการจัดและพัฒนากิจกรรมต่าง ๆ

2) ส่วนของการจัดและดำเนินการตามแผนงานโครงการ เป็นส่วนที่ประชาชนเข้าทำประโยชน์ในโครงการ โดยการร่วมมือช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์ และแรงงาน หรือโดยการบริหาร และประสานงาน ตลอดจนการดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก เป็นต้น

3) ส่วนของการประเมินผลโครงการ เป็นส่วนที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินว่าโครงการพัฒนาที่ดำเนินการนั้น บรรลุตามวัตถุประสงค์หรือไม่ การติดตามประเมินผลนี้อาจเป็นการประเมินความก้าวหน้าหรือผลสรุปร่วมทั้งโครงการ

Fornaroff (1980) กล่าวว่า กระบวนการมีส่วนร่วมนั้น ประกอบด้วย

1) การวางแผน ซึ่งรวมถึงการตัดสินใจในการกำหนดเป้าหมาย กลวิธี ทรัพยากรที่ต้องใช้ ตลอดจนการติดตามประเมินผล

2) การดำเนินงาน

3) การใช้บริการจากโครงการ

4) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

Cohen, J.M. & Uphoff, N.T. (1986) ได้จำแนกชนิดของการมีส่วนร่วมเอาไว้ 4 ประเภท ได้แก่

1) การมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการตัดสินใจ (Decision making) ในกระบวนการตัดสินใจนั้น ประการแรกที่สุดที่จะต้องกระทำคือ การกำหนดความต้องการและการจัดลำดับความสำคัญ ต่อจากนั้นเลือกนโยบายและประชากรที่เกี่ยวข้อง การตัดสินใจนี้เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่องที่ต้องดำเนินไปเรื่อย ๆ ตั้งแต่การตัดสินใจช่วงเริ่มต้น การตัดสินใจช่วงดำเนินการวางแผน และการตัดสินใจช่วงการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

2) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินโครงการ (Implementation) ในส่วนที่เป็นองค์ประกอบของการดำเนินโครงการนั้น จะได้มาจากคำถามที่ว่า ใครจะทำประโยชน์ให้แก่โครงการได้บ้าง และจำทำประโยชน์ด้วยวิธีใด เช่น การช่วยเหลือด้านทรัพยากรการบริหารงานและงบประมาณ และการขอความช่วยเหลือ

3) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการรับผลประโยชน์ อันเกิดจากโครงการนั้น ๆ (Benefits) ในส่วนที่เกี่ยวกับผลประโยชน์นั้น นอกจากความสำคัญของผลประโยชน์เชิงปริมาณและเชิงคุณภาพแล้ว ยังต้องพิจารณาการกระจายผลประโยชน์ทางบวก และผลที่เกิดขึ้นทางลบที่เป็นผลเสียของโครงการ ซึ่งเป็นประโยชน์และเป็นโทษต่อบุคคลในสังคมด้วย

4) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการประเมินผลโครงการ (Evaluation) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลนั้น สิ่งที่สำคัญที่ต้องสังเกต คือ ความคิดเห็น (Views) ความชอบ (Preferences) และความคาดหวัง (Expectations) ซึ่งมีอิทธิพลสามารถเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่าง ๆ ได้

2.3.8 หลักการมีส่วนร่วม

สาคร มหาหิงค์ (2560) ได้อธิบายหลักของการมีส่วนร่วม ในความหมายของการบริหารจัดการจะมีความเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกับ “การตัดสินใจ” นั่นคือ การมีส่วนร่วมจะนำไปสู่การตัดสินใจอย่างมี คุณค่าและอย่างชอบธรรม และต้องเป็นการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง (meaningful participations) ไม่วางระบบไว้ให้ดูเหมือนว่าได้จัดกระบวนการให้มีส่วนร่วมแล้วเท่านั้น ถ้าการตัดสินใจที่เกิดจากการ มีส่วนร่วมมีความสมเหตุสมผลและชอบธรรมก็ต้องนำไปปฏิบัติ แต่ถ้าผู้มีอำนาจเห็นว่าการตัดสินใจ นั้นไม่เหมาะสม ขัดกับการตัดสินของการมีส่วนร่วม ก็จะต้องอธิบายได้โดยมีมาตรฐานแห่งความชอบธรรมที่จะเลือกตัดสินใจเช่นนั้น โดยที่สังคมส่วนใหญ่ยอมรับได้ และถ้าเห็นว่าการตัดสินใจนั้นอาจมี ผลกระทบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียก็ควรจะต้องมี “การปรึกษาหารือ” ก็ถือว่ามีส่วนร่วมในระดับที่สูง ขึ้นมาอีกเล็กน้อย คือได้รับฟังความคิดเห็นก่อนตัดสินใจ วิธีการที่มักจะหยิบขึ้นมาทำกันบ่อย ๆ ในระดับนี้คือ “การทำประชาพิจารณ์” หรือ “การรับฟังความคิดเห็นของ

ประชาชน” ต้องเน้นย้ำว่า กระบวนการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จะต้องทำตั้งแต่เริ่มคิดและตระหนักถึง เช่น ตระหนักว่ามีปัญหาเรื่องจำนวนขยะที่เพิ่มขึ้น มีความจำเป็นที่จะต้องหาที่ทิ้งขยะ จึงจัดการให้คนมามี ส่วนร่วมเพื่อคิดหาวิธีแก้ปัญหาร่วมกัน กระบวนการมีตั้งแต่จัดเวทีคุยกันในกลุ่มเล็ก เคาะประตูบ้าน ใช้แบบสอบถาม แล้วประมวลข้อมูลเพื่อนำเสนอต่อผู้มีอำนาจเพื่อตัดสินใจ การตัดสินใจก็ต้องฟัง ประเด็นต่าง ๆ พิจารณาทุกประเด็น และตอบคำถามให้ได้ทุกประเด็น การตัดสินใจต้องมีคุณธรรม และเป็นที่ยอมรับได้ หากไม่ทำกระบวนการมีส่วนร่วมเหล่านี้ แต่มาทำเพียงวิธีการรับฟังความคิดเห็น อย่างเป็นทางการครั้งเดียวหรือสองครั้ง ก็จะเกิดเป็นปัญหา เพราะกลายเป็นเวทีที่แต่ละฝ่าย คือ ฝ่าย สนับสนุนและฝ่ายค้านมาแสดงจุดยืน ตอกย้ำความเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย มายืนยันว่าฉันถูก เธอผิด เวทีนี้จึงมักจะไม่เหมาะที่จะเป็นเวทีแห่งการมาพูดคุยกัน และหากมีข้อขัดแย้งกันมาก การ ปรึกษาหารือหรือการรับฟังความคิดเห็นเฉยๆ จะไม่เหมาะสมจำเป็นต้องใช้กระบวนการมีส่วนร่วมที่ ระดับสูงกว่า คือการร่วมเจรจาหาข้อยุติ หรือเจรจาโดยมีคนกลางกำกับกระบวนการ (mediation) คนกลางที่มากำกับกระบวนการจะต้องไม่ใช่ผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจ ผู้ที่จะทำหน้าที่ตัดสินใจ คือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหลายหรือคู่เจรจา หาทางออกที่ดีที่สุดโดยกระบวนเรียนรู้ร่วมกันจนทุก ๆ ฝ่ายพอใจ ส่วนกระบวนการมีส่วนร่วมระดับสูงสุดคือการลงประชามตินั้น แม้จะดูดีที่แต่ละคนสามารถ ลงมติแต่ละคนทีละคนได้ แต่การลงมติลงได้เพียง “ใช่” หรือ “ไม่ใช่” หรือ “เอา” หรือ “ไม่เอา” อาจจะยิ่งก่อให้เกิดความขัดแย้ง ความแตกแยกขึ้นอีก ถ้าสังคมยังไม่เข้าใจกระบวนการประชาธิปไตย อย่างแท้จริง

“กระบวนการมีส่วนร่วม” เป็นกระบวนการที่จะกระจายอำนาจจากผู้มีอำนาจที่แต่เดิมมักจะใช้อำนาจเหนือ (power over หรือ power against) ตามทฤษฎีแล้ว ผู้มีอำนาจชอบ ที่จะใช้อำนาจเหนือ เช่น แม่ซึ่งมีอำนาจมากกว่าลูก ก็มักจะใช้อำนาจเหนือลูก สั่งให้ลูกกลับบ้านก่อนค่ำ มาถึงวันหนึ่งลูกซึ่งโตขึ้นมาเป็นหนุ่มเป็นสาวแล้วก็จะขอกลับบ้านดึก เพราะจะไปงานวันเกิดเพื่อน แม่ก็ยังใช้อำนาจเหนือให้กลับบ้านภายในหกโมงเย็น ถามว่าลูกสาวจะยังเชื่อและปฏิบัติตามไหม ตามทฤษฎีแล้วหากผู้มีอำนาจยิ่งใช้อิทธิพลเหนือไปเรื่อย ๆ อำนาจนั้น ๆ ก็จะใช้ไม่ได้ เพราะอำนาจที่มีหรือไม่มีนั้นไม่ใช่ว่าเรา “มี” หรือ “ไม่มี” “อำนาจ” อย่างเดียว แต่อยู่ที่คนอื่น ๆ ที่อยู่รอบข้างหรือที่เราใช้อำนาจเหนือเขานั้น เขามองว่าเราเหมาะสมที่จะมีอำนาจเหนือหรือไม่ ซึ่งบางครั้งสำคัญกว่าด้วยซ้ำไป ฉะนั้นแทนที่แม่จะใช้อำนาจเหนือ หันมาใช้อำนาจร่วมกัน ลงมาพูดคุยกับลูก หาทางออกที่ดีกว่าแทนการสั่งอย่างเดียว ลูกก็จะยินดีปฏิบัติและเชื่อฟังแม่ต่อไป การทำงานแบบมีส่วนร่วมนั้นไม่ว่าจะเป็นระดับครอบครัว ระดับโรงเรียน ระดับชุมชน ระดับองค์กร หรือระดับประเทศนั้นว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนทัศน์ปัจจุบัน เพราะจะช่วยให้ผู้มีส่วนร่วมเกิดความรู้สึกความเป็นเจ้าของ และจะทำให้ผู้มีส่วนร่วมนั้น ยินยอมปฏิบัติตาม และรวมถึงตกลงยอมรับ ได้อย่างสมัครใจเต็มใจ และสบายใจ ได้มีการดำเนินการแก้ปัญหาความไม่เรียบร้อยในห้องเรียนโดยกระบวนการมีส่วน

ร่วม หลังจากพยายามด้วยวิธีการใช้ไม้เรียว ใช้กฎกติกาที่ครูอาจารย์ออกกฎ หรือวางระเบียบให้นักเรียนปฏิบัติ แต่การยอมรับก็ยังไม่ได้ผลดีนัก ครูประจำชั้นได้ชวนนักเรียนในห้องให้ร่วมกัน “ตระหนัก” ถึงปัญหาในห้องเรียน เช่น ความสกปรก การแต่งกายนักเรียน การไม่มีระเบียบในห้องเรียน ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมที่จะวางกติกากันเอง จนในที่สุดได้ระเบียบปฏิบัติประจำห้องที่ครูรับ เอามาจัดพิมพ์ติดไว้ในห้อง ปรากฏว่าได้รับการยอมรับและการปฏิบัติตามอย่างดีกว่ากฎกติกาที่ครูกำหนดกติกานั้น ตัวอย่างเช่นนี้ เป็นตัวอย่างที่สามารถจะนำไปใช้ในองค์การหรือรัฐวิสาหกิจที่จะสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมที่จะเป็นเครื่องมือของการมีส่วนร่วมอย่างมีคุณภาพต่อไป (สาคร มหาหิงค์, 2560)

ในบางครั้งหลักการมีส่วนร่วมนั้นมีความเหมือนและคล้ายคลึงกับหลักการบริหารจัดการความร่วมมือกันของชุมชน ซึ่ง กันยารัตน์ แย้มศรีแก้ว (2558, หน้า 248) ได้ศึกษาการบริหารจัดการความ ร่วมมือกันระหวาง บ้าน วัด โรงเรียน ซึ่งประกอบไปด้วยหลักการต่าง ๆ ดังนี้

1. หลักการสร้างความร่วมมือ ประกอบไปด้วย 1) มีการกำหนดเป้าหมายร่วมกัน 2) มีบทบาทร่วมกันในสังคม 3) มีการใช้หลักประชาธิปไตยในการดำเนินการความร่วมมือ 4) ผู้นำและ ผู้ปฏิบัติงานทุกฝ่ายร่วมจัดงานให้สอดคล้องกัน 5) มีการปฏิสัมพันธ์ในองค์กรและระหวางบ้าน วัด โรงเรียน 6) มีแนวคิดที่คล้ายกัน 7) มีการสรรหาแกนนำที่มีความคิดเห็นสอดคล้องกัน 8) มีการบริหาร งานด้วยหัวใจเพื่อส่วนรวม 9) มีการสร้างวัฒนธรรมการยอมรับการเปลี่ยนแปลงให้เกิดกับบ้าน วัด โรงเรียน และ 10) มีการสร้างความสำเร็จระยะสั้นหรือเป็นระยะ ๆ เพื่อจูงใจให้เกิดความ ร่วมมือ

2. หลักการมีส่วนร่วม ประกอบไปด้วย 1) มีการร่วมกระทำในสิ่งที่เห็นพ้องต้องกัน 2) มีการตกลงแลกเปลี่ยนทรัพยากร แบ่งปันการใช้ทรัพยากรและสนับสนุนทรัพยากรซึ่งกันและกัน 3) ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีการวิเคราะห์วิจารณ์ตนเองเพื่อการพัฒนางานร่วมกัน 4) มีการแลกเปลี่ยน ความรู้ความชำนาญทักษะต่าง ๆ ที่เอื้อประโยชน์กัน 5) มีการทำแผนปฏิบัติงานร่วมกัน 6) มีการประชุมทบทวนพันธกิจและแนวทางการดำเนินงานร่วมกัน และ 7) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วม กิจกรรมทางการศึกษา

3. หลักการจัดการสัมพันธภาพ ประกอบด้วย 1) มีการยอมรับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่นและตนเอง 2) มีความสัมพันธ์ที่ดีจากการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ที่สอดคล้องตามข้อตกลงที่เกิด ร่วมกัน 3) มีการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการที่มีกระบวนการทำงานร่วมกันที่ชัดเจน 4) มีการให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมขององค์กรต่าง ๆ และ 5) มีการเปิดกว้างทางความคิดในการ เจรจาตกลง

4. หลักการเสริมสร้างประโยชน์ร่วมกัน ประกอบด้วย 1) มีการเก็บรวบรวมข้อมูลและ แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ร่วมกัน 2) มีการเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกันเพื่อลดต้นทุนการ

ทำงาน 3) มีการสร้างสิ่งที่เกิดประโยชน์ต่อชุมชนและส่วนรวม และ4) มีการยอมรับฟังประเด็นปัญหาและ ข้อผิดพลาดร่วมกัน

5. หลักการเสริมสร้างคุณธรรมในองค์กร ประกอบด้วย 1) มีความจงรักภักดี/ยึดมั่นใน องค์กร 2) มีการแนะนำให้ความรู้และพัฒนาทักษะแก่ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้มีความทัดเทียมกัน 3) มีการใช้หลักความโปร่งใสในการปฏิบัติงาน 4) มีการประกาศนโยบายร่วมกันของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทกฝ่าย

6. หลักการเสริมสร้างบรรยากาศองค์กร ประกอบด้วย 1) มีการสร้างสภาพแวดล้อม/เงื่อนไขที่มีจุดมุ่งหมายให้เกิดประโยชน์ร่วมกันทุกฝ่าย 2) มีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบชัดเจน 3) การรวมกันเป็นพันธมิตร ไม่ใช่ลักษณะของผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา

สรุปการมีส่วนร่วม หมายถึง กลุ่มคน ร่วมคิด ร่วมมือ ร่วมปฏิบัติ ร่วมแรง ร่วมใจ และร่วมรับผิดชอบ เพื่อให้เกิดการดำเนินการพัฒนา และการเปลี่ยนแปลง เป็นเทคนิคอย่างหนึ่ง ที่ผู้บริหารต้องการ เพราะเมื่อบุคคลได้เข้ามามีส่วนร่วมแล้ว จะไม่ค่อยเกิดการต่อต้าน รวมทั้งช่วยลดความขัดแย้งและความเครียดจากการทำงาน ทำให้บุคคลได้ร่วมเข้ามามีส่วนร่วมแล้วจะไม่ค่อยเกิดการต่อต้าน รวมทั้งช่วยลดคงว่ามขัดแย้งและความเครียดจากการทำงาน ทำให้บุคคลได้ร่วมกันพิจารณาแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการทำงาน บุคคลจะรู้สึกพึ่งพอใจในผลงานที่เกิดขึ้น และเกิดความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง เกิดความมุ่งมั่นในการสร้างความสำเร็จให้กับองค์กร เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและผูกพันกับองค์กรเพื่อนำไปสู่เป้าหมายขององค์กรและสามารถบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

2.4 การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

2.4.1 การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยุคหลังรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 ประกาศใช้มีบทบาท หน้าที่อย่างกว้างขวาง มิเพียงแต่จะมีอำนาจหน้าที่ในการให้บริการสาธารณะพื้นฐานแก่ ประชาชนในท้องถิ่นเท่านั้น แต่ยังขยายบทบาทหน้าที่ออกไป รวมถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิต และการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นด้วย และเป็นองค์กรที่เปิดให้ประชาคมท้องถิ่นมี ส่วนร่วมในการบริหาร และการตรวจสอบการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น จากพระราชบัญญัติกำหนดแผนขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 30(4) และแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ข้อ 5.2 กำหนดให้รัฐต้องจัดสรรงบประมาณ ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงมีความจำเป็นในการใช้ทรัพยากรรายได้ทั้งที่ท้องถิ่นจัดเก็บเอง และรายได้ที่รัฐจัดสรรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดและมีความโปร่งใสมากที่สุด การวางแผนถือเป็นกลไกลสำคัญที่ ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบรรลุจุดมุ่งหมาย จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องวางแผนการใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่า และเกิดประโยชน์แก่ประชาชน

ในปัจจุบันและอนาคตมีการปฏิบัติตาม แผนงานโครงการที่กำหนดให้เกิดสัมฤทธิ์ผลในช่วงเวลาที่กำหนด มีการควบคุมติดตาม วัด และประเมินผล โดยการบริหารจัดการตามแผน แผนงานโครงการจะต้องเป็นการบริหาร จัดการที่ดี มีความโปร่งใส และพร้อมให้มีการตรวจสอบทั้งโดยหน่วยงานของรัฐและประชาคม (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2560, หน้า 1 - 2)

สรุป แนวความคิดการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เป็นการพัฒนาคุณภาพใช้ชีวิตร่วมกันโดยมีบทบาทหน้าที่พร้อมทั้งการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น การวางแผนถือเป็นหลักกลไกลสำคัญที่ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นำมาใช้ให้เกิดผลการแก้ไขปัญหาและพัฒนาท้องถิ่น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องวางแผนการใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่า และเกิดประโยชน์แก่ประชาชนในปัจจุบันและอนาคตมีการปฏิบัติตามแผนงานโครงการที่ กำหนดให้เกิดสัมฤทธิ์ผลในช่วงเวลาที่กำหนด มีการควบคุมติดตามวัดและประเมินผล โดยการบริหารจัดการตามแผน แผนงานโครงการ จะต้องเป็นการบริหารจัดการที่ดี มีความโปร่งใส และพร้อมให้มีการในกดในการตรวจสอบ

2.4.2 ความหมายของการวางแผน

สุรัสวดี ราชกุลชัย (2541, หน้า 53) ได้กล่าวถึงความหมายของการวางแผน การวางแผนหมายถึง กิจกรรมหรือกระบวนการที่กำหนดวัตถุประสงค์ นโยบาย และวิธีปฏิบัติล่วงหน้า แล้วใช้แผนเป็นสะพานเชื่อมปัจจุบันไปยังอนาคตเพื่อเป็นแนวทางดำเนินการให้เป็นไปตาม เป้าหมายที่กำหนดไว้

สมิต สัชฌุกร (2553, หน้า 13) ได้ให้ความหมาย การวางแผน หมายถึง การจัดเตรียมเพื่อที่จะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งไว้ล่วงหน้า โดยมีการจัดแบ่งขั้นตอน จัดลำดับขั้นของงาน หรือ กำหนดวิธีทำงาน พร้อมจะกำหนดเวลาที่ต้องการใช้เพื่อการทำงานนั้นไว้ด้วย การวางแผนจะเป็นขั้นแรกของการบริหารงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์

Kast and Rosenzwieg (1970, p. 43, อ้างถึงใน สุภาพร พิศาลบุตร, 2543, หน้า 6) ให้ ความหมายการวางแผน คือ กระบวนการของการพิจารณาตัดสินใจล่วงหน้าว่าจะทำอะไร อย่างไร มีการเลือก วัตถุประสงค์ นโยบาย โครงการ และวิธีการปฏิบัติเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ นั้น

Harold Koontz and Cyril O' Donnell (1968, p. 81, อ้างถึงใน อนันต์ เกตุวงศ์, 2543, หน้า 1) กล่าวว่า การวางแผน คือ การตัดสินใจล่วงหน้าว่าจะทำอะไร ทำอย่างไร ทำเมื่อใด และใครเป็นผู้กระทำ การวางแผนเป็นสะพานเชื่อมช่องวางจากปัจจุบันไปสู่อนาคตที่ต้องการ และทำให้สิ่งต่างๆ เกิดขึ้นตามต้องการ

สรุปความหมายของการวางแผน ได้ว่า การวางแผนหมายถึงการเตรียมการเพื่อจะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งไว้ล่วงหน้า โดยมีการกำหนดขั้นตอนและ การตัดสินใจล่วงหน้าในหารหาทางเลือกที่ดีที่สุดในอนาคต โดยหากระบานการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

2.4.3 ความสำคัญของการวางแผน (Significance of Planning)

อนันต์ เกตุวงศ์ (2543, หน้า 9- 10) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการวางแผน ว่า แผนหรือการวางแผนมีบทบาทสำคัญมากต่อการเปลี่ยนแปลงในเรื่องต่างๆ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการ พัฒนาเปลี่ยนแปลงตามต้องการและเป็นระบบ กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น (2546, หน้า 3) ได้ให้ความสำคัญของการวางแผนไว้ ดังนี้

1) เป็นการลดความไม่แน่นอนและปัญหาความยุงยากซับซ้อนที่จะเกิดขึ้นใน อนาคต ทั้งนี้เพราะการวางแผนเป็นการจัดโอกาสทางด้านการจัดการให้ผู้วางแผนมีสายตา กว้างไกล มองเหตุการณ์ต่าง ๆ ในอนาคตที่อาจเกิดขึ้น เช่น การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี ปัญหาความต้องการของประชาชน ในสังคมนั้นซึ่งสิ่งเหล่านี้อาจส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมายขององค์การดังนั้น องค์การ จึงจำเป็นต้องเตรียมตัวและเผชิญกบสิ่งที่เกิดขึ้นอัน เนื่องมาจากความผันผวนของสิ่งแวดล้อม อันได้แก่ สภาพเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง เป็นต้น

2) ทำให้เกิดการยอมรับแนวความคิดใหม่ๆเข้ามาในองค์การทั้งนี้ เนื่องจาก ปรัชญาของการวางแผนยึดถือและยอมรับเรื่องการเปลี่ยนแปลงไม่มีสิ่งใดอยู่อย่างนิรันดรจึงทำให้มีการยอมรับแนวความคิดเชิงระบบ (System Approach) เข้ามาใช้ในองค์การยุคปัจจุบัน

3) ทำให้การดำเนินการขององค์การบรรลุถึงเป้าหมายที่ปรารถนา ทั้งนี้เพราะการวางแผนเป็นงานที่ต้องกระทำเป็นจุดเริ่มแรกของทุกฝ่ายในองค์การ ทั้งนี้ เพื่อเป็น หลักประกันการดำเนินการ จะเป็นไปด้วยความมั่นคงและมีความเจริญเติบโต

4) เป็นการลดความสูญเปล่าของหน่วยงานที่ซ้ำซ้อนเพราะการวางแผนทำให้ มองเห็นภาพรวมขององค์การที่ชัดเจนและยังเป็นการอำนวยประโยชน์ในการจัดระเบียบของ องค์การให้มีความเหมาะสมกบลักษณะงานมากยิ่งขึ้น เป็นการจำแนกงานแต่ละแผนกไม่ให้ เกิดความซ้ำซ้อนกัน

5) ทำให้เกิดความแจ่มชัดในการดำเนินงานเนื่องจากการวางแผนเป็นการกระทำโดยอาศัยทฤษฎี หลักการ และงานวิจัยต่าง ๆ (A rational Approach) มาเป็นตัวกำหนด จุดมุ่งหมายและ แนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนในอนาคตอย่างเหมาะสมกับสภาพองค์การที่ดำเนินอยู่

สมิต สัชฌุกร (2553, หน้า 15) กล่าวว่า การวางแผนเป็นสิ่งที่คุณค่าพิเศษในการทำงานของทุกคนและทุกหน้าที่ การวางแผนจึงมีความสำคัญ ดังนี้

1) การวางแผนเป็นการคาดคะเนอนาคตเพื่อรับสภาวการณ์เปลี่ยนแปลงทำให้เกิดความพร้อมในการเผชิญปัญหา

2) การวางแผนเป็นการให้แนวทางในการตัดสินใจ

3) การวางแผนเป็นเครื่องช่วยในการตัดสินใจและการปฏิบัติงานแก่ผู้บริหาร และพนักงาน ที่จะนำไปสู่การทำงานที่ถูกต้องและได้ผล

4) การวางแผนเป็นการป้องกันการทำงานซ้ำซ้อนและการสูญเสียทรัพยากรโดย เปล่าประโยชน์

5) การวางแผนจะช่วยให้การทำงานมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

6) การวางแผนเป็นงานที่มีอยู่ในทุกขั้นตอนของการปฏิบัติงาน กล่าวโดยสรุปว่าไม่มีองค์การใดจะประสบความสำเร็จไปได้ หากปราศจากการ วางแผน ดังนั้น การวางแผนจึงเป็นภารกิจสำคัญอันดับแรกของกระบวนการบริหารจัดการที่ดี

2.4.4 ประโยชน์ของการวางแผน (Advantages of Planning)

อนันต์ เกตุวงศ์ (2543, หน้า 10-11) ได้กล่าวถึง ประโยชน์ของการวางแผนไว้ ดังนี้

1) การป้องกันมิให้เกิดปัญหาในอนาคต

2) การทำให้ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานมีความมั่นใจ

3) การทำให้งานมีความเป็นไปได้

4) การวางแผนก่อให้เกิดการประหยัด

5) ก่อให้เกิดความสะดวกและง่ายในการบริหาร

6) ป้องกันปัญหาทางด้านโครงสร้างและบริหาร

7) ขวัญกำลังใจและความรับผิดชอบสูง

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น (2546, หน้า 3 - 4) การวางแผนที่ดียอมส่งผลให้เกิดประโยชน์ดังต่อไปนี้

1) บรรลุจุดมุ่งหมาย (Attention of Objectives) การวางแผนทุกครั้งจะมีจุดหมายปลายทาง เพื่อให้องค์การบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดให้ การกำหนดจุดมุ่งหมายจึงเป็นงานขั้น แรกของการวางแผน ถ้าจุดมุ่งหมายที่กำหนดมีความแจ่มชัดจะช่วยให้การบริหารแผนมี ทิศทางมุ่งตรงไปยังจดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างสะดวกและเกิดผลดี

2) ประหยัด (Economical Operation) การวางแผนเกี่ยวข้องกบการใช้สติปัญญาเพื่อคิดวิธีการให้องค์การบรรลุถึงประสิทธิภาพ เป็นการให้งานในฝ่ายต่าง ๆ มีการประสานงานกันดี กิจกรรมที่ดำเนินมีความต่อเนื่องกัน ก่อให้เกิดความเป็นระเบียบในงานต่าง ๆ ที่ทำ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรต่าง ๆ อย่างคุ้มค่านับว่าเป็นการลดต้นทุนที่ดี ก่อให้เกิดการประหยัดแก่องค์การ

3) ลดความไม่แน่นอน (Reduction of Uncertainty) การวางแผนช่วยลดความไม่แน่นอนในอนาคตลงเพราะการวางแผนเป็นงานที่เกี่ยวข้องกบการคาดการณ์เหตุการณ์ในอนาคต การวางแผนที่มีประสิทธิภาพเป็นผลมาจากการวิเคราะห์พื้นฐานของข้อเท็จจริงที่ ปรากฏขึ้นแล้วทำการคาดคะเนเหตุการณ์ในอนาคตและได้หาแนวทางพิจารณาป้องกันเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นไว้แล้ว

4) เป็นเกณฑ์ในการควบคุม (Basic of Control) การวางแผนช่วยให้ผู้บริหารได้กำหนดหน้าที่การควบคุมขึ้น ทั้งนี้เพราะการวางแผนและการควบคุมเป็นสิ่งที่แยกกันไม่ออกเป็นกิจกรรมที่ดำเนินการคู่กันอาศัยซึ่งกันและกัน กล่าวคือ ถ้าไม่มีการวางแผนก็ไม่สามารถมีการควบคุม กล่าวไว้ว่า แผนกำหนดจุดมุ่งหมายและมาตรการปฏิบัติงานในหน้าที่การควบคุม

5) ส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรมและการสร้างสรรค์ (Encourages Innovation and Creativity) การวางแผนเป็นพื้นบานด้านการตัดสินใจ และเป็นสิ่งที่ช่วยเกิดแนวความคิดใหม่ ๆ (นวัตกรรม) และความคิดสร้างสรรค์ทั้งนี้เนื่องจากขณะที่ฝ่ายจัดการมีการวางแผนกันนั้นจะเป็นการระดมปัญญาของคณะทำงานด้านการวางแผนทำให้เกิดความคิดใหม่ ๆ และความคิด สร้างสรรค์นำมาซึ่งประโยชน์แก่องค์การ และยังเป็นการสร้างทัศนคติการมองอนาคตระหวาง คณะผู้บริหาร

6) พัฒนาแรงจูงใจ (Improves Motivation)ระบบการวางแผนที่ดีจะเป็นการบ่งชี้ให้เห็นถึงความร่วมแรงร่วมใจนากรทำงานของผู้บริหาร และยังเป็นการสร้างแรงจูงใจให้ เกิดขึ้นในกลุ่มคนงานด้วยเพราะเข้ารู้อย่างชัดเจนว่าองค์การคาดหวังอะไรจากเขาบ้างนอกจากนั้น การวางแผนยังเป็นเครื่องมือฝึกและพัฒนาแรงจูงใจที่ดีสำหรับผู้บริหารในอนาคต

7) พัฒนาการแข่งขัน (Improves Competitive Strength) การวางแผนที่มีประสิทธิภาพทำให้องค์การมีการแข่งขันกันมากกว่าองค์การที่ไม่มีการวางแผนหรือมีการวางแผนที่ขาดประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพราะการวางแผนจะเกี่ยวข้องกบการขยายขอบข่ายการ ทำงาน เปลี่ยนแปลง วิธีการทำงาน ปรับปรุงสิ่งต่าง ๆ ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

8) ทำให้เกิดการประสานงานที่ดี (Better Coordination) การวางแผนได้สร้าง ความมั่นใจในเรื่องเอกภาพที่จะบรรลุจุดมุ่งหมายขององค์การ ทำให้กิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดวางไว้มุ่งไปที่จุดมุ่งหมายเดียวกัน มีการจัดประสานงานในฝ่ายต่าง ๆ ขององค์การเพื่อหลีกเลี่ยงความ ซ้ำซ้อนในงานแต่ละฝ่ายขององค์การ

Simmons (1982, p. 2, อ้างถึงใน สุภาพร พิศาลบุตร, 2543, หน้า 11) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการวางแผนไว้ ดังนี้

1) เพื่อให้ผู้บริหารตะหนักถึงความรับผิดชอบได้ดีขึ้น

2. ช่วยให้การควบคุมสามารถจะทำได้โดยอาศัยการวัดผลสำเร็จตามแผนงานที่ทำไป

3) แผนงานใช้เป็นเครื่องมือช่วยในการสื่อสารความให้ทุกฝ่ายทราบถึงทิศทางถึงองค์การและให้ฝ่ายต่าง ๆ ประสานการทำงานเป็นทีมโดยอาศัยแผนเป็นเครื่องมือ

4) แผนงานที่ใช้ดำเนินงานอยู่สามารถใช้ตรวจสอบความถูกต้องของนโยบายปัจจุบันโดยจะสามารถตรวจสอบดูได้จากผลของการปฏิบัติตามแผน เพื่อจะได้มีการปรับแก้ นโยบายและเป้ าหมายระยะยาวให้ถูกต้อง

5) การวางแผนช่วยขยายของเขตของการคิดของผู้บริหาร และช่วยให้ผู้บริหาร คล่องตัวในการแก้ไขปัญหาหรือยกระดับผลงานได้ดีขึ้น เพราะสามารถเพิ่มทัศนวิสัยของการ คิดให้กว้างและไกลและสามารถคิดคล่องแคล่ว ปรับตัวได้ดีขึ้น

สรุป ประโยชน์ของการวางแผน คือการป้องกันมิให้เกิดปัญหาในอนาคต ลดขั้นตอนพร้อมทั้งเวลาในการดำเนินงาน ทำให้ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานมีความมันใจ งานมีความเป็นไปได้ ก่อให้เกิดการประหยัด มีความสะดวกและง่ายในการบริหาร ป้องกันปัญหาทางด้านโครงสร้างและบริหารสร้างขวัญ ความรับผิดชอบสูง และส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรมและการสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงาน

2.4.5 หลักการพื้นฐานในการวางแผน

การวางแผนประกอบด้วยหลักการพื้นฐาน 4 ประการด้วยกัน คือ

1) การวางแผนจะต้องสนับสนุนเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์การ (Contribution to Purpose and Objectives) ในการวางแผน ผู้วางแผนจะต้องตระหนักถึง ความสำคัญว่าเป้าหมายของแผนทุกแผนที่กำหนดขึ้นนั้นจะต้องเกื้อหนุนและอำนวยความ สะดวกที่เป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์การสัมฤทธิ์ผลหลักการนี้เกิดขึ้นจากธรรมชาติของ องค์การธุรกิจต่าง ๆ ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อให้วัตถุประสงค์ของกลุ่มบุคคลที่ร่วมกันในองค์กรบรรลุตามเป้ าหมายหรือประสบความสำเร็จได้ด้วยความร่วมมือร่วมใจของสมาชิกอย่างจริงใจ

2) การวางแผนเป็นงานอันดับแรกของกระบวนการจัดการ (Primacy of Planning) ซึ่งกระบวนการจัดการประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การบริหารงานบุคคล (Staffing) การสังการ (Leading) และการควบคุม (Controlling) การวางแผนเป็นงานเริ่มต้นก่อนขั้นตอนอื่น ทั้งนี้เพราะการวางแผนจะเป็นตัว สนับสนุนให้งานด้านอื่น ๆ ดำเนินไปด้วยความสอดคล้อง

3) การวางแผนเป็นหน้าที่ของผู้บริหารทุกคน (Pervasiveness of Planning) การวางแผนเป็นงานของผู้บริหารทุกระดับที่จะต้องทำแล้วแต่ขอบเขตของอำนาจหน้าที่ที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ เพราะผู้บริหารในระดับที่ต่างกันต่างก็มีความรับผิดชอบควบคุมให้ระบบงานที่ตนกระทำอยู่ให้ประสบความสำเร็จ ฉะนั้นการวางแผนจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง

4) ประสิทธิภาพของแผนงาน (Efficiency of Plans) ในการวางแผนนั้นผู้วางแผนจะต้องคำนึงถึงประสิทธิภาพของการวางแผน ซึ่งสามารถพิจารณาจากการบรรลุ วัตถุประสงค์ด้วยการลงทุนอย่างประหยัด และ คุ้มค่าเช่น การใช้เวลา เงิน เครื่องมือ แรงงาน และการบริหารที่ดีสร้างความพึงพอใจให้แก่สมาชิกในองค์การ

หลักการพื้นฐาน 4 ประการนี้นับว่ามีส่วนสำคัญในการปูพื้นฐานของความคิดใน ด้านการวางแผนให้แก่องค์การประสบความเจริญกาวหน้า

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น (2560, หน้า 5-6) สุภาพร พิศาลบุตร (2543, หน้า 13-15) กล่าวว่าการวางแผนประกอบด้วยหลักการ พื้นฐาน 4 ประการด้วยกัน คือ

1) การวางแผนจะต้องสนับสนุนเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์การ ในการวางแผนผู้วางแผนจะต้องตระหนักถึงความสำคัญว่าเป้าหมายของแผนทุกแผนที่กำหนดขึ้น

2) การวางแผนเป็นงานอัดดับแรกของกระบวนการจัดการ ซึ่งกระบวนการ ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การจัดบุคคลเข้าทำงาน การสังการ และการควบคุม

3) การวางแผนเป็นหน้าที่ของผู้จัดการทุกคน การวางแผนเป็นงานของผู้จัดการทุกระดับที่จะต้องทำแล้วแต่ขอบเขตของอำนาจหน้าที่ที่แตกต่างกัน

4) ประสิทธิภาพของแผนงาน ในการวางแผนนั้นผู้วางแผนจะต้องคำนึงถึง แผนงานที่วางไว้ว่ามีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า หลักการพื้นฐานของการวางแผนถือเป็นส่วนสำคัญในการปูพื้นฐานความคิด ประกอบด้วย 1) การวางแผนจะต้อง สนับสนุนเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์การ 2) การวางแผนเป็นงานอันดับแรกของ กระบวนการจัดการ 3)การวางแผนเป็นหน้าที่ของผู้บริหารทุกคน และ 4) ประสิทธิภาพของ แผนงาน ซึ่งนับว่ามีส่วนสำคัญในด้านการวางแผนให้แก่องค์การ ประสบสำเร็จและความเจริญกาวหน้า

2.4.6 กระบวนการวางแผน

สุภาพร พิศาลบุตร (2543, หน้า 54) ได้กล่าวถึงกระบวนการวางแผนประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน การนำแผนไปปฏิบัติ และการประเมินผล กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2548, หน้า 6- 7) การดำเนินการวางแผนเป็นกระบวนการลำดับขั้นในกากรวางแผนประกอบด้วย ขั้นตอนดังต่อไปนี้

1) การกำหนดวัตถุประสงค์ เป็นงานดันดับแรกที่นักวางแผนจะดำเนินการ ทั้งนี้ เพื่อให้รู้ทิศทางที่ก้าวเดินต่อไปข้างหน้า

2) พัฒนาข้อตกลงที่เป็นตัวกำหนดขอบเขตในการนวางแผน ผู้วางแผนจะต้อง กำหนดข้อตกลงต่าง ๆ ที่จะเป็นขอบเขตในการวางแผน

3) พิจารณาข้อจำกดต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในการวางแผน ข้อจำกัดต่าง ๆ มักเกิดขึ้นเสมอในการทำงานต่าง ๆ

4) พัฒนาทางเลือก ในการวางแผนผู้วางแผนควรได้แสวงหาทางเลือกต่างๆ ที่จะเป็นแนวทางในการดำเนินการตามแผน

5) ประเมินทางเลือกการประเมินทางเลือกนี้ต้องการหลังจากได้มีการพัฒนาทางเลือกต่างแล้ว

6) เปลี่ยนแปลงแผนสู่การปฏิบัติผู้วางแผนต้องทำการเปลี่ยนแปลงแผนสู่การปฏิบัติจึงออกมาในรูปของนโยบาย ตารางการทำงาน และงบประมาณ

สมิต สัชณุกร (2553, หน้า 32- 36) ได้แบ่งกระบวนการในการวางแผนออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

1) การเตรียม หมายถึง การตระเตรียมก่อนการสร้างแผน

2) การสร้างแผน หมายถึง การกำหนดแผนที่ต้องการขึ้นมาให้ชัดเจน

3) การปฏิบัติตามแผน หมายถึง การนำแผนที่สร้างขึ้นไปสู่การปฏิบัติ

4) การประเมินผลแผน หมายถึง กากรประเมินผลการปฏิบัติงานว่าได้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่

สรุป กระบวนการวางแผนมีหลายขั้นตอน โดยเริ่มจากการเก็บรวบรวมข้อมูลการตระเตรียมก่อนการสร้างแผน หรือการกำหนดวัตถุประสงค์ การวางแผน การนำแผนไปปฏิบัติ และการประเมินผล เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางเอาไว้ พร้อมทั้งเกิดประโยชน์สูงสุด

2.4.7 ประเภทของการวางแผน

สุรัสวดี ราชกุลชัย (2541, หน้า 65) ได้แบ่งประเภทของแผนตามระยะเวลา อาจแบ่งได้ 3 ช่วง ได้แก่

1) แผนระยะสั้น ใช้เวลาภายใน 1 ปี

2) แผนระยะปานกลาง ครอบคลุมแผนงาน 1 - 2 ปี

3) แผนระยะยาว เป็นแผนมีช่วงเวลา 5 ปี

สุภาพร พิศาลบุตร (2543, หน้า 61-63) ได้แบ่งประเภทของแผนตามลักษณะความแตกต่าง ดังนี้

1) แผนตามระยะยาว แบ่งโดยอาศัยระยะเวลาในการดำเนินการตามแผน แบ่งได้ 3 ลักษณะดังนี้

1.1 แผนระยะยาวเป็นเป็นที่มีขอบเขตที่กว้าง มักจะครอบคลุมระยะเวลา 5 - 10 ปี

1.2 แผนระยะเวลากลาง หมายถึงแผนที่มีระยะเวลาปฏิบัติการมากกว่า 1 ปี ตามปกติจะอยู่ในช่วง 3 - 5 ปี

1.3 แผนระยะสั้น หมายถึงแผนประจำปี เป็นแผนปฏิบัติการประมาณ 1 ปี

2) ระดับของแผน

2.1 แผนระดับสูง การวางแผนระดับสูงเป็นความพยายามที่เกี่ยวข้องกับระบบงานรวมในภาพใหญ่ขององค์การ ซึ่งเรียกว่าระดับมหาภาค

2.2 แผนระดับกลาง การวางแผนระดับกลางเป็นความพยายามที่จะถ่ายทอดกลยุทธ์ที่กำหนดในแผนงานหลักมาเป็นแนวทางการบริหารจัดการที่เป็นรูปธรรมด้วยเงื่อนไข ทรัพยากรและระยะเวลาที่แน่นอน

2.3 แผนระดับต้น การวางแผนระดับต้นเป็นความหมายพยายามที่จะกำหนดรายละเอียดของแนวทางการปฏิบัติงานซึ่งถ่ายทอดมาจากแผนโครงการ

สมิต สัชณุกร (2553, หน้า 23) ได้จำแนกประเภทของแผน ดังนี้

1) ประเภทของแผนแบ่งตามความสำคัญ

1.1 แผนรวม (Corporate Plan)

1.2 แผนหลัก (Master Plan)

1.3 แผนปฏิบัติการ (Operational Plan)

1.4 แผนปฏิบัติงาน (Action Plan)

2) ประเภทของแผนแบ่งตามลักษณะงาน

2.1 แผนการบริหาร (As ministrative Plan)

2.2 แผนปฏิบัติการ (Operational Plan)

2.3 แผนกลยุทธ์ (Strategic Plan)

3) ประเภทของแผนแบ่งตามระยะเวลา

3.1 แผนระยะยาว (Long - Range Plan)

3.2 แผนระยะปานกลาง (Operational Plan)

3.3 แผนระยะสั้น (Short - Range Plan)

4) ประเภทของแผนแบ่งตามการใช้

4.1 แผนใช้ประจำ (Standing Plan)

4.2 แผนใช้เฉพาะครั้ง (Single-use Plan)

5) ประเภทของแผนแบ่งตามลักษณะเฉพาะ

5.1 แผนกำหนดความต้องการเฉพาะ (Specific Plan)

5.2 แผนกำหนดทิดทางการปฏิบัติงาน (Directional Plan)

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2560, หน้า 8- 9) การวางแผนสามารถจำแนกออกเป็นประเภทต่าง ๆ ตามลักษณะพื้นฐาน ได้ดังนี้

1) จำแนกตามระดับการจัดการ

1.1 การวางแผนกลยุทธ์ เป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของฝ่ายบริหาร ระดับสูง เป็นการวางแผนในลักษณะการพิจารณาภาพรวมทั้งหมด ด้วยกำหนด วัตถุประสงค์อย่างกว้างๆ และขั้นตอนต่าง ๆ

1.2 การวางแผนบริหาร เป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของฝ่ายบริหาร ระดับกลาง เป็นการวางแผนเพื่อกาหนดกรอบและทิศทางไว้สำหรับนำแผนบริหาร

1.3 การวางแผนปฏิบัติการ เป็นแผนที่ผู้บริหารระดับต้น นำแผนบริหารไปดำเนินการในภาคปฏิบัติ

2) จำแนกตามลักษณะการปฏิบัติ

2.1 การวางแผนดำเนินงาน เป็นการวางแผนที่มีลักษณะเป็นแผนถาวรบ่งบอกถึงแนวความคิด หลักการหรือแนวทางปฏิบัติในการทำกิจกรรมที่เกิดขึ้นบ่อย ในองค์การ หรือใช้เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นประจำ

2.2 การวางแผนใช้เฉพาะครั้ง เป็นการวางแผนเพื่อปรับและเสริมการวางแผนดำเนินงานประจำทั้งนี้เนื่องจากแผนดำเนินงานประจำไม่อาจตอบสนองความเหมาะสม ในสถานการณ์ต่าง ๆ

3) จำแนกตามระยะเวลา

3.1 การวางแผนระยะยาว เป็นการวางแผนที่กำหนดระยะเวลาดำเนินการ ตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป

3.2 การวางแผนระยะปานกลาง เป็นการวางแผนที่มีระยะเวลาดำเนินการ ระหวาง 3 ถึง 5 ปี

3.3 การวางแผนระยะสั้น มีระยะที่กำหนดไว้ระหวาง 1 ถึง 3 ปี การวางแผน ระยะสั้นเป็นการกำหนดกิจกรรมช่วงสั้น ๆ

4) จำแนกตามลักษณะคุณค่าการใช้งาน การวางแผนกายภาพ เป็นการวางแผน ด้านทำเลที่ตั้ง การใช้ประโยชน์ที่ดิน และการจัดหาเครื่องมือต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการพัฒนาในช่วง ระยะเวลาต่าง ๆ

5) การจำแนกตามขอบข่ายลักษณะของแผน แบ่งออกได้ดังนี้ วัตถุประสงค์ นโยบาย วิธีปฏิบัติ วิธีการ มาตรฐาน งบประมาณ และแผนงาน

สรุป ประเภทการดำเนินงานและการวางแผน สามารถแบ่งได้ดังนี้แบ่งตามความสำคัญ แบ่งตามลักษณะของงาน แบ่งตามระยะเวลา แบ่งตามการนำไปใช้และแบ่งตามลักษณะเฉพาะ ซึ่งสามารถนำประเภทของแผนแต่ละประเภทไปใช้ในการวางแผนได้ตามความเหมาะสมของแต่ละหน่วยงานหรือองค์กร

2.4.8 การวางแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 16 และมาตรา 17 บัญญัติให้เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล และการปกครองส่วนท้องถิ่นรูปพิเศษมีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของ

ตนเอง และองค์การบริหารส่วนจังหวัดซึ่งนอกจากจะมีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำแผนพัฒนา ท้องถิ่นของตนเองและยังมีอำนาจหน้าที่ในการประสานการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดตาม ระเบียบที่คณะรัฐมนตรีกำหนดอีกด้วย (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2546, หน้า 7)

1) ประเภทของแผนพัฒนาท้องถิ่น ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำและการประสานแผนพัฒนาของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 กำหนดประเภทของแผนพัฒนาท้องถิ่นไว้ 2 ประเภท ดังนี้

1.1 แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาหมายความว่า แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่กำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแสดงถึงวิสัยทัศน์ พันธกิจและจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาในอนาคต โดยสอดคล้องกบแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนการริหาราชการแผนดิน ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด อำเภอ และ แผนชุมชน

1.2 แผนพัฒนาสามปี หมายความว่า แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สอดคล้องกบแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา อันมีลักษณะเป็นการกำหนดรายละเอียดแผนงานโครงการพัฒนาที่จัดทำขึ้นสำหรับปี งบประมาณแต่ละปี ซึ่งมีความ ต่อเนื่องและเป็นแผนก้าวหน้าครอบคลุมระยะเวลาสามปี โดยมีการทบทวนเพื่อปรับปรุงเป็นประจำ ทุกปี

2) องค์กรในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำและการประสานแผนพัฒนาของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 กำหนดประเภทขององค์การในการจัดทำแผนพัฒนา ท้องถิ่นไว้ 2 องค์กรดังนี้ ดังนี้

2.1คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น เป็นองค์กรที่มีหน้าที่กำหนดแนว ทางการพัฒนาของท้องถิ่นให้สอดคล้องกบแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบาย รัฐบาล แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาอำเภอ การผังเมืองตลอดจนให้คำปรึกษาหารือเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่น

2.2 คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เป็นองค์กรที่มี หน้าที่จัดทำร่างแผนพัฒนาให้สอดคล้องกบแนวทางการพัฒนาที่คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นกำหนด

3) แนวคิดหลักในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

จากแนวคิดในการวงแผน และหลักการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นในเชิง ยุทธศาสตร์ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงมีแนวคิดในการจัดทำแผน 4 แนวคิด ดังนี้

แนวคิดที่ 1 กระบวนการแก้ไขปัญหา เริ่มด้วยการตอบคำถามอย่างเป็น ขั้นตอน ดังนี้ ปัญหาคืออะไร ปัญหามีสามเหตุมาจากอะไร จุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ใน การแกปัญหาคืออะไร

แนวคิดที่ 2 กระบวนและเนื้อหาของวิธีการแนวคิดนี้จะเกี่ยวกบการกำหนดโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นและมุ่งสู่การบรรลุวัตถุประสงค์

แนวคิดที่ 3 ความคิดสร้างสรรค์ เป็นการมองอนาคตที่ต้องอาศัยความรู้ที่เกิดจากสัญชาตญาณ หรือการเรียนรู้จากประสบการณ์ องค์กรแห่งการเรียนรู้ หรือเรียนจาก ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น เรียนจากผู้อื่นโดยอาจศึกษาเปรียบเทียบจากบทเรียนแห่งความสำเร็จ การวิเคราะห์สถานการณ์ ซึ่งเป็นการประเมินสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก

แนวคิดที่ 4 การติดสินใจ ต้องตัดสินใจด้วยการวิเคราะห์ข้อมูล และ ผสมผสานหลักการตัดสินใจแบบมีเหตุผล กบหลักการตัดสินใจแบบเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ต้องมุ่งการ บรรลุวัตถุประสงค์ของการพัฒนาและประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญ

สรุป การวางแผนพัฒนาท้องถิ่น ต้องปรับประบวนการคิด พร้อมทั้งให้มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น โดยมุ่งเน้นผลที่จะเกิด (ผลลัพธ์) เป็นตัวตั้ง แล้วนำมาคิดหางานที่จะทำ (ผลผลิต) รวมทั้งวิธีการที่จะทำงานนั้นให้ สำเร็จและมีประสิทธิภาพ (กระบวนการ) ซึ่งจะนำไปสู่การพิจารณาจัดสรรทรัพยากรการ บริหารเพื่อดำเนินการได้อย่างเหมาะสม

(ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2560 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2561) พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 16 และมาตรา 17 บัญญัติให้เทศบาล และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบอื่นๆ มีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง

ความสัมพันธ์ระหวางแผนพัฒนาระดับต่างๆ กับแผนพัฒนาท้องถิ่น

แผนพัฒนาท้องถิ่น หมายความว่า แผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่กำหนดวิสัยทัศน์ ประเด็นยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด ค่าเป้าหมาย และกลยุทธ์ โดยสอดคล้องกับแผนพัฒนาจังหวัด ยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัด แผนพัฒนาอำเภอ แผนพัฒนาตำบล แผนพัฒนาหมู่บ้านหรือแผนชุมชน อันมีลักษณะเป็นการกำหนดรายละเอียดแผนงาน โครงการพัฒนาที่จัดทำขึ้นสำหรับปีงบประมาณแต่ละปี ซึ่งมีความต่อเนื่องและเป็นแผนก้าวหน้าและให้หมายความรวมถึงการเพิ่มเติมหรือเปลี่ยนแปลงแผนพัฒนาท้องถิ่น

วัตถุประสงค์ของการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

1. เพื่อแสดงความสัมพันธ์เชื่อมโยงและสอดคล้องกันระหวางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาและการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปี

2. เพื่อแสดงแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นที่มีความสอดคล้องและสามารถสนองตอบต่อยุทธศาสตร์การพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ

3. เพื่อเป็นการจัดเตรียมโครงการพัฒนาต่างๆ ให้อยู่ในลักษณะที่พร้อมจะบรรจุในเอกสารงบประมาณรายจ่ายประจำปี และนำไปปฏิบัติได้ทันที เมื่อได้รับงบประมาณ

ประโยชน์ของแผนพัฒนาท้องถิ่น

1. การบรรลุจุดมุ่งหมายตามยุทธศาสตร์การพัฒนา พันธกิจ และวิสัยทัศน์ที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งจุดมุ่งหมาย (Attention of Objectives) มีความสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการวางแผนเพราะการวางแผนทุกครั้งย่อมต้องมีจุดหมายปลายทางที่กำหนดไว้ ถ้าจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้มีความชัดเจนก็จะช่วยให้การปฏิบัติตามแผนมีทิศทางมุ่งตรงไปสู่จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างสะดวกและเกิดผลดี

2. เกิดความประหยัด (Economical Operation) การวางแผนเกี่ยวข้องกับการใช้สติปัญญาเพื่อคิดวิธีการให้องค์กรบรรลุถึงประสิทธิภาพ สร้างความร่วมมือและประสานงานระหว่างหน่วยงาน กิจกรรมที่ดำเนินมีความสอดคล้องต่อเนื่องกัน ก่อให้เกิดความเป็นระเบียบในงานต่าง ๆ ที่ทำ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรต่าง ๆ อย่างคุ้มค่า นับว่าการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะก่อให้เกิดความประหยัด

3. ลดความไม่แน่นอน (Reduction of uncertainty) การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เป็นการลดความไม่แน่นอนในอนาคตลง เนื่องจากการใช้จ่ายและการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขึ้นอยู่กับสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจ และสังคมส่วนรวม การวางแผนปฏิบัติการจึงให้เกิดความแน่นอนในการใช้งบประมาณ เนื่องจากผ่านการวิเคราะห์พื้นฐานของข้อเท็จจริง

4. ผู้บริหารท้องถิ่นใช้เป็นเกณฑ์ในการควบคุม (Basic of Control) การวางแผนและการควบคุมเป็นสิ่งที่แยกออกจากกันไม่ได้ ต้องดำเนินการคู่กันและพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน การควบคุมจะทำให้การใช้งบประมาณและการดำเนินโครงการสัมพันธ์กัน

5. ทำให้เกิดการประสานงานที่ดี (Better Coordination) การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นช่วยให้สร้างความมั่นใจในเรื่องความเป็นเอกภาพ ที่จะบรรลุจุดมุ่งหมายในอนาคต ทำให้กิจกรรมต่าง ๆ ที่วางไว้ มุ่งไปสู่จุดมุ่งหมายเดียวกัน มีการประสานงานที่ดีในฝ่ายต่าง ๆ ในเทศบาลนครสมุทรปราการ และในพื้นที่ของเทศบาลนครสมุทรปราการ รวมทั้งเป็นการหลีกเลี่ยงปัญหาความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติงานของแต่ละหน่วยงานอีกด้วย

ขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

เมื่อกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาและแนวทางการพัฒนาในแผนยุทธศาสตร์ การพัฒนาแล้ว การแปลงแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาไปสู่การปฏิบัติ โดยการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการจัดทำแผน

ขั้นตอนที่ 2 การคัดเลือกยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา

ขั้นตอนที่ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 4 การกำหนดวัตถุประสงค์ของแนวทางการพัฒนา

ขั้นตอนที่ 5 การจัดทำรายละเอียดโครงการ/กิจกรรมการพัฒนา

ขั้นตอนที่ 6 การจัดทำร่างแผนพัฒนาท้องถิ่น

ขั้นตอนที่ 7 การอนุมัติและประกาศใช้แผนพัฒนาท้องถิ่น

ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2560 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2561 แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ.2566-2570) ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด) ดังนั้น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จึงได้จัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2566-2570) โดยรวบรวมข้อมูล ปัญหา ความต้องการของชุมชนโดยส่วนรวมและสอดคล้องกับแนวทาง การพัฒนาที่คณะกรรมการท้องถิ่นกำหนด เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานและเป็นแนวทางในการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปี ให้เกิดประโยชน์และประสิทธิภาพอย่างสูงสุดต่อไป

ยุทธศาสตร์องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จึงได้จัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ.2566-2570) ดังรายละเอียดนี้

1. ความสัมพันธ์ระหว่างแผนพัฒนาระดับมหภาค

1.1 แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี

วิสัยทัศน์

“ประเทศไทย มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”

เป้าหมายการพัฒนาประเทศ คือ “ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน” การพัฒนาประเทศในช่วงระยะเวลาของยุทธศาสตร์ชาติ จะมุ่งเน้นการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในรูปแบบ“ประชารัฐ” โดยประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ ได้แก่

ยุทธศาสตร์ที่ 1 ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

ยุทธศาสตร์ที่ 5 ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

ยุทธศาสตร์ที่ 6 ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

1.2 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570)

วิสัยทัศน์ ให้ความสำคัญกับการกำหนดทิศทางการพัฒนาที่มุ่งสู่การเปลี่ยนผ่านประเทศไทยจากประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่มีรายได้สูง มีความมั่นคง และยั่งยืน สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข“สู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน”

ยุทธศาสตร์ที่กำหนดในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 มีจำนวน 10 ยุทธศาสตร์ซึ่งมีรายละเอียดมากกว่าในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ทั้งนี้ส่วนหนึ่งเป็นเพราะภายใต้สถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องนั้นเป็นการยากในการกำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาให้มีรายละเอียดที่ชัดเจนในแผนพัฒนาระยะยาว ได้แก่

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติเพื่อการพัฒนาประเทศสู่ความมั่งคั่งและยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ 6 การบริหารจัดการในภาครัฐ การป้องกันการทุจริต ประพฤติมิชอบและธรรมาภิบาลในสังคมไทย

ยุทธศาสตร์ที่ 7 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์

ยุทธศาสตร์ที่ 8 การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรม

ยุทธศาสตร์ที่ 9 การพัฒนาภาค เมือง และพื้นที่เศรษฐกิจ

ยุทธศาสตร์ที่ 10 ความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนา

1.3 แผนยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนกลาง พ.ศ. 2561 – 2565 กลุ่มร้อยแก่นสารสินธุ์

วิสัยทัศน์

นวัตกรรมนำ เกษตรกรรมและอุตสาหกรรม ศูนย์กลางระบบโลจิสติกส์และ ระบบราง เชื่อมโยงการคำ การบริการ และการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

เป้าประสงค์

1. เพิ่มผลิตภาพการผลิตพืชเศรษฐกิจหลักให้ได้มาตรฐาน

2. เพิ่มมูลค่าการคำ การลงทุน และการแปรรูปพืชเศรษฐกิจหลัก

3. เพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยวกลุ่มจังหวัด

ประเด็นยุทธศาสตร์/กลยุทธ์/แนวทางการพัฒนา

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1

การพัฒนาศักยภาพการผลิตการเกษตรและอุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

กลยุทธ์

1. เพิ่มประสิทธิภาพและมาตรฐานการผลิต

2. พัฒนาและสร้างมูลค่าเพิ่มสินคำพืชเศรษฐกิจหลัก

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2

การส่งเสริมการคำ การบริการ และโลจิสติกส์

กลยุทธ์

1. พัฒนาศักยภาพ SMEs และเครือข่ายผู้ประกอบการ

2. พัฒนาและเชื่อมโยงโครงข่ายคมนาคมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพระบบโลจิสติกส์

3. พัฒนาคุณภาพฝีมือแรงงานและเพิ่มทักษะผู้ประกอบการ

4. พัฒนาระบบการตลาดผลิตภัณฑ์กลุ่มจังหวัด

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3

การเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวอย่างครบวงจร

กลยุทธ์

1. พัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวและเชื่อมโยงกับผลิตภัณฑ์ชุมชน

2. พัฒนาเครือข่ายอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและการบริการ

3. ส่งเสริมกิจกรรมและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวกลุ่มจังหวัด

1.4 ยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นสี่ปี (พ.ศ.2561-2564) ฉบับปี พ.ศ. 2562

วิสัยทัศน์ “เป็นท้องถิ่นที่มีการพัฒนาอย่างยั่งยืนเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน”

พันธกิจ

1. ส่งเสริมการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้ได้มาตรฐาน เพื่อสร้างโอกาส สร้างอาชีพ รายได้ ยกระดับคุณภาพชีวิตให้มีความมั่นคง

2. ส่งเสริมการสร้างภูมิคุ้มกันให้สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างมีประสิทธิภาพ

3. ประสานพลังทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อนการพัฒนาจากภายในท้องถิ่น

เป้าประสงค์รวม

1. ท้องถิ่นมีความมั่นคง ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี

2. ประโยชน์สุขของประชาชนอย่างยั่งยืน

ประเด็นยุทธศาสตร์

1. พัฒนาการเชื่อมโยงเครือข่ายโครงสร้างพื้นฐาน

2. สร้างความเข้มแข็งของครอบครัว ชุมชน และสังคม

3. พัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน

4. สร้างเสริมสมรรถนะประชาชนและพลังทางสังคม

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาการเชื่อมโยงเครือข่ายโครงสร้างพื้นฐาน

เป้าประสงค์ ท้องถิ่นมีสาธารณูปโภค สาธารณูปการที่ได้มาตรฐานเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ตัวชี้วัด

1. จำนวนโครงสร้างพื้นฐานที่ได้มาตรฐานเพิ่มขึ้น (จำนวน 20 แห่ง/ปี)

2. จำนวนชลประธานเพื่อการเกษตรเพิ่มขึ้น (จำนวน 20 แห่ง/ปี)

3. จำนวนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้รับการฟื้นฟู (จำนวน 20 แห่ง/ปี)

4. จำนวนสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลเพิ่มขึ้นอย่างถูกสุขาภิบาลเพิ่มขึ้น (จำนวน 20 แห่ง/ปี)

กลยุทธ์

1. พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่เป็นระบบและได้มาตรฐาน

2. บริหารจัดการน้ำ พัฒนาชลประทานและเขตไฟฟ้าเพื่อการเกษตรให้ครอบคลุมทุกพื้นที่

3. พัฒนาด้านผังเมือง การควบคุมอาคาร กำจัดขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูล น้ำเสีย การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

4. บำรุงรักษาป่าและน้ำอย่างยั่งยืน การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้มีระบบนิเวศน์ที่เหมาะสม โดยมีการบูรณาการของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 สร้างความเข้มแข็งของครอบครัว ชุมชน และสังคม

เป้าประสงค์

1. พลเมืองที่มีคุณภาพ มีงานทำ มีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีพ

2. ชุมชนในท้องถิ่นเป็นสังคมที่เข้มแข็ง สมานฉันท์ เกื้อกูล เอื้ออาทรต่อกัน

ตัวชี้วัด

1. ร้อยละ 100 ของเด็ก/นักเรียน และเยาวชนได้รับการพัฒนาตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. ร้อยละ 85 ของประชาชนนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาดำรงชีวิต

3. ร้อยละ 50 ของแรงงานได้พัฒนาสู่แรงงานฝีมือ

4. ร้อยละ 80 ของประชากรเข้าถึงสวัสดิการด้านสาธารณสุขของรัฐ

กลยุทธ์

1. พัฒนาคนทุกช่วงวัย สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ด้านการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบ สืบทอดองค์ความรู้ ศิลปะ วัฒนธรรม จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น

2. พัฒนาประชาชนในจังหวัดให้มีครอบครัวอบอุ่น ดำรงชีวิตอย่างมีความสุข ใช้ชีวิตแบบพอเพียงตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นในการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม ลดต้นทุนให้กับสินค้าและบริการ สนับสนุนชุมชนต้นแบบ

3. พัฒนาศักยภาพแรงงานทั้งแรงงานในระบบ และแรงงานนอกระบบ แรงงานวิสาหกิจชุมชน ไปสู่แรงงานที่มีความรู้ มีฝีมือ ความเชี่ยวชาญ

4. พัฒนาสวัสดิการสังคม การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต สุขอนามัยและสภาพแวดล้อมการป้องกันและระงับการระบาดของโรคติดต่อ ป้องกันปัญหาจากยาเสพติด ส่งเสริมสุขภาพพลานามัยของประชาชน และการเข้าถึงการรักษาของผู้ด้อยโอกาสทางสังคมและประชาชนทั่วไป

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน

เป้าประสงค์

1. ประชาชนหลุดพ้นปัญหาความยากจน

2. สินค้าการเกษตรของท้องถิ่นมีการเพิ่มมูลค่ามากขึ้น

ตัวชี้วัด

1. ร้อยละ 5 ของการสร้างผลิตภัณฑ์ชุมชนของกลุ่มอาชีพต่าง ๆ เพิ่มขึ้นต่อปี

2. จำนวนแหล่งท่องเที่ยวใหม่ที่สร้างขึ้น และแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติเพิ่มขึ้น (จำนวน 20 แห่ง/ปี)

3. ร้อยละ 5 ต่อปีของมูลค่าผลผลิตทางการเกษตร การบริการ การผลิต การคำเพิ่มขึ้น

4. จำนวนนวัตกรรมในท้องถิ่นเพิ่มขึ้น

กลยุทธ์

1. ส่งเสริมการลงทุน ส่งเสริมแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้นแก่คนในชุมชน เพื่อเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ชุมชน และมุ่งเน้นให้เกิดการพึ่งพาตนเองตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2. พัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดให้เป็นพื้นที่เป้าหมายทางการท่องเที่ยว การสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ส่งเสริมกลุ่มอาชีพ การบริการ การผลิต การคำ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและการบริการของจังหวัด

3. สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตผลทางการเกษตร ผลิตผลของกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยชีวภาพ การลดต้นทุนการผลิต และการใช้พลังงานทดแทน

4. พัฒนากระบวนการผลิตสินคำการเกษตรด้วยนวัตกรรม ให้เป็นเกษตรปลอดภัยสู่มาตรฐานสากลเกษตรอินทรีย์ เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม สร้างนวัตกรรมใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่น

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 สร้างเสริมสมรรถนะประชาชนและพลังทางสังคม

เป้าประสงค์

1. ภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชนมีความร่วมมือในการพัฒนาท้องถิ่น

2. ท้องถิ่นมีการพัฒนาตามหลักธรรมาภิบาล

ตัวชี้วัด

1. จำนวนประชาชนมีความสำนึกพลเมืองเพิ่มขึ้น (จำนวน 12,000 คน/ปี)

2. ร้อยละ 100 ของการมีส่วนร่วมของพลเมืองในโครงการพัฒนาต่าง ๆ

3. ร้อยละ 100 ของการตอบสนองความต้องการของประชาชนเพิ่มขึ้น

กลยุทธ์

1. ส่งเสริมประชาธิปไตย สนับสนุนการพัฒนาประชาธิปไตยภาคพลเมือง การพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชน คำนึงถึงหลักนิติธรรม ความโปร่งใส ความรับผิดชอบ ความคุ้มค่า การมีส่วนร่วม และมีคุณธรรมจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2 .เสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อแก้ปัญหา การปฏิรูป และการพัฒนาท้องถิ่นในทุกๆ ด้านอย่างต่อเนื่อง

3. การบริหารแบบบูรณาการ และแบบประชารัฐ ให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ

4. สร้างความสงบ ความผาสุก ความมั่นคงในชีวิต การลดความเหลื่อมล้ำในสังคม การสร้างโอกาสในการเข้าถึงหรือได้รับสิทธิและสวัสดิการของรัฐอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม

5. ลดขั้นตอนการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ เพื่อให้ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนองความต้องการ

1.5 แผนพัฒนาจังหวัดร้อยเอ็ด พ.ศ. 2561-2565 ฉบับปี พ.ศ. 2564

วิสัยทัศน์จังหวัดร้อยเอ็ด

“ร้อยเอ็ดเมืองอัจฉริยะด้านเกษตร ข้าวหอมมะลิ เมืองสุขภาพดี และศูนย์กลางการท่องเที่ยววัฒนธรรมอีสาน”

พันธกิจ

1. ส่งเสริมและพัฒนากระบวนการผลิตสินค้าเกษตรและข้าวหอมมะลิ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มด้วยนวัตกรรมยกระดับ Smart Farmer เพิ่มศักยภาพการบริหารทรัพยากรและสินค้าการเกษตรให้เป็นเกษตรปลอดภัย เกษตรอินทรีย์ เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เป็นแหล่งผลิตอาหารปลอดภัย และเป็นเมืองอัจฉริยะ

2. พัฒนาจังหวัดให้เป็นศูนย์กลางแหล่งท่องเที่ยว การค้า การลงทุน เชื่อมโยงการบริการ สินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชน รวมทั้ง วัฒนธรรมอีสาน ค่านิยม และประเพณีที่ดีงาม สามารถผสมผสานกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมสมัยใหม่ได้อย่างกลมกลืน

3. พัฒนาคนให้มีคุณภาพ สร้างโอกาส สร้างอาชีพ รายได้ ให้ภาคประชาสังคม และส่งเสริมให้มีการดำเนินชีวิตตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ยกระดับคุณภาพชีวิตให้มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างมีประสิทธิภาพ

4. อนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีคุณภาพ

5. สร้างความมั่นคงภายในและส่งเสริมการให้บริการภาครัฐอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

เป้าประสงค์รวม

1. ข้าวหอมมะลิและผลิตภัณฑ์หอมมะลิมีมูลค่าสูงและได้มาตรฐาน สามารถแข่งขันได้

2. ประชาชนมีสุขภาวะที่ดี หลุดพ้นความยากจน พึ่งตนเองได้

ประเด็นยุทธศาสตร์

1. เพิ่มศักยภาพการผลิตข้าวหอมมะลิและสินค้าเกษตร สู่มาตรฐานเกษตรอินทรีย์และอาหารปลอดภัย

2. ยกระดับการท่องเที่ยว การบริการ การค้า และการลงทุน

3. พัฒนาและส่งเสริมศักยภาพคน และสังคม ให้เข้มแข็ง

4. สร้างความสมดลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีคุณภาพและยั่งยืน

5. รักษาความมั่นคงภายใน และการบริหารจัดการภาครัฐ

2. ยุทธศาสตร์ของเทศบาลตำบลพรสวรรค์ตำบลพรสวรรค์

2.1 วิสัยทัศน์

“พรสวรรค์ถิ่นน่าอยู่ ควบคู่คุณธรรม น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง”

พันธกิจ

1. ประชาชนได้รับการบริการขั้นพื้นฐาน ทั้งสาธารณูปโภค และสาธารณูปการอย่างเพียงพอ
2. ตำบลมี ภูมิทัศน์ และสภาพแวดล้อมที่ดี น่าอยู่
3. ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และมีคุณภาพชีวิตที่ดี
4. ประชาชนได้รับการศึกษา มีคุณธรรมจริยธรรมที่ดี
5. มีระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น
6. ประชาชนมีสุขภาพร่างกายที่ดีอยู่อย่างมีความสุข
7. ประชาชนมีอาชีพพึ่งตนเองได้ และมีรายได้เพียงพอ

2.2 ยุทธศาสตร์

1. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน
2. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ
3. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการศึกษา
4. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม
5. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านสังคมและคุณภาพชีวิต
6. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการเมืองและการบริหาร

2.3 เป้าประสงค์

พัฒนาแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน อีกทั้งเป็นกรอบในการจัดทำงบประมาณ

2.4 ตัวชี้วัด ความพึงพอใจของประชาชนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80

2.5 กลยุทธ์

1. พัฒนาเส้นทางคมนาคมให้สัญจรไป มา สะดวก
2. พัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น ทั้งด้านสาธารณสุข สังคม และสิ่งแวดล้อม

3. พัฒนาบุคคลากรให้มีความรู้ ความสามารถในการให้บริการประชาชนถูกต้องตามระเบียบกฎหมาย อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2.6 จุดยืนทางยุทธศาสตร์

เน้นพัฒนาทุกด้านอย่างสมดุล มีคุณภาพและยั่งยืนโดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2.7 ความเชื่อมโยงของยุทธศาสตร์ในภาพรวม

1. ประชาชนได้รับการบริการสาธารณะที่ดีในทุก ๆ ด้าน

2. ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

3. การวิเคราะห์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น

3.1 การวิเคราะห์กรอบการจัดทำยุทธศาสตร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคโดยใช้เทคนิค (SWOT analysis)

จุดแข็ง (Strengths : S)

1. ตำบลพรสวรรค์เป็นพื้นที่ทำการเกษตร เหมาะสำหรับการปลูกนาข้าว อ้อย มันสำปะหลัง

2. มีแรงงานจำนวนมาก

3. มีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงาน องค์กรต่าง ๆ ในพื้นที่

4. มีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่หลากหลายเป็นที่รู้จัก และสร้างรายได้ให้กับประชาชนในพื้นได้ เช่น เสื่อทอมือลายขิต จักรสานหมวกพลาสติก ทอผ้าไหม จักรสานไม้ไผ่

5. ประชาชนในท้องถิ่นมีความรัก ความสามัคคีและสมานฉันท์กัน

6.เป็นชุมชนที่มีการอนุรักษ์ สืบสานขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับท้องถิ่น เช่น ประเพณีบุญบั้งไฟ ประเพณีลอยกระทง ประเพณีทอดเทียนพรรษาในเทศกาลเข้าพรรษา เป็นต้น

7. มีแหล่งน้ำใต้ดินที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรที่เพียงพอได้

8. มีการประสานร่วมมือกันระหวาง เทศบาล กับ ส่วนราชการอื่นในพื้นที่

9. มีโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา 1 แห่ง โรงเรียนประถมศึกษา 3 แห่ง และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจำนวน 2 แห่ง สามารถรองรับการเรียนของเด็กนักเรียนได้อย่างพอเพียง

10 มีการรวมกลุ่มเกษตรกรและมีความหลากหลายทางอาชีพ

11 เป็นที่ราบสูงไม่ประสบปัญหาอุทกภัย

12. มีเส้นทางคมนาคมสะดวกในการสัญจร

จุดอ่อน (Weaknesses : W)

1.เส้นทางคมนาคม ผิวจราจรไม่ดี/ระบบระบายน้ำภายในชุมชนยังไม่ทั่วถึง

2. แหล่งน้ำเพื่อการเกษตรไม่เพียงพอ ตลอดจนระบบการบริหารจัดการน้ำ ยังไม่ดี

3. ประชาชนวัยแรงงานส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาค่อนข้างต่ำ

4. เด็กและเยาวชนบางส่วนไม่ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น

5. ขีดจำกัดด้านงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินการพัฒนาท้องถิ่นไม่เพียงพอ

6. แรงงานส่วนใหญ่ไปทำงานนอกพื้นที่ตำบล

7. แรงงานขาดทักษะ ฝีมือ ความรู้ ความสามารถในการประกอบอาชีพ

8. ประชาชนได้รับการดูแลด้านสุขภาพอนามัยไม่ค่อยทั่วถึง

9. ประชาชนยังคงใช้สารเคมีในการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร

10. เกษตรขาดการพัฒนากระบวนการผลิต ต้นทุนสูง ผลผลิตต่ำ

11. ห่างไกลระบบชลประทาน

12. พื้นที่อยู่ห่างไกลชุมชนเมือง

13. เป็นพื้นที่ราบสูงประสบปัญหาภัยแล้ง

4. การประเมินสถานการณ์สภาพภายนอกที่เกี่ยวข้อง

โอกาส (Opportunities : O)

1. พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น

2. รัฐบาลมีนโยบายสนับสนุนสินค้า OTOP

3. รัฐบาลมีนโยบายขจัดความยากจน

4. รัฐบาลสนับสนุนให้ท้องถิ่นมีบทบาทในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู เผยแพร่ และถ่ายทอดวัฒนธรรมประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นมากขึ้น

5. จังหวัดร้อยเอ็ดและองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด มีความสามารถที่จะสนับสนุนให้องค์การบริหารส่วนตำบลพัฒนาโครงการที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด

6. กระแสความตื่นตัวในทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (อาหารปลอดสารพิษ)

ปัญหาอุปสรรค (Threats : T)

1. ประสบปัญหาภัยธรรมชาติ

2. การลงทุนในประเทศเพื่อนบ้านมีต้นทุนและค่าจ้างแรงงานถูกกว่า

3. ความล่าช้าของการถ่ายโอนภารกิจของหน่วยงานราชการไม่เป็นไปตามแผนฯ

4. การอุดหนุนเงินงบประมาณจากรัฐบาลยังไม่เพียงพอต่อการดำเนินการตามภารกิจต่างๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

5. ระเบียบ กฎหมายบางฉบับ ยังไม่เอื้อประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน

6. สภาวการณ์ทางเศรษฐกิจไม่ดีส่งผลต่อการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ

7. ประชาชนบางส่วนขาดเอกสารสิทธิ์การถือครองที่ดิน ทำให้ขาดโอกาสการเข้าถึงแหล่งเงินทุน

8. ราคาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ ไม่จูงใจเกษตรกรที่จะดำเนินการ

ส่วนที่ 3 การนำแผนพัฒนาท้องถิ่นห้าปีไปสู่การปฏิบัติ

1. ยุทธศาสตร์การพัฒนาและแผนงาน

ที่	ยุทธศาสตร์	ด้าน	แผนงาน	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก	หน่วยงานสนับสนุน
1.	การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน	บริการชุมชนและสังคม	เคหะและชุมชน	กองช่าง	กองช่าง
2.	การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ	การเศรษฐกิจ	การเกษตร/สร้างความเข้มแข็งของชุมชน	กองสวัสดิการสังคม/กองช่าง	สำนักปลัด
3.	การพัฒนาด้านการศึกษา	บริการชุมชนและสังคม	บริหารทั่วไป/การศึกษา/ศาสนาวัฒนธรรมและนันทนาการ	กองการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม/สำนักปลัด	สำนักปลัด
4.	การพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม	บริการชุมชนและสังคม	เคหะและชุมชน/บริหารทั่วไป	กองช่าง/สำนักปลัด	สำนักปลัด

5.	การพัฒนาด้านสังคมและคุณภาพชีวิต	บริการชุมชนและสังคม	บริหารทั่วไป/สาธารณสุข/สังคมสงเคราะห์/สร้างความเข้มแข็งของชุมชน/ศาสนาวัฒนธรรมและนันทนาการ	กองสวัสดิการสังคม/กองการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม	สำนักปลัด
6.	การพัฒนาด้านการเมืองและการบริหาร	บริหารทั่วไป	บริหารทั่วไป	สำนักปลัด	สำนักปลัด

2.5 สภาพพื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย

2.5.1 ด้านกายภาพ

1) ที่ตั้ง

เทศบาลตำบลพรสวรรค์ ตั้งอยู่หมู่ที่ 5 ตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด มีระยะทางจากอำเภอเสลภูมิ 34 กิโลเมตร และจากจังหวัดร้อยเอ็ด 66 กิโลเมตร โดยมีเส้นทางคมนาคมทางหลวงแผ่นดินสายทางหลวงเสลภูมิ – คำโพนสูง

เขตพื้นที่ติดต่อกับท้องถิ่นอื่น

ทิศเหนือ ติดกับตำบลหนองขุ่นใหญ่ อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด

ทิศตะวันออก ติดกับ ตำบลท่าสีดา อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด

ทิศตะวันตก ติดกับ ตำบลศรีวิลัย อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

ทิศใต้ ติดกับ ตำบลโพธิ์ทอง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

เนื้อที่

พื้นที่ทั้งหมดประมาณ 38.00 ตารางกิโลเมตร (23,750 ไร่)

พื้นที่การเกษตร 32.96 ตารางกิโลเมตร (20,601 ไร่)

พื้นที่สาธารณประโยชน์ 2.32 ตารางกิโลเมตร (1,449 ไร่)

พื้นที่อาศัย 2.72 ตารางกิโลเมตร (1,700 ไร่)

2) ลักษณะภูมิอากาศ

การเปลี่ยนแปลงของอุณหภูมิทั้งปีของจังหวัดร้อยเอ็ด เห็นได้ว่ามีสภาพอากาศหนาวเย็นช่วงต้นปีอุณหภูมิเฉลี่ยในเดือนมกราคม 24.08 ±0.25℃ อุณหภูมิต่ำสุดลดลงถึง 17.41 ±0.31℃ อุณหภูมิเฉลี่ยเริ่มขยับสูงขึ้นเรื่อยๆ จากเดือนกุมภาพันธ์ 25.95 ±0.55 ℃ ถึง เดือนเมษายน 30.08±0.25℃ ซึ่งเป็นช่วงกลางฤดูร้อน อุณหภูมิในตอนกลางวันร้อนจัดในเดือนมีนาคมและเมษายน โดยอุณหภูมิสูงสุด 34.64±0.28℃ และ 35.46±0.36 ℃ ในเดือน มีนาคมและเมษายน ตามลำดับ หลังจากนั้นอุณหภูมิลดลงเล็กน้อยเมื่อเข้าสู่ช่วงฤดูฝน จนถึงเดือนกรกฎาคม จากนั้นลดลงเรื่อยๆ เนื่องจากเข้าสู่ฤดูหนาว อุณหภูมิลดลงถึงต่ำสุดช่วงปลายปี ในเดือนธันว่าคมมีอุณหภูมิต่ำสุด 23.65±0.45 ℃ เฉลี่ย 17.64 ±0.48° C

3) ลักษณะของดิน

พื้นที่ตอนบนเป็นพื้นที่ราบสูงสภาพดินส่วนใหญ่เป็นดินร่วนปนทราย ส่วนพื้นที่ราบลุ่มสภาพดินจะมีลักษณะเป็นดินเหนียว

4) ลักษณะของแหล่งน้ำ

ในพื้นที่จะมีหนองน้ำสาธารณะ จำนวน 6 แห่ง ได้แก่ หนองบักแซว, หนองสระพัง, หนองแวง, หนองบั่ว, หนองหมาตัน, หนองคู ลำห้วย จำนวน 4 แห่ง ได้แก่ ลำห้วยแกว, ลำห้วยแดง, คลองไผ่, ลำห้วยยาง ฝาย อ่างเก็บน้ำ จำนวน 2 แห่ง ได้แก่ อ่างเก็บน้ำห้วยแกว,อ่างเก็บน้ำห้วยแดง

5) ลักษณะของป่าไม้ ป่าไม้ในพื้นที่มีลักษณะเป็นป่าโปร่ง ไม้ยืนต้นมีไม่มากประกอบกับพื้นที่ป่ามีน้อย จะมีอยู่ในพื้นที่สาธารณะ ในพื้นที่ประมาณ 186 ไร่ ได้แก่ (1). โคกทำเลเลี้ยงสัตว์หนองบั่วบ้านนาแพงสาธารณะประโยชน์ จำนวน 111 ไร่ (2). ป่าช้าโคกหนองแคนสาธารณะประโยชน์ 75 ไร่

2.5.2 ด้านการเมืองการปกครอง

1) เขตการปกครอง

เทศบาลตำบลพรสวรรค์ ตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและเทศบาลตำบลพรสวรรค์ พ.ศ. 2537 และแก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2552 โดยประกาศกระทรวงมหาดไทย จากเทศบาลตำบลพรสวรรค์พรสวรรค์ จัดตั้งเป็นเทศบาลตำบลพรสวรรค์ เมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน พ.ศ. 2552 เทศบาลตำบลพรสวรรค์ แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 9 หมู่บ้าน ได้แก่

ตารางที่ 2.1 ผู้นำหมู่บ้านในเขตพื้นที่เทศบาลำตบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง
1	บ้านนางาม	นายสมเดช ไชยดำ	กำนันตำบลพรมสวรรค์
2	บ้านสะอาดนาดี	นางมะลิดา ปัสสาไสย์	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1
3	บ้านสะอาดนาดี	นางอัมพร อาศัยสงฆ์	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 2
4	บ้านสะอาดนาดี	นายพิมพา สุธาว่า	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 3
5	บ้านสุวรรณคำ	นายประเดิมชัย กันหาวัฒน์	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 4
6	บ้านพรสวรรค์	นายอำไพร กิติลาภ	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5
7	บ้านนาแพง	นายผาด จำศูนย์	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 6
8	บ้านพรประเสริฐ	นายแสนรัก วรรณโส	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 7
9	บ้านนาคำ	นายบุญเตือน พรรคพล	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 9

2) การเลือกตั้ง

การเลือกของเทศบาลตำบลพรสวรรค์ แบ่งเป็น 2 เขตการเลือกตั้ง มีนายก 1 คน รองนายก 2 คน เลขานุการนายกเทศมนตรี 1 คน ที่ปรึกษานายกเทศมนตรี 1 คน และมีสมาชิกสภาเทศบาลตำบลพรสวรรค์จำนวน 12 คน

ตารางที่ 2.2 คณะผู้บริหารเทศบาลตำบลพรสวรรค์

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	วันดำรงตำแหน่ง	วันครบว่าระ
1.	นายวิทยารัตน์ กิยะแพทย์	นายกเทศมนตรี	28/03/2565	27/03/2569
2.	นายทองสูน หอมพนา	รองนายกเทศมนตรี	28/03/2565	27/03/2569
3.	นายไกร สาไชยันต์	รองนายกเทศมนตรี	28/03/2565	27/03/2569
4	นายศราวุธ มาโยธา	เลขานุการฯ	28/03/2565	27/03/2569
5.	นายคมสันต์ กิติลาภ	ที่ปรึกษานายก	28/03/2565	27/03/2569

ตารางที่ 2.3 สมาชิกสภาเทศบาลตำบลพรสวรรค์

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	วันดำรงตำแหน่ง	วันครบวาระ
1.	นายพรเทพ ทานะเวช	ประธานสภาฯ	28/03/2564	27/03/2569
2.	นายโกวิทย์ สิมชมพู	รองประธานสภาฯ	28/03/2564	27/03/2569
3.	นายประเทียง ผดุงจิตร์	สมาชิกสภาเทศบาล เขตที่ 1	28/03/2564	27/03/2569
4.	นายเกรียงศักดิ์ ทองโฉม	สมาชิกสภาเทศบาล เขตที่ 1	28/03/2564	27/03/2569
5.	นายอ้วน ชราผาย	สมาชิกสภาเทศบาล เขตที่ 1	28/03/2564	27/03/2569
6.	นายจันทร์ พุทไทยวัลย์	สมาชิกสภาเทศบาล เขตที่ 1	28/03/2564	27/03/2569
7.	นายเพียว สุดพิทักษ์กุล	สมาชิกสภาเทศบาล เขตที่ 1	28/03/2564	27/03/2569
8.	นายกัน ศรีเมืองแพน	สมาชิกสภาเทศบาล เขตที่ 2	28/03/2564	27/03/2569
9.	นายวงค์ชัย แสงแก้ว	สมาชิกสภาเทศบาล เขตที่ 2	28/03/2564	27/03/2569
10.	นางดัสนี พิมพ์รักษา	สมาชิกสภาเทศบาล เขตที่ 2	28/03/2564	27/03/2569
11.	นายอำไพร พรรคพล	สมาชิกสภาเทศบาล เขตที่ 2	28/03/2564	27/03/2569
12.	นางสาวนิชาภรณ์ แสงสวาง	สมาชิกสภาเทศบาล เขตที่ 2	11/07/2564	27/03/2569

2.5.3 ประชากร

1) ช่วงอายุประชากร

ตารางที่ 2.4 ช่วงอายุและจำนวนประชากร

ช่วงอายุ (ปี)	ชาย	หญิง	รวม
0 – 17	360	358	718
18 – 30	488	429	917
31 – 45	536	523	1,059
46 – 60	516	551	1,067
61– 70	205	204	409
70 ปีขึ้นไป	107	153	260
รวมทั้งสิ้น	**2,212**	**2,218**	**4,430**

<u>หมายเหตุ</u> ประชาชนที่มีสำเนาทะเบียนราษฎร์ในเขตเทศบาลตำบลพรสวรรค์ ที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ทั้งหมด จำนวน 3,712 คน โดยแยกเป็นชาย 1,852 คน หญิง 1,860 (ที่มา : สำนักทะเบียนราษฎร์อำเภอเสลภูมิ ข้อมูล ณ วันที่ 5 สิงหาคม 2565)

2) ข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนประชากร

ตารางที่ 2.5 จำนวนประชากรและครัวเรือนในเขตเทศบาลตำบลพรสวรรค์

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ประชากร			จำนวนครัวเรือน
		ชาย	หญิง	รวม	
1	บ้านสะอาดนาดี	370	355	725	201
2	บ้านสะอาดนาดี	256	292	548	146
3	บ้านสะอาดนาดี	218	211	429	114
4	บ้านสุวรรณคำ	233	222	455	125
5	บ้านพรสวรรค์	208	223	431	118
6	บ้านนาแพง	215	201	416	146

ตารางที่ 2.5 (ต่อ)

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ประชากร			จำนวนครัวเรือน
		ชาย	หญิง	รวม	
7	บ้านพรประเสริฐ	339	343	682	206
8	บ้านนางาม	287	306	593	171
9	บ้านนาคำ	86	65	151	57
รวม		**2,212**	**2,218**	**4,430**	**1,285**

ด้านการศึกษา เทศบาลตำบลพรสวรรค์ มีพื้นที่ 33,125 ไร่ และมีที่ดินสาธารณะเหมาะที่จะจัดตั้งสถานที่ราชการ และรองรับความเจริญที่จะเกิดขึ้นพื้นที่ดินส่วนใหญ่ ใช้เป็นพื้นที่เกษตรกรรม สถานที่ราชการที่สำคัญขององค์การบริหารส่วนตำบล มีดังนี้

ตารางที่ 2.6 โรงเรียนประถมศึกษา 2 แห่ง

สถานศึกษาสังกัด	ลำดับที่	โรงเรียน	จำนวนห้องเรียน	จำนวนครู	จำนวนนักเรียน
สพฐ.	1	บ้านสะอาดนาดี	8	14	ระดับอนุบาล - ป.6 171 คน
	2	บ้านนาแพง	11	11	ระดับอนุบาล - ป.6 จำนวน 116 คน ระดับ ม.1 – ม.3 จำนวน 51 คน
รวม	**2**	**2**	**19**	**25**	**338 คน**

ตารางที่ 2.7 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของเทศบาลตำบลพรสวรรค์ มี 3 แห่ง

สถานศึกษาสังกัด	ลำดับที่	โรงเรียน	จำนวนห้องเรียน	จำนวนครู/ผู้ดูแลเด็ก	จำนวนนักเรียน
ทต.พรสวรรค์	1	ศพด.บ้านสะอาดนาดี	-	2 คน	22 คน
ทต.พรสวรรค์	2	ศพด.บ้านสุวรรณคำ	-	2 คน	20 คน
ทต.พรสวรรค์	3	ศพด.บ้านนาแพง	-	2 คน	24 คน
รวม				**6 คน**	**68 คน**

หมายเหตุ ข้อมูล ณ 15 ตุลาคม 2564 : ที่มา สำนักปลัดเทศบาล งานการศึกษา

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตำบล (กศน.) 1 แห่ง

2.5.4 สาธารณสุข

-โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านสะอาดนาดี 1 แห่ง

2.5.5 อาชญากรรม/ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเทศบาลตำบลพรสวรรค์

ตารางที่ 2.8 ข้อมูลป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

ลำดับที่	ชุดปฏิบัติพร้อมทั้งอุปกรณ์ป้องกันฯ	จำนวน
1	อัตรากำลังเจ้าหน้าที่	3 คน
2	รถบรรทุกน้ำ ขนาด 4,000 ลิตร	1 คัน
3	แผงกั้นจราจร	2 แผง
4	ป้ายสัญญาณไฟหยุดตรวจจราจร	1 ป้าย
5	ถังเคมีดับเพลิง	32 ถัง
7	สมาชิก ตำรวจอาสา,อปพร.	189 คน
8	สมาชิก ชรบ.	54 คน
9	สมาชิกกองร้อยน้ำหว่าน	15 คน
รวม		**297 คน**

2.5.6 ยาเสพติด

-ศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด จำนวน 1 แห่ง

2.5.7 การสังคมสงเคราะห์

การสังคมสงเคราะห์ผู้สูงอายุ เทศบาลตำบลพรสวรรค์ ได้ดำเนินการให้การสงเคราะห์ตามแนวนโยบายแห่งรัฐ คือ สงเคราะห์ผู้สูงอายุในการให้ได้รับเบี้ยยังชีพ ข้อมูลผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพแบ่ง ตามกลุ่มอายุต่างๆ ดังนี้

ตารางที่ 2.9 ข้อมูลการรับเงินสงเคราะห์ผู้สูงอายุ

ช่วงอายุ (ปี)	เบี้ยยังชีพที่ได้รับ (บาท)	จำนวน (คน)
60 – 69	600	434
70 – 79	700	177
80 - 89	800	63
90 ปีขึ้นไป	1,000	11
รวม	**3,100**	**685**

หมายเหตุ ข้อมูล ณ วันที่ 15 ตุลาคม 2564 : ที่มา สำนักปลัดเทศบาล งานพัฒนาชุมชน

การสงเคราะห์ผู้พิการ โดยการสำรวจข้อมูลผู้พิการให้ได้รับเบี้ยยังชีพให้ครบถ้วน ผู้พิการที่มาขึ้นทะเบียนเพื่อรับเบี้ยยังชีพดังนี้

ตารางที่ 2.10 ข้อมูลการรับเงินสงเคราะห์ผู้พิการ

ช่วงอายุ (ปี)	เบี้ยยังชีพที่ได้รับ (บาท)	จำนวน (คน)
ช่วงอายุต่ำกว่า 18 ปี	1,000	6
ช่วงอายุ 18 ปี ขึ้นไป	800	143
รวม	**1,800**	**149**

หมายเหตุ ข้อมูล ณ วันที่ 15 ตุลาคม 2564 : ที่มา สำนักปลัดเทศบาล งานพัฒนาชุมชน

การสงเคราะห์ผู้ป่วยเอดส์ ทะเบียนเพื่อรับเบี้ยยังชีพดังนี้

ตารางที่ 2.11 ข้อมูลการรับเงินสงเคราะห์ผู้ป่วยเอดส์

ช่วงอายุ (ปี)	เบี้ยยังชีพที่ได้รับ (บาท)	จำนวน (คน)
1 ปีขึ้นไป	500	1
รวม	**500**	**1**

หมายเหตุ ข้อมูล ณ วันที่ 15 ตุลาคม 2564 : ที่มา สำนักปลัดเทศบาล งานพัฒนาชุมชน

อีกทั้งดำเนินโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด และมีอาสาสมัครบริบาลดูแลผู้สูงอายุ จำนวน 2 คน

2.5.8 ระบบบริการพื้นฐาน

1) การคมนาคมขนส่ง

- มีถนนลาดยางเชื่อมต่อกับเขต ตำบลหนองขุ่นใหญ่ อำเภอหนองพอก
- มีถนนลาดยางเชื่อมต่อกับเขต ตำบลท่าสีดา อำเภอหนองพอก
- มีถนนลาดยางเชื่อมต่อกับเขต ตำบลพรมสวรรค์ อำเภอโพนทอง
- มีถนนลาดยางเชื่อมต่อกับเขต ตำบลโพธิ์ทอง อำเภอเสลภูมิ
- มีถนนลูกรังเชื่อง ตำบลท่าสีดา อำเภอหนองพอก
- มีถนนดินในพื้นที่การเกษตร

2) การไฟฟ้า

ประชาชนโดยส่วนใหญ่มีไฟฟ้าใช้ในครัวเรือน มีบางครัวเรือนที่ขยายใหม่ยังไม่มีไฟฟ้าใช้

3) การประปา

ระบบการประปายังไม่ครอบคลุมทุกหมู่บ้าน

4) ระบบโทรศัพท์

ประชาชนโดยส่วนใหญ่มีโทรศัพท์ส่วนบุคคลใช้

5) ระบบโลจิสติกส์ (Logistics) หรือการขนส่ง

มีเส้นทางเชื่อมโยงระบบการขนส่งทางบกกับถนนสายหลักต่างๆ ดังนี้

- ถนนทางหลวงแผ่นดินตำบลพรสวรรค์ ถนนหมายเลข 2259 ถึงอำเภอเสลภูมิ ระยะทาง 35 กิโลเมต

- ถนนทางหลวงแผ่นดินตำบลพรสวรรค์ ถนนหมายเลข 2259 เชื่อมกับ ถนนหมายเลข 2136 ถึงอำเภอหนองพอก ระยะทาง 23 กิโลเมตร

- ถนนทางหลวงแผ่นดินเทศบาลตำบลพรสวรรค์ ถนนหมายเลข 2259 เชื่อมกับถนนหมายเลข 2136 ถึงอำเภอโพนทอง ระยะทาง 31 กิโลเมตร

- ถนนเชื่อมระหวางทางหลวงท้องถิ่นตำบลพรสวรรค์ถึงอำเภอเสลภูมิหมายเลข 2259 กับ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 32 ถึง จังหวัดร้อยเอ็ด ระยะทาง 65 กิโลเมตร

- ถนนเชื่อมระหวางทางหลวงท้องถิ่นตำบลพรสวรรค์ ถนนหมายเลข 2259 กับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 12 ถึง ตลาดอินโดจีน จังหวัดมุกดาหาร ระยะทาง 113 กิโลเมตร

2.5.9 ระบบเศรษฐกิจ

1) การเกษตร

ด้านการเกษตรซึ่งส่วนมากประชากรจะประกอบอาชีพทำนา ปลูกอ้อย มันสำปะหลัง ยางพารา ข้าวโพด พุทรา มะเขือ ถั่วฝักยาว และพืชผักสวนครัวอื่น ๆ กลุ่มเกษตรกรมีการรวมกลุ่มกันไม่นานและสมาชิกกลุ่มยังไม่มากนัก การรวมตัวยังไม่เหนียวแน่นและยังไม่มีการรวมตัวของกลุ่มอาชีพต่างๆ มากนัก

ตารางที่ 2.12 ข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้าน

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ข้อมูลพื้นฐาน
1	บ้านสะอาดนาดี	ทำนา ทำสวน ทำไร่ มีลำน้ำห้วยไหลผ่านเขตเกษตรกรรมบางส่วน
2	บ้านสะอาดนาดี	ทำนา ทำสวน ทำไร่ มีลำน้ำห้วยไหลผ่านเขตเกษตรกรรมบางส่วน
3	บ้านสะอาดนาดี	ทำนา ทำสวน ทำไร่ มีลำน้ำห้วยไหลผ่านเขตเกษตรกรรมบางส่วน
4	บ้านสุวรรณคำ	ทำนา ทำสวน ทำไร่ มีลำน้ำห้วยไหลผ่านเขตเกษตรกรรมบางส่วน
5	บ้านพรสวรรค์	ทำนา ทำสวน ทำไร่ มีลำน้ำห้วยไหลผ่านเขตเกษตรกรรมบางส่วน
6	บ้านนาแพง	ทำนา ทำสวน ทำไร่ มีลำน้ำห้วยไหลผ่านเขตเกษตรกรรมบางส่วน
7	บ้านพรประเสริฐ	ทำนา ทำสวน ทำไร่ มีลำน้ำห้วยไหลผ่านเขตเกษตรกรรมบางส่วน
8	บ้านนางาม	ทำนา ทำสวน ทำไร่ มีลำน้ำห้วยไหลผ่านเขตเกษตรกรรมบางส่วน
9	บ้านนาคำ	ทำนา ทำสวน ทำไร่ มีลำน้ำห้วยไหลผ่านเขตเกษตรกรรมบางส่วน

2) การประมง (ไม่มี)

3) การปศุสัตว์

ประชาชนที่มีอาชีพเสริมในการเลี้ยงสัตว์ ส่วนใหญ่จะทำการเลี้ยงโค – กระบือ สุกร ไก่ เป็ด เพื่อการอุปโภคและการจำหน่าย

4) การบริการ

เทศบาลตำบลพรสวรรค์ มีการบริการประชาชนในพื้นที่ ดังนี้

- ศูนย์บริการ EMS เพื่อให้บริการประชาชนในพื้นที่ตำบลพรสวรรค์ และตำบลใกล้เคียงที่เจ็บป่วยฉุกเฉิน
- ศูนย์บริการ อปพร. เพื่อรักษาความสงบภายในตำบล
- มีงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยโดยจัดรถบรรทุกน้ำอเนกประสงค์เพื่อบริการเมื่อมีเหตุไฟไหม้ และขาดแคลนน้ำ
- มีช่างไฟฟ้าให้บริการซ่อมแซมไฟฟ้าสาธารณะที่ขัดข้องภายในเขตตำบล
- มีศูนย์ข้อมูลข่าวสาร รับแจ้งเรื่องราวร้องทุกข์ และให้บริการข้อมูลข่าวสาร
- มีศูนย์ช่วยเหลือประชาชนของเทศบาลตำบลพรสวรรค์

5) การท่องเที่ยว

ตำบลพรสวรรค์มีศิลปวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีตามวิธีท้องถิ่นนำมาซึ่งแหล่งท่องเที่ยวของตำบล เช่น งานประเพณีแห่เทียน งานประเพณีเข้าพรรษา และโครงการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุตำบลพรมสวรรค์ ในช่วงเทศกาลสงกรานต์

1.1 อุตสาหกรรม (ไม่มี)

1.2 กลุ่มอาชีพ มีกลุ่มอาชีพจำนวน 9 กลุ่ม

6) แรงงาน แรงงาน จากจำนวนประชากร 4,430 คน มีประชากรอยู่ในวัยแรงงานประมาณ 60 % และ แรงงานบางส่วนจะอพยพไปทำงานต่างถิ่นแต่ถ้ามีแหล่งงานรองรับหรือสร้างงานให้เกิดขึ้นในท้องถิ่นแรงงานเหล่านี้ก็จะกลับมาทำงานในพื้นที่

2.5.10 ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม

1) การนับถือศาสนา

ประชาชนโดยส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ

ตารางที่ 2.13 สถานที่ประกอบพิธีทางศาสนาในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลพรสวรรค์

ลำดับที่	ชื่อวัด	ชื่อหมู่บ้าน	หมู่ที่
1	วัดป่าโพธิ์สวรรค์	บ้านสะอาดนาดี	1
2	วัดสวางอัมพวัน	บ้านสะอาดนาดี	3
3	วัดศรีพุทธาว่าส	บ้านสุวรรณคำ	4
4	วัดพรสวรรค์บุปผาราม	บ้านพรสวรรค์	5
5	วัดป่าอัมพนาประเสริฐ	บ้านนาแพง	6
6	วัดศรีสง่าประชาธรรม	บ้านพรประเสริฐ	7
7	วัดโพธิ์ศรีสวรรค์	บ้านนางาม	8
8	วัดป่าพุทธแสงธรรม	บ้านนาคำ	9

2) ประเพณีและงานประจำปี

- งานประเพณีวันสงกรานต์
- งานประเพณีแห่เทียนพรรษา
- งานประเพณีบุญข้าวจี่
- งานบุญผเหวด
- งานเลี้ยงดอนปู่ตา
- ฮีตสิบสองครองสิบสี่

2.5.11 ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภาษาถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประชาชนในเขตตำบลพรสวรรค์ ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้าน การจักสาน การทอเสื่อและแปรรูปจากเสื่อกก การทำกระเป๋าจากเส้นพลาสติก เป็นสินค้า OTOP ของตำบลพรสวรรค์

ภาษาถิ่น ภาษาอีสาน

1) สินค้าพื้นเมืองและของที่ระลึก

- เสื่อทอมือลายขิต
- จักรสานหมวกพลาสติก
- ทอผ้าไหม และ - จักรสานไม้ไผ่

2.5.12. ทรัพยากรธรรมชาติ

1) น้ำ

- หนองน้ำสาธารณะ จำนวน 6 แห่ง ได้แก่ 1) หนองบักแซว 2)หนองสระพัง 3) หนองแวง 4) หนองบัว 5) หนองหมาตัน 6) หนองคู

- ลำห้วย จำนวน 4 แห่ง ได้แก่ 1) ลำห้วยแกว 2) ลำห้วยแดง 3) คลองไผ่ 4) ลำห้วยยาง ฝาย อ่างเก็บน้ำ จำนวน 2 แห่ง ได้แก่ 1) อ่างเก็บน้ำห้วยแกว 2) อ่างเก็บน้ำห้วยแดง

ข้อมูลด้านแหล่งน้ำกิน น้ำใช้เพื่อการอุปโภค – บริโภค

น้ำอุปโภค

-ประปาหมู่บ้าน บ่อบาดาลตามครัวเรือน

น้ำบริโภค

-ซื้อน้ำดื่มจากโรงงานผลิตน้ำดื่ม และ เก็บกักน้ำฝนไว้เพื่อการอุปโภคและบริโภค

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้รวบรวมผลงานวิจัยต่างๆ ใน เรื่องการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยจึงได้รวบรวมผลงานวิจัยต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องมากที่สุดไว้ดังต่อไปนี้

2.6.1 งานวิจัยเกี่ยวกับหลักอปริหานิยธรรม 7

พระครูวิลาศกาญจนธรรม (เล็ก สุธมฺมปญฺโญ) (2555, หน้า 55) ได้วิจัยเรื่อง การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักภิกขุอปริหานิยธรรมของคณะสงฆ์ อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักภิกขุอปริหานิยธรรม 7 ว่าอยู่ในระดับมาก และพิจารณาแยกตามหัวข้อธรรมย่อยทั้ง 7 ก็พบว่าหัวข้อเกี่ยวกับการให้ความเคารพผู้อาวุโสกว่า และหัวข้อที่เกี่ยวกับการประชุมโดยพร้อมเพรียงกันได้รับความคิดเห็นในระดับมากที่สุด นอกนั้นอีก 5 หัวข้อย่อยแม้มีคะแนนไม่ค่อยต่างกันแต่จัดอยู่ใน ระดับที่มาก ทุกหัวข้อ โดยมีหัวข้อย่อยเกี่ยวกับการหมั่นประชุมกันเป็นเนียงนิตย์ และหัวข้อเกี่ยวกับการยินดีในเสนาสะป่ามีคะแนนที่น้อยที่สุด

ประยงค์ พรมมา (2556, หน้า 78) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารงานตามหลักอปริหานิยธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า 1. ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุตั้งแต่ 40-49 ปี มีระดับ การศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี อยู่ในภาคส่วนราชการ กองช่าง มีตำแหน่งข้าราชการ มีรายได้ ตั้งแต่ 20,001 บาทขึ้นไป มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง 1 - 4 ปี 2. พนักงานมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักอปริหานิยธรรมขององค์การ

บริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.56) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า พนักงานมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักอปริหานิยธรรม อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามลำดับ คือ ด้านการเคารพเชื่อฟังผู้บังคับบัญชา, ด้านการให้เกียรติและคุ้มครองสิทธิสตรี, ด้านการส่งเสริมและรักษาวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม, ด้านการอารักขาคุ้มครองปกป้องอันชอบ, ด้านการพร้อมเพียงกันประชุม, ด้านการประชุมกันเนืองนิตย์, และด้านการไม่บัญญัติหรือไม่ล้มเลิกข้อบัญญัติตามอำเภอใจ ตามลำดับ 3. พนักงานที่มีเพศ, และส่วนราชการที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงาน ตามหลักอปริหานิยธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นแตกต่างกัน เป็นไปต่างสมมติ ที่ตั้งไว้ ส่วนพนักงานที่มี อายุ, ระดับการศึกษา, ตำแหน่งงาน, รายได้ต่อเดือน, และอายุการ ทำงาน ที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักอปริหานิยธรรมขององค์การบริหาร ส่วนจังหวัดขอนแก่นไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ 4. แนวทางในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น พบว่า ควรมีการ เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจแก่พนักงาน ในด้านการนำอปริหานิยธรรม 7 มาใช้กับการทำงาน ให้มากยิ่งขึ้น, ควรส่งเสริมให้มีการทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนร่วมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน ไม่ แสวงหาผลประโยชน์จากตำแหน่งหน้าที่การงาน, ควรคัดสรรบุคคลากรที่มีความรู้ความสามารถ ตรงตามลักษณะของงาน, ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้พนักงาน ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ขอนแก่นได้มีโอกาสพัฒนาความรู้ความสามารถในการทำงานทั้งในองค์การ และนอกมากยิ่งขึ้น, และควรสร้างบรรยากาศพัฒนาสภาพแวดล้อมในการทำงานให้เอื้อต่อการทำงานตลอดจนการ พัฒนาการจัดกิจกรรมขององค์การให้มีความทันสมัยและให้น่าสนใจยิ่งขึ้น

พระครูสังฆรักษ์วีระศักดิ์ จนฺทวโส (รถจันทร์วงษ์) (2556, หน้า 131) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารงานบุคคลตามหลักอปริหานิยธรรม 7 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตธนบุรีกรุงเทพมหานคร ผลของการวิจัยพบว่า การบริหารบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักอปริหานิยธรรม 7 โรงเรียนมัธยมศึกษาเขตธนบุรีกรุงเทพมหานาครโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทั้ง 7 ด้านเรียงลำดับจากด้านที่มีค่าจากมากไปหาน้อย คือด้านความเคารพต่อเพศสตรี ด้านมีความเคารพสถานที่ภายในโรงเรียน ด้านไม่ตั้งกฎระเบียบที่ขัดต่อระเบียบของโรงเรียน ด้านหมั่นประชุมกันเป็นเนืองนิตย์ ด้านการเคารพนับถือผู้บังคับบัญชา ด้านการพร้อมเพรียงกันประชุมและด้านการให้ความดูแลใส่ใจต่อท่านผู้มาเยือน ตามลำดับ ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลากรของผู้บริหารสถานศึกษาและครู ที่มีต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักอปริหานิยธรรม 7 โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตธนบุรีกรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยพื้นฐานของผู้บริหารสถานศึกษาและครูพบว่าการบริหารงานบุคคลตามหลักอปริหานิยธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนการบริหารงานบุคคลตามหลักอปริหานิยธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำแนกตาม

เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งประสบการณ์ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิษฎาช์ ศรีเครือดง, จิดาภา เร่งมีศรีสุข พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษณ์ ภูริปญฺโญ (กัตติยัง) (2558, หน้า 57) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาเครือข่ายการบริหารงานของเทศบาลนครนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาเครือข่ายการบริหารงานของเทศบาลนครนนทบุรี โดยรวมทั้ง 5 ด้าน ส่งผลต่อการพัฒนาเครือข่ายการบริหารงานของเทศบาลนครนนทบุรีอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =3.89, S.D. =.664) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ปัจจัยด้านการมีกิจกรรมอย่างต่อเนื่องส่งผลต่อ การพัฒนาเครือข่ายการบริหารงานของเทศบาลนครนนทบุรี มากที่สุด ($\overline{X}$ =3.67, S.D.= .684) รองลงมาคือ ปัจจัยด้านการมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมาก ($\overline{X}$ =3.62, S.D.= .651) ปัจจัยด้านการมี ส่วนร่วมของสมาชิกอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =3.51, S.D.= .697) ส่วนปัจจัยด้านการมีเป้าหมายการทำงานที่ชัดเจน อยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ =3.47, S.D.= .647) และปัจจัยด้านการมีทีมงานที่ดีอยู่ ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ =3.22, S.D.= .730) จากการทดสอบสมมติฐานการเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคคลากร กับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาเครือข่ายการบริหารงานของเทศบาลนครนนทบุรี พบว่า บุคคลากรที่มีเพศ อายุ และอาชีพ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาเครือข่ายการบริหารงานของเทศบาลนครนนทบุรีแตกต่างกัน ส่วนบุคคลากรที่มี สถานภาพและตำบลที่ อาศัยอยู่ปัจจุบัน ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาเครือข่ายการบริหารงานของ เทศบาลนครนนทบุรีไม่แตกต่างกัน และผลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า ปัจจัยด้านการมีกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ควรมีการกำหนดโครงสร้างและตารางกิจกรรมไว้ ให้ชัดเจน มีการจัดกีฬาสันทนาการระหว่างชุมชน มีการวางแผนงานร่วมกัน ควรมีการพบปะเพื่อ ประเมินผลร่วมกันประจำทุกเดือน และให้มีการจัดงานประเพณีท้องถิ่นร่วมกัน ปัจจัยด้านการมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน คือการมีความจริงใจต่อกัน รับฟังความคิดเห็น ให้ ความร่วมมือในกิจกรรมของชุมชน มีการแบ่งปันแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกันระหว่างสมาชิก ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก การเปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมในกระบวนการ วางแผนและการตัดสินใจ คิดและเสนอปัญหา การแบ่งปันผลประโยชน์ การประเมินผล การ สนับสนุนการดำเนินงานด้านต่างๆในการพัฒนาชุมชน ปัจจัยด้านการมีเป้าหมายการทำงานที่ชัดเจน การมีเป้าหมายร่วมกันและยึดโยงเกาะ เกี่ยวกันด้วยประโยชน์สาธารณะและของสมาชิก มีเครือข่ายความร่วมมือกับภาคีการพัฒนา อาจเป็น หมู่บ้านชุมชนอื่น ๆ ท้องถิ่น ภาคราชการ องค์กรเอกชน นักธุรกิจ นักวิชาการ และอื่น ๆ ในลักษณะ ของการมีความสัมพันธ์ที่เท่าเทียมกัน การมีจิตสำนึกของการพึ่งตนเอง มีความรักท้องถิ่นรักชุมชน ปัจจัยด้านการมีทีมงานที่ดีการไว้วางใจซึ่งกันและกันได้ซื่อสัตย์ต่อกัน สื่อสารกันอย่าง เปิดเผย ไม่มีลับลมคมใน มีการมอบหมายงานอย่างชัดเจน สมาชิกทีมงานเข้าใจวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และยอมรับภารกิจหลักของทีมงาน

พระสมหมาย อตฺถสิทฺโธ (พืชสิงห์) (2559, หน้า 69) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการนำหลักอปริหานิยธรรมไปใช้ในการบริหารของผู้บริหาร สังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า 1) หลักอปริหานิยธรรมเป็นหลักธรรมไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม เป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียว มี 2 ประเภท คือ ราชอปริหานิยธรรม (อปริหานิยธรรมสำหรับคฤหัสถ์ผู้มีหน้าที่ในการปกครอง) และภิกษุอปริหานิยธรรม (อปริหานิยธรรมสำหรับบรรพชิตผู้ใฝ่ธรรม) อปริหานิยธรรมปรากฏมีในพระสูตรต่างๆ เช่น มหาปริพพานสูตร เป็นต้น โดยแต่ละสูตรมีหลักธรรม 4 ประการบ้าง 6 ประการบ้าง และ 7 ประการบ้าง 2) รูปแบบการนำหลักอปริหานิยธรรมไปใช้ในการบริหารของผู้บริหารสังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดร้อยเอ็ด นำหลักอปริหานิยธรรมไปบูรณาการเข้าไปในทุกขั้นตอนของกระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาการบริหารงานขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดร้อยเอ็ด ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมความสามัคคีเป็นทีม(Teamwork) และสามารถนามาบูรณาการเข้ากับบริหารงานทั้งในด้านการบริหารจัดการบุคคลากร (Staffing) การประสานงาน (Coordinating) และการจัดองค์กร (Organizing) โดยการร่วมแรงร่วมใจเป็นคณะแต่ละฝ่าย เป็นการผนึกกำลัง (Synergy) เป็นไปตามวัตถุประสงค์ และพบว่า อปริหานิยธรรม เป็นหลักป้องกันความเสื่อม เป็นไปเพื่อความเจริญขององค์การฝ่ายเดียว องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดร้อยเอ็ด สามารถนำไปเป็นแนวทางปฏิบัติด้านการบริหารจัดการได้เป็นอย่างดี 3) รูปแบบหลักอปริหานิยธรรมไปใช้ในการบริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดร้อยเอ็ดพบว่า หลักอปริหานิยธรรมไปใช้ในการบริหารองค์การองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดร้อยเอ็ด มี 6 รูปแบบคือ 1) รูปแบบของความสามัคคีการจัดประชุมและเลิกประชุม คือ ร่วมกันประชุมสามัญประจำปีเมื่อมีปัญหาเร่งด่วนทุกภาคส่วนก็พร้อมเพรียงกันประชุมโดยยกประเด็นปัญหามาปรึกษาหารือกัน จนมีแนวทางแก้ไขในที่สุด ด้วยพร้อมเพรียงกันทำกิจที่พึงกระทำร่วมกันเพื่อสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นกับองค์กร 2) รูปแบบของการเคารพต่อขบวนธรรมเนียมประเพณีเดิมของท้องถิ่นรักษาขนบธรรมเนียมที่ดีงาม ถือเป็นเป้ายุทธศาสตร์ที่ทุกคนต้องปฏิบัติ 3) รูปแบบของการเคารพผู้อาวุโสและปราชญ์ท้องถิ่นให้เกียรติยกย่องเชิดชูและเคารพในเปิดโอกาสให้ผู้อาวุโสและปราชญ์ท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่น และมีส่วนในการวางหลักสูตรการศึกษาบางส่วนในระดับท้องถิ่นของจังหวัดร้อยเอ็ด 4) รูปแบบของการส่งเสริมสถานะและบทบาทของสตรีส่งเสริมความเสมอภาคณะหวางหญิงชายสร้างความเข้มแข็งในตัวผู้หญิงเพื่อปรับเปลี่ยนชีวิตของผู้หญิงให้เป็นไปในทางที่ดีขึ้นโดยสังคมมีส่วนร่วม มีการรวมกลุ่มจัดกิจกรรมในชุมชน 5) รูปแบบของการถือแบบอย่างและยกย่องคนดีในการทำงานให้ความเคารพในการแสดงความคิดเห็นและรับฟังข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ที่เหมาะสม 6) รูปแบบของการปกป้องคุ้มครองผู้อยู่อาศัยแขกและคนที่เข้ามาในท้องถิ่นจัดระเบียบและดูแลความสงบเรียบร้อยเน้นความสะอาด ความเป็นระเบียบ และถูกสุขลักษณะของที่อยู่อาศัยเคารพซึ่งกันและกันใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

พระธีรเดช ธีรเตโช (2559, หน้า 45) ได้วิจัยเรื่อง การปฏิบัติงานตามหลักอปริหานิยธรรมของบุคคลากรเทศบาลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า 1) บุคคลากรในเขตเทศบาลเมืองในเขตอำเภอเมืองจังหวัดสงขลาได้ปฏิบัติตามหลักการ Aparihaniyadhamma โดยภาพรวมในเจ็ดด้านภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติงานตามหลักคุณธรรมของ เจ้าหน้าที่ในเขตเทศบาลเมืองอำเภอเมืองจังหวัดสงขลาในด้านเพศอายุระดับการศึกษาประสบการณ์ในการทำงาน สถานะและการฟื้นฟูสมรรถภาพพบว่าไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ. 05 จากผลงานงานวิจัย พอสรุปได้ว่า งานวิจัยที่เกี่ยวข้ององค์ประกอบที่สำคัญ คือ ปัจจัยส่วนบุคคล มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่ง ผลการวิจัยส่วนมากจะอยู่ในระดับมาก การทดสอบสมมติฐานการวิจัยพบ แตกต่าง มากกว่าไม่แตกต่างกัน

พระครูเมธีนวคุณ (2559, หน้า 159-161) ได้วิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามหลักอปริหานิยธรรม 7 ของเทศบาลตำบลหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า 1) ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามหลักอปริหานิยธรรม 7 ของเทศบาลตำบลในเขต อำเภอหัวไทรจังหวัดนครศรีธรรมราชโยรวมทั้ง 7 ด้าน อยู่ที่ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านหมั่นประชุมกันเป็นเนียงนิตย์ มีค่าสูงที่สุด รองลงมาคือ ด้านไม่ตั้งกฎระเบียบขัดต่อระเบียบ ส่วนด้านให้ความเอาใจใส่ต่อท่านผู้มาเยือนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ 2) ผลการเปรียบเทียบประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามหลักอปริหานิยธรรมของเทศบาลตำบลในเขตอำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช ของบุคคลที่มีระดับการศึกษาต่างกัน พบว่าแตกต่างกัน ส่วนเพศ อายุ ประสบการณ์ทำงานและรายได้ต่อเดือนที่ต่างกัน พบว่าไม่แตกต่างกัน

เสาวนีย์ วิยะบุญ, รัฐพล เย็นใจมา, สมาน งามสนิท (2562, หน้า 102) ได้วิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรมเพื่อการจัดการสภาองค์กรชุมชนเข้มแข็ง ในจังหวัดระยอง ผลการวิจัยพบว่า 1. บริบททั่วไปของสภาชุมชนในจังหวัดระยองมีการจัดกิจกรรมให้กับสมาชิกไม่แน่นอน และคนในชุมชนพึงพอใจมากที่สุดกับการมีส่วนร่วมการเลือกตั้ง แต่ควรจะพัฒนาเรื่องการแก้ปัญหาที่รวดเร็ว สภาองค์กรชุมชนจังหวัดระยองส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการสร้างธรรมนูญชุมชนด้วยคนในชุมชน และภาครัฐให้ความร่วมมือในการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น การเกิดขึ้นของผู้นำตามธรรมชาติที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง แต่มาจากความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ที่เป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน ปราชญ์ชาวบ้านคือผู้ถ่ายทอดความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์สู่คนในชุมชน เช่น วิถีชีวิต, วัฒนธรรมการทำอาหาร, การถนอมอาหาร, หรือการรักษาโรค ยาสมุนไพร เพื่อเป็นแนวทางในการดูแลสุขภาพที่เคยปฏิบัติตามกันมาในอดีต ปัญหาในชุมชนคือ คนในชุมชนให้ความสำคัญกับความรู้สมัยใหม่ ละเลยต่อภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีมาแต่อดีตซึ่งค่อยๆจางหายไปจากสิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตของคนในชุมชน 2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการสภาชุมชนเข้มแข็งโดยทฤษฎี POSDCoRB อยู่ในระดับมาก 1) ด้านการวางแผน มีการวางแผนระยะสั้น ระยะยาว เชิงรุก และเชิงรับ 2) ด้านการ

จัดการ กำหนดหลักการบริหารและมีสายการบังคับบัญชาที่ชัดเจน 3) ด้านการบริหารบุคคลากร สรรหาและคัดเลือกบุคคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ และมีทัศนคติที่ดี 4) ด้านการสั่งการ มีความเหมาะสม ยุติธรรม และสนับสนุนซึ่งกันและกัน 5) ด้านความร่วมมือ สร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมซึ่งกันและกัน 6) ด้านการรายงาน มีการบันทึกอย่างสม่ำเสมอและมีความซื่อสัตย์ และ 7) ด้านงบประมาณ ใช้จ่ายอย่างเพียงพอ คุ้มค่า และตรวจสอบได้ 3. การประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรมในการสนับสนุนการจัดการสภาองค์กรชุมชนเข้มแข็งในจังหวัดระยองอยู่ในระดับมากที่สุด จำแนกตามรายด้านคือ 1) ด้านการวางแผน หมั่นประชุมอย่างสม่ำเสมอ พร้อมเพรียง กำหนดกฎระเบียบอย่างมีเหตุผล และเคารพผู้รู้ 2) ด้านการจัดการ กำหนดกฎเกณฑ์อย่างมีเหตุผล และเคารพในบทบาทของสตรี 3) ด้านการบริหารบุคคลากร เคารพผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และให้โอกาสสตรีเพศ 4) ด้านการสั่งการ กำหนดกฎเกณฑ์อย่างมีเหตุผล ส่งเสริมและรักษาวัฒนธรรมที่ดี ตลอดจนปกป้องพระพุทธศาสนา 5) ด้านความร่วมมือ หมั่นประชุมอย่างสม่ำเสมอ พร้อมเพรียง ตลอดจนส่งเสริมและรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมที่ดี 6) ด้านการรายงาน รายงานอย่างซื่อสัตย์ตามกฎระเบียบที่กำหนดไว้ 7) ด้านงบประมาณ คุ้มค่า เหมาะสม เป็นการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ภายใต้ประเพณีดั้งเดิมซึ่งเป็นสิ่งที่อยู่คู่กับชุมชนมายาวนาน

อนุวัฒน์ ศรีษะเกษ (2563, หน้า 26) ได้วิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 เพื่อการทำงาน กรณีศึกษาอำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น ผลวิจัยพบว่า การประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลกุดธาตุ อำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.45) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า 1) ด้านหมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ อยู่ในระดับมากที่สุด 2) ด้านพร้อมเพรียงในการประชุม มาประชุม เลิกประชุมและทำภารกิจอื่น ๆ ให้พร้อมกัน อยู่ในระดับมากที่สุด 3) ด้านไม่บัญญัติสิ่งที่มิได้บัญญัติ หรือล้มเลิกข้อบัญญัติต่าง ๆ อยู่ในระดับมากที่สุด 4) ด้านเคารพนับถือผู้บังคับบัญชา และรับฟังคำแนะนำจากท่าน อยู่ในระดับมากที่สุด 5) ด้านไม่ข่มเหงหรือล่วงเกินสตรี อยู่ในระดับมากที่สุด 6) ด้านเคารพสักการะปูชนียสถาน ปูชนียวัตถุและรูปเคารพต่าง ๆ อยู่ในระดับมากที่สุด 7) ด้านให้ความคุ้มครองพระสงฆ์ผู้ทรงศีลและนักบวชอื่น ๆ อยู่ในระดับมากที่สุด

วิสุทธิ บุญญะโสภิต (2563, หน้า 75) ได้วิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรมในการจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพตำบล: กรณีศึกษากองทุนหลักประกันสุขภาพตำบลท่าไม้ อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ ผลการวิจัยพบว่า 1. กองทุนหลักประกันสุขภาพตำบลท่าไม้ มีการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับหลักอปริหานิยธรรม ได้แก่ มีการประชุมกันเนืองนิตย์ มีการประชุมทุกไตรมาส ในการประชุมใช้เกณฑ์ จำนวนกรรมการครบองค์ประชุมเป็นหลัก ยึดระเบียบที่ สปสช.แนะนำโดยยังไม่มีการออกระเบียบ เพื่อการทำงานเป็นการเฉพาะของพื้นที่ มีการเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ ปราชญ์ชาวบ้านและแกนนำมาร่วมทำงาน มีการจัดทำโครงการเพื่อเด็กปฐมวัย กลุ่มเยาวชนและวัยรุ่นและ

กลุ่มสตรี แต่ยังดำเนินงานไม่ ครอบคลุมทุกกิจกรรม มีการทำงานที่เชื่อมโยงกับวันสำคัญของชาติและวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงาม และมีการดูแลพระสงฆ์และให้ความรู้ต่อประชาชนในเรื่องการถ่ายอาหารที่มีผลเสียต่อสุขภาพ 2. แนวทางการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรมเพื่อการจัดการกองทุนหลักประกัน สุขภาพตำบล มีดังนี้ (1) ควรจัดประชุมคณะกรรมการอย่างน้อยปีละ 4 ครั้ง โดยจัดระเบียบว่าระที่ ดี มีการสร้างความเข้าใจต่อเรื่องที่บรรจุเป็นระเบียบว่าระ มีการบันทึกผลการประชุมเป็นลายลักษณ์ อักษร (2) มีการสร้างความพร้อมเพรียงในการมาประชุมและเลิกประชุม ทำกิจที่ได้รับมอบหมาย จากมติที่ประชุม มีการสื่อสารล่วงหน้ากรณีมาประชุมล่าช้าหรือมาไม่ได้ มีกิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหวางกัน (3) ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบและหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง มีการพัฒนาศักยภาพกรรมการอย่างต่อเนื่อง จัดทำแผนพัฒนาสุขภาพชุมชนและจัดสรรงบประมาณอย่างเป็นธรรม ออกระเบียบที่จำเป็นสำหรับการทำงานในพื้นที่ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความถูกต้องโปร่งใส มีการสื่อสารเผยแพร่งานให้กับประชาชนในพื้นที่ (4) มีการเชิญผู้ทรงคุณวุฒิหรือปราชญ์ชาวบ้านมามีส่วนร่วม ให้ความเคารพบทบาทผู้เป็นประธาน ขยายกิจกรรมบริการสาธารณสุขให้ครอบคลุมและจัดบริการแก่ผู้สูงอายุให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ที่รับผิดชอบ (5) ให้การดูแลและให้ความสำคัญกับกลุ่มเปราะบาง สนับสนุนศูนย์พัฒนาการเด็กเล็ก และให้ความเคารพและให้เกียรติต่อเพศสตรี (6) เชื่อมโยงงานกับสิ่งดีของชาติและชุมชน คิดค้นนวัตกรรมด้านสุขภาพด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้ความเคารพต่อสถานที่สำคัญ และ (7) จัดกิจกรรมบริการสาธารณสุขเพื่อดูแลสุขภาพของพระสงฆ์และสามเณร เปิดโอกาสให้พระสงฆ์เข้ามามีบทบาท และมีการประยุกต์ใช้หลักธรรมทางศาสนาเพื่อสุขภาวะ

จากการศึกษางานวิจัย ทำให้ทราบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนต้องมีการเปิดโอกาสในทุกระดับ และจะต้องมีมูลเหตุจูงใจในการเข้าไปมีส่วนร่วม และที่สำคัญคือ การมีส่วนร่วม ต้องไม่มีการบังคับ ต้องอยู่บนพื้นฐานความมีเสรีภาพ ความเสมอภาค โดยเจ้าหน้าที่ หรือภาครัฐต้องมี ส่วนสำคัญในการกระตุ้นให้ประชาชนรับรู้ข่าวสาร รวมทั้งให้ความรู้ต้องมีความเคารพ มีความเชื่อและเข้าใจในประชาชน สร้างจิตสำนึกของ การรับรู้ถึงความเป็นเจ้าของชุมชน ความเท่าเทียมกันใน สังคม การตระหนักในปัญหา ร่วมแก้ปัญหา ร่วมรับประโยชน์ร่วมกันของประชาชน ลดความขัดแย้ง สร้างฉันทมติ ประชาชนเองต้องเป็นผู้ตัดสินใจเริ่มกิจกรรมพัฒนาของตนเอง การมีส่วนร่วมของ ประชาชนมีความสำคัญต่อทุกกิจกรรม และโครงการต่าง ๆ รวมทั้งการประชาคม เพื่อจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เนื่องจากการมีส่วนร่วมของประชาชนก่อให้เกิดพลังในชุมชน ทั้งพลังกาย พลังใจ อันจะก่อให้เกิดความสำเร็จในการกระทำสิ่งต่าง ๆ ร่วมกัน แต่ทั้งนี้ ระดับของการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในแต่ละชุมชนก็มีความแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง เช่น ผู้นำชุมชนนั้น ๆ ว่า สามารถส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างตรงจุดหรือไม่ รวมถึงได้ให้ความสำคัญ กับกระบวนการมี

ส่วนร่วมของประชาชนอย่างแท้จริงแล้วหรือไม่ ซึ่งทั้งหมดเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมต่อชุมชนของตน

2.6.2 งานวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

วราวุธ อาจเอี่ยม (2556, หน้า 68) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนใน การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ในเขตพื้นที่ตำบลยางอู้ อำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษาพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตพื้นที่ตำบลยางอู้ม โดยรวมอยู่ ในระดับปานกลางทุกด้าน ได้แก่ ด้านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมใน ผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล การเปรียบเทียบพบว่าประชาชนที่มี อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือน แตกต่างกัน มีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น โดยรวมไม่แตกต่างกัน สำหรับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม โดยเรียงลำดับสูงสุด 3 อันดับแรก ดังนี้ องค์การบริหารส่วนตำบลควร เชิญชวนให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการประชุมประชาคม องค์การบริหารส่วนตำบลควรประชาสัมพันธ์ให้ประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา ท้องถิ่น และองค์การบริหารส่วนตำบลควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามผล ดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่น

จันทร์จรัส ประทุมวงศ์ (2557, หน้า 71) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ จัดทำแผนพัฒนาตำบล: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลบุฮม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ผลการศึกษาพบว่า 1) ระดับบทบาทและการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนา ตำบลในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านการร่วมประชุมวางแผน ด้านการร่วมดำเนินการ และด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ ประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการร่วมติดตามตรวจสอบ ประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย 2) เปรียบเทียบบทบาทและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล ขององค์การบริหารส่วนตำบลบุฮม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า ประชาชนที่เคยมีตำแหน่งการทำงานในชุมชนต่างกัน มีบทบาทและมีส่วนร่วมในการจัดทำ แผนพัฒนาตำบลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกด้าน ส่วนปัจจัยด้านอื่น ๆ ไม่มี ความแตกต่างกัน และ 3) ปัญหาที่พบคือ การขาดเงินงบประมาณสนับสนุนและการขาดความรู้ในเรื่องการ จัดทำแผนพัฒนา ส่วนข้อเสนอแนะคือ องค์การบริหารส่วนตำบลควรมีการประชาสัมพันธ์อบรมให้ ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาที่ชัดเจนแก่ผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิสภา ในการจัดทำ แผนพัฒนาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบลควรมีการประชาสัมพันธ์อบรมให้ความรู้ พบปะ ประชาชนจัดทำแผนความต้องการของหมู่บ้าน

ธัญญะ กิจนุเคราะห์ (2557, หน้า 135) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ผลการศึกษา

พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลองค์การบริหารส่วนตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่จังหวัดตราด ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาในรายละเอียด สรุปได้ว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลไม้รูด ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอยู่ในระดับน้อย โดยมีความคิดเห็นเป็นอันดับแรกรองลงมาคือด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์อยู่ในระดับน้อย และลำดับสุดท้ายคือด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลอยู่ใน ระดับน้อยผลการทดสอบสมมุติฐานพบว่าประชาชนที่มีเพศอายุอาชีพ และรายได้ต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลองค์การบริหารส่วนตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่จังหวัดตราด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปราณี ตรุษสารท (2557, หน้า 64) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ขององค์การบริหารส่วนตำบลหัวหิน อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหัวหิน อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ใน ระดับปานกลาง เรียงลำดับจากมากไปน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ ในระดับปานกลาง 3 ด้าน และระดับน้อย 1 ด้าน เรียงลำดับคาเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ การมีส่วนร่วมในการรับประผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และการมีส่วนร่วมการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ตามลำดับ ไม่มีปฏิสัมพันธ์กันระหวางรายได้กับขนาดครอบครัวที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ของ องค์การบริหารส่วนตำบลหัวหิน อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์

ชัยรัติ แสงเพ็ชร (2557, หน้า 12- 115) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลโนนนาจาน อำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษาพบว่า ระดับ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล และด้านการมีส่วนร่วมด้านรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการ ตัดสินใจ และด้านการมีส่วนร่วมการดำเนินงาน ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และหมู่บ้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สำหรับข้อเสนอแนะเกี่ยวกบการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา มี 3 ด้าน ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ คือ ควรมี ช่องทางให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมเสนอปัญหาความต้องการมากขึ้น ควรนำความ ต้องการหรือปัญหาของประชาชนเสนอเข้าที่ประชุมสภา อบต. ควรให้ประชาชนได้ร่วมคิด และกำหนดแนวทางการพัฒนา และส่งเสริมให้มีการร่วมคัดเลือกแนวทางการพัฒนาเพื่อ กำหนดโครงการและกิจกรรม 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ คือ ควรให้ประชาชนมีส่วน ร่วมเป็นกรรมการในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล และควรให้

ประชาชน ได้ร่วมปฏิบัติตามโครงการและกิจกรรมที่ อบต. ได้นำไปดำเนินการในหมู่บ้าน ให้บรรลุเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ในแผนพัฒนา อบต.3) ด้านการมีส่วนร่วมด้านรับผลประโยชน์ คือ ทุกภาค ส่วนควรให้ความสำคัญในการส่งเสริม เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ 4) ด้านการมี ส่วนร่วมด้านการประเมินผล คือ ควรมีการสำรวจประเมินโครงการกิจกรรมที่ได้ดำเนิน กิจกรรม ควรมีการประชาสัมพันธ์งานกิจกรรมที่ได้ดำเนินการในการจัดทำแผนพัฒนา และ ควรสรุปการสำรวจความพึงพอใจในโครงการกิจกรรมแจ้งประชาชน

กิตติพงษ์ ด่านลาพล (2558, หน้า 71-74) ได้ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของ องค์การบริหารส่วนตำบลดงมะไฟ อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร” ผลการศึกษาพบว่า 1) การมส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของ องค์การบริหารส่วนตำบลดงมะไฟ อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร โดนภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการรวมความคิดเห็น รองลงมาคือ ด้านการร่วมประชุม ด้านการร่วมตัดสินใจ และที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยที่สุดคือ ด้านการติดตามและการประเมินผล 2)การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลดงมะไฟ อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร จำแนกตาม อาชีพ ระดับการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และ 3) การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของ องค์การบริหารส่วนตำบลดงมะไฟ อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร จำแนกตามเพศ อายุ และหมู่บ้านที่อาศัยอยู่ โดยภาพรวมเป็นรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ธนจิรา พวงผกา (2559, หน้า 60) ได้ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ของเทศบาลตำบลบางเดื่อ อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี” ผลการศึกษาพบว่า 1) ปัจจัยที่มีผลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ในการประชาคมจัดทำแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. 2559-2561) ของประชาชน กลุ่มผู้บริหาร สมาชิกสภา พนักงานส่วนตำบล พบว่า ปัจจัยหลัก คือ ประชาชนต้องการใช้โอกาสในเวทีประชาคมเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นในการพัฒนาหมู่บ้านของตนเองให้มีความเจริญก้าวหน้า และต้องการให้เทศบาลตำบลบางเดื่อได้รับทราบ พร้อมทั้งนำปัญหาหรือความคิดเห็นของตนไปดำเนินการแก้ไขหรือบรรจุไว้ในแผนพัฒนาสามปี 2) กระบวนขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. 2559-2561) ของเทศบาลตำบลบางเดื่อ อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ประชาชนมีส่วนร่วม ใน 3 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นเตรียมการ เป็นการมีส่วนร่วมในขั้นตอนการสรรหาและคัดเลือกตัวแทนเพื่อ เป็นคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาฯ 2) ขั้นจัดทำแผนพัฒนาสามปี เป็นการมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาความต้องการ ความคิดเห็นในการพัฒนาท้องถิ่น ในเวทีประชาคมเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดในการแสดงออกถึงการมี ส่วนร่วมของประชาชน

เมื่อได้ข้อสรุปจากการจัดเวทีประชาคมเพื่อใช้เป็นแนวทางการจัดทำร่างแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลแล้ว จึงนำข้อมูลและแนวทางต่าง ๆ เข้าสู่กระบวนการจัดทำร่างแผนพัฒนาฯ และพิจารณาร่างแผนพัฒนาฯ จากนั้นคณะกรรมการพัฒนาจะเสนอร่างแผนพัฒนาสามปีต่อ นายกเทศมนตรีตำบลบางเดื่อ เมื่อนายกเทศมนตรี พิจารณาเห็นชอบอนุมัติการใช้แผนพัฒนาสามปี แล้ว เทศบาลก็จะดำเนินการประกาศให้ประชาชนทราบ 3) ขั้นหลังจัดทำแผนพัฒนาสามปี ประชาชนมีส่วนร่วมผ่านตัวแทนของตนที่ทำหน้าที่ร่วมเป็นคณะกรรมการติดตามและประเมินผล นอกจากนี้ประชาชนยังสามารถมีส่วนร่วมโดยให้ ความร่วมมือในการประเมินผลโครงการ/กิจกรรมของเทศบาล 3) ปัญหาและอุปสรรค ในการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี พบว่า เกิดจาก 1) ปัญหาจากตัวบุคคลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ เวลาในการจัดทำประชาคมของเทศบาลตำบลบางเดื่อ ตรงกับเวลาทำงานของประชาชนส่วนใหญ่ ประชาชนบางส่วน ยังไม่เข้าใจ ไม่เห็นประโยชน์ของการจัดทำแผนพัฒนาสามปี และมองว่าเป็นหน้าที่ของภาครัฐ 2) ปัญหาด้านงบประมาณ ได้แก่ การมีงบประมาณที่ไม่เพียงพอในการแก้ไขปัญหา ความต้องการให้กับประชาชนในพื้นที่ทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกเบื่อหน่ายในการเข้าร่วม ประชาคมเสนอโครงการในการพัฒนา เพราะเห็นว่าโครงการที่ตนเสนอไปนั้นไม่ได้รับการดำเนินการ หรือแก้ไขปัญหาได้ในทันที

กตัญญู แก้วหานาม จริยา ชาตะสุวัจนานนท์ พิมพ์ลิขิต แก้วหานาม (2559, หน้า 46) ได้ศึกษาเรื่อง “แนวทางการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมภาคประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลเมืองในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมภาคประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลเมืองในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบแนวทางที่สำคัญ คือ การตั้งสภาเมือง การให้ค่าตอบแทนคณะกรรมการชุมชนเพื่อจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล การประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจสร้างความตระหนักให้เห็นถึงความสำคัญของแผน อธิบายความสำคัญของการจัดทำแผนพัฒนา ซึ่งในการประชาสัมพันธ์ควรมีช่องทาง หรือกลไกในการเข้ามามีส่วนร่วมให้มากขึ้น เช่น จัดศูนย์วิทยุวิทยุชุมชนของเทศบาล หอกระจายข่าว รวมทั้งการฝึกอบรมคณะกรรมการระดับชุมชนเพื่อจัดทำแผนและการปรับแก้ระเบียบที่เกี่ยวข้อง

วิลัยจิตร เสนาราช (2559, หน้า 127) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การ บริหารส่วนตำบลดอนกลาง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมและรายด้านทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง การที่ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะ 1) ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ เกษตรกรรม หรือกสิกรรม เช่น ทำนา ทำสวน ทำไร่ ทำให้ไม่ค่อยมีเวลาเข้าร่วมประชุม 2) ประชาชนไม่ตระหนักและไม่เล็งเห็นความสำคัญของการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเท่าที่ควร เพราะคิดว่าเป็นเรื่องของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง 3) ประชาชนยังไม่เข้าใจในกระบวนการมี

ส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น คิดว่าเป็นการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น 4) อาจเป็น เพราะว่ามีข้อจำกัดของนโยบายของผู้บริหารในแต่ละสมัยที่ไม่ต่อเนื่อง ไม่ได้กำหนดนโยบาย ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ชัดเจนจึงทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำ แผนพัฒนาท้องถิ่นโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

ปัญญา เฉลียวชาติ (2560, หน้า 84) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ออก อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ผลการศึกษาพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วน ตำบลนครสวรรค์ออก อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมาก จำนวน 1 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการ รับผลประโยชน์ และระดับน้อย จำนวน 3 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ด้านการ มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ตามลำดับ ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาตำบลของ องค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ออก อำเภอเมืองนครสวรรค์จังหวัดนครสวรรค์พบว่า ประชาชนไม่มีเวลาเข้าร่วมในกระบวนการวางแผนพัฒนาตำบล รวมถึงไม่มีความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาตำบลเนื่องจากขาดการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับทราบ ขาดการประสานงานกับหน่วยงานภาคส่วนต่าง ๆ อีกทั้งโครงการหรือกิจกรรมยังไม่ได้มาจากปัญหาหรือ ความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ วางแผน พัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ออก อำเภอเมืองนครสวรรค์จังหวัด นครสวรรค์ควรให้ความรู้แก่บุคคลากรที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นควรให้ ความสำคัญกับปัญหาและความต้องการของประชาชน มีการติดต่อประสานงานขอความช่วยเหลือ จากหน่วยงานทุกระดับ และมีการประชาสัมพันธ์เปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้แก่ประชาชนอย่างทั่วถึง

ยอดอาวุธ โพธิ์ศรีขาม (2560, หน้า 61) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลพลับพลา อำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า 1) การมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลพลับพลาอำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ดโดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทั้งสามด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ด้านการวางแผน ด้านการนำแผนไป สู่การปฏิบัติและด้านการติดตามและประเมินผล 2) ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่าประชาคมที่มีเพศอายุ ระดับการศึกษา และประกอบอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วม ในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วน ตำบลพลับพลาอำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ดโดยรวมไม่แตกต่างกัน และ 3) ข้อเสนอแนะของประชาคมในการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลพลับพลาอำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ดที่มีความถี่จากสูงไปหาต่ำสามลำดับแรก ได้แก่

องค์การบริหารส่วนตำบลควรมีการอบรม ความรู้เกี่ยวกับการวางแผนให้กับประชาคมองค์การบริหารส่วนตำบลควรให้ประชาคมมีส่วนรับทราบการนำ แผนไปสู่การปฏิบัติเป็นระยะตั้งแต่การเริ่มต้นใช้แผน และข้อเสนอแนะของประชาคมในการพัฒนาการมี ส่วนร่วม

ณัฐวัฒน์ สิริพรวุฒ (2560, หน้า 23) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี ผลการวิจัยพบว่า 1) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำ แผนพัฒนาเทศบาลตำบลพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับน้อย และเมื่อพิจารณาเป็น รายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการ จัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลพรหมบุรี จังหวัด สิงห์บุรีอยู่ในระดับน้อยทั้ง 4 ด้าน เรียงตามลำดับ คะแนนเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วม รับผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ และด้านการมี ส่วนร่วมในการประเมินผล ตามลำดับ 2) ประชาชนของเทศบาลตำบลพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรีที่มีเพศ วุฒิการศึกษา อายุและอาชีพ ต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล โดยรวมไม่แตกต่างกัน 3. ข้อเสนอแนะในการจัดทำแผนพัฒนา เทศบาลตำบลพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี ควรจัดทำแผนพัฒนาเกี่ยวกับโครงการส่งเสริมอาชีพ และรายได้ ให้กับประชาชนให้ครบวงจรทั้งแหล่งผลิตและแหล่ง ขายสินคำ และเทศบาลควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารท้องถิ่นของตนเองโดยการ จัดทำแผนพัฒนาร่วมกันตั้งแต่ในระดับชุมชน

2.6.3 งานวิจัยต่างประเทศ

Brody, S. D., Godschalk, D. R., and Burby, R. J. (2003) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนดำเนินงาน” ผลการศึกษาพบว่า นอกจากรัฐบาลท้องถิ่นต้องดำเนินการในการวางแผนและการจัดการพัฒนาเมืองแล้ว ยังต้องออกกฎหมายให้ประชาชนมี โอกาสที่จะมีส่วนร่วมในการวางแผนในท้องถิ่นนั้นด้วย ซึ่งจากผลการศึกษาทำให้เห็นว่า วิธีการออกกฎหมายให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น จะต้องมี กระบวนการที่มีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะทำให้วิธีการปฏิบัติในการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพในการดำเนินงาน

Davis Kara N., N.S. (2010) ได้ศึกษาเรื่อง “การสำรวจระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนการดำเนินงาน: กรณีศึกษาการรักษาสภาพสิ่งแวดล้อมในเขตเมือง ผลการศึกษาพบว่ามีความแตกต่างในวิธีการคิดในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนใน การดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยพลเมืองที่อยู่ในพื้นที่ที่แตกต่างกันการร่วมในการรักษาสภาพแวดล้อมต่างกันและมีระดับการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินงานที่ แตกต่างกันด้วย ทั้งนี้โอกาสในการมีส่วนร่วมก็จะเป็นปัจจัยในกระบวนการมีส่วนร่วมด้วย

Xabier Bruna - Garcia Corresponding author, Manuel Francisco Marey - Perez (2014) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชน กรณีศึกษาการวางแผนความ ต้องการของป่า พบว่าการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการติดสินใจที่เกี่ยวข้องกับการ วางแผนบริหารจัดการป่าเป็นเรื่องสำคัญที่จะสามารถแกปัญหาได้ในระยะยาว ปัจจุบันการมี ส่วนร่วมของประชาชนเป็นสิ่งที่จำเป็นในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติการมีสวนร่วมของ ประชาชนในการกำกับดูแลที่ดินเป็นองค์ประกอบสำคัญในการวางแผนบริหารจัดการป่าในระดับยุทธศาสตร์ ตั้งแต่ขั้นตอนแรกที่ถูกนำไปใช้ รวมถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ วางแผนบริหารจัดการป่าในภาคของป่าไม้ งานวิจัยชิ้นนี้นำเสนอความคิดเห็นของประชาชนที่ มีส่วนร่วมในการวางแผนบริหารจัดการป่า ซึ่งสามารถใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงการพัฒนาวิธีการ ใหมในพื้นที่ที่ไม่มีประสบการณ์มาก่อนในกระบวนการมีส่วนร่วม การประเมินโดยใช้วิธีการ ทางวิทยาศาสตร์ และการใช้งานในรูปแบบที่แตกต่างกันในแต่ละประเทศแสดงให้เห็นความ หลากหลายสูงของการตอบสนองต่อความท้าทาย ในการบูรณาการวิธีการให้เข้ากับระเบียบและวิธีการทางสังคม

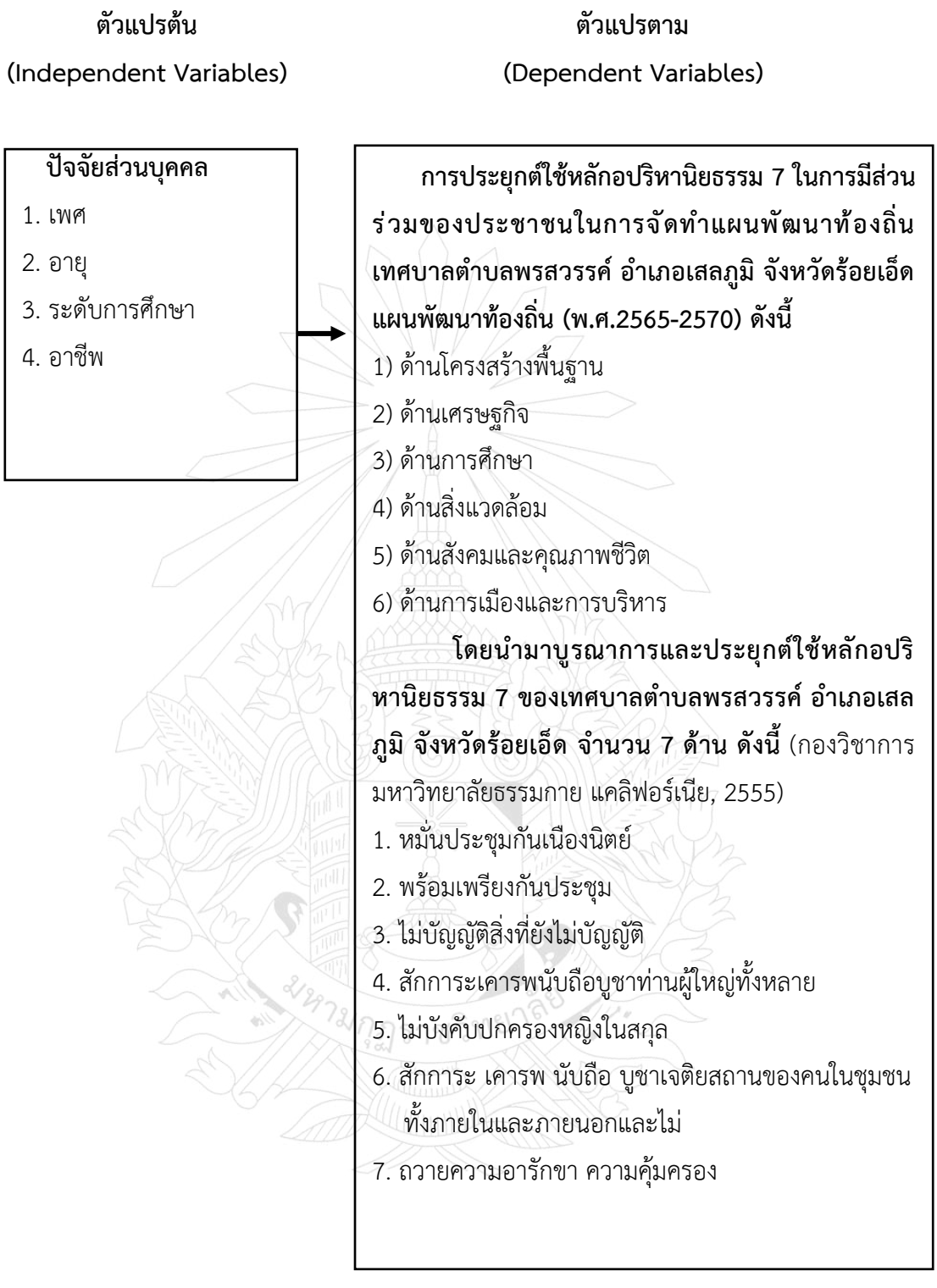
Gasto Frumenee (2014) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการวางแผน ด้านสุขภาพในการกระจายอำนาจในระบบสุขภาพ ประสบการณ์จากคณะกรรมการบริหารด้าน สุขภาพ ณ Kongwa District ประเทศแทนซาเนีย การศึกษาครั้งนี้พบว่า แทนว่าเนีย แนะนำการกระจายอำนาจมาใช้ในระบบสุขภาพ ในปี 1990 เพื่อเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการ วางแผนสุขภาพ คณะกรรมการบริหารด้านสุขภาพ (HFGCs) ถูกจัดตั้งขึ้นเพื่อให้เกิดกลุ่มในชุมชนเป็นการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการให้บริการสุขภาพ วัตถุประสงค์ของ การศึกษาคือการท้าทายสวัสดิการของ HfGCs ในการวางแผนด้านสุขภาพในการกระจาย อำนาจระบบสุขภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์ถึงโครงสร้างของการสนทนากลุ่ม FGDs ทั้งหมด 13 หัวข้อ ที่สำคัญได้รับการสัมภาษณ์จากสภาระดับตำกว่าในด้านสุขภาพ 5 กลุ่ม ทำให้เกิดแนวทาง 5 แนวทางใน 1 อำเภอ ผลการศึกษาใช้เป็นเครื่องมือในการวางแผน สุขภาพชุมชนด้วยการระดมทรัพยากรทางความคิด อย่างไรก็ ตามมีความท้าทายบางอย่างในการขับเคลื่อนการมีส่วนร่วมของ HFGCs ในด้านการวางแผนด้านสุขภาพ เช่น การศึกษาที่ค่อนข้างจะน้อยของชุมชน ในที่สุด HFGCs ได้ส่งสัญญาณว่าจะมีการออกกฎหมายในการวางแผนอย่างไรก็ตามการมีส่วนร่วมเป็นเครื่องมืออันมีประสิทธิภาพที่จะกำหนดข้อจำกัด และศักยภาพที่จะดำเนินการอื่นๆ ต่อไป

สรุปว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ได้กล่าวถึง ระดับการมีส่วนร่วมเป็นรายด้าน จำนวน 4 ด้าน ด้วยกัน คือ 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ 3) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล การศึกษาพบว่า โดยภาพรวมระดับการมีส่วนร่วม ทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนผลการศึกษาจากการเปรียบเทียบ จากคุณลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนก

เป็น เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ พบว่ามีความแตกต่างการอย่างมีนัยสำคัญ ส่วนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา ท้องถิ่นไม่แตกต่างกันสำหรับข้อเสนอแนะ ให้องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานในทุกด้าน ประชาชนต้องการเข้ามามีส่วนร่วมใน การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นและร่วมติดตามประเมินผลการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อให้เกิดความโปร่งใส และการพัฒนาที่ยังยืนต่อ

2.7 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

จากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการวิจัย เรื่อง การประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาโดยนำแนวคิดของแผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ.2566-2570) โดยนำมาบูรณาการและประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ดังนี้ 1). หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ 2). พร้อมเพรียงกันประชุม 3). ไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติ 4). สักการะเคารพนับถือบูชาท่านผู้ใหญ่ทั้งหลาย 5). ไม่บังคับบกครองหญิงในสกุล 6). สักการะ เคารพ นับถือ บูชาเจติยสถานของคนในชุมชนทั้งภายในและภายนอกและไม่ 7). ถวายความอารักขา ความคุ้มครอง (กองวิชาการ มหาวิทยาลัยธรรมกาย แคลิฟอร์เนีย, 2555) มาสรุปเป็นกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย ดังภาพที่ 2.1

ภาพที่ 2.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3
วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้วิจัยได้เสนอวิธีการดำเนินการวิจัย ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.2 เทคนิควิธีและการสุ่มตัวอย่าง

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.4 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.7 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุมตัวอยาง

3.1.1 ประชากรที่ใชในการวิจัยครั้งนี้ ไดแก ประชาชนที่มีอายุ 18 ป ขึ้นไป ที่มีทะเบียนบานในเขตเทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดรอยเอ็ด จำนวน 3,712 คน

3.1.2 กลุมตัวอยาง ไดแก ประชาชนที่มีอายุ 18 ป ขึ้นไป ที่มีทะเบียนบานในเขตเทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดรอยเอ็ด จำนวน 351 คน ที่สุมจากประชากรโดยวิธีการเปดตารางสำเร็จรูปของ เคซี่มอรแกน (Krejcie and Morgan, 1970, pp. 608-610, อ้างถึงใน ละเอียด ศิลาน้อย, 2562, หน้า 93) และทำการสุมตัวอยางงายดวยวิธีจับสลาก

3.2 เทคนิคและวิธีการสุมตัวอยาง

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสุ่มตัวอย่างตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

3.2.1 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยวิธี การเปิดตารางสำเร็จของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970, pp. 608-610, อ้างถึงใน ละเอียด ศิลาน้อย, 2562, หน้า 93) จากประชากรทั้งหมด 3,712 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 351 คน

3.2.2 สุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีจับฉลาก ซึ่งมีขั้นตอนในการสุ่มแบบตัวอย่าง ดังนี้

1) จัดทำบัญชีรายชื่อ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปี ขึ้นไป ที่มีทะเบียนบานในเขตเทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดรอยเอ็ด

2) เขียนชื่อประชาชนที่มีอายุ 18 ป ขึ้นไป ที่มีทะเบียนบ่านในเขตเทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร่อยเอ็ด ลงในแผ่นกระดาษ โดยใช้ 1 ชื่อ ต่อ 1 แผ่น แล้วม้วนแผ่นกระดาษลงในกล่องแล้วเขย่าให้คละกัน

3) จับขึ้นมาทีละแผ่น โดยแต่ละครั้งที่หยิบมาได้ต้องนำแผ่นฉลากมาจดบันทึกไว้ ว่าเป็นของใคร

3.3 เครื่องมือที่ใชในการวิจัย

เครื่องมือที่ใชในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยได่สร้างขึ้นจากการศึกษาและ งานวิจัยที่เกี่ยวข่องซึ่งมีลักษณะเปนคำถามปลายปด และปลายเปด แบงออกเปน 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามปจจัยสวนบุคคลของผู่ตอบแบบสอบถาม ได่แก เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ แบบสอบถามมีลักษณะแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่2 แบบสอบถามการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร่อยเอ็ด มีลักษณะมาตรประมาณคา (Rating Scale) ตามหลัก วิธีการของลิเคิรต (R.A. Likert) โดยการแบงระดับในการวัดออกเป็น 5 ระดับ โดยกำหนดคาระดับ ดังนี้

5 หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ สูงที่สุด
4 หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ มาก
3 หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ ปานกลาง
2 หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ ต่ำ
1 หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ ต่ำที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับข่อเสนอแนะการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดรอยเอ็ด มีลักษณะเปนแบบปลายเปด (Opened from)

3.4 การสรางและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใชในการวิจัยในครั้งนี้เปนแบบสอบถาม (Questionnaire) ผูวิจัยสรางตามกรอบที่จะไดทำการวิจัยโดยมีขั้นตอนการสรางเครื่องมือตามลำดับ ดังนี้

3.4.1 ศึกษาแนวคิดทฤษฎีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข่องกับการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรร 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดรอยเอ็ด และเกี่ยวของกับงานวิจัย

3.4.2 นำเครื่องมือที่ได่สร่างขึ้นไปขอคำปรึกษา แนะนำจากอาจารยที่ปรึกษาสารนิพนธเพื่อตรวจสอบ แกไขปรับปรุงใหครอบคลุมและเหมาะสมกับกรอบที่กำหนดไว

3.4.3 นำเครื่องมือที่สร่างขึ้นใหผู่เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ทาน ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาและ ครอบคลุมตามแนวทางการสรางเครื่องมือดังนี้

1) พระเทพวชิรวิมล, ดร.
การศึกษา Ph.D. in PALI & BUDDHISM
MASTER OF ARTS IN BUDDHIST STUDIES
ศน.บ. (พุทธศาสนาและปรัชญา)
ตำแหนง อาจารยผูรับผิดชอบหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา และเจาคณะจังหวัดรอยเอ็ด (ธ)

2) พระครูสมุห์ ศิลาศักดิ์ สุเมโธ, ดร.
การศึกษา ร.ด. (รัฐศาสตร์)
ศน.ม. (รัฐศาสตร์)
พธ.บ. (รัฐศาสตร์)
ตำแหน่ง ผู้อำนวยการศูนย์บริการวิชาการร้อยเอ็ด
อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาการปกครอง
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

3) นางพรรณิภา สุขเกษม
การศึกษา รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์
ตำแหน่ง หัวหน้าสำนักปลัดเทศบาลตำบลพรสวรรค์

พร่อมกับใหตรวจสอบแบบสอบถามดังกลาว เพื่อขอคำชี้แนะและหาความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face Validity)

3.4.4 หาคาเฉลี่ยเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face Validity) ใหคะแนนตามดัชนีความสอดคลองดังนี้

+1 เมื่อแนใจวาขอความเปนตัวแทนลักษณะของที่มีสิ่งตองการที่จะได
0 เมื่อไมแนใจวาคำถามนั้นเปนตัวแทนลักษณะของสิ่งที่ตองการจะได

-1 เมื่อแนใจวาคำถามนั้นไมเปนตัวแทนลักษณะของสิ่งที่ตองการจะได นำคะแนนที่ไดมาแทนคาในสูตร (สมนึก ภัททิยธนี, 2546, หน้า 230-231)

IOC = ∑R

N หมายถึง จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

IOC หมายถึง ดัชนีความสอดคลอง

∑R หมายถึง ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผูเชี่ยวชาญ

N หมายถึง จำนวนผูเชี่ยวชาญ

3.4.5 นำแบบสอบถามที่สรางเสร็จเรียบรอยแลว เสนออาจารยที่ปรึกษาสารนิพนธ เพื่อตรวจและปรับปรุง แกไขใหตรงตามวัตถุประสงคและแนวคิดทฤษฎีทั้งสำนวนการใชภาษาและคำชี้แจงแลวนำมาทำความสอดคลองและ ปรับปรุงแกไขตามที่อาจารยที่ปรึกษาเสนอแนะอีกครั้งหนึ่ง

3.4.6 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงเรียบรอยแลว ไปทำการทดลองใช (Try Out) กับที่ไมใชกลุมตัวอยางกับประชาชนที่มีอายุ 18 ป ขึ้นไป ที่มีทะเบียนบานในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์ทองอำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยวิธีการหาคาสัมประสิทธิ์อัลฟา (Cronbach's alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, หนา 99-100)

3.4.7 นำแบบสอบถามที่ทำการทดลองและปรับปรุงแลวเสนอ อาจารยที่ปรึกษาสารนิพนธเพื่อตรวจสอบเปนครั้งสุดทาย และขอคำแนะนำการจัดทำฉบับสมบูรณสำหรับนำไปใชในการเก็บรวบรวมขอมูลเพื่อการศึกษาในโอกาส ตอไป

3.5 การเก็บรวบรวมขอมูล

ในการเก็บรวบรวมขอมูลผูวิจัยดำเนินตามขั้นตอน ดังนี้

3.5.1 ประสานงานกับงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยวิทยาเขตรอยเอ็ดโดยทำหนังสือ ขอความอนุเคราะหขอมูล ถึง นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลพรสวรรค์อำเภอเสลภูมิ จังหวัดรอยเอ็ด เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมขอมูลทำการวิจัย

3.5.2 ผูวิจัยไดเก็บรวบรวมขอมูล พรอมดวยผูชวยวิจัย

3.5.3 ทำการแจกเอกสารแบบสอบถาม โดยทำการชี้แจงรายระเอียดของแบบสอบถามใหกลุ่มตัวอยางฟงโดยใหเวลาในการตอบแบบสอบถาม และรอรับแบบสอบถามกลับคืนมาดวยตัวผูวิจัยเอง

3.5.4 เก็บรวบรวมแบบสอบถามที่ได้จากการตอบแล้วทั้งหมดเพื่อดำเนินการวิเคราะหข่อมูลดำเนินการตอไป

3.6 การวิเคราะหขอมูล

ผูวิจัยดำเนินการวิเคราะหขอมูลมีลำดับขั้นตอน ดังนี้

3.6.1 นำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมไดมาตรวจความสมบูรณ

3.6.2 นำแบบสอบถามที่เลือกไวแลวดำเนินการใหคะแนนตามเกณฑ

3.6.3 ดำเนินการคียข่อมูลที่ตรวจสองสมบูรณแล้วเพื่อเตรียมการวิเคราะหข่อมูลด่วยเครื่องคอมพิวเตอรโดยใช โปรแกรมสำเร็จรูป

3.6.4 วิเคราะหข่อมูลระดับการปฏิบัติการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร่อยเอ็ด โดยวิเคราะหหาคาเฉลี่ย ($\overline{X}$) และสวนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ทั้งในภาพรวมรายด่านและเปนรายข่อ แล่วแปรผลตามเกณฑการวิเคราะหแตละข่อ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553, หน่า 121) ดังต่อไปนี้

4.51 - 5.00 หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ สูงที่สุด
3.51 - 4.50 หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ มาก
2.51 - 3.50 หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ ปานกลาง
1.51 - 2.50 หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ ต่ำ
1.00 – 1.50 หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ ต่ำที่สุด

3.6.5 วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดรอยเอ็ด จำแนกตามเพศ โดยการทดสอบ (t-test แบบ Independent samples)

3.6.6 วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร่อยเอ็ด จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ โดยการวิเคราะหความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) โดยใช้สถิติ (F- test) เมื่อพบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffe)

3.6.7 วิเคราะห์ข้อเสนอแนะการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร่อยเอ็ด โดยการแจกแจงความถี่ (Frequencies)

3.6.8 นำเสนอผลการวิจัยโดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

3.7 สถิติที่ใชในการวิจัย

3.7.1 สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ประกอบด้วย

1) สถิติร้อยละ (Percentage) เพื่อหาค่าความถี่ของผู้ตอบแบบสอบถาม

2) ค่าเฉลี่ย (Mean)

3) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation = S.D) เพื่อหาระดับ

4) ใช้ค่า t-test (Independent) ในการเปรียบเทียบตัวแปรที่มีค่า 2 กลุ่ม

5) ใช้ค่า F-test (One-way ANOVA) ในการเปรียบเทียบตัวแปรที่มีค่ามากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป

3.7.2 สถิติที่ใช้หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับใช้ สัมประสิทธิ์อัลฟ่า (Cronbach's Alpha *Coefficient*) ของครอนบาซ (Cronbach)

3.7.3 สถิติที่ใช้หาความสอดคล้องของคำถามกับวัตถุประสงค์ (Item-Objective Conguence Index) หรือ IOC

3.7.4 สูตรการหาค่าสถิติที่ใช้การวิจัย ได้แก่

1) ค่าร้อยละ (Percentage) คำนวณจากสูตร (บุญชม ศรีสะอาด, 2560, หน้า 99-100) ดังนี้

$$P = \frac{f}{N} \times 100$$

เมื่อ P แทน ร้อยละ

f แทน ความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นร้อยละ

N แทน จำนวนความถี่ทั้งหมด

2) ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) คำนวณจากสูตร (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ดังนี้

$$\overline{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\overline{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมดในกลุ่ม

N แทน จำนวนคน

3) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) คำนวณจากสูตร (บุญชม ศรีสะอาด, 2560, หน้า 99-100) ดังนี้

$$S.D. = \sqrt{\frac{N\sum X^2 - \left(\sum X\right)^2}{N\left(N-1\right)}}$$

เมื่อ S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

X แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมดในกลุ่ม

X^2 แทน ผลรวมกำลังสอง ของคะแนนในกลุ่ม

N แทน จำนวนคน

$\sum$ แทน ผลรวม

4) ค่า t-test ในการเปรียบเทียบตัวแปรอิสระแก่กัน (Independent) คำนวณจากสูตร (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2563, หน้า 102) ดังนี้

$$t = \frac{\bar{x}_1 - \bar{x}_2}{\sqrt{\frac{s_1^2}{n_1} + \frac{s_2^2}{n_2}}}$$

เมื่อ t แทน ค่าสถิติที่จะใช้เปรียบเทียบกับค่าวิกฤตในการแจกแจงแบบ t เพื่อทราบความมีนัยสำคัญ

$\bar{X}_1$ $\bar{X}_2$ แทน ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ตามลำดับ

S^2_1 S^2_2 แทน ความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ตามลำดับ

n_1 n_2 แทน จำนวนสมาชิกกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ตามลำดับ

5) ค่า F-test (One-Way ANOVA) ในการเปรียบเทียบตัวแปรอิสระตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป คำนวณจากสูตร (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2563, หน้า 102) ดังนี้

$$F = \frac{MS_b}{MS_W}$$

เมื่อ F แทน ค่าที่ใช้พิจารณาใน F-distribution

MS_b แทน ค่าความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม

MS_w แทน ค่าความแปรปรวนภายในกลุ่ม

บทที่ 4
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ตามขั้นตอน ดังนี้

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.2 ลำดับขั้นตอนการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ให้ความหมายสัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลไว้ ดังนี้

$\overline{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย (Mean)

S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

n แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

t แทน ค่าสถิติที่ใช้ทดสอบนัยสำคัญของค่าเฉลี่ย 2 กลุ่ม (t-test)

F แทน ค่าสถิติที่ใช้ทดสอบนัยสำคัญของค่าเฉลี่ยมากกว่า 2 กลุ่ม (F-test)

SS แทน ผลบวกกำลังสองของคะแนน (Sum of Squares)

MS แทน ค่าเฉลี่ยของผลบวกกำลังสองของคะแนน (Mean Square)

df แทน ระดับชั้นของความเป็นอิสระ (degree of freedom)

Sig แทน ค่านัยสำคัญทางสถิติ .05 (Significant level)

* แทน ความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.2 ลำดับขั้นตอนการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ระดับการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามเพศ โดยการทดสอบที (t-test แบบ Independent samples)

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) โดยใช้สถิติ (F- test) เมื่อพบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffe)

ตอนที่ 5 วิเคราะห์ข้อเสนอแนะการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏผลดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
1. ชาย	164	46.72
2. หญิง	187	53.28
รวม	**351**	**100.00**
อายุ		
1. อายุ 18-40 ปี	62	17.66
2. อายุ 41-60 ปี	132	37.61
3. อายุ 61 ปี ขึ้นไป	157	44.73
รวม	**351**	**100.00**

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
1. ต่ำกว่าปริญญาตรี	129	36.75
2. ปริญญาตรี	137	39.03
3. สูงกว่าปริญญาตรี ขึ้นไป	85	24.22
รวม	**351**	**100.00**
สถานภาพ	**จำนวน**	**ร้อยละ**
อาชีพ		
1. เกษตรกรรม/กสิกรรม	116	33.05
2. ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	191	54.41
3. รับราชการ	32	9.12
4. อื่นๆ	12	3.42
รวม	**351**	**100.00**

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 187 คน คิดเป็นร้อยละ 53.28 เป็นชาย จำนวน 164 คน คิดเป็นร้อยละ 46.72 อายุ 61 ปีขึ้นไป จำนวน 157 คน คิดเป็นร้อยละ 44.73 อายุ 41-60 ปี จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 37.61 อายุ 18-40 ปี จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 17.66 ระดับการศึกษา ต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 129 คน คิดเป็นร้อยละ 36.75 ปริญญาตรี จำนวน 137 คน คิดเป็น ร้อยละ 39.03 สูงกว่าปริญญาตรีขึ้นไป จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 24.22 อาชีพ ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 191 คน คิดเป็นร้อยละ 54.41 เกษตรกรรม/กสิกรรม จำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 33.05 รับราชการ จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 9.12 และอาชีพอื่นๆ จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 3.42

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ระดับการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

ผลการวิเคราะห์ระดับการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้าน ผลปรากฏดังตารางที่ 4.2– 4.8

ตารางที่ 4.2 ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้าน

การประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น	ระดับการมีส่วนร่วม			
	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน (หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์)	3.84	0.72	มาก	2
2. ด้านเศรษฐกิจ (สักการะเคารพนับถือบูชาท่านผู้ใหญ่ทั้งหลาย)	3.68	0.78	มาก	5
3. ด้านการศึกษา (ไม่บังคับปกครองหญิงในสกุล)	3.70	0.67	มาก	3
4. ด้านสิ่งแวดล้อม (ไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติ จักไม่ถอนสิ่งที่ท่านบัญญัติไว้แล้ว)	3.53	0.68	มาก	6
5. ด้านสังคมและคุณภาพชีวิต (สักการะ เคารพ นับถือ บูชาเจติยสถาน), (ถวายความอารักขา ความคุ้มครอง)	3.96	0.67	มาก	1
6. ด้านการเมืองและการบริหาร (มีความพร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม)	3.70	0.68	มาก	4
รวม	**3.74**	**0.70**	**มาก**	**-**

จากตารางที่ 4.2 พบว่า การประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.74, S.D. = 0.70) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับทุกด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด ได้แก่ คือ ด้านสังคมและคุณภาพชีวิต (สักการะ เคารพ นับถือ บูชาเจติยสถาน),(ถวายความอารักขา ความคุ้มครอง) ($\overline{X}$ = 3.96, S.D. = 0.67) รองลงมา คือ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน (หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์) ($\overline{X}$ = 3.84, S.D. = 0.72) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านสิ่งแวดล้อม (ไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติ จักไม่ถอนสิ่งที่ท่านบัญญัติไว้แล้ว) ($\overline{X}$ = 3.53, S.D. = 0.68)

ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านโครงสร้างพื้นฐาน (หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์)

ด้านโครงสร้างพื้นฐาน (หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์)	ระดับการมีส่วนร่วม			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1) มีการปรับปรุงซ่อมแซมระบบประปาภายในหมู่บ้าน เพื่อให้ประชาชนได้มีน้ำประปาใช้อย่างทั่วถึงในชุมชน	4.03	0.59	มาก	1
2) ทำการซ่อมแซมอุดหนุนลงหม้อแปลงภายในหมู่บ้าน เพื่อให้ประชาชนมีไฟฟ้าใช้ได้อย่างทั่วถึง	3.95	0.59	มาก	4
3) เทศบาลมีการจัดทำป้ายกำกับซอยถนนภายในหมู่บ้าน เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยของชุมชน	3.81	0.78	มาก	8
4) ทำการปรับปรุงซ่อมแซมถนน คสล.ภายในหมู่บ้าน เพื่อให้ประชาชนมีการคมนาคมที่สะดวกสบายในชุมชน	3.99	0.60	มาก	2
5) เทศบาลซ่อมแซมถนนลาดยางภายในตำบลเพื่อให้ประชาชนมีการคมนาคม ที่สะดวกสบาย	3.86	0.60	มาก	7
6) เทศบาลทำการติดตั้งไฟฟ้าสายพาดดับภายในหมู่บ้าน เพื่อให้ประชาชนมีไฟฟ้าใช้ในได้อย่างทั่วถึง	3.95	0.58	มาก	3
7) เทศบาลมีการติดตั้งสัญญาณเตือนไฟกระพริบเพื่อเป็นสัญญาณเตือนให้กับประชาชนในการสัญจร	3.74	0.83	มาก	11
8) เทศบาลมีการเจาะบ่อบาดาลเพื่อการเกษตรและอุปโภค-บริโภค เพื่อให้ประชาชนมีน้ำใช้เพื่อการเกษตรตลอดฤดูกาล	3.80	0.88	มาก	9

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ด้านโครงสร้างพื้นฐาน (หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์)	ระดับการมีส่วนร่วม			
	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
9) เทศบาลอุดหนุนขยายเขตไฟฟ้าภายในหมู่บ้านและเพื่อการเกษตรอำเภอเสลภูมิ เพื่อให้ประชาชนมีไฟฟ้าใช้ได้อย่างทั่วถึง	3.88	0.77	มาก	6
10) เทศบาลทำการขยายเขตไฟฟ้าส่องสว่างเชื่อมต่อระหว่างตำบลกับตำบล เพื่อให้ประชาชนมีไฟฟ้าใช้ในได้อย่างทั่วถึง	3.89	0.65	มาก	5
11) เทศบาลทำการติดตั้งกระจกโค้งจราจรพร้อมเสา เพื่อให้เกิดความปลอดภัยของคนในชุมชน	3.66	0.84	มาก	12
12) เทศบาลมีจัดทำป้ายบอกทาง เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยของชุมชน	3.63	0.82	มาก	13
13) เทศบาลมีการก่อสร้างสนามกีฬาตำบลภายในเทศบาลตำบล เพื่อให้ประชาชนได้มีสนามฝึกซ้อมกีฬา และออกกำลังกาย	3.76	0.85	มาก	10
รวมเฉลี่ย	**3.84**	**0.72**	**มาก**	**-**

จากตารางที่ 4.3 พบว่า ระดับการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านโครงสร้างพื้นฐาน (หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์) โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.84, S.D. = 0.72) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุด ได้แก่ มีการปรับปรุงซ่อมแซมระบบประปาภายในหมู่บ้าน เพื่อให้ประชาชนได้มีน้ำประปาใช้อย่างทั่วถึงในชุมชน ($\overline{X}$ = 4.03, S.D. = 0.59) รองลงมา คือ ทำการปรับปรุงซ่อมแซมถนน คสล.ภายในหมู่บ้าน เพื่อให้ประชาชนมีการคมนาคมที่สะดวกสบายในชุมชน ($\overline{X}$ = 3.99, S.D. = 0.60) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ เทศบาลมีการติดตั้งสัญญาณเตือนไฟกระพริบ เพื่อเป็นสัญญาณเตือนให้กับประชาชนในการสัญจร ($\overline{X}$ = 3.74, S.D. = 0.83)

ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิย ธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านเศรษฐกิจ (สักการะเคารพนับถือบูชาท่านผู้ใหญ่ทั้งหลาย)

ด้านเศรษฐกิจ (สักการะเคารพนับถือบูชาท่านผู้ใหญ่ทั้งหลาย)	ระดับการมีส่วนร่วม			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1) เทศบาลทำการจัดตั้งกลุ่มประกอบอาชีพเสริมเพื่อให้ประชาชนมีความรู้และสามารถประกอบอาชีพเสริมได้	3.51	0.67	มาก	12
2) เทศบาลมีการอบรมธรรมะและยาเสพติดสำหรับเด็กและเยาวชน เพื่อให้เด็กและเยาวชนห่างไกลยาเสพติด	3.70	0.67	มาก	5
3) เทศบาลสนับสนุนศูนย์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด เพื่อลดปัญหายาเสพติดให้น้อยลง	3.55	0.70	มาก	10
4) เทศบาลมีการอบรมสัมมนาคณะกรรมการพัฒนาสตรีตำบล (กพสต.) เพื่อให้ประชาชนมีความรู้เพิ่มมากขึ้น	3.58	0.75	มาก	9
5) เทศบาลส่งเสริมการฝึกอาชีพให้กับประชาชนทุกหมู่บ้านเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนได้มีอาชีพเสริมในการทำงาน	3.64	0.81	มาก	8
6) เทศบาลมีการจัดตั้งตลาดกลางในการจำหน่ายสินค้า เพื่อให้ประชาชนได้มีตลาดกลางในการจำหน่ายสินค้า	3.54	0.75	มาก	11
7) เทศบาลมีการออกค่ายอาสาพัฒนาชุมชน (อช.) เพื่อให้ประชาชนมีความรู้เพิ่มมากขึ้น	3.69	0.85	มาก	6
8) เทศบาลทำการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ชุมชน เพื่อให้ประชาชนมีความรู้เพิ่มมากขึ้น	3.65	0.83	มาก	7

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ด้านเศรษฐกิจ (สักการะเคารพนับถือบูชาท่านผู้ใหญ่ทั้งหลาย)	ระดับการมีส่วนร่วม			
	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
9) เทศบาลมีการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ เพื่อให้ประชาชนมีความรู้นำไปใช้ในชีวิตประจำวัน	3.89	0.87	มาก	1
10) เทศบาล มีรณรงค์และควบคุมโรคติดต่อเพื่อป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ	3.78	0.79	มาก	4
11) เทศบาล มีการรณรงค์ลดละเลิกยาเสพติดเพื่อให้ประชาชนมีความรู้	3.80	0.82	มาก	3
12) เทศบาลมีการศึกษาดูงานเพิ่มประสิทธิภาพผู้นำชุมชน เพื่อเพิ่มความรู้ในการพัฒนาชุมชน	3.84	0.83	มาก	2
รวมเฉลี่ย	**3.68**	**0.78**	**มาก**	**-**

จากตารางที่ 4.4 พบว่า ระดับการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านเศรษฐกิจ (สักการะเคารพนับถือบูชาท่านผู้ใหญ่ทั้งหลาย) โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.68, S.D. = 0.78) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุด ได้แก่ เทศบาลมีการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ นำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ($\overline{X}$ = 3.89, S.D. = 0.87) รองลงมา คือ เทศบาลมีการศึกษาดูงานเพิ่มประสิทธิภาพผู้นำชุมชน เพื่อเพิ่มความรู้ในการพัฒนาชุมชน ($\overline{X}$ = 3.84, S.D. = 0.83) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ เทศบาลทำการจัดตั้งกลุ่มประกอบอาชีพเสริม เพื่อให้ประชาชนมีความรู้และสามารถประกอบอาชีพเสริมได้ ($\overline{X}$ = 3.51, S.D. = 0.67)

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการศึกษา (ไม่บังคับปกครองหญิงในสกุล)

ด้านการศึกษา (ไม่บังคับปกครองหญิงในสกุล)	ระดับการมีส่วนร่วม			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1) เทศบาลมีการสนับสนุนเผาขยะในโรงเรียนบ้านสะอาดนาดี เพื่อกำจัดขยะมูลฝอยในโรงเรียน	3.97	0.80	มาก	1
2) เทศบาลมีการจัดหาสนามเด็กเล่น ของเด็กปฐมวัย เพื่อเสริมพัฒนาการผู้เรียน	3.93	0.62	มาก	2
3) มีการส่งเสริมพัฒนาศักยภาพผู้เรียนด้านดนตรีพื้นเมืองและกีฬา เพื่อพัฒนาพัฒนาศักยภาพผู้เรียน	3.73	0.69	มาก	4
4) จัดให้มีการส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 3-5 ปี เพื่อส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 3-5 ปี	3.68	0.71	มาก	5
5) มีการจัดทำห้องสมุดชุมชน เพิ่มการเรียนรู้เสริมสร้างการรักการอ่านในชุมชน	3.68	0.75	มาก	6
6) สนับสนุนอาหารกลางวัน เพื่อให้เด็กเล็กได้รับประทานอาหารที่สะอาดและปลอดภัยถูกหลักสุขอนามัย	3.65	0.68	มาก	7
7) สนับสนุนอาหารเสริม(นม)ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อให้เด็กเล็กได้รับสารอาหารที่มีประโยชน์	3.80	0.63	มาก	3
8) จัดหาวัสดุการศึกษา เพื่อให้เด็กเล็กมีวัสดุการศึกษาเพียงพอต่อจำนวนเด็ก	3.61	0.53	มาก	8
9) จัดหาเครื่องเล่นสนามกลางแจ้ง เพื่อจัดให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างสมวัย	3.60	0.59	มาก	9
10) สนับสนุนให้มีการไปศึกษาดูงานนอกสถานที่ เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กได้ไปเรียนรู้นอกห้องเรียน ไปเรียนรู้สถานที่จริง	3.50	0.68	มาก	11

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

ด้านการศึกษา (ไม่บังคับปกครองหญิงในสกุล)	ระดับการมีส่วนร่วม			
	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
11) จัดหาสื่อการเรียนการสอน(วัสดุรายหัว) เพื่อให้เด็กเล็กมีวัสดุการศึกษาใช้เพียงพอ	3.56	0.67	มาก	10
รวมเฉลี่ย	**3.70**	**0.67**	**มาก**	**-**

จากตารางที่ 4.5 พบว่า ระดับการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการศึกษา (ไม่บังคับปกครองหญิงในสกุล) โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.70, S.D. = 0.67) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุด ได้แก่ เทศบาลมีการสนับสนุนเผาขยะในโรงเรียนบ้านสะอาดนาดี เพื่อกำจัดขยะมูลฝอยในโรงเรียน ($\overline{X}$ = 3.97, S.D. = 0.80) รองลงมา คือ เทศบาลมีการจัดหาสนามเด็กเล่น ของเด็กปฐมวัย เพื่อเสริมพัฒนาการผู้เรียน ($\overline{X}$ = 3.93, S.D. = 0.62) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สนับสนุนให้มีการไปศึกษาดูงานนอกสถานที่ เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กได้ไปเรียนรู้นอกห้องเรียน ไปเรียนรู้สถานที่จริง ($\overline{X}$ = 3.50, S.D. = 0.68)

ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านสิ่งแวดล้อม (ไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติ จักไม่ถอนสิ่งที่ท่านบัญญัติไว้แล้ว)

ด้านสิ่งแวดล้อม (ไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติ จักไม่ถอนสิ่งที่ท่านบัญญัติไว้แล้ว)	ระดับการมีส่วนร่วม			
	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1) รณรงค์ให้มีการปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติ เพื่อเพิ่มจำนวนต้นไม้ในตำบลพรสวรรค์	3.47	0.65	มาก	4
2) สนับสนุนเยาวชนให้มีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ	3.66	0.63	มาก	1
3) รณรงค์การลดใช้สารเคมีการกำจัดศัตรูพืชเพื่อให้ประชาชนได้ตระหนักถึงการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืช	3.53	0.74	มาก	2
4) รณรงค์การกำจัดขยะปลอดภัย เพื่อให้ประชาชนทราบและตระหนักถึงการกำจัดขยะอย่างถูกวิธี	3.48	0.69	มาก	3
รวมเฉลี่ย	**3.53**	**0.68**	**มาก**	**-**

จากตารางที่ 4.6 พบว่า ระดับการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านสิ่งแวดล้อม (ไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติ จักไม่ถอนสิ่งที่ท่านบัญญัติไว้แล้ว) โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.53, S.D. = 0.68) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุด ได้แก่ สนับสนุนเยาวชนให้มีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ($\overline{X}$ = 3.66, S.D. = 0.63) รองลงมา คือ รณรงค์การลดใช้สารเคมีการกำจัดศัตรูพืชเพื่อให้ประชาชนได้ตระหนักถึงการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืช ($\overline{X}$ = 3.53, S.D. = 0.74) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ รณรงค์ให้มีการปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติ เพื่อเพิ่มจำนวนต้นไม้ในตำบลพรสวรรค์ ($\overline{X}$ = 3.47, S.D. = 0.65)

ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านสังคมและคุณภาพชีวิต (สักการะ เคารพ นับถือ บูชาเจติยสถาน), (ถวายความอารักขา ความคุ้มครอง)

ด้านสังคมและคุณภาพชีวิต (สักการะ เคารพ นับถือ บูชาเจติยสถาน, ถวายความอารักขา ความคุ้มครอง)	ระดับการมีส่วนร่วม			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1) สนับสนุนประเพณีแห่เทียนพรรษาในชุมชน	3.60	0.70	มาก	24
2) สนับสนุนประเพณีเข้าพรรษาในชุมชน	4.29	0.58	มาก	4
3) สนับสนุนการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรมในชุมชน	4.20	0.64	มาก	7
4) จัดให้มีการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ศูนย์กู้ชีพกู้ภัย (OTOS)	4.13	0.76	มาก	8
5) รณรงค์การป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนน	4.32	0.65	มาก	3
6) มีการซ้อมแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย	4.35	0.64	มาก	1
7) จัดให้มีการอบรมเพิ่มประสิทธิภาพแก่สมาชิก อปพร.	4.32	0.64	มาก	2
8) สนับสนุนระบบการแพทย์ฉุกเฉิน(หน่วยกู้ชีพตำบลพรสวรรค์)	4.27	0.64	มาก	6
9) ฝึกอบรมและศึกษาดูงานนอกสถานที่ของผู้ปฏิบัติงานระบบการการแพทย์ฉุกเฉิน	4.29	0.70	มาก	5
10) สนับสนุนให้มีการป้องกัน ปราบปราม และบำบัด รักษา เพื่อแก้ปัญหายาเสพติด	3.94	0.89	มาก	11
11) รณรงค์และควบคุมโรคติดต่อ เพื่อป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ	3.67	0.74	มาก	23
12) จัดให้มีการรณรงค์การควบคุมป้องกันโรคไข้เลือดออก ให้แก่ชุมชน	3.82	0.76	มาก	15

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ด้านสังคมและคุณภาพชีวิต (สักการะ เคารพนับถือ บูชาเจติยสถาน, ถวายความอารักขา ความคุ้มครอง)	ระดับการมีส่วนร่วม			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
13) สนับสนุนให้มีการให้ความช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนหรือไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ในการดำรงชีพ เพื่อป้องกันและบรรเทาความเดือดร้อนพร้อมทั้งส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ตำบลพรสวรรค์	3.93	0.58	มาก	12
14) สนับสนุนการขุดบ่อเก็บกักน้ำของศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง เพื่อจัดหาแหล่งน้ำ ใช้ในโครงการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง	3.80	0.51	มาก	16
15) จัดกิจกรรมรณรงค์การเลือกตั้ง เพื่อให้ประชาชนมีความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกตั้งสำหรับการเลือกตั้งท้องถิ่น(กรณียุบสภากรณีแทนตำแหน่งที่ว่าง)	3.79	0.77	มาก	17
16) ส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เพื่อให้ประชาชนเข้าใจและปฏิบัติตามระบอบประชาธิปไตย	3.78	0.69	มาก	18
17) จัดเวทีประชาคมเพื่อจัดทำ เพิ่มเติมหรือเปลี่ยนแปลงแผนพัฒนาท้องถิ่น เปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็น และเสนอปัญหาความต้องการของชุมชน	3.68	0.74	มาก	22
18) จัดหาน้ำยาเคมีพ่นหมอกควันและน้ำมันเชื้อเพลิงทุกหมู่บ้าน เพื่อจัดหาเวชภัณฑ์สนับสนุนการควบคุมและป้องกันโรค	3.70	0.82	มาก	21
19) จัดซื้อวัคซีนโค-กระบือทุกหมู่บ้าน เพื่อจัดหาเวชภัณฑ์สนับสนุนการควบคุมและป้องกันโรคจากสัตว์	3.70	0.67	มาก	20

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ด้านสังคมและคุณภาพชีวิต (สักการะ เคารพนับถือ บูชาเจติยสถาน, ถวายความอารักขา ความคุ้มครอง)	ระดับการมีส่วนร่วม			
	$\overline{\times}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
20) สนับสนุนกองทุนประกันสุขภาพ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีสุขภาพที่ดียิ่งขึ้น	3.72	0.56	มาก	19
21) ฝึกอบรมและศึกษาดูงานนอกสถานที่ของผู้ปฏิบัติงานระบบการการแพทย์ฉุกเฉิน เพื่อเพิ่มความรู้ให้กับผู้ปฏิบัติงานระบบการแพทย์ฉุกเฉิน	3.89	0.56	มาก	13
22) จัดอบรมค่ายเยาวชนร่วมใจต้านภัยยาเสพติด เพื่อให้เยาวชนห่างไกลยาเสพติดและมีสุขภาพชีวิตที่ดี	3.82	0.63	มาก	14
23) ให้การสนับสนุนการสืบสานประเพณีรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ เพื่อให้สังคมได้ตระหนักถึงความสำคัญของผู้สูงอายุ	4.00	0.60	มาก	9
24) มีส่วนร่วมในการส่งเสริมกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลพรสวรรค์ (กองทุน วันละบาท) เพื่อส่งเสริมสนับสนุนกองทุนสวัสดิการชุมชน	3.97	0.51	มาก	10
รวมเฉลี่ย	**3.96**	**0.67**	**มาก**	**-**

จากตารางที่ 4.7 พบว่า ระดับการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านสังคมและคุณภาพชีวิต (สักการะ เคารพ นับถือ บูชาเจติยสถาน), (ถวายความอารักขา ความคุ้มครอง) โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{\times}$ = 3.96, S.D. = 0.67) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุด ได้แก่ มีการซ้อมแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ($\overline{\times}$ = 4.35, S.D. = 0.64) รองลงมา คือ จัดให้การอบรมเพิ่มประสิทธิภาพแก่สมาชิก อปพร. (= 4.32, S.D. = 0.64) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สนับสนุนประเพณีแห่เทียนพรรษาในชุมชน (= 3.60, S.D. = 0.70)

ตารางที่ 4.8 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิย ธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการเมืองและการบริหาร (มีความพร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม)

ด้านการเมืองและการบริหาร (มีความพร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม)	ระดับการมีส่วนร่วม			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1) มีการฝึกอบรมวินัยเพื่อความโปร่งใสและการป้องกันการทุจริต ของคณะผู้บริหาร สมาชิกสภา พนักงานส่วนตำบล พนักงานครูและพนักงานจ้างทุกคน เพื่อยกระดับจิตสำนึกรับผิดชอบในผลประโยชน์ของสาธารณะ	3.64	0.79	มาก	4
2) จัดการอบรมการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ของคณะผู้บริหาร สมาชิกสภา พนักงานส่วนตำบล พนักงานครูและพนักงานจ้างทุกคน เพื่อปลูกจิตสำนึกและพัฒนาจิตใจให้ใช้คุณธรรม จริยธรรมใช้ในการปฏิบัติงาน	3.64	0.61	มาก	3
3) มีการพัฒนาองค์ความรู้พร้อมศึกษาดูงานนอกสถานที่ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ผู้บริหาร พนักงานเทศบาล พนักงานครู พนักงานจ้าง และสมาชิกสภาเทศบาลตำบลพรสวรรค์ เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ความเข้าใจในการทำงาน อย่างไร	3.63	0.56	มาก	5
4) มีการประชาคมจัดทำแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สินเพื่อให้แผนที่แสดงขอบเขตชัดเจนยิ่งขึ้น เป็นการปรับปรุงข้อมูลพื้นที่ในเขตเทศบาลตำบลพรมสวรรค์ฯ	3.65	0.80	มาก	2

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

ด้านการเมืองและการบริหาร (มีความพร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม)	ระดับการมีส่วนร่วม			
	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
5) จัดให้มีการประชุมแจ้งข่าวการเลือกตั้ง ทต. พรสวรรค์ (กรณีครบวาระ และกรณีอื่น ๆ) เพื่อดำเนินการจัดการเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลพรมสวรรค์	3.76	0.58	มาก	1
6) มีการฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตย	3.58	0.74	มาก	6
รวมเฉลี่ย	**3.70**	**0.68**	**มาก**	**-**

จากตารางที่ 4.8 พบว่า ระดับการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการเมืองและการบริหาร (มีความพร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม) โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.70, S.D. = 0.68) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุด ได้แก่ จัดให้มีการประชุมแจ้งข่าวการเลือกตั้ง ทต. พรสวรรค์ (กรณีครบวาระและกรณีอื่น ๆ) เพื่อดำเนินการจัดการเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลพรมสวรรค์ ($\overline{X}$ = 3.76, S.D. = 0.58) รองลงมา คือ มีการประชาคมจัดทำแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สินเพื่อให้แผนที่แสดงขอบเขตชัดเจนยิ่งขึ้น เป็นการปรับปรุงข้อมูลพื้นที่ในเขตเทศบาลตำบลพรมสวรรค์ฯ ($\overline{X}$ = 3.65, S.D. = 0.80) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตย ($\overline{X}$ = 3.58, S.D. = 0.74)

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามเพศ โดยการทดสอบที (t-test แบบ Independent samples)

วิเคราะห์เปรียบเทียบระดับการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

จำแนกตามเพศ โดยการทดสอบที (t – test แบบ Independent Samples) ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตารางที่ 4.9

ตารางที่ 4.9 การเปรียบเทียบระดับการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามเพศ

การประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น	เพศ				t	Sig
	ชาย		หญิง			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน (หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์)	3.78	0.52	3.90	0.45	-2.389	.017*
2. ด้านเศรษฐกิจ (สักการะเคารพนับถือบูชาท่านผู้ใหญ่ทั้งหลาย)	3.65	0.66	3.71	0.56	-.950	.343
3. ด้านการศึกษา (ไม่บังคับปกครองหญิงในสกุล)	3.73	0.43	3.67	0.42	1.257	.210
4. ด้านสิ่งแวดล้อม (ไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติ จักไม่ถอนสิ่งที่ท่านบัญญัติไว้แล้ว)	3.50	0.54	3.56	0.48	-1.043	.298
5. ด้านสังคมและคุณภาพชีวิต (สักการะเคารพ นับถือ บูชาเจติยสถาน), (ถวายความอารักขา ความคุ้มครอง)	3.93	0.38	3.98	0.36	-1.352	.177
6. ด้านการเมืองและการบริหาร (มีความพร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม)	3.61	0.51	3.77	0.43	-3.170	.002*
รวม	**3.70**	**0.51**	**3.77**	**0.45**	**-1.732**	**.084**

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.9 พบว่า ผลการเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามเพศ โดยรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านโครงสร้างพื้นฐาน (หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์) และด้านการเมืองและการบริหาร (มีความพร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 4 วิเคราะห์เปรียบเทียบระดับการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) โดยใช้สถิติ (F- test) เมื่อพบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffe)

ตารางที่ 4.10 ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกอายุ

การประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7	อายุ								
	อายุ 18-40 ปี			อายุ 41-60 ปี			อายุ 61 ปีขึ้นไป		
	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน (หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์)	3.92	0.38	มาก	3.77	0.63	มาก	3.88	0.35	มาก

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

การประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7	อายุ								
	อายุ 18-40 ปี			อายุ 41-60 ปี			อายุ 61 ปีขึ้นไป		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
2. ด้านเศรษฐกิจ (สักการะเคารพนับถือบูชาท่านผู้ใหญ่ทั้งหลาย)	3.74	0.41	มาก	3.43	0.76	ปานกลาง	3.87	0.43	มาก
3. ด้านการศึกษา (ไม่บังคับปกครองหญิงในสกุล)	3.76	0.41	มาก	3.58	0.52	มาก	3.77	0.31	มาก
4. ด้านสิ่งแวดล้อม (ไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติจักไม่ถอนสิ่งที่ท่านบัญญัติไว้แล้ว)	3.67	0.49	มาก	3.49	0.48	ปานกลาง	3.52	0.54	มาก

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

การประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7	อายุ								
	อายุ 18-40 ปี			อายุ 41-60 ปี			อายุ 61 ปีขึ้นไป		
	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
5. ด้านสังคมและคุณภาพชีวิต (สักการะ เคารพ นับถือ บูชาเจติยสถาน, ถวายความอารักขา ความคุ้มครอง)	4.07	0.40	มาก	3.87	0.39	มาก	3.99	0.32	มาก
6. ด้านการเมืองและการบริหาร (มีความพร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม)	3.83	0.56	มาก	3.61	0.55	มาก	3.72	0.35	มาก
รวม	**3.83**	**0.44**	**มาก**	**3.62**	**0.56**	**มาก**	**3.79**	**0.38**	**มาก**

จากตารางที่ 4.10 พบว่า การประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามอายุ ปรากฏดังนี้

1. อายุ 18-40 ปี โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ =3.83, S.D.= 0.44) พิจารณาด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุด ได้แก่ ด้านสังคมและคุณภาพชีวิต (สักการะ เคารพ นับถือ บูชาเจติยสถาน), (ถวายความอารักขา ความคุ้มครอง) ($\overline{X}$ =4.07, S.D.=0.40) รองลงมา ได้แก่ ด้านโครงสร้าง

พื้นฐาน (หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์) ($\bar{X}$ =3.92, S.D.=0.38) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อม (ไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติ จักไม่ถอนสิ่งที่ท่านบัญญัติไว้แล้ว) ($\bar{X}$ =3.67, S.D.=0.49)

2. อายุ 41-60 ปี โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =3.62, S.D.= 0.65) พิจารณาด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุด ได้แก่ ด้านสังคมและคุณภาพชีวิต (สักการะ เคารพ นับถือ บูชาเจติยสถาน), (ถวายความอารักขา ความคุ้มครอง) ($\bar{X}$ =3.87, S.D.=0.39) รองลงมา ได้แก่ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน (หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์) ($\bar{X}$ =3.77, S.D.=0.63) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ (สักการะเคารพนับถือบูชาท่านผู้ใหญ่ทั้งหลาย) ($\bar{X}$ =3.43, S.D.=0.76)

3. อายุ 61 ปี ขึ้นไป โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =3.79, S.D.= 0.38) พิจารณาด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุด ได้แก่ ด้านสังคมและคุณภาพชีวิต (สักการะ เคารพ นับถือ บูชาเจติยสถาน), (ถวายความอารักขา ความคุ้มครอง) ($\bar{X}$ =3.99, S.D.=0.32) รองลงมา ได้แก่ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน (หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์) ($\bar{X}$ =3.88, S.D.=0.35) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อม (ไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติ จักไม่ถอนสิ่งที่ท่านบัญญัติไว้แล้ว) ($\bar{X}$ =3.52, S.D.=0.54)

ตารางที่ 4.11 การวิเคราะห์ความแปรปรวนการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามอายุ

การประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7	ความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
1. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน (หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์)	ระหว่างกลุ่ม	1.320	2	.660	2.864	.058
	ภายในกลุ่ม	80.171	348	.230		
	รวม	**81.491**	**350**			
2. ด้านเศรษฐกิจ (สักการะ เคารพนับถือบูชาท่านผู้ใหญ่ทั้งหลาย)	ระหว่างกลุ่ม	14.519	2	7.260	21.956	.000*
	ภายในกลุ่ม	115.067	348	.331		
	รวม	**129.586**	**350**			
3. ด้านการศึกษา (ไม่บังคับปกครองหญิงในสกุล)	ระหว่างกลุ่ม	2.828	2	1.414	8.110	.000*
	ภายในกลุ่ม	60.679	348	.174		
	รวม	**63.507**	**350**			

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

การประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7	ความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
4. ด้านสิ่งแวดล้อม (ไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติ จักไม่ถอนสิ่งที่ท่านบัญญัติไว้แล้ว)	ระหว่างกลุ่ม	1.361	2	.681	2.623	.074
	ภายในกลุ่ม	90.308	348	.260		
	รวม	**91.669**	**350**			
5. ด้านสังคมและคุณภาพชีวิต (สักการะ เคารพ นับถือ บูชาเจติยสถาน), (ถวายความอารักขาความคุ้มครอง)	ระหว่างกลุ่ม	1.965	2	.982	7.469	.001*
	ภายในกลุ่ม	45.766	348	.132		
	รวม	**47.731**	**350**			
6. ด้านการเมืองและการบริหาร (มีความพร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม)	ระหว่างกลุ่ม	2.125	2	1.063	4.760	.009*
	ภายในกลุ่ม	77.675	348	.223		
	รวม	**79.800**	**350**			
โดยรวม	**ระหว่างกลุ่ม**	**2.659**	**2**	**1.329**	**10.789**	**.000***
	ภายในกลุ่ม	**42.881**	**348**	**.123**		
	รวม	**45.540**	**350**			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.11 พบว่า ผลการเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามอายุ โดยรวม ด้านเศรษฐกิจ (สักการะเคารพนับถือบูชาท่านผู้ใหญ่ทั้งหลาย) ด้านสังคมและคุณภาพชีวิต (สักการะ เคารพ นับถือ บูชาเจติยสถาน), (ถวายความอารักขาความคุ้มครอง และ ด้านการเมืองและการบริหาร (มีความพร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่แตกต่างกัน เมื่อพบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ่ (Scheffe)

ตารางที่ 4.12 ผลการทดสอบความแตกต่างการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามอายุ ด้านเศรษฐกิจ (สักการะเคารพนับถือบูชาท่านผู้ใหญ่ทั้งหลาย)

อายุ	อายุ 18-40 ปี ($\overline{X}$ =3.74)	อายุ 41-60 ปี ($\overline{X}$ =3.43)	อายุ 61 ปีขึ้นไป ($\overline{X}$ =3.87)
อายุ 18-40 ปี ($\overline{X}$ =3.74)	-	.30979*	-
อายุ 41-60 ปี ($\overline{X}$ =3.43)	-	-	.44637*
อายุ 61 ปีขึ้นไป ($\overline{X}$ =3.87)	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.12 ผลการทดสอบความแตกต่างการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามอายุ ด้านเศรษฐกิจ (สักการะเคารพนับถือบูชาท่านผู้ใหญ่ทั้งหลาย) พบว่า ประชาชนที่มีอายุ 18-40 ปี มีความแตกต่างจากประชาชนที่มีอายุ 41-60 ปีและประชาชนที่มีอายุ 41-60 ปี มีความแตกต่างจากประชาชนที่มีอายุ 61 ปีขึ้นไป

ตารางที่ 4.13 ผลการทดสอบความแตกต่างการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามอายุ ด้านการศึกษา (ไม่บังคับปกครองหญิงในสกุล)

อายุ	อายุ 18-40 ปี ($\overline{X}$ =3.76)	อายุ 41-60 ปี ($\overline{X}$ =3.58)	อายุ 61 ปีขึ้นไป ($\overline{X}$ =3.77)
อายุ 18-40 ปี ($\overline{X}$ =3.76)	-	.17844*	-
อายุ 41-60 ปี ($\overline{X}$ =3.58)	-	-	.18784*
อายุ 61 ปีขึ้นไป ($\overline{X}$ =3.77)	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.13 ผลการทดสอบความแตกต่างการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามอายุ ด้านการศึกษา (ไม่ข่มขืนบังคับบกครองหญิงในสกุล) พบว่า ประชาชนที่มีอายุ 18-40 ปี มีความแตกต่างจากประชาชนที่มีอายุ 41-60 ปีและประชาชนที่มีอายุ 41-60 ปี มีความแตกต่างจากประชาชนที่มีอายุ 61 ปีขึ้นไป

ตารางที่ 4.14 ผลการทดสอบความแตกต่างการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามอายุ ด้านสังคมและคุณภาพชีวิต (สักการะ เคารพ นับถือ บูชาเจติยสถาน), (ถวายความอารักขา ความคุ้มครอง)

อายุ	อายุ 18-40 ปี ($\overline{X}$ =4.07)	อายุ 41-60 ปี ($\overline{X}$ =3.87)	อายุ 61 ปีขึ้นไป ($\overline{X}$ =3.99)
อายุ 18-40 ปี ($\overline{X}$ =4.07)	-	.20049*	-
อายุ 41-60 ปี ($\overline{X}$ =3.87)	-	-	.11974*
อายุ 61 ปีขึ้นไป ($\overline{X}$ =3.99)	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.14 ผลการทดสอบความแตกต่างการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามอายุ ด้านสังคมและคุณภาพชีวิต (สักการะ เคารพ นับถือ บูชาเจติยสถาน), (ถวายความอารักขา ความคุ้มครอง) พบว่า ประชาชนที่มีอายุ 18-40 ปี มีความแตกต่างจากประชาชนที่มีอายุ 41-60 ปีและประชาชนที่มีอายุ 41-60 ปี มีความแตกต่างจากประชาชนที่มีอายุ 61 ปีขึ้นไป

ตารางที่ 4.15 ผลการทดสอบความแตกต่างการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามอายุ ด้านการเมืองและการบริหาร (มีความพร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม)

อายุ	อายุ 18-40 ปี ($\overline{X}$ =3.83)	อายุ 41-60 ปี ($\overline{X}$ =3.61)	อายุ 61 ปีขึ้นไป ($\overline{X}$ =3.72)
อายุ 18-40 ปี ($\overline{X}$ =3.83)	-	.21924*	-
อายุ 41-60 ปี ($\overline{X}$ =3.61)	-	-	-
อายุ 61 ปีขึ้นไป ($\overline{X}$ =3.72)	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.15 ผลการทดสอบความแตกต่างการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามอายุ ด้านการเมืองและการบริหาร (มีความพร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม) พบว่า ประชาชนที่มีอายุ 18-40 ปี มีความแตกต่างจากประชาชนที่มีอายุ 41-60 ปี

ตารางที่ 4.16 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการวิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามระดับการศึกษา

การประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7	ระดับการศึกษา								
	ต่ำกว่าปริญญาตรี			ปริญญาตรี			สูงกว่าปริญญาตรีขึ้นไป		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน (หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์)	3.68	0.66	มาก	3.97	0.32	มาก	3.88	0.27	มาก
2. ด้านเศรษฐกิจ (สักการะเคารพนับถือบูชาท่านผู้ใหญ่ทั้งหลาย)	3.45	0.83	ปานกลาง	3.87	0.41	มาก	3.73	0.26	มาก
3. ด้านการศึกษา (ไม่บังคับปกครองหญิงในสกุล)	3.67	0.56	มาก	3.67	0.34	มาก	3.79	0.29	มาก
4. ด้านสิ่งแวดล้อม (ไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติ จักไม่ถอนสิ่งที่ท่านบัญญัติไว้แล้ว)	3.56	0.61	มาก	3.53	0.45	มาก	3.49	0.44	ปานกลาง
5.ด้านสังคมและคุณภาพชีวิต (สักการะ เคารพ นับถือ บูชาเจติยสถาน), (ถวายความอารักขาความคุ้มครอง)	4.00	0.46	มาก	3.95	0.30	มาก	3.91	0.31	มาก

ตารางที่ 4.16 (ต่อ)

การประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7	ระดับการศึกษา								
	ต่ำกว่าปริญญาตรี			ปริญญาตรี			สูงกว่าปริญญาตรีขึ้นไป		
	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
6. ด้านการเมืองและการบริหาร (มีความพร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม)	3.69	0.61	มาก	3.68	0.40	มาก	3.74	0.36	มาก
รวม	**3.68**	**0.52**	**มาก**	**3.78**	**0.22**	**มาก**	**3.76**	**0.22**	**มาก**

จากตารางที่ 4.16 พบว่า การประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามระดับการศึกษา ปรากฏดังนี้

1. ต่ำกว่าปริญญาตรี โดยรวมมการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =3.68, S.D.= 0.52) พิจารณาด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุด ได้แก่ด้านสังคมและคุณภาพชีวิต (สักการะ เคารพ นับถือบูชาเจติยสถาน), (ถวายความอารักขา ความคุ้มครอง) ($\overline{X}$ =4.00, S.D.=0.46) รองลงมา ได้แก่ ด้านการเมืองและการบริหาร (มีความพร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม) ($\overline{X}$ =3.69, S.D.=0.61) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ (สักการะเคารพนับถือบูชาท่านผู้ใหญ่ทั้งหลาย)) ($\overline{X}$ =3.45, S.D.=0.83)

2. **ปริญญาตรี** โดยรวมการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =3.78, S.D.= 0.22) พิจารณาด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุด ได้แก่ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน (หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์) ($\overline{X}$ =3.97, S.D.=0.32) รองลงมา ได้แก่ ด้านสังคมและคุณภาพชีวิต (สักการะ เคารพ นับถือ บูชาเจติยสถาน), (ถวายความอารักขา ความคุ้มครอง) ($\overline{X}$ =3.95, S.D.=0.30) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อม (ไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติ จักไม่ถอนสิ่งที่ท่านบัญญัติไว้แล้ว) ($\overline{X}$ =3.53, S.D.=0.45)

3. **สูงกว่าปริญญาตรีขึ้นไป** โดยรวมการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =3.76, S.D.=0.22) พิจารณาด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุด ได้แก่ ด้านสังคมและคุณภาพชีวิต (สักการะ เคารพ นับถือบูชาเจติยสถาน), (ถวายความอารักขา ความคุ้มครอง) ($\overline{X}$ =3.91, S.D.=0.31) รองลงมา ได้แก่ ด้าน

โครงสร้างพื้นฐาน (หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์) ($\overline{X}$ =3.88, S.D.=0.27) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ด้านสิ่งแวดล้อม (ไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติ จักไม่ถอนสิ่งที่ท่านบัญญัติไว้แล้ว) ($\overline{X}$ =3.49, S.D.=0.44)

ตารางที่ 4.17 การวิเคราะห์ความแปรปรวนการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามระดับการศึกษา

การประยุกต์ใช้หลักอปริหายธรรม 7	ความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
1. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน (หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์)	ระหว่างกลุ่ม	5.766	2	2.883	13.250	.000*
	ภายในกลุ่ม	75.725	348	.218		
	รวม	**81.491**	**350**			
2. ด้านเศรษฐกิจ (สักการะเคารพนับถือบูชาท่านผู้ใหญ่ทั้งหลาย)	ระหว่างกลุ่ม	11.681	2	5.841	17.239	.000*
	ภายในกลุ่ม	117.905	348	.339		
	รวม	**129.586**	**350**			
3. ด้านการศึกษา (ไม่บังคับปกครองหญิงในสกุล)	ระหว่างกลุ่ม	.904	2	.452	2.514	.082
	ภายในกลุ่ม	62.603	348	.180		
	รวม	**63.507**	**350**			
4. ด้านสิ่งแวดล้อม (ไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติ จักไม่ถอนสิ่งที่ท่านบัญญัติไว้แล้ว)	ระหว่างกลุ่ม	.317	2	.159	.604	.547
	ภายในกลุ่ม	91.352	348	.263		
	รวม	**91.669**	**350**			
5. ด้านสังคมและคุณภาพชีวิต (สักการะ เคารพ นับถือ บูชาเจติยสถาน), (ถวายความอารักขาความคุ้มครอง)	ระหว่างกลุ่ม	.434	2	.217	1.595	.204
	ภายในกลุ่ม	47.297	348	.136		
	รวม	**47.731**	**350**			

ตารางที่ 4.17 (ต่อ)

การประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7	**ความแปรปรวน**	SS	df	MS	F	Sig
6. ด้านการเมืองและการบริหาร (มีความพร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม)	ระหว่างกลุ่ม	.209	2	.104	.456	.634
	ภายในกลุ่ม	79.592	348	.229		
	รวม	**79.801**	**350**			
โดยรวม	**ระหว่างกลุ่ม**	**.746**	**2**	**.373**	**2.897**	**.056**
	ภายในกลุ่ม	**44.794**	**348**	**.129**		
	รวม	**45.540**	**350**			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.17 พบว่า การประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านโครงสร้างพื้นฐาน (หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์) ด้านเศรษฐกิจ (สักการะเคารพนับถือบูชาท่านผู้ใหญ่ทั้งหลาย) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่แตกต่างกัน เมื่อพบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ่ (Scheffe)

ตารางที่ 4.18 ผลการทดสอบความแตกต่างการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านโครงสร้างพื้นฐาน (หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์)

ระดับการศึกษา	ต่ำกว่าปริญญาตรี ($\overline{X}$ =3.68)	ปริญญาตรี ($\overline{X}$ =3.97)	สูงกว่าปริญญาตรีขึ้นไป ($\overline{X}$ =3.88)
ต่ำกว่าปริญญาตรี($\overline{X}$ =3.68)	-	.28989*	.20257*
ปริญญาตรี($\overline{X}$ =3.97)	-	-	-
สูงกว่าปริญญาตรีขึ้นไป($\overline{X}$ =3.88)	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.18 ผลการทดสอบความแตกต่างการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านโครงสร้างพื้นฐาน (หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์) พบว่า ระดับการศึกษา ต่ำกว่าปริญญาตรี มีความแตกต่างจากระดับการศึกษาปริญญาตรี และ ระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ขึ้นไป

ตารางที่ 4.19 ผลการทดสอบความแตกต่างการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านเศรษฐกิจ (สักการะเคารพนับถือบูชาท่านผู้ใหญ่ทั้งหลาย)

ระดับการศึกษา	ต่ำกว่าปริญญาตรี ($\overline{X}$ =3.45)	ปริญญาตรี ($\overline{X}$ =3.87)	สูงกว่าปริญญาตรีขึ้นไป ($\overline{X}$ =3.73)
ต่ำกว่าปริญญาตรี($\overline{X}$ =3.45)	-	-.41459*	-.27722*
ปริญญาตรี($\overline{X}$ =3.87)	-	-	-
สูงกว่าปริญญาตรีขึ้นไป($\overline{X}$ =3.73)	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.19 ผลการทดสอบความแตกต่างการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านเศรษฐกิจ (สักการะเคารพนับถือบูชาท่านผู้ใหญ่ทั้งหลาย) พบว่า ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี มีความแตกต่างจากระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี และ ระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ขึ้นไป

ตารางที่ 4.20 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการวิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกอาชีพ

การประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7	อาชีพ											
	เกษตรกรรม/กสิกรรม			ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว			รับราชการ			อื่นๆ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน (หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์)	3.87	0.37	มาก	3.97	0.31	มาก	3.62	0.39	มาก	2.08	0.08	น้อย
2. ด้านเศรษฐกิจ (สักการะเคารพนับถือบูชาท่านผู้ใหญ่ทั้งหลาย)	3.60	0.44	มาก	3.87	0.37	มาก	3.71	0.47	มาก	1.33	0.09	น้อยที่สุด
3. ด้านการศึกษา (ไม่ข่มขืนบังคับปกครองหญิงในสกุล)	3.67	0.38	มาก	3.83	0.28	มาก	3.54	0.42	มาก	2.32	0.05	น้อย
4. ด้านสิ่งแวดล้อม (ไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติจักไม่ถอนสิ่งที่ท่านบัญญัติไว้แล้ว)	3.58	0.48	มาก	3.57	0.48	มาก	3.42	0.65	ปานกลาง	2.88	0.39	ปานกลาง

ตารางที่ 4.20 (ต่อ)

การประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7	อาชีพ											
	เกษตรกรรม/กสิกรรม			ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว			รับราชการ			อื่นๆ		
	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
5. ด้านสังคมและคุณภาพชีวิต (สักการะ เคารพนับถือ บูชาเจติยสถาน), (ถวายความอารักขา ความคุ้มครอง)	4.06	0.40	มาก	3.95	0.33	มาก	3.89	0.17	มาก	3.21	0.09	ปานกลาง
6. ด้านการเมืองและการบริหาร (มีความพร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม)	3.80	0.47	มาก	3.67	0.39	มาก	3.98	0.28	มาก	2.43	0.15	น้อย
รวม	**3.76**	**0.42**	**มาก**	**3.81**	**0.36**	**มาก**	**3.69**	**0.40**	**มาก**	**2.37**	**0.14**	**น้อย**

จากตารางที่ 4.20 พบว่า การประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามอาชีพ ปรากฏดังนี้

1. เกษตรกรรม/กสิกรรม โดยรวมการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =3.76, S.D.= 0.42) พิจารณาด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุด ได้แก่ ด้านสังคมและคุณภาพชีวิต (สักการะ เคารพ นับถือ บูชาเจติยสถาน), (ถวายความอารักขา ความคุ้มครอง) ($\overline{X}$ =4.06, S.D.=0.40) รองลงมา ได้แก่ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน (หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์) ($\overline{X}$ =3.87, S.D.=0.37) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ด้ ด้านสิ่งแวดล้อม (ไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติ จักไม่ถอนสิ่งที่ท่านบัญญัติไว้แล้ว) ($\overline{X}$ =3.58, S.D.=0.48)

2. ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว โดยรวมการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =3.81, S.D.= 0.36) พิจารณาด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุด ได้แก่ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน (หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์) ($\overline{X}$ =3.97, S.D.=0.31) รองลงมา ได้แก่ ด้านสังคมและคุณภาพชีวิต (สักการะ เคารพ นับถือ บูชาเจติยสถาน), (ถวายความอารักขา ความคุ้มครอง) ($\overline{X}$ =3.95, S.D.=0.33) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ด้านสิ่งแวดล้อม (ไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติ จักไม่ถอนสิ่งที่ท่านบัญญัติไว้แล้ว) ($\overline{X}$ =3.57, S.D.=0.48)

3. รับราชการ โดยรวมการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =3.69, S.D.=0.40) พิจารณาด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุด ได้แก่ ด้านการเมืองและการบริหาร (มีความพร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม) ($\overline{X}$ =3.98, S.D.=0.28) รองลงมา ได้แก่ ด้านสังคมและคุณภาพชีวิต (สักการะ เคารพ นับถือ บูชาเจติยสถาน), (ถวายความอารักขา ความคุ้มครอง) ($\overline{X}$ =3.89, S.D.=0.17) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อม (ไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติ จักไม่ถอนสิ่งที่ท่านบัญญัติไว้แล้ว) ($\overline{X}$ =3.42, S.D.=0.65)

4. อื่นๆ โดยรวมการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =2.37, S.D.=0.14) พิจารณาด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุด ได้แก่ ด้านสังคมและคุณภาพชีวิต (สักการะ เคารพ นับถือ บูชาเจติยสถาน), (ถวายความอารักขา ความคุ้มครอง) ($\overline{X}$ =3.21, S.D.=0.09) รองลงมา ได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อม (ไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติ จักไม่ถอนสิ่งที่ท่านบัญญัติไว้แล้ว) ($\overline{X}$ =2.88, S.D.=0.39) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ (สักการะเคารพนับถือบูชาท่านผู้ใหญ่ทั้งหลาย) ($\overline{X}$ =1.33, S.D.=0.09)

ตารางที่ 4.21 การวิเคราะห์ความแปรปรวนการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามอาชีพ

การประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7	ความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
1. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน (หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์)	ระหว่างกลุ่ม	42.214	3	14.071	124.317	.000*
	ภายในกลุ่ม	39.277	347	.113		
	รวม	**81.491**	**350**			
2. ด้านเศรษฐกิจ (สักการะเคารพนับถือบูชาท่านผู้ใหญ่ทั้งหลาย)	ระหว่างกลุ่ม	74.112	3	24.704	154.528	.000*
	ภายในกลุ่ม	55.474	347	.160		
	รวม	**129.586**	**350**			
3. ด้านการศึกษา (ไม่บังคับปกครองหญิงในสกุล)	ระหว่างกลุ่ม	26.950	3	8.983	85.271	.000*
	ภายในกลุ่ม	36.557	347	.105		
	รวม	**63.507**	**350**			
4. ด้านสิ่งแวดล้อม (ไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติ จักไม่ถอนสิ่งที่ท่านบัญญัติไว้แล้ว)	ระหว่างกลุ่ม	6.034	3	2.011	8.151	.000*
	ภายในกลุ่ม	85.635	347	.247		
	รวม	**91.669**	**350**			
5. ด้านสังคมและคุณภาพชีวิต (สักการะ เคารพ นับถือ บูชาเจติยสถาน), (ถวายความอารักขาความคุ้มครอง)	ระหว่างกลุ่ม	8.137	3	2.712	23.771	.000*
	ภายในกลุ่ม	39.593	347	.114		
	รวม	**47.730**	**350**			
6. ด้านการเมืองและการบริหาร (มีความพร้อมเพรียงกันประชุมพร้อมเพรียงกันเลิกประชุม	ระหว่างกลุ่ม	23.194	3	7.731	47.394	.000*
	ภายในกลุ่ม	56.606	347	.163		
	รวม	**79.800**	**350**			
โดยรวม	**ระหว่างกลุ่ม**	**23.480**	**3**	**7.827**	**123.112**	**.000***
	ภายในกลุ่ม	**22.060**	**347**	**.064**		
	รวม	**45.540**	**350**			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.21 พบว่า การประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามอาชีพ โยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ่ (Scheffe)

ตารางที่ 4.22 ผลการทดสอบความแตกต่างการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามอาชีพ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน (หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์)

อาชีพ	เกษตรกรรม/กสิกรรม ($\overline{X}$ =3.87)	ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว ($\overline{X}$ =3.97)	รับราชการ ($\overline{X}$ =3.62)	**อื่นๆ** ($\overline{X}$ =2.08)
เกษตรกรรม/กสิกรรม ($\overline{X}$ =3.87)	**-**	-	.25008*	1.79576*
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว ($\overline{X}$ =3.97)	-	**-**	.34841*	1.89408*
รับราชการ ($\overline{X}$ =3.62)	-	-	**-**	1.54567*
อื่นๆ ($\overline{X}$ =2.08)	-	-	-	**-**

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.22 ผลการทดสอบความแตกต่างการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามอาชีพ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน (หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์) พบว่า อาชีพเกษตรกรรม/กสิกรรม มีความแตกต่างจากอาชีพรับราชการ และอาชีพเกษตรกรรม/กสิกรรม มีความแตกต่างจากอาชีพอื่นๆ และอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว มีความแตกต่างจากอาชีพรับราชการ และอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว มีความคิดเห็นแตกต่างจากประชาชนที่มีอาชีพอื่น ๆ และประชาชนที่มีอาชีพรับราชการ มีความคิดเห็นแตกต่างจากประชาชนที่มีอาชีพอื่น ๆ

ตารางที่ 4.23 ผลการทดสอบความแตกต่างการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามอาชีพ ด้านเศรษฐกิจ (สักการะเคารพนับถือบูชาท่านผู้ใหญ่ทั้งหลาย)

อาชีพ	เกษตรกรรม/กสิกรรม ($\overline{X}$ =3.60)	ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว ($\overline{X}$ =3.87)	รับราชการ ($\overline{X}$ =3.71)	**อื่นๆ** ($\overline{X}$ =1.33)
เกษตรกรรม/กสิกรรม ($\overline{X}$ =3.60)	**-**	.27664*	-	2.26437*
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว ($\overline{X}$ =3.87)	-	**-**	-	2.54101*
รับราชการ ($\overline{X}$ =3.71)	-	-	**-**	2.37760*
อื่นๆ ($\overline{X}$ =1.33)	-	-	-	**-**

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.23 ผลการทดสอบความแตกต่างการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามอาชีพ ด้านเศรษฐกิจ (สักการะเคารพนับถือบูชาท่านผู้ใหญ่ทั้งหลาย) พบว่า อาชีพเกษตรกรรม/กสิกรรม มีความแตกต่างจากอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว และอาชีพเกษตรกรรม/กสิกรรม มีความแตกต่างจากอาชีพอื่นๆ และอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว มีความแตกต่างจากอาชีพอื่น ๆ และอาชีพรับราชการ มีความแตกต่างจากที่มีอาชีพอื่น

ตารางที่ 4.24 ผลการทดสอบความแตกต่างการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามอาชีพ ด้านการศึกษา (ไม่บังคับปกครองหญิงในสกุล)

อาชีพ	เกษตรกรรม/กสิกรรม ($\overline{X}$ =3.67)	ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว ($\overline{X}$ =3.83)	รับราชการ ($\overline{X}$ =3.54)	**อื่นๆ** ($\overline{X}$ =2.32)
เกษตรกรรม/กสิกรรม ($\overline{X}$ =3.67)	**-**	-.15546*	-	1.35502*
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว ($\overline{X}$ =3.83)	-	**-**	.28604*	1.51047*
รับราชการ ($\overline{X}$ =3.54)	-	-	**-**	1.35502*
อื่นๆ ($\overline{X}$ =2.32)	-	-	-	**-**

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.24 ผลการทดสอบความแตกต่างการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามอาชีพ ด้านการศึกษา (ไม่บังคับปกครองหญิงในสกุล) พบว่า อาชีพเกษตรกรรม/กสิกรรม มีความแตกต่างจากอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว และอาชีพเกษตรกรรม/กสิกรรม มีความแตกต่างจากอาชีพอื่นๆ และ อาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว มีความแตกต่างจากอาชีพรับราชการ และอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว มีความแตกต่างจากอาชีพอื่น ๆ และอาชีพรับราชการ มีความแตกต่างจากอาชีพอื่น ๆ

ตารางที่ 4.25 ผลการทดสอบความแตกต่างการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามอาชีพ ด้านสิ่งแวดล้อม (ไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติ จักไม่ถอนสิ่งที่ท่านบัญญัติไว้แล้ว)

อาชีพ	เกษตรกรรม/กสิกรรม ($\overline{X}$ =3.58)	ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว ($\overline{X}$ =3.57)	รับราชการ ($\overline{X}$ =3.42)	**อื่นๆ** ($\overline{X}$ =2.88)
เกษตรกรรม/กสิกรรม ($\overline{X}$ =3.58)	**-**	-	-	.70043*
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว ($\overline{X}$ =3.57)	-	**-**	-	.69306*
รับราชการ ($\overline{X}$ =3.42)	-	**-**	**-**	.54688*
อื่นๆ ($\overline{X}$ =2.88)	-	-	-	**-**

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.25 ผลการทดสอบความแตกต่างการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามอาชีพ ด้านสิ่งแวดล้อม (ไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติ จักไม่ถอนสิ่งที่ท่านบัญญัติไว้แล้ว) พบว่า อาชีพเกษตรกรรม/กสิกรรม มีความแตกต่างจากอาชีพอื่นๆ และอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว มีความแตกต่างจากอาชีพอื่น ๆ และอาชีพรับราชการ มีความแตกต่างจากอาชีพอื่น ๆ

ตารางที่ 4.26 ผลการทดสอบความแตกต่างการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามอาชีพ ด้านสังคมและคุณภาพชีวิต (สักการะ เคารพ นับถือ บูชาเจติยสถาน), (ถวายความอารักขา ความคุ้มครอง)

อาชีพ	เกษตรกรรม/กสิกรรม ($\overline{X}$ =4.06)	ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว ($\overline{X}$ =3.95)	รับราชการ ($\overline{X}$ =3.89)	**อื่นๆ** ($\overline{X}$ =3.21)
เกษตรกรรม/กสิกรรม ($\overline{X}$ =4.06)	**-**	-	-	.85309*
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว ($\overline{X}$ =3.95)	-	**-**	-	.74346*
รับราชการ ($\overline{X}$ =3.89)	-	-	**-**	.68229*
อื่นๆ ($\overline{X}$ =3.21)	-	-	-	**-**

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.26 ผลการทดสอบความแตกต่างการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามอาชีพ ด้านสังคมและคุณภาพชีวิต (สักการะ เคารพ นับถือ บูชาเจติยสถาน), (ถวายความอารักขา ความคุ้มครอง) พบว่า อาชีพเกษตรกรรม/กสิกรรม มีความแตกต่างจากอาชีพอื่นๆ และอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว มีความแตกต่างจากอาชีพอื่น ๆ และอาชีพรับราชการ มีความแตกต่างจากอาชีพอื่น ๆ

ตารางที่ 4.27 ผลการทดสอบความแตกต่างการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามอาชีพ ด้านการเมืองและการบริหาร (มีความพร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม)

อาชีพ	เกษตรกรรม/กสิกรรม ($\overline{X}$ =3.80)	ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว ($\overline{X}$ =3.67)	รับราชการ ($\overline{X}$ =3.98)	**อื่นๆ** ($\overline{X}$ =2.43)
เกษตรกรรม/กสิกรรม ($\overline{X}$ =3.80)	**-**	.13060	-	1.37069*
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว ($\overline{X}$ =3.67)	-	**-**	.30902*	1.24009*
รับราชการ ($\overline{X}$ =3.98)	-	-	**-**	1.54911*
อื่นๆ ($\overline{X}$ =2.43)	-	-	-	**-**

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.27 ผลการทดสอบความแตกต่างการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามอาชีพ ด้านการเมืองและการบริหาร(มีความพร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม) พบว่า อาชีพเกษตรกรรม/กสิกรรม มีความแตกต่างจากค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว และอาชีพเกษตรกรรม/กสิกรรม มีความแตกต่างจากอาชีพอื่นๆ และอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว มีความแตกต่างจากอาชีพรับราชการ และอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว มีความแตกต่างจากอาชีพอื่น ๆ และอาชีพรับราชการ มีความแตกต่างจากอาชีพอื่น ๆ

ตอนที่ 5 วิเคราะห์ข้อเสนอแนะการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

จากการแจกแบบสอบถามจำนวน 351 คน การประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามปลายเปิด มีผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 26.85 สรุปเป็นตารางความถี่ ดังตารางที่ 4.28

ตารางที่ 4.28 ความถี่ของข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

การประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด	ความถี่
1. ด้านสังคมและคุณภาพชีวิต (สักการะ เคารพ นับถือ บูชาเจติยสถาน), (ถวายความอารักขา ความคุ้มครอง)	86
2. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน (หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์)	70
3. ด้านการศึกษา (ไม่บังคับปกครองหญิงในสกุล)	55
4. ด้านด้านการเมืองและการบริหาร (มีความพร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม)	50
5. ด้านเศรษฐกิจ (สักการะเคารพนับถือบูชาท่านผู้ใหญ่ทั้งหลาย)	48
6. ด้านด้านสิ่งแวดล้อม (ไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติ จักไม่ถอนสิ่งที่ท่านบัญญัติไว้แล้ว)	42

จากตารางที่ 4.28 ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยการตอบคำถามปลายเปิดของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า

1. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน (หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์) เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ได้นำหลักอปริหานิยธรรมมาใช้โดยจัดให้มีการจัดประชุมผู้นำชุมชน อาทิเช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิก อบต. ตัวแทนส่วนราชการต่างๆ ในเขตพื้นที่ตำบลที่รับผิดชอบเป็นประจำทุกเดือน

2. ด้านเศรษฐกิจ (สักการะเคารพนับถือบูชาท่านผู้ใหญ่ทั้งหลาย) ควรจัดตั้งตลาดกลางในการจำหน่ายสินค้า เพื่อให้ประชาชนได้มีตลาดกลางในการจำหน่ายสินค้า สนับสนุนศูนย์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด เพื่อลดปัญหายาเสพติดให้น้อยลง จัดตั้งกลุ่มประกอบอาชีพเสริม เพื่อให้ประชาชนมีความรู้และสามารถประกอบอาชีพเสริมได้

3. ด้านการศึกษา (ไม่บังคับปกครองหญิงในสกุล) การปฏิบัติตามคำสั่งที่ได้รับมอบหมายอย่างเคร่งครัดไม่ว่าจะเป็นคำสั่งโดยวาจาหรือคำสั่งเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อให้งานบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ได้วางไว้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

4. ด้านสิ่งแวดล้อม (ไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติ จักไม่ถอนสิ่งที่ท่านบัญญัติไว้แล้ว) การให้ความเคารพและปกป้องรักษาปูชนียสถานที่สำคัญในศาสนา เพื่อจะเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของกลุ่มคนในหมู่คณะที่อยู่ร่วมกัน และระลึกถึงกัน

5. ด้านสังคมและคุณภาพชีวิต (สักการะ เคารพ นับถือ บูชาเจติยสถาน), (ถวายความอารักขา ความคุ้มครอง) ให้การสักการะ เคารพ นับถือ บูชาและปกป้องรักษาปูชนียสถานที่สำคัญของชุมชนนั้นๆ โดยทั่วถึงทั้งหมด เพื่อให้ เป็นเครื่องเตือนความทรงจำเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ เป็นศูนย์รวมใจของหมู่ชน เร้าให้ทำดี ไม่ละเลยพิธีเคารพบูชาอันพึงทำต่ออนุสรณ์สถานเหล่านั้นตามประเพณีที่ดีงามการให้เกียรติและคุ้มครองสตรีและกุมารี ทั้งหลาย ให้อยู่ดี มิให้ถูกล่วงเกินข่มเหงรังแกหรือถูกฉุดคร่าขืนใจ สตรีถือว่าเป็นเพศแม่ เป็นเพศที่อ่อนแอ บุรุษควรให้เกียรติ ให้การยกย่องปกป้องไม่ให้ใครละเมิดสิทธิหรือ ข่มเหงรังแก

6. ด้านการเมืองและการบริหาร (มีความพร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม) ควรพัฒนาองค์ความรู้พร้อมศึกษาดูงานนอกสถานที่ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ผู้บริหาร พนักงานเทศบาล พนักงานครู พนักงานจ้าง และสมาชิกสภาเทศบาลตำบลพรสวรรค์ เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ความเข้าใจในการทำงาน ฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตย

บทที่ 5
สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง การประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

5.1 สรุปผล

5.2 อภิปรายผล

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผล

1. การประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.74, S.D. = 0.70) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านสังคมและคุณภาพชีวิต (สักการะ เคารพนับถือ บูชาเจติยสถาน), (ถวายความอารักขา ความคุ้มครอง) ($\overline{X}$ = 3.96, S.D. = 0.67) รองลงมา คือ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน (หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์) ($\overline{X}$ = 3.84, S.D. = 0.72) ด้านการศึกษา (ไม่บังคับปกครองหญิงในสกุล) ($\overline{X}$ = 3.70, S.D. = 0.67) ด้านการเมืองและการบริหาร (มีความพร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม) ($\overline{X}$ = 3.70, S.D. = 0.68) ด้านเศรษฐกิจ (สักการะเคารพนับถือบูชาท่านผู้ใหญ่ทั้งหลาย) ($\overline{X}$ = 3.68, S.D. = 0.78) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านสิ่งแวดล้อม (ไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติ จักไม่ถอนสิ่งที่ท่านบัญญัติไว้แล้ว) ($\overline{X}$ = 3.53, S.D. = 0.68)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านปรากฏดังนี้

1.1 ด้านโครงสร้างพื้นฐาน (หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์) โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการปรับปรุงซ่อมแซมระบบประปาภายในหมู่บ้าน เพื่อให้ประชาชนได้มีน้ำประปาใช้อย่างทั่วถึงในชุมชน รองลงมา ทำการปรับปรุงซ่อมแซมถนน คสล.ภายในหมู่บ้าน เพื่อให้ประชาชนมีการคมนาคมที่สะดวกสบายในชุมชน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ เทศบาลมีการจัดทำป้ายบอกทาง เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยของชุมชน

1.2 ด้านเศรษฐกิจ (สักการะเคารพนับถือบูชาท่านผู้ใหญ่ทั้งหลาย) โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ย

สูงสุด คือ เทศบาลมีการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ เพื่อให้ประชาชนมีความรู้นำไปใช้ในชีวิตประจำวัน รองลงมา เทศบาลมีการศึกษาดูงานเพิ่มประสิทธิภาพผู้นำชุมชน เพื่อเพิ่มความรู้ในการพัฒนาชุมชน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ เทศบาลทำการจัดตั้งกลุ่มประกอบอาชีพเสริม เพื่อให้ประชาชนมีความรู้และสามารถประกอบอาชีพเสริมได้

1.3 ด้านการศึกษา (ไม่บังคับปกครองหญิงในสกุล)โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เทศบาลมีการสนับสนุนเผาขยะในโรงเรียนบ้านสะอาดนาดี เพื่อกำจัดขยะมูลฝอยในโรงเรียน รองลงมา เทศบาลมีการจัดหาสนามเด็กเล่น ของเด็กปฐมวัย เพื่อเสริมพัฒนาการผู้เรียน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สนับสนุนให้มีการไปศึกษาดูงานนอกสถานที่ เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กได้ไปเรียนรู้นอกห้องเรียน ไปเรียนรู้สถานที่จริง

1.4 ด้านสิ่งแวดล้อม (ไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติ จักไม่ถอนสิ่งที่ท่านบัญญัติไว้แล้ว) โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สนับสนุนเยาวชนให้มีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ รองลงมา รณรงค์การลดใช้สารเคมีการกำจัดศัตรูพืช เพื่อให้ประชาชนได้ตระหนักถึงการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืช ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ รณรงค์ให้มีการปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติ เพื่อเพิ่มจำนวนต้นไม้ในตำบลพรสวรรค์

1.5 ด้านสังคมและคุณภาพชีวิต (สักการะ เคารพ นับถือ บูชาเจติยสถาน), (ถวายความอารักขา ความคุ้มครอง) โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการซ้อมแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย รองลงมา จัดให้มีการอบรมเพิ่มประสิทธิภาพแก่สมาชิก อปพร.ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สนับสนุนประเพณีแห่เทียนพรรษาในชุมชน

1.6 ด้านการเมืองและการบริหาร (มีความพร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม) โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ จัดให้มีการประชุมแจ้งข่าวการเลือกตั้ง ทต. พรสวรรค์ (กรณีครบวาระ และกรณีอื่น ๆ) เพื่อดำเนินการจัดการเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลพรมสวรรค์ รองลงมา มีการประชาคมจัดทำแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สินเพื่อให้แผนที่แสดงขอบเขตชัดเจนยิ่งขึ้น เป็นการปรับปรุงข้อมูลพื้นที่ในเขตเทศบาลตำบลพรมสวรรค์ฯ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตย

2. ผลการเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

จำแนกตามเพศ และระดับการศึกษา ไม่แตกต่างกัน ส่วนจำแนกตามอายุ และอาชีพ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่แตกต่างกัน

3. ข้อเสนอแนะการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยการตอบคำถามปลายเปิดของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า

3.1) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน (หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์) เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ได้นำหลักอปริหานิยธรรมมาใช้โดยจัดให้มีการจัดประชุมผู้นำชุมชน อาทิเช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิก อบต. ตัวแทนส่วนราชการต่างๆ ในเขตพื้นที่ตำบลที่รับผิดชอบเป็นประจำทุกเดือน

3.2) ด้านเศรษฐกิจ (สักการะเคารพนับถือบูชาท่านผู้ใหญ่ทั้งหลาย) ควรจัดตั้งตลาดกลางในการจำหน่ายสินค้า เพื่อให้ประชาชนได้มีตลาดกลางในการจำหน่ายสินค้า สนับสนุนศูนย์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด เพื่อลดปัญหายาเสพติดให้น้อยลง จัดตั้งกลุ่มประกอบอาชีพเสริม เพื่อให้ประชาชนมีความรู้และสามารถประกอบอาชีพเสริมได้

3.3) ด้านการศึกษา (ไม่บังคับปกครองหญิงในสกุล) การปฏิบัติตามคำสั่งที่ได้รับมอบหมายอย่างเคร่งครัดไม่ว่าจะเป็นคำสั่งโดยวาจาหรือคำสั่งเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อให้งานบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ได้วางไว้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

3.4 ด้านสิ่งแวดล้อม (ไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติ จักไม่ถอนสิ่งที่ท่านบัญญัติไว้แล้ว) การให้ความเคารพและปกป้องรักษาปูชนียสถานที่สำคัญในศาสนา เพื่อจะเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของกลุ่มคนในหมู่คณะที่อยู่ร่วมกัน และระลึกถึงกัน

3.5) ด้านสังคมและคุณภาพชีวิต (สักการะ เคารพ นับถือ บูชาเจติยสถาน), (ถวายความอารักขา ความคุ้มครอง) ให้การสักการะ เคารพ นับถือ บูชาและปกป้องรักษาปูชนียสถานที่สำคัญของชุมชนนั้นๆ โดยทั่วถึงทั้งหมด เพื่อให้ เป็นเครื่องเตือนความทรงจำเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ เป็นศูนย์รวมใจของหมู่ชน เร้าให้ทำดี ไม่ละเลยพิธีเคารพบูชาอันพึงทำต่ออนุสรณ์สถานเหล่านั้นตามประเพณีที่ดีงามการให้เกียรติและคุ้มครองสตรีและกุมารี ทั้งหลาย ให้อยู่ดี มิให้ถูกล่วงเกินข่มเหงรังแกหรือถูกฉุดคร่าขืนใจ สตรีถือว่าเป็นเพศแม่ เป็นเพศที่อ่อนแอ บุรุษควรให้เกียรติ ให้การยกย่องปกป้องไม่ให้ใครละเมิดสิทธิหรือ ข่มเหงรังแก

3.6) ด้านการเมืองและการบริหาร (มีความพร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม) ควรพัฒนาองค์ความรู้พร้อมศึกษาดูงานนอกสถานที่ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ผู้บริหาร พนักงานเทศบาล พนักงานครู พนักงานจ้าง และสมาชิกสภาเทศบาลตำบลพรสวรรค์ เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ความเข้าใจในการทำงาน ฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตย

5.2 อภิปรายผล

จากผลการวิจัยครั้งนี้มีประเด็นที่น่าสนใจเพื่อนำมาอภิปรายผล ดังนี้

5.2.1 การประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การประยุกต์เป็นการนำสิ่งหนึ่งหรือแนวคิดหนึ่งมาปรับใช้เพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่เฉพาะเจาะจง โดยเฉพาะการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม ที่เป็นหลักปฏิบัติที่นำความสุขความเจริญมาสู่หมู่คณะ เป็นหลักธรรมที่เน้นความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ความสามัคคีของหมู่คณะ และการเคารพนับถือซึ่งกันและกัน ซึ่งในแต่ละข้อคุณธรรมเป็นเหตุให้เกิดความสมานสามัคคีในหมู่คณะ ส่งเสริมคุณภาพในการบริหารการปกครอง และทำให้เกิดความสุขความเจริญในหลาย ๆ ด้าน ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า "ความพร้อมเพรียงของหมู่คณะ ทำให้เกิดความสุข” (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2559) โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนที่การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีการร่วมคิด ร่วมทำริเริ่มในการพิจารณาในการตัดสินใจในการปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่างๆ อันมีผลกระทบถึงตัวประชาชนเองทุกขั้นตอนการของการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง ทั้งในการเตรียมความพร้อมหาแนวทางในการแก้ปัญหา การปฏิบัติในการแก้ไขปัญหา รวมถึงติดตามประเมินผลในการแก้ไขปัญหาร่วมกัน โดยการเตรียมการในการหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา หมายถึง การมีส่วนร่วมในการประชุมประชาคมเพื่อเตรียมการหาแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเองในแต่ละปี ในทุกๆ ด้านโดยมีมติร่วมกันเพื่อให้เป็นแนวทางเดียวกันโดยยึดหลักการมีเสียงส่วนมาก การปฏิบัติในการแก้ไขปัญหา หมายถึง การมีส่วนร่วมในการถือปฏิบัติตามแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ตามที่ได้มีการร่วมกันลงมติ โดยนำเครื่องมือหรือ สิ่งที่ได้การสนับสนุนในแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอ เสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด นำมาพัฒนาและแก้ไขปัญหาร่วมกัน การติดตามและประเมินในการแก้ไขปัญหา หมายถึง การส่วนร่วมในการติดตามการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ว่าเป็นไปตามที่ได้มีมติที่ได้ร่วมกันประชุมประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิจังหวัดร้อยเอ็ด หรือไม่ เมื่อได้รับการสนับสนุนในการแก้ไขปัญหาแล้วผลในการแก้ปัญหาเป็นเช่นไร สอดคล้องกับแนวคิดของ ธนสาร บัลลังก์ปัทมา (2551, หน้า 15) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วน ได้ส่วนเสีย เข้ามาร่วมดำเนินกิจกรรม ตั้งแต่การศึกษาปัญหา การวางแผนดำเนินการ การตัดสินใจ การแก้ไขปัญหา และการประเมินร่วมกัน เพื่อขับเคลื่อนให้กิจกรรมนั้นดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยยึดหลักการมีส่วนร่วม คือ หลักร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตรวจสอบ ร่วมรับผิดชอบ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิษฎาข์ ศรีเครือดง, จิดาภา เร่งมีศรีสุข พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษณ์ ภูริปญฺโญ (กัตติยัง) (2558, หน้า 68) ได้ศึกษา การพัฒนาเครือข่ายการบริหารงานของเทศบาลนครนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผล

ต่อการพัฒนาเครือข่ายการบริหารงานของเทศบาลนครนนทบุรีโดยรวมทั้ง 5 ด้าน ส่งผลต่อการพัฒนาเครือข่ายการบริหารงานของเทศบาลนครนนทบุรีอยู่ในระดับมาก

จากผลการวิจัยมีประเด็นที่น่าสนใจสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

ด้านสังคมและคุณภาพชีวิต (สักการะ เคารพ นับถือ บูชาเจติยสถาน), (ถวายความอารักขาความคุ้มครอง) เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จัดให้มีมีการซ้อมแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จัดให้มีการอบรมเพิ่มประสิทธิภาพแก่สมาชิก อปพร. รณรงค์การป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนน สนับสนุนประเพณีแห่เทียนพรรษาในชุมชน ฝึกอบรมและศึกษาดูงานนอกสถานที่ของผู้ปฏิบัติงานระบบการการแพทย์ฉุกเฉิน สนับสนุนระบบการแพทย์ฉุกเฉิน(หน่วยกู้ชีพตำบลพรสวรรค์) สนับสนุนการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรมในชุมชน จัดให้มีการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ศูนย์กู้ชีพกู้ภัย (OTOS) ให้การสนับสนุนการสืบสานประเพณีรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ เพื่อให้สังคมได้ตระหนักถึงความสำคัญของผู้สูงอายุ มีส่วนร่วมในการส่งเสริมกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลพรสวรรค์ (กองทุน วันละบาท) เพื่อส่งเสริมสนับสนุนกองทุนสวัสดิการชุมชน สนับสนุนให้มีการป้องกัน ปราบปราม และบำบัด รักษา เพื่อแก้ปัญหายาเสพติด การให้ความช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนหรือไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ในการดำรงชีพ เพื่อป้องกันและบรรเทาความเดือดร้อนพร้อมทั้งส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ตำบลพรสวรรค์ ฝึกอบรมและศึกษาดูงานนอกสถานที่ของผู้ปฏิบัติงานระบบการการแพทย์ฉุกเฉิน เพื่อเพิ่มความรู้ให้กับผู้ปฏิบัติงานระบบการแพทย์ฉุกเฉิน จัดอบรมค่ายเยาวชนร่วมใจต้านภัยยาเสพติด เพื่อให้เยาวชนห่างไกลยาเสพติดและมีสุขภาพชีวิตที่ดี จัดให้มีการรณรงค์การควบคุมป้องกันโรคไข้เลือดออกให้แก่ชุมชน ขุดบ่อเก็บกักน้ำของศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง เพื่อจัดหาแหล่งน้ำใช้ในโครงการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง จัดกิจกรรมรณรงค์การเลือกตั้ง เพื่อให้ประชาชนมีความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกตั้งสำหรับการเลือกตั้งท้องถิ่น(กรณียุบสภากรณีแทนตำแหน่งที่ว่าง) ส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตยเพื่อให้ประชาชนเข้าใจและปฏิบัติตามระบอบประชาธิปไตย สนับสนุนกองทุนประกันสุขภาพ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีสุขภาพที่ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ยอดอาวุธ โพธิ์ศรีขาม (2560) การมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล พลับพลา อำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า 1) การมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วน ตำบลพลับพลาอำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ดโดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทั้งสามด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ด้านการวางแผน ด้านการนำแผนไป สู่การปฏิบัติและด้านการติดตามและประเมินผล

ส่วนด้านสิ่งแวดล้อม (ไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติ จักไม่ถอนสิ่งที่ท่านบัญญัติไว้แล้ว) เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ได้ดำเนินการในการเตรียมการโดยมีการประชุมประชาคมหามติของประชาชนเขตรับผิดชอบของ เทศบาลตำบลพรสวรรค์ เพื่อนำเข้าบรรจุทำร่างแผนพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลพรสวรรค์ ที่กำหนดวิสัยทัศน์ ประเด็นยุทธศาสตร์ เป้าหมายชี้วัด ค่าเป้าหมาย และกลยุทธ์ โดยให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาจังหวัด ยุทธศาสตร์การพัฒนาของท้องถิ่นในเขตจังหวัด แผนพัฒนาอำเภอ แผนพัฒนาตำบล แผนพัฒนาหมู่บ้าน หรือแผนพัฒนาชุมชน อันมีลักษณะเป็นการกำหนดรายละเอียดแผนงานโครงการพัฒนาที่จัดทำ ขึ้นในแต่ละปีปีงบประมาณ มีโครงการเลือกตั้ง ทต. พรสวรรค์ (กรณีครบวาระ และกรณีอื่น ๆ) เพื่อดำเนินการจัดการเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลพรมสวรรค์ จัดทำแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สินเพื่อให้แผนที่แสดงขอบเขตชัดเจนยิ่งขึ้น เป็นการปรับปรุงข้อมูลพื้นที่ในเขตเทศบาลตำบลพรมสวรรค์ฯ เสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ของคณะผู้บริหาร สมาชิกสภา พนักงานส่วนตำบล พนักงานครูและพนักงานจ้างทุกคน เพื่อปลูกจิตสำนึกและพัฒนาจิตใจให้ใช้คุณธรรม จริยธรรม ใช้ในการปฏิบัติงาน ฝึกอบรมวินัยเพื่อความโปร่งใสและการป้องกันการทุจริต ของคณะผู้บริหาร สมาชิกสภา พนักงานส่วนตำบล พนักงานครูและพนักงานจ้างทุกคน เพื่อยกระดับจิตสำนึกรับผิดชอบในผลประโยชน์ของสาธารณะ โครงการพัฒนาองค์ความรู้พร้อมศึกษาดูงานนอกสถานที่ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ผู้บริหาร พนักงานเทศบาล พนักงานครู พนักงานจ้าง และสมาชิกสภาเทศบาลตำบลพรสวรรค์ เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ความเข้าใจในการทำงาน จัดให้มีโครงการฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตย สอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิษฎาข์ ศรีเครือดง, จิดาภา เร่งมีศรีสุข พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษณ์ ภูริปญโญ (กัตติยัง) (2558, หน้า 68) การพัฒนาเครือข่ายการบริหารงานของเทศบาลนครนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาเครือข่ายการบริหารงานของเทศบาลนครนนทบุรีโดยรวมทั้ง 5 ด้าน ส่งผลต่อการพัฒนาเครือข่ายการบริหารงานของเทศบาลนครนนทบุรีอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =3.89, S.D. =.664) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าปัจจัยด้านการมีกิจกรรมอย่างต่อเนื่องส่งผลต่อ การพัฒนาเครือข่ายการบริหารงานของเทศบาลนครนนทบุรี มากที่สุด ($\overline{X}$ =3.67, S.D.= .684) รองลงมาคือ ปัจจัยด้านการมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมาก ($\overline{X}$ =3.62, S.D.= .651) ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =3.51, S.D.= .697) ส่วนปัจจัยด้านการมีเป้าหมายการทำงานที่ชัดเจน อยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ =3.47, S.D.= .647) และปัจจัยด้านการมีทีมงานที่ดีอยู่ ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ =3.22, S.D.= .730)

2. ผลการเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามเพศ และระดับการศึกษา ไม่แตกต่างกัน ส่วนจำแนกตามอายุ และอาชีพ แตกต่างกันอย่าง

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า อายุ และอาชีพที่แตกต่างแต่กลุ่มบุคคลเหล่านี้ต้องการที่จะให้เทศบาลตำบลพรสวรรค์มีการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นโดยบูรณาการใน 6 ด้านหลัก ได้แก่ 1) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน 2) ด้านเศรษฐกิจ 3) ด้านการศึกษา 4) ด้านสิ่งแวดล้อม 5) ด้านสังคมและคุณภาพชีวิต 6) ด้านการเมืองและการบริหาร และมีการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ หมายถึง การประชุมพบปะปรึกษาหารือกันในกิจการงาน ต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม พร้อมเพรียงกันทำกิจที่ควรทำ หมายถึง เข้าประชุม เลิกประชุม และทำกิจที่ได้รับมอบหมายตามมติที่ประชุม อย่างพร้อมเพรียงกัน ไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติ จักไม่ถอนสิ่งที่ท่านบัญญัติไว้แล้ว ประพฤติมั่นอยู่ในธรรม ของชุมชนครั้งโบราณ หมายถึง ไม่บัญญัติสิ่งใหม่ ๆ หรือล้มเลิกบัญญัติเดิม ตามอำเภอใจ โดยผิดหลักการเดิมที่หมู่คณะได้วางไว้ จะต้องถือปฏิบัติมั่นตามหลักการเดิมของหมู่คณะทำตามกฎระเบียบ ตามกติกาข้อบังคับ ตามหลักเกณฑ์ของหมู่คณะ สักการะเคารพนับถือบูชาท่านผู้ใหญ่ทั้งหลาย มองเห็นความสำคัญแห่งถ้อยคำของท่าน ว่าเป็นสิ่งอันพึงรับฟัง หมายถึง ให้ความเคารพและรับฟังความคิดเห็นคำแนะนำของผู้ใหญ่ ไม่ข่มขืนบังคับปกครองหญิงในสกุล หมายถึง ให้เกียรติและคุ้มครองสตรีและกุมารี ทั้งหลาย ให้อยู่ดี มิให้ถูกล่วงเกินข่มเหงรังแกหรือถูกฉุดคร่าขืนใจ สักการะ เคารพ นับถือ บูชาเจติยสถานของคนในชุมชนทั้งภายในและภายนอกและไม่ ลบล้างพลีกรรมอันชอบธรรม ซึ่งเคยให้เคยทำแก่เจติยสถานเหล่านั้น หมายถึง ให้การสักการะ เคารพ นับถือ บูชาและปกป้องรักษาปูชนียถานที่สำคัญของชุมชนนั้น ๆ ถวายความอารักขาความคุ้มครอง ป้องกันโดยชอบธรรมในพระอรหันต์ทั้งหลายเป็นอย่างดี ด้วยหวังว่า ไฉนพระอรหันต์ทั้งหลายที่ยังไม่มา พึงมาสู่แว่นแคว้น และที่มาแล้วพึงอยู่เป็นสุข หมายถึง จัดการให้ความอารักขา บำรุง คุ้มครองอันชอบธรรมแก่บรรพชิต ผู้ทรงศีลทรงธรรมบริสุทธิ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูเมธีนวคุณ (2559, หน้า 159-161) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามหลักอปริหานิยธรรม 7 ของเทศบาลตำบลหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า 1) ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามหลักอปริหานิยธรรม 7 ของเทศบาลตำบลในเขต อำเภอหัวไทรจังหวัดนครศรีธรรมราชโยรวมทั้ง 7 ด้าน อยู่ที่ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่าด้านหมั่นประชุมกันเป็นเนียงนิตย์ มีค่าสูงที่สุด รองลงมาคือ ด้านไม่ตั้งกฎระเบียบขัดต่อระเบียบ ส่วนด้านให้ความเอาใจใส่ต่อท่านผู้มาเยือนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ 2) ผลการเปรียบเทียบประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามหลักอปริหานิยธรรม ของเทศบาลตำบลในเขตอำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช ของบุคคลที่มีระดับการศึกษาต่างกัน พบว่าแตกต่างกัน ส่วนเพศ อายุ ประสบการณ์ทำงานและรายได้ต่อเดือนที่ต่างกัน พบว่าไม่แตกต่างกัน และงานวิจัยของ พระคูรสังฆรักษ์วีระศักดิ์ จนฺทวโส (รถจันทร์วงษ์) (2556, หน้า 131) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การบริหารงานบุคคลตามหลักอปริหานิยธรรม 7 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตธนบุรีกรุงเทพมหานคร” ผลของการวิจัย พบว่าการบริหาร

บุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักอปริหานิยธรรม 7 โรงเรียนมัธยมศึกษาเขตธนบุรีกรุงเทพมหานครโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทั้ง 7 ด้านเรียงลำดับจากด้านที่มีค่าจากมากไปหาน้อย คือด้านความเคารพต่อเพศสตรี ด้านมีความเคารพสถานที่ภายในโรงเรียน ด้านไม่ตั้งกฎระเบียบที่ขัดต่อระเบียบของโรงเรียน ด้านหมั่นประชุมกันเป็นเนืองนิตย์ ด้านการเคารพนับถือผู้บังคับบัญชา ด้านการพร้อมเพรียงกันประชุมและด้านการให้ความดูแลใส่ใจต่อท่านผู้มาเยือน ตามลำดับ ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานบุคลากรของผู้บริหารสถานศึกษาและครู ที่มีต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักอปริหานิยธรรม 7 โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตธนบุรีกรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยพื้นฐานของผู้บริหารสถานศึกษาและครูพบว่าการบริหารงานบุคคลตามหลักอปริหานิยธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนการบริหารงานบุคคลตามหลักอปริหานิยธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งประสบการณ์ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) องค์การบริหารส่วนจังหวัด และองค์การบริหารส่วนตำบล ควรกำหนดเป็นนโยบายและแผนพัฒนาด้านการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการบริหารราชการแผ่นดิน

2) หน่วยงานต้นสังกัดควรมีนโยบายกระตุ้นให้ผู้บริหารนำหลักอปริหานิยธรรม 7 มาปรับใช้ในการดำเนินงาน ส่งเสริมบทบาทในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ และนำไปพัฒนาบุคลากรต่อไป

5.3.2 ข้อเสนอแนะนำไปใช้

ผู้วิจัยได้เสนอแนะจากผลการวิจัยได้ดังนี้

1) จากผลการวิจัย พบว่า บุคลากรและประชาชน ในเทศบาลตำบลพรสวรรค์ ได้นำเอาอปริหานิยธรรม 7 มาปรับใช้ในการดำเนินงานอยู่ระดับมากในทุกด้าน ดังนั้นเพื่อส่งเสริมสนับสนุนบุคลากรและชาชนควรจัดโครงการอบรมการมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ

2) การพัฒนาบุคลากรที่มีอายุ และอาชีพที่แตกต่างกันของบุคลากรและประชาชนในเทศบาลตำบลพรสวรรค์ ควรจัดกิจกรรมร่วมกันบ่อยๆ ตามโอกาส ในการรักษาศีล การอบรมจิตภาวนา การอบรมปัญญา และให้หน่วยงานของรัฐมีแผนพัฒนาคุณภาพชีวิต ของประชาชนโดยยึดหลักการปฏิบัติธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ

5.3.3 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1) ควรทำการศึกษาแบบผสมผสานระหว่างวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้อปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยวิจัยเชิงปริมาณเก็บรวบรวม ข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และวิจัยเชิงคุณภาพเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก

2) ควรศึกษาเปรียบเทียบแนวการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรมระหว่างองค์กร

3) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมให้หน่วยงานภาครัฐนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานภาครัฐ

มหามกุฏราชวิทยาลัย

บรรณานุกรม

1) หนังสือ

กองวิชาการ มหาวิทยาลัยธรรมกาย แคลิฟอร์เนีย. (2555). *หนังสือ DOU PD 008 พุทธธรรม 2*. ปทุมธานี: โรงพิมพ์คลองหลวง.

เกียรติคุณ กุลมณี (2560) *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีองค์การบริหารส่วนตำบลพนามย้อย อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด. ฉบับอัดสำเนา*. แซนรีย์ (ร.ม.) สาขารัฐศาสตร์ นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. (2560). *คู่มือการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น.* กรุงเทพฯ: กระทรวงมหาดไทย.

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2560). *แนวคิดคู่มือปฏิบัติงานสภาตำบล และ อบต* กรุงเทพฯ: กระทรวงมหาดไทย.

ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2563). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS*. กรุงเทพฯ: บิสซิเนสอาร์แอนด์ด.

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. (2550). *แนวคิดแนวทางการพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพฯ: กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย.

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น.* กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น. หนา

บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น. หนา

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

ประภัสสร เตชะประเสริฐวิทยา. 2549. ยุทธศาสตร์การพัฒนาและการวางแผนชุมชนเกษตรกรรม. ขอนแก่น: ภาควิชาส่งเสริมการเกษตร, คณะเกษตรศาสตร์, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

พัทยา สายหู. (2529). *กลไกของสังคม.*กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกเล่มที่ 21 พระสุตตันตปิฎกเล่มที่ 13* [ฉบับมหาจุฬาฯ กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ราชบัณฑิตยสถาน (2554). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. พ.ศ. 2554* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์

พระเทพดิลก (ระแบบ ฐิตญาโณ) (2544). *ธรรมปริทัศน์* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2546). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม* (พิมพ์ครั้งที่ 12) กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์.

พระทวีป กลฺยาณธมฺโม (เล็กบัณฑิตย์). (2550). *การพัฒนาชุดการสอนสาระการเรียนรู้สังคม ศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมโดยใช้ พุทธวิธีการสอน เรื่อง เบญจศีลเบญจธรรม นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านผึ้งวิทยาคม จังหวัดนครพนม.* กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระพรมคุณาภรณ์ ป.อ.ปยุตโต. (2554). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม* (พิมพ์ครั้งที่ 16) กรุงเทพฯ: สหธรรมิก.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2559). *พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์ (ชำระ-เพิ่มเติม ช่วงที่ 1)* (พิมพ์ครั้งที่ 27). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น พ.ศ 2542 มาตรา 16 และมาตรา 17 กระทรวงมหาดไทย.

ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2560 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2561) พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 16 และมาตรา 17 กระทรวงมหาดไทย.

ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2560 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2561 แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ.2566-2570) ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด กระทรวงมหาดไทย.

มหาปรินิพพพานสูตร คัมภีร์ทีฆนิกาย มหาวรรค (2545), หน้า 76 – 77

เมตต์ เมตต์การุณ์จิต. (2553). *การบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม: ประชาชน องค์กรปกครอส่วนท้องถิ่น และราชการ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: บุ๊คพอยท์.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 หมวดที่ 14 การปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย.

ละเอียด ศิลาน้อย.(2562). *วิธีวิทยาการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างเพื่อการวิจัยเชิงปริมาณ เชิงสำรวจและเชิงทดลอง*. กรุงเทพฯ: บางกอกบลูพริ้นต์.

สมนึก ภัททิยธนี. (2546). *การวัดผลการศึกษา* (พิมพครั้งที่ 4). กาฬสินธุ์: ประสานการพิมพ์

สมิต สัชฌุกร. (2553). *การวางแผนปฏิบัติงาน.* กรุงเทพฯ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

สุธีวร ประดิษฐ์. (2553). *การมีส่วนร่วมของชุมชนงานสารสนเทศสานักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตราด.* สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดตราด.

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส. (2557). *นวโกวาท (หลักสูตรนักธรรมชั้นตรี), มหามกุฏราชวิทยาลัย* (พิมพ์ครั้งที่ 83). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.

สุภาพร พิศาลบุตร. (2560). *หลักการวางแผน* กรุงเทพฯ: ฝ่ายเอกสารและตำรา สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.

สุรัสวดี ราชกุลชัย. (2541). *การวางแผนและการควบคุม.* กรุงเทพฯ: จามจุรี.

อคิน รพีพัฒน์. (2547). *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชุมชนในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทย.* กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภาการพิมพ์

อนัน เกตวงศ์. (2543). *หลักการและเทคนิคการวางแผน* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อรทัย ก๊กผล. (2552). *หลักการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยมีลักษณะการเข้าร่วมอย่างครบวงจรในแก้ปัญหาของชุมชน.* นนทบุรี: วิทยาลัยพัฒนาการปกครองท้องถิ่น สถาบันพระปกเกล้า

อิระวัชร์ จันทรประเสริฐ. (2541). *การมีส่วนร่วมในลักษณะตัวบุคคล ให้ความสำคัญกับปัจเจกบุคคลที่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เสมาธรรม

อิระวัชร์ จันทรประเสริฐ. (อ้างถึงใน ณรงค์ วารีชล, 2556, หน้า 6) การมีส่วนร่วมในลักษณะตัวบุคคลให้ความสำคัญกับปัจเจกบุคคลที่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เสมาธรร

Andrew & Stiefel, (1980). Inquiry into Participation: A Research Approach.Geneva: UNRISD.

Brody,S.D., Godschalk,D.R.,& Burby,R.J.(2003), Mandating citizen participation in plan making: six strategic planning choices.

John M.Cohen and Norman T. Uphoff. (1980)“Participation’s Place in Rural Development :seek clarity through specifics”, World Development.

Davis Kara N., N.S. (2010) Survey of the level of public participation in operational planning. Case study of environmental preservation in urban areas.

Fornaroff (1980) A. Community involvment in Health System for Primary Health Care.Geneva : World Health Organization.

Gasto Frumenee. (2014) Participation in planning Health aspects of decentralization in the health system Experience from the Health Management Committee at Kongwa District, Tanzania.

2) ดุษฎีนิพนธ์/วิทยานิพนธ์และ/สารนิพนธ์

กิตติพงษ์ ด่านลาพล. (2558). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลดงมะไฟ อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร*. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขารัฐประศาสนศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

จันทร์จรัส ประทุมวงศ์. (2557). *บทบาทและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลบุฮม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย*. สาขาวิชาวิทยาการจัดการ, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ชัยรัติ แสงเพ็ชร. (2557). ได้ศึกษาเรื่อง *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลโนนนาจาน อำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

ณัฐพงษ์ กิตติทรัพย์กาญจนา. (2551). *การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของ คณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.

ธัญญะ กิจนุเคราะห์. (2557). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด*. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการปกครอง, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา.

ทรงวุฒิ เรืองวาทศิลป์. (2550). *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาในพื้นที่บริการของโรงเรียนล้อมแรดวิทยา อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการบริหารการศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ทวีศักดิ์ แก้วพิพัฒน์. (2550). *การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

ธัญญะ กิจนุเคราะห์. (2557). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด*. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐ

ประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการปกครอง, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา.

ธนจิรา พวงผกา. (2559). *ปัจจัยที่มีผลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลบางเดื่อ อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี*, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการเมืองการปกครอง, สำหรับนักบริหาร, คณะรัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

นิวสตรอม. (1993). *การมีส่วนร่วมของ กรรมการชุมชนในการพัฒนาเทศบาลสู่เมืองน่าอยู่. กรณีศึกษาเทศบาลตำบลบางพระ. วิทยานิพนธ์*รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารทั่วไป, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา.

ประยงค์ พรมมา. (2556). *การบริหารงานตามหลักอปริหานิยธรรม ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น.* วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์} บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.

ปราณี ตรุษสารท. (2557). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของ องค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์*. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

ปรัชญา เวสารัชช์. (2558). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมเพื่อพัฒนาชนบท*. กรุงเทพฯ: สถาบันไทยคดีศึกษา.

ปรีดา เจษฎาวรางกุล. 2550. *การมีส่วนร่วมของกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนในเขต เทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี.* วิทยานิพนธรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองทองถิ่น, วิทยาลัยการปกครองทองถิ่น, มหาวิทยาลัยขอนแกน.

ปัญญา เฉลียวชาติ. (2560). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลนครสวรรค์ออก อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์*.วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

พระครูนิกรสุนทรกิจ (สมพงษ์ นุ่มสกุล). (2553). *การศึกษาวิเคราะห์เรื่องความสามัคคีในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท.* วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระครูสังฆรักษ์วีระศักดิ์ จนฺทวโส. (2556). *การบริหารงานบุคคลตามหลักอปริหานิยธรรม 7 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, พระนครศรีอยุธยา, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระครูเมธีนวคุณ. (2559). *ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามหลักอปริหานิยธรรม7 ของเทศบาลตำบลหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช*: วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขารัฐศาสตร์การปกครอง, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, นครปฐม. หน้า 159-161

พระทวีป กลฺยาณธมฺโม (เล็กบัณฑิตย์). (2554). *การศึกษาวิเคราะห์หลักกัลยาณธรรมสำหรับการดำรงชีวิตที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา.* วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระธีรเดช ธีรเตโช (เกษตรสุนธร). (2559). *การปฏิบัติตามหลักอปริหานิยธรรมของบุคลากร เทศบาลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา.* วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขารัฐศาสตร์การปกครอง, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

วราวุธ อาจเอี่ยม. (2556). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ในเขตพื้นที่ตำบลยางอู้ อำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์*: วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

วิลัยจิตร เสนาราช. (2559). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลดอนกลาง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

อรพรรณ ภมรสุวรรณ. 2544. *การมีสวนร่วมของสมาชิกนอคมในการจัดการนิคมสร้างตนเอง เพื่อการพึ่งตนเอง: ศึกษานิคมสร่างตนเองภาคใต้ตามแผนถอนสภาพนิคม*. วิทยานิพนธสังคมสงเคราะหศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร.

อภิษฎาข์ ศรีเครือดง, จิดาภา เร่งมีศรีสุข และ พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษณ์ ภูริปญฺโญ (กัตติยัง). (2558). *การพัฒนาเครือข่ายการบริหารงานของเทศบาลนครนนทบุรี.* รายงานการวิจัย, สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

3) สิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง

3.1) บทความในวารสาร

กตัญญู แก้วหานาม, จริยา ชาตะสุวัจนานนท์. และพิมพ์ลิขิต แก้วหานาม. (2559). แนวทางการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมภาคประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลเมืองในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารการเมืองการปกครอง, 6*(2), 70-69

เขมานันท์ ขบวนฉลาด การประยุกต์ใช้อปริหานิยธรรมเพื่อการบริหารการบริหาร ตำบลพระตาดบู อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์. *วารสารมหาจุฬาคชสาร, 12*(2).หน้า 133.142.

ณัฐวัฒน์ สิริพรวุฒิ. (2560). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร*, *2*(3), 10-23.

นริศ ประนมชัย. (2559) คณะสงฆ์บริหารโดยภิกษุอาปริหนิธัมมะที่ 7 *วารสารวิชาการร้อยแก่นสาร. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 1*(1) หน้า 1-15.

ภัทราวดี อ่ำคูณ และคณะ. (2564). แนวทางการพัฒนาแผนพัฒนาท้องถิ่นสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. *วารสารวิชาการร้อยแก่นสาร, 6*(10) หน้า 395-407.

วิชาญ ฤทธิธรรม และคณะ (2564) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการเทศบาลนครสกลนคร. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, 8*(5) หน้า 27-41.

พระครูปลัดไพรฑูรย์ เมธิโก (มหาบุญ). (2558). อปริหานิยธรรม : สันติภาพสู่สังคมไทย. *วารสารวัฒนธรรม, 16*(29), 73-82.

พระครูวิลาศกาญจนธรรม (เล็ก สุธมฺมปญฺโญ). (2555). การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักภิกขุอปริหานิยธรรมของคณะสงฆ์ อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี. *วารสาร มจร กาญจนปริทรรศน์, 1*(1), 43-57.

พระสมหมาย อตฺถสิทฺโธ (พืชสิงห์). (2559). รูปแบบการนำหลักอปริหานิยธรรมไปใช้ในการบริหารของผู้บริหาร สังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดร้อยเอ็ด. *วารสารธรรมทรรศน์*, *16*(1), 66-79.

พระธีรเดช ธีรเตโช (2561) การปฏิบัติงานตามหลักอปริหานิยธรรม ของบุคลากรเทศบาลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา. *วารสารปรัชญาปริทรรศน์, 23*(2), 25-39.

พระมหายุทธพิชัย สิริชโย, และธิติวุฒิ หมั่นมี. (2561). การบริหารงานตามหลักอปหานิยธรรม. *วารสารสมาคมศิษย์เก่า มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*, *7*(2), 146.

ยอดอาวุธ โพธิ์ศรีขาม, ไพรัช พื้นชมพู. (2560). การมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลพลับพลา อำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด. *วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด*, *6*(2) , 45-58.

วิสุทธิ บุญญะโสภิต, พระเทพปริยัติเมธี, ศิริโรจน์ นามเสนา. (2563). รูปแบบการจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพเชิงพุทธในเขตสุขภาพที่ 3. *วารสารวิจัยวิชาการ*, *4*(1), 69-84.

เสาวนีย์ วิยะบุญ, รัฐพล เย็นใจมา, สมาน งามสนิท (2562) การประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรมเพื่อการจัดการสภาองค์กรชุมชนเข้มแข็งในจังหวัดระยอง. *วารสารสังคมศาสตร์ปริทัศน์*, *8*(4), 124-135.

อุดร จันทวัน (2547) รูปแบบบูรณาการการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยหลักอปริหานิยธรรม. *วารสารสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์*, 2(3) , 45-49.

อนุวัฒน์ ศรีษะเกษ. (2563). การประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 เพื่อการทำงาน กรณีศึกษาอำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น. *วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน*, *1*(2), 67-84.

4) เอกสารสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2560) "การคิดเชิงประยุกต์"สืบค้นเมื่อ 15 มีนาคม 2566 จาก https://www.novabizz.com/NovaAce/Intelligence/Thinking_Applicative.htmln[8hog,njv

ปรัชญา เวสารัชช์. (2560). การส่งเสริมชุมชนและท้องถิ่นในการปฏิรูปการศึกษา. สืบค้นเมื่อ 21 เมษายน 2566, จาก http://www.googlecom/search?=cacheDSaXoZZWLDMJ:area.bed.go.th

วชิรวัชร งามละม่อม. (2559). ทฤษฎีการมีส่วนร่วม. สืบค้นเมื่อ 18 มีนาคม 2566, เข้าถึงได้จาก http://learningofpublic.blogspot.com/2016/02/blog-post_79.html?m=1

วันชัย โกลละสุต. (2560). ความหมายและความสำคัญของการบริหารมีส่วนร่วม. สืบค้นเมื่อ 25 มีนาคม 2566, จาก http://www.opens.dpt.go.th/dpt

อดินันท์ บัวภักดี. (2552). ทฤษฎีการมีส่วนร่วม. สืบค้นเมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2566 . จาก http://www.titpa.or.th/writer/read

ojs.mcu.ac.th (2557) http://www.ojs.mcu.ac.th/index.php/mcu-nan/article สืบค้นเมื่อวันที่ 20 เมษายน 2566 จากojs.mcu.ac.th_nutch

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

1) พระเทพวชิรวิมล, ดร.

การศึกษา Ph.D. in PALI & BUDDHISM

MASTER OF ARTS IN BUDDHIST STUDIES

ศน.บ. พุทธศาสนาและปรัชญา

ตำแหนง อาจารยผูรับผิดชอบหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา และเจาคณะจังหวัดรอยเอ็ด (ธ)

2) พระครูสมุห์ ศิลาศักดิ์ สุเมโธ, ดร.

การศึกษา ร.ด. (รัฐศาสตร์)

ศน.ม. (รัฐศาสตร์)

พธ.บ. (รัฐศาสตร์)

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการศูนย์บริการวิชาการร้อยเอ็ด

อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาการปกครอง

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

3) นางพรรณิภา สุขเกษม

การศึกษา รัฐศาสตร์มหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์

ตำแหน่ง หัวหน้าสำนักปลัดเทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ

จังหวัดร้อยเอ็ด

ภาคผนวก ข
หนังสือความอนุเคราะห์ตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

ภาคผนวก ค
หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล

ภาคผนวก ง
หนังสือขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม

ภาคผนวก จ
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

****

คำชี้แจง

แบบสอบถามชุดนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

ในการตอบแบบสอบถามขอได้โปรดตอบตามความเป็นจริง ตอบทุกตอน ทุกข้อ และข้อมูลจากการตอบแบบสอบถาม จะเก็บเป็นความลับและใช้เฉพาะขอบเขตทางวิชาการ เพื่อการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เท่านั้น จะไม่มีผลกระทบหรือก่อให้เกิดผลเสียหายใดๆ ต่อตำแหน่งหน้าที่การงานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่ท่านได้กรุณาให้ความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามครบถ้วนสมบูรณ์

จ่าเอกจรัญ พุษฎีดอน

นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ตามความเป็นจริง

1. เพศ
   - ☐ 1. ชาย
   - ☐ 2. หญิง
2. อายุ
   - ☐ 1. อายุ 18-40 ปี
   - ☐ 2. อายุ 41-60 ปี
   - ☐ 3. อายุ 61 ปีขึ้นไป
3. ระดับการศึกษา
   - ☐ 1.ต่ำกว่าปริญญาตรี
   - ☐ 2.ปริญญาตรี
   - ☐ 3.สูงกว่าปริญญาตรีขึ้นไป
4. อาชีพ
   - ☐ 1.เกษตรกรรม/กสิกรรม
   - ☐ 2.ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว
   - ☐ 3.รับราชการ
   - ☐ 4.อื่นๆ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

<u>คำชี้แจง</u> โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องคำตอบทางขวามือ ของแต่ละข้อเพียงช่องเดียว ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน โดยกำหนดคะแนนกับระดับการปฏิบัติ ดังนี้

5 หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ สูงที่สุด
4 หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ มาก
3 หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ ปานกลาง
2 หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ ต่ำ
1 หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ ต่ำที่สุด

การประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7	**ระดับการมีส่วนร่วม**				
	5	**4**	**3**	**2**	**1**
1. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน (หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์)					
1) มีการปรับปรุงซ่อมแซมระบบประปาภายในหมู่บ้าน เพื่อให้ประชาชนได้มีน้ำประปาใช้อย่างทั่วถึงในชุมชน					
2) ทำการซ่อมแซมอุดหนุนลงหม้อแปลงภายในหมู่บ้าน เพื่อให้ประชาชนมีไฟฟ้าใช้ได้อย่างทั่วถึง					
3) เทศบาลมีการจัดทำป้ายกำกับซอยถนนภายในหมู่บ้าน เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยของชุมชน					
4) ทำการปรับปรุงซ่อมแซมถนน คสล.ภายในหมู่บ้าน เพื่อให้ประชาชนมีการคมนาคมที่สะดวกสบายในชุมชน					
5)เทศบาลซ่อมแซมถนนลาดยางภายในตำบลเพื่อให้ประชาชนมีการคมนาคม ที่สะดวกสบาย					
6) เทศบาลทำการติดตั้งไฟฟ้าสายพาดดับภายในหมู่บ้าน เพื่อให้ประชาชนมีไฟฟ้าใช้ในได้อย่างทั่วถึง					
7) เทศบาลมีการติดตั้งสัญญาณเตือนไฟกระพริบ เพื่อเป็นสัญญาณเตือนให้กับประชาชนในการสัญจร					

การประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7	ระดับการมีส่วนร่วม				
	5	4	3	2	1
8) เทศบาลมีการเจาะบ่อบาดาลเพื่อการเกษตรและอุปโภค-บริโภค เพื่อให้ประชาชนมีน้ำใช้เพื่อการเกษตรตลอดฤดูกาล					
9) เทศบาลอุดหนุนขยายเขตไฟฟ้าภายในหมู่บ้านและเพื่อการเกษตรอำเภอเสลภูมิ เพื่อให้ประชาชนมีไฟฟ้าใช้ได้อย่างทั่วถึง					
10) เทศบาลทำการขยายเขตไฟฟ้าส่องสว่างเชื่อมต่อระหว่างตำบลกับตำบล เพื่อให้ประชาชนมีไฟฟ้าใช้ในได้อย่างทั่วถึง					
11) เทศบาลทำการติดตั้งกระจกโค้งจราจรพร้อมเสา เพื่อให้เกิดความปลอดภัยของคนในชุมชน					
12) เทศบาลมีการจัดทำป้ายบอกทาง เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยของชุมชน					
13) เทศบาลมีการก่อสร้างสนามกีฬาตำบลภายในเทศบาลตำบล เพื่อให้ประชาชนได้มีสนามฝึกซ้อมกีฬา และ ออกกำลังกาย					
2) ด้านเศรษฐกิจ (สักการะเคารพนับถือบูชาท่านผู้ใหญ่ทั้งหลาย)					
14) เทศบาลทำการจัดตั้งกลุ่มประกอบอาชีพเสริม เพื่อให้ประชาชนมีความรู้และสามารถประกอบอาชีพเสริมได้					
15) เทศบาลมีการอบรมธรรมะและยาเสพติดสำหรับเด็กและเยาวชน เพื่อให้เด็กและเยาวชนห่างไกลยาเสพติด					
16) เทศบาลสนับสนุนศูนย์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด เพื่อลดปัญหายาเสพติดให้น้อยลง					
17) เทศบาลมีการอบรมสัมมนาคณะกรรมการพัฒนาสตรีตำบล (กพสต.) เพื่อให้ประชาชนมีความรู้เพิ่มมากขึ้น					
18) เทศบาลส่งเสริมการฝึกอาชีพให้กับประชาชนทุกหมู่บ้านเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนได้มีอาชีพเสริมในการทำงาน					
19) เทศบาลจัดตั้งตลาดกลางในการจำหน่ายสินค้า เพื่อให้ประชาชนได้มีตลาดกลางในการจำหน่ายสินค้า					
20) เทศบาลมีการออกค่ายอาสาพัฒนาชุมชน (อช.)เพื่อให้ประชาชนมีความรู้เพิ่มมากขึ้น					

การประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7	ระดับการมีส่วนร่วม				
	5	4	3	2	1
21) เทศบาลทำการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ชุมชน เพื่อให้ประชาชนมีความรู้เพิ่มมากขึ้น					
22) เทศบาลมีการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ นำไปใช้ในชีวิตประจำวัน					
23) เทศบาล มีรณรงค์และควบคุมโรคติดต่อ เพื่อป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ					
24) เทศบาล มีการรณรงค์ลดละเลิกยาเสพติด เพื่อให้ประชาชนมีความรู้					
25) เทศบาลมีการศึกษาดูงานเพิ่มประสิทธิภาพผู้นำชุมชน เพื่อเพิ่มความรู้ในการพัฒนาชุมชน					
3) ด้านการศึกษา (ไม่บังคับปกครองหญิงในสกุล)					
26) เทศบาลมีการสนับสนุนเผาขยะในโรงเรียนบ้านสะอาดนาดี เพื่อกำจัดขยะมูลฝอยในโรงเรียน					
27) เทศบาลมีการจัดหาสนามเด็กเล่น ของเด็กปฐมวัย เพื่อเสริมพัฒนาการผู้เรียน					
28) มีการส่งเสริมพัฒนาศักยภาพผู้เรียนด้านดนตรีพื้นเมืองและกีฬา เพื่อพัฒนาพัฒนาศักยภาพผู้เรียน					
29) จัดให้มีการส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 3-5 ปี เพื่อส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 3-5 ปี					
30) มีการจัดทำห้องสมุดชุมชน เพิ่มการเรียนรู้ เสริมสร้างการรักการอ่านในชุมชน					
31) สนับสนุนอาหารกลางวัน เพื่อให้เด็กเล็กได้รับประทานอาหารที่สะอาดและปลอดภัยถูกหลักสุขอนามัย					
32) สนับสนุนอาหารเสริม(นม)ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อให้เด็กเล็กได้รับสารอาหารที่มีประโยชน์					
33) จัดหาวัสดุการศึกษา เพื่อให้เด็กเล็กมีวัสดุการศึกษาเพียงพอต่อจำนวนเด็ก					

การประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7	ระดับการมีส่วนร่วม				
	5	4	3	2	1
34) จัดหาเครื่องเล่นสนามกลางแจ้ง เพื่อจัดให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างสมวัย					
35) สนับสนุนให้มีการไปศึกษาดูงานนอกสถานที่ เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กได้ไปเรียนรู้นอกห้องเรียน ไปเรียนรู้สถานที่จริง					
36) จัดหาสื่อการเรียนการสอน(วัสดุรายหัว) เพื่อให้เด็กเล็กมีวัสดุการศึกษาใช้เพียงพอ					
4. ด้านสิ่งแวดล้อม (ไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติ จักไม่ถอนสิ่งที่ท่านบัญญัติไว้แล้ว)					
37) รณรงค์ให้มีการปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติ เพื่อเพิ่มจำนวนต้นไม้ในตำบลพรสวรรค์					
38) สนับสนุนเยาวชนให้มีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ					
39) รณรงค์การลดใช้สารเคมีการกำจัดศัตรูพืชเพื่อให้ประชาชนได้ตระหนักถึงการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืช					
40) รณรงค์การกำจัดขยะปลอดภัย เพื่อให้ประชาชนทราบและตระหนักถึงการกำจัดขยะอย่างถูกวิธี					
5) ด้านสังคมและคุณภาพชีวิต (สักการะ เคารพ นับถือ บูชาเจติยสถาน), (ถวายความอารักขาความคุ้มครอง)					
41) สนับสนุนประเพณีแห่เทียนพรรษาในชุมชน					
42) สนับสนุนประเพณีเข้าพรรษาในชุมชน					
43) สนับสนุนการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรมในชุมชน					
44) จัดให้มีการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ศูนย์กู้ชีพกู้ภัย (OTOS)					
45) รณรงค์การป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนน					
46) มีการซ้อมแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย					
47) จัดให้มีการอบรมเพิ่มประสิทธิภาพแก่สมาชิก อปพร.					
48) สนับสนุนระบบการแพทย์ฉุกเฉิน(หน่วยกู้ชีพตำบลพรสวรรค์)					
49) ฝึกอบรมและศึกษาดูงานนอกสถานที่ของผู้ปฏิบัติงานระบบการการแพทย์ฉุกเฉิน					

การประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7	ระดับการมีส่วนร่วม				
	5	4	3	2	1
50) สนับสนุนให้มีการป้องกัน ปราบปราม และบำบัด รักษา เพื่อแก้ปัญหายาเสพติด					
51) รณรงค์และควบคุมโรคติดต่อ เพื่อป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ					
52) จัดให้มีการรณรงค์การควบคุมป้องกันโรคไข้เลือดออก ให้แก่ชุมชน					
53) การให้ความช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนหรือไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ในการดำรงชีพ เพื่อป้องกันและบรรเทาความเดือดร้อนพร้อมทั้งส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ตำบลพรสวรรค์					
54) ขุดบ่อเก็บกักน้ำของศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง เพื่อจัดหาแหล่งน้ำ ใช้ในโครงการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง					
55) จัดกิจกรรมรณรงค์การเลือกตั้ง เพื่อให้ประชาชนมีความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกตั้งสำหรับการเลือกตั้งท้องถิ่น(กรณียุบสภา กรณีแทนตำแหน่งที่ว่าง)					
56) ส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตยเพื่อให้ประชาชนเข้าใจและปฏิบัติตามระบอบประชาธิปไตย					
57) จัดเวทีประชาคมเพื่อจัดทำ เพิ่มเติมหรือเปลี่ยนแปลงแผนพัฒนาท้องถิ่น เปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นและเสนอปัญหาความต้องการของชุมชน					
58) จัดหาน้ำยาเคมีพ่นหมอกควันและน้ำมันเชื้อเพลิงทุกหมู่บ้าน เพื่อจัดหาเวชภัณฑ์สนับสนุนการควบคุมและป้องกันโรค					
59) จัดซื้อวัคซีนโค-กระบือทุกหมู่บ้าน เพื่อจัดหาเวชภัณฑ์สนับสนุนการควบคุมและป้องกันโรคจากสัตว์					
60) สนับสนุนกองทุนประกันสุขภาพ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีสุขภาพที่ดียิ่งขึ้น					

การประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7	ระดับการมีส่วนร่วม				
	5	4	3	2	1
61) ฝึกอบรมและศึกษาดูงานนอกสถานที่ของผู้ปฏิบัติงานระบบการการแพทย์ฉุกเฉิน เพื่อเพิ่มความรู้ให้กับผู้ปฏิบัติงานระบบการแพทย์ฉุกเฉิน					
62) จัดอบรมค่ายเยาวชนร่วมใจต้านภัยยาเสพติด เพื่อให้เยาวชนห่างไกลยาเสพติดและมีสุขภาพชีวิตที่ดี					
63) ให้การสนับสนุนการสืบสานประเพณีรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ เพื่อให้สังคมได้ตระหนักถึงความสำคัญของผู้สูงอายุ					
64) มีส่วนร่วมในการส่งเสริมกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลพรสวรรค์ (กองทุน วันละบาท) เพื่อส่งเสริมสนับสนุนกองทุนสวัสดิการชุมชน					
6) ด้านการเมืองและการบริหาร (มีความพร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม)					
65) มีการฝึกอบรมวินัยเพื่อความโปร่งใสและการป้องกันการทุจริตของคณะผู้บริหาร สมาชิกสภา พนักงานส่วนตำบล พนักงานครูและพนักงานจ้างทุกคน เพื่อยกระดับจิตสำนึกรับผิดชอบในผลประโยชน์ของสาธารณะ					
66) จัดการอบรมการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ของคณะผู้บริหาร สมาชิกสภา พนักงานส่วนตำบล พนักงานครูและพนักงานจ้างทุกคน เพื่อปลูกจิตสำนึกและพัฒนาจิตใจให้ใช้คุณธรรม จริยธรรม ใช้ในการปฏิบัติงาน					
67) มีการพัฒนาองค์ความรู้พร้อมศึกษาดูงานนอกสถานที่ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ผู้บริหาร พนักงานเทศบาล พนักงานครู พนักงานจ้าง และสมาชิกสภาเทศบาลตำบลพรสวรรค์ เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ความเข้าใจในการทำงาน อย่างไร					
68) มีการประชาคมจัดทำแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สินเพื่อให้แผนที่แสดงขอบเขตชัดเจนยิ่งขึ้น เป็นการปรับปรุงข้อมูลพื้นที่ในเขตเทศบาลตำบลพรมสวรรค์ฯ					

การประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7	ระดับการมีส่วนร่วม				
	5	4	3	2	1
69) จัดให้มีการประชุมแจ้งข่าวการเลือกตั้ง ทต. พรสวรรค์ (กรณีครบวาระ และกรณีอื่น ๆ) เพื่อดำเนินการจัดการเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลพรมสวรรค์					
70) มีการฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตย					

ตอนที่ 3 แบบสอบถามข้อเสนอแนะการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

<u>คำชี้แจง</u> เพื่อให้การประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ขอให้ท่านโปรดให้ข้อเสนอแนะ เพื่อนำข้อเสนอแนะของท่านไปปรับปรุงแก้ไขและการส่งเสริมและสนับสนุนการคณะสงฆ์ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

1. ท่านมีข้อเสนอแนะด้านโครงสร้างพื้นฐาน (หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์) ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด อย่างไร

.....

.....

.....

2. ท่านมีข้อเสนอแนะด้านเศรษฐกิจ (ไม่ตกเป็นทาสความอยากที่เกิดขึ้น) ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด อย่างไร

.....

.....

.....

3. ท่านมีข้อเสนอแนะด้านการศึกษา (เคารพนับถือและเชื่อฟังถ้อยคำของผู้ใหญ่) ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด อย่างไร

.....

.....

.....

4. ท่านมีข้อเสนอแนะด้านสิ่งแวดล้อม (ไม่บัญญัติใหม่ หรือไม่ถอนข้อกำหนดที่ประธานของหมู่ตั้งไว้แล้ว) ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด อย่างไร

.....

.....

.....

5. ท่านมีข้อเสนอแนะด้านสังคมและคุณภาพชีวิต (สักการะเคารพเจดีย์),(ไม่ข่มเหงล่วงเกินสตรี) ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด อย่างไร

.....

.....

.....

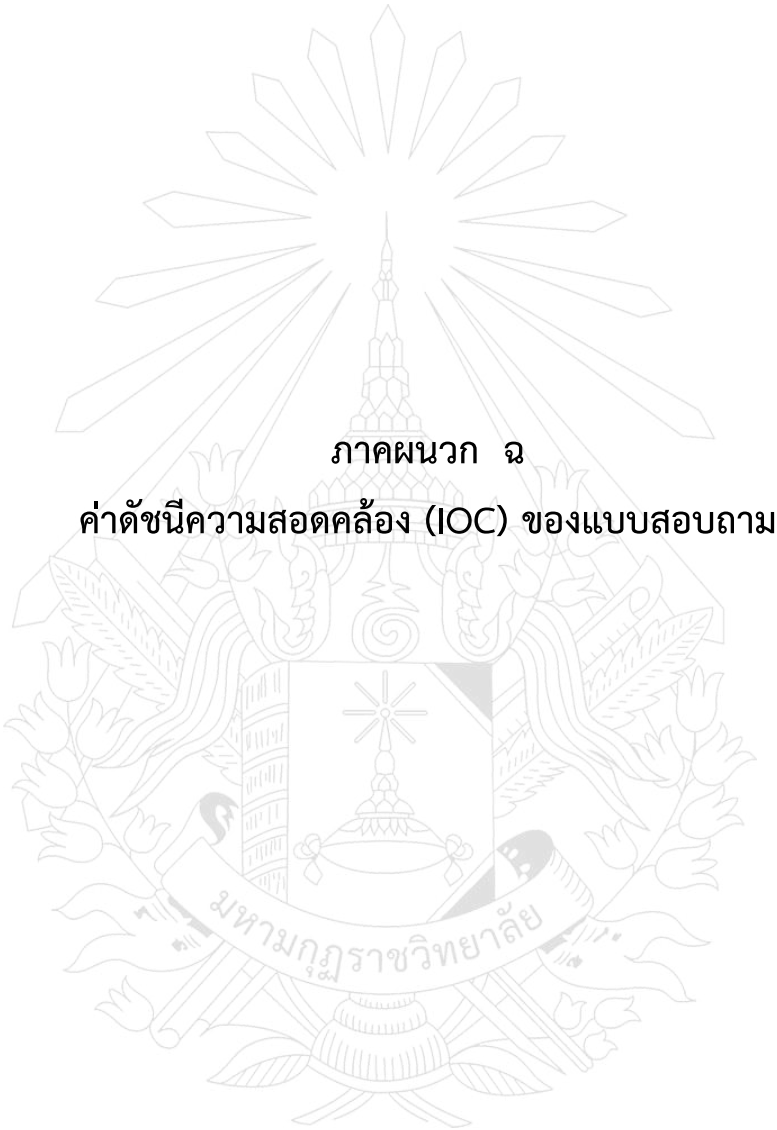
6. ท่านมีข้อเสนอแนะด้านการเมืองและการบริหาร (เมื่อประชุมก็พร้อมเพรียงกันช่วยทำกิจต่างๆ) ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด อย่างไร

.....

.....

.....

ขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งที่ให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถาม

ภาคผนวก ฉ
ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถาม

สรุปผลการตรวจสอบค่าความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ข้อที่	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			คะแนนรวม	ค่าเฉลี่ย IOC	สรุปผล
	1	2	3			
1	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
2	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
3	+1	+1	0	2	0.67	ใช้ได้
4	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
5	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
6	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
7	0	+1	+1	2	0.67	ใช้ได้
8	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
9	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
10	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
11	0	+1	+1	2	0.67	ใช้ได้
12	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
13	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
14	0	+1	+1	2	0.67	ใช้ได้
15	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
16	0	+1	+1	2	0.67	ใช้ได้
17	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
18	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
19	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
20	0	+1	+1	2	0.67	ใช้ได้
21	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
22	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
23	+1	+1	0	2	0.67	ใช้ได้
24	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
25	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้

สรุปผลการตรวจสอบค่าความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถามเพื่อการวิจัย (ต่อ)

ข้อที่	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			คะแนนรวม	ค่าเฉลี่ย IOC	สรุปผล
26	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
27	0	+1	+1	2	0.67	ใช้ได้
28	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
29	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
30	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
31	0	+1	+1	2	0.67	ใช้ได้
32	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
33	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
34	0	+1	+1	2	0.67	ใช้ได้
35	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
36	0	+1	+1	2	0.67	ใช้ได้
37	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
38	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
39	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
40	0	+1	+1	2	0.67	ใช้ได้
41	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
42	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
43	+1	+1	0	2	0.67	ใช้ได้
44	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
45	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
46	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
47	0	+1	+1	2	0.67	ใช้ได้
48	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
49	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
50	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้

สรุปผลการตรวจสอบค่าความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถามเพื่อการวิจัย (ต่อ)

ข้อที่	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			คะแนนรวม	ค่าเฉลี่ย IOC	สรุปผล
51	0	+1	+1	2	0.67	ใช้ได้
52	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
53	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
54	0	+1	+1	2	0.67	ใช้ได้
55	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
56	0	+1	+1	2	0.67	ใช้ได้
57	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
58	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
59	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
60	0	+1	+1	2	0.67	ใช้ได้
61	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
62	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
63	+1	+1	0	2	0.67	ใช้ได้
64	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
65	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
66	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
67	0	+1	+1	2	0.67	ใช้ได้
68	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
69	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
70	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้

สูตร $\sum R = \frac{IOC}{N}$

IOC แทน ค่าดัชนีความสอดคล้อง

N แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

หมายเหตุ: ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.67 – 1.00 คัดเลือกไว้ใช้ได้

ข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.50 ควรพิจารณาปรับปรุงหรือตัดทิ้ง

สรุปค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00

สูตร $\sum R = \frac{IOC}{N}$

IOC แทน ค่าดัชนีความสอดคล้อง

N แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

หมายเหตุ: ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.67 – 1.00 คัดเลือกไว้ใช้ได้

ข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.50 ควรพิจารณาปรับปรุงหรือตัดทิ้ง

สรุปค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00

ผลการหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ และหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability)

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded[a]	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.965	70

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
x1	257.83	802.075	.565	.965
x2	257.90	801.610	.642	.965
x3	258.17	780.764	.792	.964
x4	257.93	824.340	-.435	.966
x5	257.97	811.344	.301	.966
x6	257.93	819.099	.521	.966
x7	258.13	780.326	.775	.964
x8	258.03	780.861	.792	.964
x9	258.07	786.547	.669	.965
x10	257.93	790.064	.758	.964
x11	258.23	780.185	.761	.964
x12	258.37	787.551	.700	.964
x13	258.07	777.237	.820	.964
x14	258.47	800.051	.526	.965
x15	258.17	799.040	.569	.965
x16	258.47	797.775	.582	.965
x17	258.40	784.800	.759	.964
x18	258.43	786.599	.760	.964
x19	258.40	781.076	.882	.964
x20	258.23	781.564	.735	.964
x21	258.30	782.700	.708	.964
x22	258.00	777.586	.748	.964
x23	258.10	779.266	.804	.964
x24	258.07	780.271	.762	.964
x25	257.93	779.789	.819	.964
x26	257.87	792.533	.653	.965
x27	258.03	795.482	.787	.965
x28	258.17	792.420	.739	.964
x29	258.23	796.185	.587	.965
x30	258.23	790.806	.674	.965
x31	258.37	797.895	.574	.965
x32	258.10	813.541	.229	.966
x33	258.33	823.264	-.488	.966
x34	258.40	808.869	.398	.965
x35	258.53	803.637	.446	.965
x36	258.47	796.809	.568	.965

x37	258.53	807.706	.344	.965
x38	258.20	822.234	-.454	.966
x39	258.33	800.851	.502	.965
x40	258.47	807.706	.364	.965
x41	258.27	803.995	.401	.965
x42	257.63	826.516	-.445	.966
x43	257.73	822.409	-.525	.966
x44	257.83	782.351	.821	.964
x45	257.63	800.585	.549	.965
x46	257.53	821.775	-.611	.966
x47	257.50	823.914	-.662	.966
x48	257.63	825.482	-.433	.966
x49	257.67	802.506	.472	.965
x50	258.00	780.966	.769	.964
x51	258.23	789.289	.672	.965
x52	258.10	792.507	.597	.965
x53	257.93	808.202	.409	.965
x54	258.07	815.375	.453	.966
x55	258.03	805.068	.328	.966
x56	258.10	798.300	.531	.965
x57	258.27	806.823	.336	.966
x58	258.23	788.116	.697	.965
x59	258.23	816.047	.455	.966
x60	258.27	799.444	.582	.965
x61	258.03	810.723	.368	.965
x62	258.17	795.730	.707	.965
x63	258.07	817.995	.553	.966
x64	258.00	818.069	.562	.966
x65	258.33	780.299	.816	.964
x66	258.33	810.299	.353	.965
x67	258.33	811.126	.371	.965
x68	258.37	782.240	.776	.964
x69	258.10	821.541	.482	.966
x70	258.37	783.689	.782	.964

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล : จ่าเอกจรัญ พุษฎีดอน

วัน/เดือน/ปีเกิด : 26 พฤษภาคม 2520

ชาติภูมิ : 18 หมู่ที่ 3 บ้านแดง ตำบลตะคุ อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา 30150

ที่อยู่ปัจจุบัน : 12 หมู่ที่ 10 บ้านหนองบุ่ง ตำบลโคกกกม่วง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด 45110

วุฒิการศึกษา

พ.ศ. 2532 ระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ 6 จากโรงเรียนอาจวิทยาคาร

พ.ศ. 2535 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จากโรงเรียนสมเด็จพระธีรญาณมุนี

พ.ศ. 2538 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนปักธงชัยประชานิรมิตร

พ.ศ. 2540 ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง นักเรียนจ่าทหารเรือ จาก โรงเรือนชุมพลทหารเรือ

พ.ศ. 2553 ระดับปริญญาตรี ศิลปศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

พ.ศ. 2565 กำลังศึกษา ระดับปริญญาโท รัฐศาสตร์ หลักสูตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

หน้าที่การงานปัจจุบัน

: เจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยชำนาญงาน

: เทศบาลตำบลพรสวรรค์ อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

E-mail : Jaranpusadeedon@gmail.com

โทร : 084-7565398,085-5328975